Josip Kribl

BOŽJA PORUKA ČOVJEKU

— PROPOVIJEDI KROZ CIJELU GODINU —
»B« CIKLUS

ZAGREB, 1972.

Josip Kribl

BOŽJA PORUKA ČOVJEKU

— PROPOVIJEDI KROZ CIJELU GODINU —

»B« CIKLUS

ZAGREB, 1972.

Dozvolom crkvenih vlasti
NADBISKUPSKI DUHOVNI STOL
Broj: 2629.
Zagreb, 9. rujna 1972.

Izdao: Dr Josip Kribl
Kaptol 7
41000 Zagreb.

Tisak: Štamparija »Orbis«, Zagreb.

PREDGOVOR

Kolega Mihajlo Dudaš, župnik sv. Marka u Zagrebu, zamolio me da bih preuzeo sv. misu i propovijed u župnoj crkvi svake nedjelje i blagdana. Odazvao sam se i odmah odlučio napisati sve propovijedi. Prvo zbog toga, jer ću sam imati bolji pregled iznesenih misli, a drugo jer će napisano u budućnosti moći poslužiti ne samo meni već i drugima: svećenicima, a i laicima. Svećenicima da se posluže tekstom za meditaciju ili osnovni nacrt svoga propovijedanja, a laicima za produbljivanje »Božje poruke čovjeku« izražene u novim bogoslužnim čitanjima za nedjelje i svetkovine Gospodnje »kroz godinu«.

Budući da je kod nas novi bogoslužni tekst čitanja bio pripravljen najprije za »B« ciklus, to je i moje pripravljanje propovijedi tako počelo. Pa je i samo izdavanje tiskom u jednom naravnom redu prema onom, kako smo otpočeli. Slijedit će, dakle — dade li Bog zdravlja — »C« i »A« ciklus, iako bi u cjelovito-sadržajnom smislu bilo bolje da je po redu »A«, »B«, »C« ciklus.

No to neće ništa smetati, jer i onako je potrebno novih misli uz nove tekstove, koje po drugi puta ponavljamo.

Držim da će misli iznesene u »Božjoj poruci čovjeku« izvrsno poslužiti u svom temeljnom sadržaju za pripravu svećenicima, iako će gdjekada u svojim okolnostima, u svojoj župskoj zajednici morati biti konkretniji, izravniji u zaključnom dijelu, budući da poznaju dobre, a i one »druge strane« svojih vjernika, svojih župljana.

Tom namjerom ono što sam promeditirao, napisao i rekao neka posluži svima onima koji su dobre volje.

Pisac

UVOD

Počeo bih s jednim doživljajem . . .

Jedan je mladi intelektualac dolazio k meni na razgovore o vjerskim istinama, vjerskim pitanjima. On je za to imao svoj razlog . . . Budući da je bio od djetinjih dana podučavan materijalizmom, naš je razgovor i u pitanjima vjere morao otpočeti od onoga, što je njemu poznato od vjere. Čovjek se iznenađuje . . . Iza stanovitog objašnjenja pojmova on mi reče:

— No vidite da je čovjek kroz povijest svoga napretka mnogo toga otkrio, saznao, uredio. Pobrinuo se da mu život bude lakši . . . A moja je tvrdnja da je religija uopće, pa i vjera, kako je Vi shvaćate, samo jedna imaginarna pomoć čovjeku, dok on još nije ostvario potpuno dobro, dok nije ispravio poremećenu ekonomsku pravdu i posve svladao nepoznanice prirode . . . Što Vi kažete, što će biti s vjerom onda, kada čovjek i to svlada?! Neće li ona tada biti posve nepotrebna, jer sada ipak služi kao neki »opium«.

— Uz pretpostavku da će se sve ostvariti, kako Vi to navodite, onda kada se ostvari, s vjerom će biti isto što i sada, što i danas — odgovorih mu.

— Kako to mislite? — nastavio je.

— Sve ovo što ste Vi nabrojili kroz čitav naš razgovor ne spada bitno na vjeru. Ono što nas vjera poučava nije rješavanje socijalnih pravdi i nepravdi i rješavanje teškoća, koje ima tehnizirani i još i danas ekonomsko-neravnopravni čovjek, već nam vjera ili bolje Evanđelje otkriva, što slijedi iza toga! A sve što ste Vi naveli ima samo sporednu važnost u odnosu na vjeru.

— A što je to, što nam vjera otkriva?! — pitao je dalje.

— To je zbilja, koju čovjek ne može naravnim sposobnostima dokučiti, a sadržana je u Kristovu Otkrivenju da je čovjek dijete Božje i da ljudski život nema svoj potpuni smisao samo na zemlji — u dimenzijama našeg prostora i vremena, već u Bogu koji ga ljubi i koji mu daje sebe. To je nešto što nadilazi sve ono, što ste spominjali u povezanosti s pravdom i nepravdom . . . To je nešto o čemu znamo toliko, koliko nam je to Krist, Božji Sin objavio. Tu počinje vjera.

— A tako?! Onda moja majka ima pravo, kad veli, da najprije moram biti pošten čovjek da bi mogao uvidjeti ono, što nam donosi vjera, što nam otkriva Evanđelje.

Vjerujem da je odatle počeo . . .

Novi obrasci bogoslužnih čitanja hoće nas uvesti u tu zbilju; zbilju vjere u Krista, vjere u Boga, čija smo djeca, zbilju koja nadilazi naš prostor i vrijeme, ali kojoj prilazimo iz našeg prostora i vremena.

Nova nas bogoslužna čitanja u sva tri ciklusa: »A«, »B«, »C« približuju toj zbilji na drugačiji metodički način od onog rasporeda, koji smo imali prije.

Čitanja nam hoće kroz povijest starog Saveza prikazati očekivanje Spasitelja, koji je u svoje vrijeme donio Božje Otkrivenje čovjeku, Božju poruku čovjeku. U tom je smislu provučena nit kroz vjeru, nadu i ljubav i za našu orijentaciju.

Čitanja nam predočuju nadnaravnu zbilju ostvarenu u pripravi za Krista u povijesti izabranog naroda starog Saveza, nadnaravnu zbilju u samom Kristu i preko Krista u čovjeku, koji ga slijedi i čiji se život treba zrcaliti u Kristu.

Često se puta slične ili jednake misli u samim čitanjima ponavljaju, pa je i razumljivo, da sam u obradi bogoslužnih odlomaka jednako tako to činio. No to zahtijeva i važnost stvari.

Prvo nas čitanje hoće povezati s dolaskom Kristovim na svijet; ono je svojom misli nagovještaj jednog ostvarenja u Kristu. Drugo nas čitanje upozorava na ostvarenje onoga, što je iza Krista postignuto u kršćanskoj zajednici, dok je treće čitanje — odlomak iz Evanđelja — uvijek temeljna misao. Tako su redovito i obrađene misli u »Božjoj poruci čovjeku«. I onda kada u prvom i drugom čitanju imamo odlomke iz novog Saveza, središnja misao obrade ostaje odlomak iz Evanđelja.

Gdjekada nam izgleda da se teško spaja misao iznesena u Evanđelju s drugim čitanjem, no ipak sam u obradi nastojao pronaći tu povezanost ostvarenu u kršćanskoj zbilji, o kojoj govori drugo čitanje.

Redovito su propovijedi građene tako, da kronološkim redom samih čitanja govorim o pripravi za Krista, o Kristu, njegovoj nauci, njegovom Otkrivenju i napokon obrađujem sam uspjeh, samo ostvarenje onoga, što je Krist »donio«, otkrio i dao onima koji ga slijede.

Gdjekada su misli iz čitanja uzete najprije, pa se onda razrađuje središnja misao, za koju sam držao da ju je potrebno razraditi . . .

Ima u nekoliko slučajeva i udaljenja od ovog i to zbog toga da se protumači sam povijesni sadržaj — uzmimo bogoslužnog došašća ili blagdana Duhova — ali i u tim slučajevima je najnaglašenija središnja misao Evanđelja. Držim da se to lijepo uklapa, iako bi to bilo bolje smjestiti u »A« ciklus. No to je u praktičnom propovijedanju — a rekao sam u predgovoru da je početak bio s »B« ciklusom — skoro bilo neodgodivo.

Uvijek sam poslije razrađenih misli donio upitni zaključak, ispit savjesti nad iznesenim mislima u bogoslužnim čitanjima i njihovoj razradi. Taj je zaključak gdjekada posve uklopljen i naglašen u okviru bogoslužnog sadržaja, a gdjekada i ne. Činilo mi se to potrebnijim zbog praktične pouke.

U odnosu na tehničku stranu samih sastavaka sa strane imamo vidljivije natuknice, koje su sadržajno povezane, pa mogu dobro poslužiti za lakše snalaženje. U samom tekstu su neke misli, riječi rastavljeno tiskane — opet nešto uočljivije — da se njima istakne najvažnije u tom vidljivijem sadržaju.

Držim da se misli iznesene u propovijedima moraju promeditirati, a nikako samo pročitati i »na brzu ruku drugome prodati«. Istina, to će biti gdjekada i teško, jer se ne radi o već »uhodanom«. Sam tekst služi samo za temeljnu orijentaciju, a ne za doslovno prenošenje drugome . . .

Preporučio bih da se tekst ne zadrži »ljubomorno« za sebe, da samo »meni« može poslužiti, već da se daje i zainteresiranim vjernicima na čitanje i meditiranje, da bi tako svoje katekizamsko znanje mogli upotpuniti novim pogledima u tumačenju E v a n đ e l j a. Ako je namjera bogoslužja Riječi u tom, onda su dakako i razrade toga za istu svrhu.

Ovdje su obrađeni samo oni tekstovi, koji se nalaze u »B« ciklusu za nedjelje i svetkovine Gospodnje kroz godinu.

VRIJEME DOŠAŠĆA

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Izaijin krik. Bogoslužnim došašćem ili liturgijskim adventom Crkva nam hoće pokazati stanje Izabranog naroda — Izraela, koji očekuje svog velikog Spasitelja, pomazanika Gospodnjeg. To Crkva čini tako, da nam predočuje misli iz knjige proroka Izaije, koje smo čas prije saslušali i koje nam govore o Bogu »Otkupitelju«. Bogu, koji se, prema riječima Izaijinim, gnjevi na nevjerni narod. Krik Izaije proroka je toliko snažan, da nadglašuje buku i zaglušnost vike onih, koji grješno lutaju — a to je u Izaijino vrijeme Izrael — izabrani narod. I taj krik Izaije moli Gospodina, neka im se vrati, neka omekša grijehom iskvareno srce, jer »ipak si ti, Gospodine, naš Otac« (Iz 64,7).

Poziv crkve u došašću. S druge nam strane Crkva došašćem predočuje vrijeme izabranog naroda novog Saveza — kršćana; nas i s nama povezane sve ljude, koji očekuju svoj vječni spas. Od očekivanja svoga spasa ne možemo nikoga isključiti, jer nam Krist govori: Nisam došao zbog zdravih — s tima je sve u redu — već zbog bolesnih (Mk 2, 17). Zbog toga nam Crkva upućuje riječi Kristove: »P a z i t e, b d i j t e, jer ne znate kada je čas. Kao kad ono čovjek otputova pa ostavi svoju kuću, upravu povjeri slugama, svakome svoj posao, a vrataru zapovjedi da bdi. Bdijte dakle, jer ne znate, kad će se domaćin vratiti — da li uvečer ili u ponoći, da li za prvih pijetlova ili ujutro — da vas ne bi, ako iznenada dođe, našao pozaspale. Što vama kažem svima kažem: Bdijte« (Mk 13,33—37).

Često nam puta u životu ta riječ može biti nejasna. Ona nas može upozoravati na ono, što ćemo baš smatrati krivim i što bi n a š u b u d n o s t trebalo upravljati na sasvim druge tračnice i sasvim drugom smislu. Čovjek može biti posve lažno upravljen u svom životu i nad tom lažnom upravljenošću može probdjeti, njoj može posvetiti silu svojih snaga. Naše je vrijeme puno takvih činjenica. Čovjek se može skandalizirati nad potezima, koje ljudi upotrebljavaju da bi u čuvanju, u bdjenju sačuvali ono, čega bi se baš morali otresti. Koliko je snage utrošeno, uzmimo zbog sačuvanja jedne krivo usmjerene i vještački namještene ideologije, ljubavi, egoizma . . .

Točni smisao bogoslužja. Zato nas bogoslužno čitanje i hoće upozoriti u k o j e m s m i s l u m o r a m o b d j e t i, da bismo dočekali Gospodina, da bismo u času njegove pojave bili spremni. Pavao u svojoj poslanici Korinćanima piše zapravo nama: ». . . dana vam je milost u Isusu Kristu; u njemu se obogatiste u svemu — u svakoj riječi i svakom spoznanju, jer se svedočanstvo u Kristu utvrdilo u vama te ne oskudjevate ni u jednom daru čekajući objavljene Gospodina našega Isusa Krista« (1 Kor 1,5—7). Bog će vas učiniti postojanima do kraja, a onda i besprijekornima, kada se pojavi Isus Krist.

No mi znamo da se Isus Krist pojavio, da je On ovdje, među nama, da zajednica našeg kršćanskog smisla i ne može biti bez Njega. U kome smislu mi, dakle, č e k a m o K r i s t a, u kome smislu je potrebno b d j e n j e d a G a i s p r a v n o p r i m i m o? Što za nas mora značiti došašće, u kome nas Crkva upozorava na bdjenje?

Advent, došašće mora za nas kršćane značiti vrijeme, kada ćemo s više opreza i budnosti prolaziti kroz naš život, da bismo tako u milosnom stanju, kojim nas prožima Krist, bili sposobniji upoznati toga Krista, toga Boga i Čovjeka, koji nam dolazi, koji nam se približuje a koji nas upozorava da k nama dolazi, jer nas ljubi. U tom nas smislu vrijeme došašća hoće upozoriti na budnost. Duhovno se probudimo, bezgrešno nastupajmo u tom bdjenju, da nas Isus u našim dušama može prepoznati kao one, koji su okupani u njegovoj milosti.

Mi u životu i Kristov primjer. Mi se kršćani, koji shvaćamo — i to nažalost ponajviše samo teoretski — da je naš život za Krista i kršćanstvo onaj kvasac, koji bi morao svu zbilju, sav život preporoditi za Krista, ipak ne držimo dovoljno budni, dovoljno zauzeti. Stoga svijet oko nas, onaj svijet, koji Bogu okreće leđa, ide jednostavno svojim putem . . . U vremenu očekivanja Gospodinova morali bismo se probuditi za sebe, ali i za naše bližnje, koji bi preko nas upoznali, da se Kristova ljubav, da se Njegova žrtva i Njegovo bdjenje nad njima zaista ostvaruje.

Mi bismo u našem položaju morali bdjeti poput Krista, a ne biti neoprezni poput onih apostola, koji nisu ozbiljno shvatili poziv na bdjenje. Odredimo pobliže stvar: Krist je saslušao volju svoga nebeskog Oca. Htio je čovjeka spasiti od grijeha. Ali je to tražilo Njegov krajnji fizički i psihički napor. To se sve odigralo u vrtu tjeskobe, u Getsemanskom vrtu. Tu je Krist morao odigrati krajnjim naporom odlučnu bitku onoga časa, ali i časa, koji je odlučivao za konac vremena. Bilo je teško pa je i zbog toga pozvao svoje učenike neka bdiju u tim časovima duhovne bitke, u kojima se za vječnost svladavalo zlo. No oni su to u tom času previše površno shvatili i Isusove riječi: »B d i j t e i m o l i t e d a n e p a d n e t e u n a p a s t« (Mt 24,1) — doživjele su potpuni krah. No ne kod Isusa. On je bdio. Dogodilo se to samo nemarnim apostolima.

Ova misao Isusova nije ostala u granicama one časovite Isusove tjeskobe, dok je molio i dok su apostoli spavali. Ne. Ta misao prelazi granice i časove Getsemanija i zato nas Crkva u vremenu došašća hoće p o t a ć i n a p r i p r a v n o s t n a š i h d u š a, n a š e g ž i v o t a za to, da primimo Krista i zato nam govori da bdijemo. No ne budimo apostoli koji će podleći, kao što se dogodilo u Getsemaniju, već postanimo apostoli, kršćani, koji će u životnim primjerima imati smisao svog djelovanja. Učimo se od Krista i od njegovih apostola poslije obraćenja, koji su svaki svoj život — osim izdajnika Jude — dali za Krista i za njegovu nauku.

U tom smislu otkrijmo sebe u bogoslužnom došašću, ali daleko više u došašću, u očekivanju Krista Gospodina za posljednji čas vremena — prije nastupa vječnosti. Otkujmo sebe tako da s Kristom, njegovom naukom, bezgrešnošću svoga životnoga stava djelujemo u našoj zajednici, u skupu onih, s kojima se dnevno susrećemo očekujući dolazak Gospodinov. Dolazak koji će za moj životni put u smrtnom času biti radost i veselje; dolazak koji će za čas mojih bližnjih jednako tako biti radostan, jer ću ih mojim životnim primjerom potaknuti na preokret života, na bdjenje za radosni susret s Kristom Otkupiteljem i Spasiteljem.

DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Izaija i Ivan. O da razdereš nebesa i siđeš — da Ti siđeš, Spasitelju, na ovu našu zemlju i da nas spasiš. Ovaj usklik, pun iščekivanja, izražen prvom nedjeljom bogoslužnog došašća, pokazuje nam danas jasnije obrise njegovog ispunjenja. Gospodin će doći, ali zato »pripravite put Gospodinu«, »pripravite put Gospodnji u pustinji, poravnite u stepi

stazu Bogu našemu. Svaka dolina neka se povisi, svaka gora i brežuljak neka se spusti; što je krivudavo neka se izravna, što je hrapavo neka se izgladi« (Iz 4,9).

Kad je ove riječi na sebe primijenio pustinjak u stranama Jordana, prorok Ivan Krstitelj, onda ih je nastojao primijeniti i na druge, jer su i ti drugi očekivali spasenje od Boga nebesa. Pokornik i pustinjak pokazao je svojim životom zadivljujuće rezultate, ali nije postao zaljubljen u sebe, jer je znao da on ima samo pripraviti put onome, koji je doista s neba sišao. Zato on naglasuje da ne bi njegovi slušatelji i sljedbenici ostali u zabludi: »Poslije mene dolazi jači od mene. Ja nisam dostojan sagnuti se i odriješiti mu remenja na obući. Ja vas krstim vodom, a on će vas krstiti Duhom Svetim« (Mk 1,8).

Obraćenje. Da se sve to može dogoditi, potrebno je pripraviti put Gospodinu, kojega je naviještao prorok Izaija, a čiji je put istim mislima pripravljao pustinjak Ivan Krstitelj. Potrebno je doživjeti jedno obraćenje. Potrebno se obratiti Gospodinu, jer smo prodani u ropstvo grijeha. Gospodin od nas traži da okrenemo svoja leđa — rekli bismo naravnom slikom — grijehu, kojem robujemo i da se obratimo na drugu stranu, gdje nas čeka Gospodin. Tu moramo pokazati svoju sposobnost i svoju dobru volju. Da, moramo tražiti Gospodina, koji će nam osvjetliti put, pomoći da dođemo k Njemu. Moramo se vratiti Gospodinu odvraćajući se od zla, od grijeha.

Izaijine riječi, koje je ponavljao Ivan Preteča o poravnjanju puta, da Spasitelj može doći, imaju svojevrsni biblijski značaj. Onaj koji to hoće, mora promijeniti svoje ponašanje prema Bogu. Do sada je bio vezan grijehom, sada treba biti vezan Bogom. Sve njegovo djelovanje mora postati prožeto Bogom. I to unutarnje prožeto Bogom, a time nam Biblija u obraćenju hoće naglasiti naš unutarnji preokret, metanoju, pokajanje, pokoru.

Izaija je svojim suvremenicima grmio o popravku, o tom unutarnjem preobražaju. Povrede pravednosti, grijesi protiv pravednosti su takvi, da ih treba napustiti. U tom trebamo doživjeti preobražaj, metanoju. Sve ono što nam u našem bogoštovlju smjera na ljudsku »politiku«, a ne na susret s Bogom — što je osnovna stvar bogoštovlja — jest zlo; mi se moramo obratiti Bogu, ako ga želimo ljubiti. Mi moramo doživjeti praktično podlaganje Božjoj volji i zato je već prorok Izaija doviknuo: »Operite se, očistite. Uklonite mi s očiju djela opaka, prestanite zlo činiti. Učite se dobrim djelima: pravdi težite, ugnjetenom pritecite u pomoć, siroti pomozite do pravde« (Iz 1,16). Samo tako će se moći dogoditi pranje vaših grijeha, poručuje Bog preko proroka Izaije.

Uspjeh obraćenja. I onda, kada grijesi kod pojedinaca budu veliki, ako se iskreno obrate, doživjet će svaki svoj preobražaj.

No Izaija za svoje vrijeme predviđa da sve njegovo propivijedanje neće imati svoj potpuni uspjeh. Bogu će se obratiti samo jedan dio, onaj koji će shvatiti ozbiljno preko njega upućenu Božju poruku o obraćenju. Gospodin će doći k onima, koji će mu uistinu htjeti poravnati staze svoga života, koji će mu se doista obratiti.

To sasvim jednako doživljava i posljednji prorok Ivan Krstitelj, koji na jednak način upozorava, kako Gospodin dolazi k onima, koji su otvorena srca. Mnogi će od Izraela, izabranog naroda starog Saveza to shvatiti i tako dočekati Spasitelja — Krista, pomazanika Gospodnjega.

U susretu s Kristom. U novom će Savezu ovaj Krist Gospodin tražiti od svih svojih sljedbenika onu metanoju, onu pokoru, ono obraćenje, kojim će čovjek doživjeti susret s Njim, Bogom i Čovjekom, koji će nas tako privesti svome Ocu. Krist nam stalno pročišćuje sadržaj obraćenja svojim Evanđeljem. Krist nam naglašava da je došao spasiti sve, iako najprije ovce doma Izraelova. Stari je Savez preko proroka naglašavao pripravnost i obraćenje Bogu, da se može opaziti Spasitelj, jer se taj daje samo onima, koji su čista srca. Tima se Bog javlja.

Upozorenje sv. Petra. Ova Spasiteljeva, ova Kristova misao ostaje nepromjenjena i uvijek će vrijediti. Zato nas sv. Petar upozorava svojom poslanicom: »Ne kasni Gospodin ispuniti obećanja, jer neće da tko propadne, već da svi prispiju do obraćenja« (2 Pt 3,9). »Zato, ljubljeni, dok to iščekujete, uznostojte da mu budete neokaljeni i besprijekorni, u miru« (2 Pt 3,14). No sv. je Petar pisao u svoje vrijeme kao da piše u našim danima pripravljajući nas na spremnost da primimo u svakom času Gospodina obraćeni i bezgrješni. On

naime veli, govoreći o zadnjoj objavi i zadnjem završenom dolasku Krista Gospodina da će se pojaviti izrugivatelji s izrugivanjima ovoj tajni spasenja i koji će na sva usta govoriti: »Gdje je njegov obećani dolazak. Otkada su umrli naši očevi i dalje sve ostaje, kako je bilo od početka stvorenja« (2 Pt 3,4). Petar naglasuje da su ti živjeli po svojim požudama.

Nije li tako i danas? Krist je došao i čitav Njegov dolazak ima samo taj smisao da svojim spasenjem omogući ljudima dobre volje doći k Bogu, da se onda svi pojavimo u slavi konačnice ne samo našeg života već čitavog svijeta.

Životna odluka. Upravo nam to hoće bogoslužni advenat, bogoslužno došašće dozvati u pamet, dozvati u naš život. Nemojte toliko gledati, što drugi čine, iako nas u životu to može i te koliko smetati, već više upravimo svoj pogled na svoje obraćenje, na svoj život. To će učiniti naša volja, koja će pokoru shvatiti sakramentom pokore, sv. ispovijedi. S njom će biti povezano naše potpuno obraćenje Bogu, pripravljanje puteva, kojima ćemo ići ususret Spasitelju i koji će nam u dan Gospodnji dati sebe, svoju radost povezanu s novim nebesima i s novom zemljom.

TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Teško stanje Izraiela i Mesija. Prorok Izaija nazvan »evanđelistom Starog Zavjeta« nije se našao ni u malo zavidnim okolnostima, jer u vrijeme svoga naučavanja — kakvih 738 godina prije Krista — njegov je narod na području Palestinske Judeje bio prožet svakom vrstom pokvarenosti. Vjersko-ćudoredno stanje izabranog naroda bilo je veoma slabo. Manjak pouzdanja u Boga, progon proroka, koji su svojim opomenama htjeli spasiti narod, idolopoklonstvo i praznovjerje, lakoumnost i vjerolomnost kralja Ahaza koji je uveo sirsko i asirsko bogoslužje, pa zatvaranje hrama Boga Saveza — sve to pokazuje žalosno stanje, koje iznosi u svojim opažanjima s opomenom i prijetnjom Izaija prorok. Sve to ni malo ne pokazuje da je ovaj Božji ugodnik starog Saveza mogao mirno i bezbrižno provoditi dane svoga života. No ipak u tako beznadnom stanju vjersko-ćudorednog života, nakon svega pretrpljenog, okajanog i nakon dozrijevanja i spoznanja, što znači izabranje Izraelskog naroda, kojega je Bog vodio kroz povijest, u svom vremenu prorok Izaija govori o Mesiji, koji će spasiti Izrael i sav svijet. Zato će On upravo doći.

Izaijine riječi: »Duh je Gospodnji na meni, jer me je Gospodin pomazao. On me posla biti blagoslovljenikom ubogima, iscijeliti srca slomljena, zarobljenima proglasiti slobodu, sužnjima oslobođenje . . . Radujem se u Gospodinu, radujem, duša moja kliče u Bogu mojemu, jer me odjenu haljinom spasenja, zaogrnu me plaštem pravednosti« (Iz 61, 1, 10) — odnose se na radost Mesije koji će spasiti izabrani narod starog i novog Saveza. Odnose se na Mesiju, kojega je iza 730 godina nakon Izaije propovijedao sasvim iskreno i otvoreno zadnji prorok, pustinjak iz Jordanskih strana Ivan Krstitelj.

Izaija i Ivan. Ivan, čovjek poslan od Boga, govori svojim suvremenicima da se na njega odnose riječi proroka Izaije: »Ja sam glas koji viče u pustinji: poravnite put Gospodnji!« i to zato, jer »među vama stoji onaj, koga vi ne poznajete — onaj koji za mnom dolazi, komu ja nijesam dostojan odriješiti remenja na obući« (Iv 1,23, 26, 27). Među vama stoji Mesija, govori Ivan poslanicima farizeja iz Jeruzalema, onaj koji će donijeti spasenje i vijest radosti!

Domalo će se pojaviti Mesija, Krist, svojim javnim djelovanjem, koje će biti radost za sve one, koji iskrena i otvorena srca čekaju Boga! Kristova sudbina, u njegovoj vremenskoj epohi, jednaka je sudbini svih proroka: shvatit će ga i spoznati oni koji iskreno čekaju i traže Boga. To je bila sudbina i naroda i Krista u njegovo vrijeme propovijedanja, koje je počelo malo iza ovog očitovanja Ivana Krstitelja o Mesiji.

Isusova riječ. Isusova riječ: »Blago onima, koji su čista srca, jer će ti Boga ugledati« (Mt 5,8), odnosila se na njegove suvremenike i odnosi se kroz povijest na njegove suvremenike. Da, te se riječi odnose na nas, u našem vremenu, jer naše vrijeme je Kristovo vrijeme, vrijeme Krista koji je prisutan u svom narodu.

I zato nam bogoslužje koje je protkano uspomenom na pripravu dolaska Kristova na svijet, donosi obrasce i čitanja koja nas podsjećaju na to. No samo podsjećanje na jedan povijesni razvitak, na događaj koji se ostvario u tom razvitku, ne bi mnogo značilo za nas osobno. Neki događaj znači za nas mnogo, kad u odnosu na njega zauzmemo svoj osobni stav. I mi koji živimo sada, u vremenu iza Kristova dolaska na svi-

jet, moramo zauzeti svoj stav prema Kristu! Upravo nam to hoće osvijetliti bogoslužno došašće, koje se svake godine ponavlja baš zato, da više spoznamo, da više dozrijemo u svom stavu prema Kristu.

Pavlovo shvaćanje. Zato nam bogoslužje i navodi riječi apostola naroda sv. Pavla, koji je dobro shvatio Krista, čiji je dolazak na svijet bilo donošenje radosne vijesti, da smo Božja djeca; čiji je dolazak na svijet bio uklanjanje svih zapreka da to doista postanemo. Gleda li se u Kristovo vrijeme, obzirom na okolnosti života, ili u Izaijino, svejedno je; ali nije svejedno, kakav ću stav zauzeti u odnosu na Isusovu riječ, na Boga? Krista mogu spoznati oni koji su čista srca. I zato nam bogoslužje omogućuje, riječima Pavlovim, vidjeti i prepoznavati sebe u toj čistoći srca koja će mi omogućiti bolje, dublje i savjesnije vidjeti Boga. I riječi koje su upravljene Pavlovim suvremenicima Solunjanima, upravljene su zato, jer su oni suvremenici Krista, koji je došao na svijet i svojom naukom ostaje na tom svijetu prisutan do vijeka, pa u tom odnosu možemo samo reći: te su riječi upravljene nama, jer je svojom naukom Krist prisutan među nama!

Pavao veli: »Radujte se uvijek! Bez prestanka molite! U svemu zahvaljujte. Jer to je za vas volja Božja u Kristu Isusu« (1 Sol 5, 16—18). I nemojmo razumijeti ove riječi, kao da bismo trebali imati stalno molitvenik u ruci i vječno visjeti u Crkvi. Mi znamo, kada to treba! Ali molitva po sebi znači: biti stalno u vezi s Bogom, s njim razgovarati u svim oblicima svog života. Onda kada se nalazim u kući kod svog dnevnog posla, onda kada sam u uredu, onda kada sam u društvu svojih prijatelja, prijateljica i znanaca, moja povezanost s Bogom, moja molitva tim djelovanjem bit će upravo izvršena onako kako Bog traži, kada po svojoj savjesti možemo sebi reći: učinio sam ili učinila sam svoju dužnost bez sjenke zla, bez namjere na to da drugom naškodim, da drugoga omalovažim, da sebe oholo izdignem; bez pomisli na to: neka se Bog ukloni da radim svoje, da se valjam u kaljuži grijeha. Da, kada svega toga ne bude u mom djelovanju, ja ću se nalaziti u vezi s Bogom, u razgovoru, u molitvi s Njim preko moga djelovanja.

Sve provjeravajte u tom smislu! Nadodaje sv. Pavao: »Dobro zadržite, svake se sjenke zla klonite! A sam Bog mira neka vas posvema posveti, i duh vaš i duša i tijelo neka se besprijekornim savršenim sačuva za dolazak Gospodina našega Isusa Krista« (1 Sol 5,20—23).

Naša životna primjena. Ova prekrasna misao Pavlova hoće nam pokazati da nam je zadaća o svemu dobro promisliti, ništa ne prikrivati, ništa prevarno dodavati, do kraja vidjeti što je dobro i zlo i u *čistoći srca dočekati Božje posvećenje*, milosno gledati Boga i tako se suživjeti u našem pravom, valjanom kršćanskom životu s dolaskom Boga u nas. To je smisao Isusove objave o blagoj vijesti i radosti, koja proizlazi iz čistog susretaja čovjeka s Bogom.

Bogoslužni nas advenat, došašće upravo hoće na to upozoriti da ono što je po nauci Kristovoj lako spoznatljivo, praktički provedemo u svom životu. U svojoj iskrenosti, u mom nutarnjem svijetu savjesti potrebno mi je vidjeti sve krive životne poteze, ispraviti ih promjenom moga shvaćanja — a sredstvo za to mi je *sveta ispovijed* — i početi doživljavati u toj iskrenosti i čistoći savjesti susret s Bogom, početi doživljavati moje unutarnje Bogoobjavljenje, moj životni Božić!

Kršćanin sam, — pa? Razumijem li Krista ili ne razumijem?!

ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA

Vječno prijestolje. Kad je Bog vidio dobru volju kralja Davida, volju koja se očitovala u tomu da sagradi hram Gospodinu, hram, u kojem će biti kovčeg zavjetni, Bog po proroku Natanu poručuje kralju: jer je sluga moj, kojemu sam učinio toliko dobra, shvatio smisao zahvalnosti, reci mu, da mi on ne treba graditi hrama, ali i poruči zbog njegove velikodušnosti: »Gospodin će te učiniti velikim, Gospodin će ti podići dom. Tvoja će kuća i tvoje kraljevstvo trajati dovijeka preda mnom, tvoje će prijestolje *čvrsto stajati za svagda*« (2 Sam 7, 11, 16).

Ova je misao čitavim svojim sadržajem ostala velikim dijelom sakrivena i mudrom Salamonu, sinu Davidovu, jer je ovaj mislio da će Bog preko njega ovjenčati slavu Izraela; i sagradio mu je divan hram. Ali misao Božja ostaje sakrivena, jer Bog misli doslovno na kuću i kraljevstvo koje će biti dovijeka!

Ta je Božja misao ostala sakrivena za Izabrani narod starog Saveza, jer su previše mislili na zemaljsko kraljevstvo, na zemaljsku slavu, pa se sve do konca nisu mogli dovinuti do jasnog gledanja onoga, što Bog hoće reći, kad govori o kući, vladalačkoj i spasiteljskoj i koja ostaje dovijeka.

Nisu oni pravo razabirali ono, što je sve do Pavlova vremena ostalo prešućeno, prekriveno u drevnim vremenima. Nisu razabirali da će kroz Davidovo potomstvo doći na svijet Bog u osobi Isusa Krista, koji ostaje prema objavljenju Otajstva ipak tajnom, doklegod se nije pojavio i počeo otkrivati smisao pisca, smisao poruke Božje. Drevna vremena su samo naslućivala misao o svom spasu, a sam Krist je otkrio sadržaj toga smisla. Pa ni sama njegova Majka Marija ne shvaća pravo, što se događa s njom, što Bog s njom hoće, kad joj poručuje, da će biti Majka Spasiteljeva. Na anđelovu riječ: »Evo, začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se sin Svevišnjega. Njemu će Gospodin Bog dati prijestolje Davida, oca njegova i kraljevat će nad domom Jakovljevim u vijeke i njegovu kraljevstvu neće biti kraja« (Lk 1,31—33).

Smisao vječnog prijestolja. Istom se tim riječima i Kristovim rođenjem i djelovanjem otkriva pravi smisao Božjih riječi, već rečenih preko proroka Natana kralju Davidu.

Zato smisao o izgradnji hrama — koji ga je doista Salamon i izgradio — samo je jedan dio Božje namisli i to onaj, koji se odnosi na izabrani narod starog Saveza, ali smisao toga hrama u izabranom narodu novog Saveza pokazuje sasvim nešto drugo: ono što Krist naglasuje o živom hramu, Bogu koji u sebe ucjepljuje svojom milošću svakog čovjeka, koji se tome ne opire.

Taj hram će biti dovijeka, i to upravo zato jer je potreban, doklegod je ljudi na zemlji, doklegod je onih, koji trebaju svoje spasenje. Zato Krist dolazi, On ga osniva, On postavlja cijelu tu zgradu duhovnog hrama. On, Sin Božji, Riječ Božja, koja »je postala tijelom i prebivala među nama. I mi smo promatrali slavu njegovu, slavu, koja pripada jedinorođenomu od Oca, puna milosti i istine« (Iv 1,14). To je taj Spasitelj, koji je prema riječima sv. Ivana došao na svijet i čiju su slavu vidjeli oni, koji su mu bili suvremenici. No, taj je Očev Sin, Ivanove su riječi, Sin nebeskog Oca, Boga.

Sveti Luka u svom evanđelju smatra potrebnim naglasiti, da je On onaj potomak Davidov, kojega je Bog obećao kralju Davidu i čije će kraljevstvo, čija će vlast ostati dovijeka (Lk 1, 27, 33) u produžetku roda Jakovljeva sve do konca novog Saveza.

Pavao tumači. Kakva je to vlast, koju ima taj potomak Davidov, a koji je i Sin Božji? To je vlast, koja će se pokazati u davanju snage kod izgradnje toga Božjeg hrama, čiji smo mi dijelovi. Sv. je Pavao to označio riječima pišući svojim vjernim u Korintu: »Mi smo Božji suradnici, a vi ste Božja njiva, Božja građevina« (1 Kor 3,9). To će nam sv. Pavao i na drugom mjestu protumačiti govoreći o nama, koji smo tu vidljivi, ali koji vlašću Boga i suradnjom s Njim izgrađuju ovdje među nama vidljivima — kao što je to govorio svojim Korinćanima — Božju zgradu, Božji hram u nama. Ta će zgrada ostati i onda, kada nastupi raspadljivost ovoga tijela od koga smo sazdani; ostati zbog toga, jer će se u milosnom hramu Božjem — a to smo mi — ono raspadljivo promijeniti u neraspadljivo!

Spasiteljev, Isusov boravak među nama i iza Njegovog uskrsnuća ima taj smisao vlasti, koja će održati svakog sljedbenika Kristova u suradnji s tom vlašću; koja će biti jaka, jer je vlast Božjeg potomka, Božjeg Sina u zemaljskom rodu kralja Davida preko Marije.

Davidov potomak i naše spasenje. Na ovu nas misao hoće potaći današnje bogoslužje. Blizu smo Božića, koji nam predočuje povijesni Isusov dolazak, Isusovo rođenje u Betlehemu. Ali ne samo zato, da se toga sjećamo s jednim miljem i ugodnošću nad raspjevanim nebom i zadivljenim zastirima Betlehema. Na to je potrebno misliti u predbožićno vrijeme, ali to nije sve, a niti je bitno. Bitno stoji u tome, da je takav Krist došao na zemlju, da se rodio u Betlehemu zato da nam donese spasenje, i to svojim pozivom, da Ga slijedimo, da izgrađujemo hram neraspadljivosti i besmrtnosti vlašću toga Božjeg i Davidovog potomka — Isusa!

I ovdje bismo se mogli priupitati: da li smo i mi u tom smislu — koji je osnovan i bitan za svakog čovjeka — u ulozi betlehemskih pastira i radosti raspjevanog neba? Pastiri su ukrašeni jednostavnošću duše, koja može primiti veselu vijest zato, jer je otvorena, naravno iskrena i jer željno čeka ne-

koga, koji će je utješiti u toj jednoličnosti života, ispunjena doživljenim manjkavostima. U ulozi neba, koje spoznaje da se Bog daje pozemljaru, koji teži za svijetlim, čistim sadržajem neba.

U vremenu došašća — ovo nekoliko dana pred Božić — trebali bismo se ispitati, da li smo tako spremni dočekati Spasitelja, koji ima s nama veliku zamisao o svom hramu, u koji nas ugrađuje kao odgovarajući materijal.

I pitali bismo se u vremenu došašća: jesam li, jesmo li doista dotjerali u svim dimenzijama svoga života za to, da budemo ugrađeni u hram Božjeg Sina, Spasitelja, koji dolazi na svijet da nas iskleše, očisti od svih manjkavosti, neuglađenosti i hrapavosti — a to u duhovnom smislu znači — da nas učini bezgrešnima i da nas tako ugradi u svoj spasiteljski hram, u svoju građevinu, u svoju kuću, koja će tako čekati preobrazbu raspadljivosti u neraspadljivost, koju ovdje pripravljamo vlašću Božjeg Sina, a to je milost bezgrešnosti, čekajući potpuni i pravi susretaj s ljubavlju i brigom Boga-Spasitelja za naš konačni spas.

BOŽIĆNO VRIJEME

BOŽIĆ: ROĐENJE GOSPODNJE
MISA BDJENJA

Izaija i povijesne okolnosti. Riječi proroka Izaije, koje smo čas prije saslušali, bile su upućene na znanje čitavom Izraelu. Istina, Izaija ih je govorio iz svoje povijesne zbilje, iz svoga vremena i događaja.

Izaijino djelovanje je smješteno u vrijeme vladanja kraljeva Ozije, Joatana, Ahaza i Ezehije. Možda je najtragičnije vrijeme za kralja Ahaza, koji je uslijed nastalih prilika tražio pomoć — i to vojničku pomoć — i zaštitu asirskoga kralja Teglatfalasara. Ovaj ga je pomogao uz određeni danak, ali ono što je bilo tragičnije stoji u tome, da je pod asirskim vazalstvom čitav Izrael pomalo ulazio u jedno odmetanje od pravoga Boga i doživljavao jednu tešku sudbinu poniženja, osamljenosti i opustošenosti. Nestalo je pouzdanja u Boga, progonilo se proroke, koji su bili učitelji naroda u svim teškim časovima, i u časovima zastranjenja. Zavladalo je idolopoklonstvo i sujevjerje. Ahaz je kao vazal Asiraca uveo asirsko bogoslužje. Hram nije više bio otvoren za potrebe pravovjernih Izraelaca.

Zbog toga će Jeruzalem doživjeti svoje strahote, prorokuje Izaija. Ali kroz čitavu tu situaciju on govori o Mesiji, koji će doći i napokon osloboditi Izrael od svih zastranjenja.

Izaijin navještaj. Jeruzalem, to je gotovo personifikacija, poosobljenje Izraela i zbog toga u svom proroštvu Izaija veli: Sve će nevaljalštine proći. Bit će kažnjene, ali ćeš ti Jeruzaleme ugledati pravednost, svoju svjetlost: »I puci će vidjeti tvoju pravednost i tvoju slavu svi kraljevi, prozvat ćete novim imenom, što će ga odrediti usta Gospodnja. U Gospodnjoj ćeš ruci biti kruna divna i kraljevski vijenac na dlanu Boga svoga« (Iz 62,2—3). Takav Jeruzalem neće biti u žalosti

kao u vrijeme Izaijino, koje se može nazvati vjerskim pustošenjem u povijesti izabranog naroda. On će biti Božja milina i Bog će se radovati nad tim Jeruzalemom budućnosti, kao što se zaručnik raduje zaručnici, s kojom će ući u zajednički život radosti.

Što će to zapravo biti s Jeruzalemom, s izabranim narodom prema riječima Izaijinim? Na što on smjera svojim proroštvom?

... pokazuje evanđelje. Na ono, što nam sv. Matej u svom evanđelju nabraja sve od Abrahama do Josipa, kome je Bog na njemu svojstven način rekao i poručio: »Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto je doista od Duha Svetoga. Rodit će Sina, a ti ćeš mu dati ime Isus, jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih. Sve se to dogodilo, što Gospodin reče po proroku Izaiji: Evo, Djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel — što znači: Bog s nama« (Mt 1,20—24).

Taj Isus je dakle, p r o r o k o v a n a r a d o s t Jeruzalema ili bolje prorokovana radost Izraela, izabranog naroda. I to prije svega zato, što će on snagom svoje pojave i svojim poslanjem imati prvu zadaću da taj izraelski narod, koji je bio prožet svim nepodobštinama i grijesima u vrijeme kralja Ahaza — a to je vrijeme proroka Izaije — očisti od grijeha. Taj će Isus obasjati svoje suvremenike novim svijetlom Božjih radosti, koje će se očitovati baš u tome, što će sam Isus govoriti, da je došao spasiti ljude, da je došao osvijetliti pravim božanskim svijetlom njih, svoje suvremenike. Svijetlom koje će im donijeti pravu radost, jer ta može biti samo u jedinstvu čovjeka s Bogom.

Sasvim jasno, ili samo naslućujući ono što će donijeti E m a n u e l, B o g s n a m a, Izaija govori, prorokuje o toj r a d o s t i, o t o m v e s e l j u, k o j e će b i t i s p o j e n o s d o l a s k o m i r o đ e n j e m I s u s a K r i s t a.

Prva Crkva i Isus. I u prvoj Crkvi, u prvoj zajednici kršćana, sljedbenik toga Isusa sv. Pavao, prema zabilježenim riječima u Djelima apostolskim, jasno govori o tom Isusu, rođenom iz potomstva Davidova. O Isusu kojega je propovijedao pustinjak — Ivan Krstitelj, ali koji je uza svu svoju veličinu Božjeg čovjeka samo rekao: nisam ja ono pravo svijetlo, »nisam onaj za koga me svi držite. Nego za mnom, evo,

dolazi onaj, kome ja nisam dostojan odriješiti obuće na nogama«. Pavao će u odnosu na tog Isusa reći prvoj kršćanskoj općini u Pisidijskoj Antiohiji: »Ljudi, braćo, sinovi roda Abrahamova i koji se među vama boje Boga, nama je poslana riječ ovoga spasenja« (Dj 13, 25—26).

Rođenje Isusovo i mi. Sjećajući se Isusova dolaska na svijet, Njegova rođenja, braćo i sestre, sjetimo se ovih riječi sv. Pavla: nama je poslana riječ ovoga spasenja. Riječ je to Kristova, riječ je to onoga Isusa, čije rođenje slavimo već danas. Slavimo, ali budimo kršćanski otvoreni: ne slavimo rođenje Isusovo samo na izvanjski način, sjećajući se toga da se Isus rodio prije mnogo godina, već proslavimo Isusovo rođenje onim, što nam je On svojom riječju najviše pokazao. Proslavimo Ga kršćanskim gledanjem, koje je On pokazao svojim dolaskom na svijet, svojom žrtvom tim povezanom i svojim nastojanjem da bi svaki od nas uvidio, kako ga Bog ljubi i kako je zbog toga poslao svoga Jedinorođenca.

Samo tako: u ljubavi, u povezanosti s Bogom, u bezgrešnosti možemo dokučiti ono pravo svijetlo, onu pravu radost povezanu s tim svijetlom — Isusom, koji je došao da nam pruži ruku, kojom će nas privesti u čistoći i nesebičnosti našeg života u pravi susretaj s Bogom, s Njegovim nebeskim Ocem.

Tako shvatimo i mi u novom Jeruzalemu, u Crkvi, koja nam to hoće staviti pred oči, t u p r a v u s v j e t l o s t, t u p r a v u r a d o s t, o kojoj je prorokovao Izaija; da, tako shvatimo toga Emanuela, Boga s nama.

Neka nas dječak Isus, kojega u Božićnoj noći očekujemo u slikovitim oblicima Njegova rođenja, svojom milošću vodi da bismo se mi u Njemu rodili, da bismo se Njegovim primjerom preporodili za ljude kršćane koje će zahvatiti Isusov primjer predanja i ljubavi prema nama, pa da se svojim primjerom života nesebično ljubimo među sobom opraštajući svome bližnjemu onako kako je Isus oprostio svima onima koji su otvorena srca dolazili k Njemu tražeći ono zbog čega je On i došao na svijet: oproštenje i vlastito posvećenje. To neka nam dade Božić, to neka Isus učini od nas koji mu pristupamo otvorena srca.

BOŽIĆ: ROĐENJE GOSPODNJE
MISA POLNOĆKA

Misao Izaije i evanđelja. U svom osvjetljenju za prorokovanje, za proricanje budućnosti — u osvjetljenju primljenom od Boga — govori nam Izaija, gledajući povijesnu tragediju izabranog naroda starog Saveza. Gledajući sve teškoće govori o radosti, o veselju, o svijetlu i to upravo zato, »jer, dijete nam se rodilo, Sin nam je darovan. Na njegovim je ramenima vlast, i nazvan je imenom: »savjetnik čudesni, Bog silni, . . . knez mira« (Iz 9,5). Tako je govorio Izaija providen Božjim osvjetljenjem 700 godina prije one zbilje, koju nam opisuje sv. Luka u svom evanđelju: »I dok su bili ondje — u Betlehemu — navršilo joj se vrijeme da rodi. I porodi sina svoga prvorođenca, povi ga i položi u jasle, jer za njih ne bijaše mjesta u svratištu . . . « Ova činjenica koju navodi sv. Luka bila je popraćena prisustvom anđela, koji je govorio savjestima pastira: »Ne bojte se. Evo javljam vam blagu vijest, veliku radost za sav narod. Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj, Krist, Gospodin« (Lk 2, 10—11).

Božja namjera. Rodio se onaj koji je darovan od Boga ljudima, rodio se Božji Sin, koji je rođenjem postao čovjekom. U tom se rođenju očitovala Božja ljubav da potvrdi ono, što vidimo na stranicama Biblije, sv. Pisma: da u svakoj ljudskoj situaciji možemo prepoznati Božju poduzetnost, Božju darežljivost. Bog se brine za čovjeka, za njegov tjelesni život, kojega je jednako tako darovao. No Bog je u svojoj darežljivosti htio spasiti čovjeka kroz čitavu njegovu ljudsku sudbinu i zato je poslao svoj ponajbolji dar — svoga Sina.

Sve ono što je Bog davao čovjeku ili bolje izabranom narodu starog Saveza bilo je kratkotrajno, kao što je na kraju krajeva kratkotrajan prema novom Savezu i sam stari Savez. No, dar kojega Bog daje kao novi Savez ostaje trajno u tom Savezu: njegov Sin, Božje dijete. Isus rođen u Betlehemu. Isus koji će nas svojim životom i smrću otkupiti.

Malo je teško spominjati, uz ovo milje Božićnih osjećaja, svu težinu Isusova života, Njegov životni put i tragediju, kroz koju donosi i otkriva potpuno svoje blago darežljivosti. Da, to nam može biti malo neobično, no sveto nam bogoslužje hoće baš to dovesti pred oči i zato nam u poslanici sv. Pavao

govori o toj potpunosti dolaska Isusa na svijet, govori nam o tom dolasku u cjelovitosti Božje darežljivosti, koja stoji u tome da se svi ljudi spase.

Pavao to tumači. »Očitovala se Božja ljubav, s p a s i t e l j i c a s v i h l j u d i« (2 Tit 2,11). U tom očitovanju, koje je pokazano u sjećanju malenoga Djeteta-Boga, koji nam hoće i u dolasku među nas pokazati da nam želi biti sličan i koji će u svojoj nakani u svom poslanju govoriti kao čovjek, kao jedan od nas. A sve to zato da nas može tako približiti onome što on nosi u dubini svoga bića, a to je jednakost s Bogom Ocem. Da, to je Njegov zadatak i tome nas hoće dovesti u svom nastojanju oko našeg spasenja: k Bogu. Zbog toga sv. Pavao nastavlja u svom pisanju dragom učeniku i prijatelju Titu, da bi on razumio namjeru Božje darežljivosti, a da bi i to drugima prenio. Ta nas je Božja ljubav, darežljivost i spasiteljica odgojila da se odreknemo bezbožnosti i svjetovnih požuda te razumno, pravedno i pobožno živimo u sadašnjem svijetu, i iščekujući blaženu nadu i očitovanje slave velikoga Boga i velikog Spasitelja Isusa Krista, koji je sebe dao za nas (Tit 2,11—13).

Tajna Božića. U tom stoji smisao Božje darežljivosti očitovane na tako drag način, kao što nam to prikazuje tajna, misterij Božića. Misterij Božića razvija se u tajnu Isusova života i predanja zato, da u Njemu nađemo, pronađemo sebe kao i one koji će se odazivati Isusovu pozivu. Možda bi nad tajnom Božića mogle biti upravljene one riječi, koje je sam Isus uputio ženi Samarijanki na Jakobovu zdencu: »Kad bi ti znala Božji dar i onoga koji ti govori: Daj mi da se napijem! — ti bi ga zamolila i on bi ti dao vodu živu«.

A kad je ona nastavljala pitanjima o Mesiji, o Spasitelju, Isus joj reče: »Ja sam koji s tobom govorim« (Iv 4, 10, 26). Da, Isus rođen u Betlehemu, čijeg se rođenja danas sjećamo, je taj Mesija, taj Spasitelj — ne samo žene Samarjanke — nego svih žena i svih ljudi.

Praktično razmišljanje. To bi za nas morala biti najpoučnija činjenica nad betlehemskim jaslicama. To bi za nas morala biti n a j o č i t i j a p o u k a n a š e g s p a s e n j a, koja stoji u tome, da je Bog poslao svoga Sina među nas kao svoj dar, čijom zaslugom proizlazi naše spasenje i to spasenje gledajući za čitavu ljudsku sudbinu, na čitav ljudski život.

Zato nam je darovan Isus, Božji Sin, Božje Dijete. Potpuni će smisao Božića ili susretaja s tim darom biti za nas samo onda, ako budemo znali svome Isusu odgovoriti i životom, na koji nas poziva, upravo zato da se Njegova darežljivost, da se Njegova ljubav može potpuno zrcaliti, vidjeti u nama. A to će biti onda, kada mu se budemo odazvali na poziv.

Ovo maleno Dijete, kad je progovorilo, kad je reklo, da nam je poslano za Spasitelja i Učitelja, tražilo je od nas da se odreknemo bezbožnosti i svjetovnih požuda, — govori nam sv. Pavao.

Da li bismo naš život u našem svijetu i u našem vremenu mogli vidjeti tako u svom ispitu savjesti, da bismo rekli: nikad nisam pokazivao niti govorio da bih volio proći kroz život bez Boga, a to upravo znači bezbožno. Jesam li tako nastupao da je moj bližnji mogao u susretaju sa mnom osjetiti: ovaj je vezan na neku višu stvarnost, ovaj vjeruje u Boga, u Njega se pouzdaje i očito je da nije povezano sapet svjetovnim požudama, koje mu ne dozvoljavaju vidjeti i nositi Boga u svojoj nutrini.

Bismo li nad betlehemskim jaslicama mogli odgovoriti s radošću i iskrena srca svome Isusu: živjeli smo po Tvojoj poruci Isuse: razumno, pravedno i pobožno i to u ovom našem svijetu, u kojem baš nećemo susretati mnogo od svega toga sadržanog u Tvojoj poruci? Ili bismo li pred betlehemskim Djetetom morali reći da smo u ovom našem svijetu bili sapeti više njegovim vezama nego Isusovom porukom razumnosti, pravednosti i pobožnosti?

Da li bismo s betlehemskim Djetetom mogli iskreno reći: u Tebi sam, Isuse, vjerom i nadom imao snage gledati u ono, što si pripravio svima nama, da budemo Tvoj čisti izabrani narod, koji će poučen Tvojom porukom tražiti Tebe, koji nam govoriš da moramo revnovati oko dobrih djela, jer ćemo preko njih i s njima biti sjedinjeni s Tobom, koji si nam Očev dar otkupljenja i oslobođenja? Ili bismo li svome Spasitelju trebali reći sasvim iskreno: koliko je mojih djela bilo nešto posve drugo nego tražiš Ti, betlehemski Učitelju?

Ne bismo li tada nad tajnom Božića, nad darom Božjim, nad Isusom dječakom mogli reći: znamo tvoju učiteljsku evanđeosku poruku, pa nam Ti, Bože, betlehemski Isuse, pomozi da u svojoj iskrenosti idemo putovima, koje si nam Ti

pokazao, zaslužio; putevima usvojenog spasenja preko naših dobrih djela, našeg valjanog života prožeta ljubavlju prema našim bližnjima u obitelji, prema našim prijateljima i znancima, prema našim neprijateljima, jer Ti nas učiš, da su i oni naši bližnji.

To je evanđeoska poruka Božjeg dara: . . . darujte se, kao što se darovao Bog.

MISA ZORNICA

Novi »Jeruzalem« kod Izaije. Kroz svoju suvremenost, koja nije bila nimalo ružičasta, Izaija prorok govori o jadima, koji su zbog grijeha zatekli izabrani narod. No onda govori tome narodu, koji će doživjeti obraćenje zbog Božjeg milosrđa u jednom viđenju, u kojem je pojmom »Jeruzalema«, pojmom Sionske kćeri ocrtao svu radost upravo zato, jer će se u Jeruzalemu pokazati sva milina Božjeg milosrđa, vrhunac Božjeg opraštanja, koji će se odatle jednostavno razliti po svim krajevima zemlje.

...u Evanđelju. Početno svijetlo toga Jeruzalemskog sjaja obznanilo se u Betlehemu i sv. Luka nam ga ocrtava riječima: ». . . pastiri stanu poticati jedni druge: Hajdemo dakle do Betlehema. Pogledajmo, što se to dogodilo, događaj koji nam obznani Gospodin. I pohitješe te pronađoše Mariju, Josipa i Novorođenče gdje leži u jaslama. Pošto sve pogledaše, ispripovjedaše što im bijaše rečeno o tom djetetu. A svi koji to čuše divili su se tome što su im pripovijedali pastiri« (Lk 22, 13—16).

To — rođenje Božjeg Sina — početak je slave, koju će Bog pokazati u Jeruzalemu; pokazati izabranom narodu, kojemu Bog dolazi u sredinu na poseban način, na način malenog Djeteta, a zato, da može bolje uvjeriti čovjeka da ga ljubi i da će mu dati oproštenje. To je smisao Isusova rođenja. I ako bismo promatrali Božjeg Sina samo u okviru betlehemske štalice i jaslica, skoro ništa ne bismo mogli vidjeti i razumjeti. Čitav izvještaj o tome, kako nam to opisuje sv. Luka, ima svoje potpuno značenje, kad promatramo Isusovo poslanje u cjelini — zbilji koja se odigrala kroz čitav Njegov život, čiji je smisao bio: otkupljenje čovjeka ili kako to naglašuje Izaija prorok: otkupljenje Jeruzalema i u tom doživljena

slava Sionske kćeri, kojom prorok predočuje izabrani narod: »recite kćeri Sionskoj, evo dolazi tvoj Spasitelj« da prozove one, koji će ga slijediti, »svetim narodom, otkupljenicima Gospodnjim« (Iz 62, 11—12).

Pavlova pouka. Ove misli proroka Izaije protumačio je sv. Pavao apostol u pismu svome dragom učeniku Titu: »Kad se očitovala dobrostivost i čovjekoljublje Spasitelja našega, Boga, on nas spasi, ne po djelima što ih u pravednosti mi učinismo, nego prema svome milosrđu: kupelju novoga rođenja i obnovljenja po Duhu Svetom, koga bogato izli na nas po Isusu Kristu Spasitelju našemu, da opravdani njegovom milošću budemo po nadi baštinici vječnoga života« (Tit 3,4—7).

Pavao je već dobro poznavao nauku Onoga, koji se rodio u Betlehemu, ali čije rođenje ima svoj smisao u punini Njegova naučavanja. A Kristovo naučavanje nas upozorava na to, da spoznamo da je svojim milosrđem došao spasiti čovjeka od grijeha, jer je to od vijeka bilo u naumu Božjem. Zato Njegovo rođenje u Betlehemu ima u tom silno značenje, jer je htio biti jednak onima, koje je došao otkupiti, koje je došao uvesti u svoje kraljevstvo, koje se ne može svesti ni na kakvu ljudsku vlast i uređenje, već na Božje stanje milosrđa i ljubavi. S tim je Isus pristupao ljudima, kada ih je htio dovesti u svoje kraljevstvo sreće.

Pravi sadržaj slave. Nije Kristov nastup bio sa sjajem i moću u vanjskom, zemaljskom, vremenskom smislu. Ono što su proroci govorili bila je izvorna Božja riječ, ali su tokom povijesti ljudska gledanja — a to se osobito odnosi na stari izabrani narod — poprimila kod Židova njihovo zemaljsko gledanje. Zbog toga i nisu mogli razumjeti riječi proroka. Krist je doista došao u slavi, ali ta slava nije pokazana u cjelini u Betlehemu, već u Jeruzalemu, u kome je Krist svoje milosrđe pokazao do kraja. Pokazao ga u času, kad je Njegovo betlehemsko rođenje urodilo sjajem Njegove potpune dobrote, milosrđa i ljubavi, a to je bilo baš u sjaju Kristova predanja svega onoga, što je zemaljsko, zato da se postigne ono nebesko, ono Božje. Svoj je ljudski rođeni život u Betlehemu predao za ljude u času otkupljenja na jeruzalemskoj uzvisini Kalvarije zato, da sam preporođen svojim uskrsnućem u Duhu može preporađati u tom istom Duhu, u Božjem

duhu, ljude, one koji će Ga nasljedovati i tako ulaziti u Njegovu slavu, a njoj je temelj milosrđe i oproštenje stečeno predanjem Isusova života.

Apostoli su razumjeli, u onom povijesnom razdoblju, kao i oni koji su nasljedovali Isusovu nauku i koji su u ime Isusovo bili sakupljeni, da se Isusovom misli riječ »izabrani narod« ima odnositi na one koji će prihvatiti radosnu vijest Isusova otkupljenja, Isusova spasenja, pokazana u Njegovom početku: u betlehemskom dječaku Isusu.

Sv. Luka navodi baš u tom smislu misao: »Svaki će čovjek vidjeti spasenje Božje« (Lk 3,6). Vidjet će svaki čovjek domet Isusova rođenja u tom smislu, što će Isus postavši čovjekom svakom od ljudi pripraviti mogućnost, da upozna Božju dobrotu očitovanu u Isusovu rođenju i spasenju, oslobođenju od grijeha.

Naš zadatak. Božić, dan Isusova rođenja, dan Isusova tjelesnog prikazivanja i dolaska među ljude, trebao bi u nama kršćanima probuditi život, kojim ćemo pokazati da smo spoznali razlog Isusova dolaska među nas. I to pokazati u jednom veselju, ne vanjštine i površnosti, već dubokog kršćanskog shvaćanja, u kojem bi Isus htio vidjeti da smo spremni za Boga i bližnjega nasljedovati Njega. To veselje Isus od nas očekuje. I to ćemo sasvim sigurno moći pokazati, kad budemo u svojoj velikodušnosti pristupali svom životu zemlje kao onom, koji nas ima dovesti životu neba, životu Boga.

A taj život, braćo, može biti u čistoj savjesti, u bezgrešnosti, kojom se približujemo Bogu, kojom i jedino možemo pristupiti Bogu.

U vremenu priprave za Božić govorili smo o obraćenju čitavog našeg života Bogu. Ako to dobro shvatimo, onda nam svi oni načini, koje Crkva od nas traži za sačuvanje naše bezgrešnosti, postaju samo načini i djelovi onog punog sadržaja: obraćenja.

Neka u nama blagdan Božića potakne nasljedovanjem Isusova milosrđa i čovjekoljublja to da pokažemo našu pripravnost da se dademo Bogu u bezgrešnosti. Ta je sadržana u djelovanju i ostvarivanju dobra, bilo u odnosu na Boga bilo u odnosu na ljude, na naše bližnje.

Tako shvatimo Božić!

DANJA MISA

Spasitelj — radost. Čitavo nas je vrijeme bogoslužnog došašća pripravljalo na dolazak Spasitelja. Danas nam bogoslužni obrasci govore o tom Spasitelju. Da, danas! Time hoćemo reći: ne samo da je danas Božić — dan rođenja Krista — Spasitelja već i to da nas Božić upozorava svetim bogoslužjem da je misao o Spasitelju suvremena i u našem modernom svijetu, u našem sadašnjem vremenu. Misao o Spasitelju nije nikakvo ishitrenje za neki period vremena, već je to činjenica, koju Bog gleda promatrajući naše životne puteve. Onaj Bog, koji je čovjeka stvorio sebi sličnim i kojega hoće uvesti u čitavu zbilju ljudskog poziva, a taj poziv stoji upravo u tome, da Bog želi čovjeku dati sebe, dati svoju ljubav. U tom smislu je blagdan Božića, koji nas podsjeća na rođenje Krista-Spasitelja i te koliko suvremen, moderan, naš! Zar ne osjećamo, kako je malo ljubavi?!

Zbog toga je Izaija prorok zanosno navješćivao spasenje i Spasitelja suvremenim riječima njegova i našeg vremena: kako je drag glasonoša »radosti koji navješćuje mir, oglašuje sreću, navješćuje spasenje« i to tako »da svi kraljevi zemlje vide spasenje Boga našega!« (Iz 52, 7, 10).

Na to spasenje je upozoravao Izaija i drugi proroci snagom božanskog prosvjetljenja. Oni su primili nešto od onoga, što se zbiva u dinamizmu, u pokretljivosti Božje ljubavi tako, da su mogli spoznati barem donekle smisao i sadržaj Ivanovih evanđeoskih riječi: Božja Riječ, a to u biblijskom smislu znači Božji Sin, dođe na svijet! I to zato da obasja svakog čovjeka, da u tom svijetu, koji se nalazi u tami grijeha, u tami svojih vlastitih zastranjenja — u pomanjkanju ljubavi i ljudskih osjećaja, Krist pokaže pravi smisao života. I zbog toga je ta Riječ, Božji Sin, odvijeka rođen u trojstvenoj ljubavi Boga, odvijeka se odlučio roditi kao čovjek zato, da nam u našoj životnoj situaciji bude bliz, da nam može na naš način pokazati Božju ljubav, koja želi čovjeku dati daleko više nego on može shvatiti.

Spasitelj je svijetlo. Zbog toga Ivan u svom Evanđelju i veli: Krist je svijetlo istinito, koje je došlo na ovaj svijet da prosvijetli svakog čovjeka . . . došao je na svijet među svoje . . . među ljude . . . mnogi ga od njih, od ljudi ne primiše, ali koji ga primiše dade im da postanu djeca Božja.

U tom je misija, poslanje Spasitelja, da nas svojim rođenjem, svojom naukom prosvijetli da ono — daleko više nego možemo shvatiti — stoji u tome, jest to, što nas Bog učini svojom djecom.

Bog kojega nitko nije mogao vidjeti, kojega je čovjek mogao samo osjetiti i spoznati kao nešto potrebno i nužno, da bi čovjek svoju ograničenost, nedostatnost i manjkavost mogao protumačiti, taj Bog nam je obznanjen po njegovu Sinu, koji je došao u prvoj Božičnoj noći, koji se rodio kao i mi, za nas i zbog nas.

Taj nam je Bog progovorio po svom Sinu. Sv. Pavao nam naglasuje svoju misao obrazlažući teologiju, bogoslovlje Božića: »Više puta i na više načina Bog je govorio našim precima po prorocima, konačno u ove dane progovori nam po Sinu . . « (Heb 1, 1—2).

On nas poučava. Što nam je Sin Božji progovorio?

Progovorio je, da je odsjaj slave i otisak njegova, Božjega bića! Progovorio nam je, da je došao ljude očistiti od grijeha i da ih je očistio svojim rođenjem i svim podnesenim na ovom svijetu. A onda je otišao u slavu Očevu, u kojoj je moćniji od svih bića, jer nikome, pa ni od anđela, nije rekao Bog: »Ti si sin moj, danas te rodih« (Heb 1,5). To je rekao samo betlehemskom dječaku Isusu, kojega je rodila Marija Djevica. Njemu reče to zato, jer je vjekovječni Sin Božji u slavi trojstvenog života, u svojoj ljubavi, htio postavi čovjek. I koji je rodivši se u Betlehemu, živeći u krugu svoje Majke i hranitelja sv. Josipa odrastao, iskusio ljudski život u svim njegovim odnosima osim u grijehu. Njega je Bog otac svojom ljubavlju prema čovjeku pustio na križ. Njemu je iza Uskrsnuća dao svu vlast nad ljudskim srcima, slobodnim i u tom smislu zaslužnim da postanu djeca Božja. Njemu je iza Uskrsnuća obećao uvođenje u slavu. Sv. Pavao nam govori: »A kad opet uvede Prvorođenca u svijet, reći će: Nek pred njim nice padnu svi poslanici Božji« (Heb 1, 6).

To je Krist Spasitelj — maleno dijete, rođeno u božićnoj noći; to je Krist Spasitelj, koji je svoju žrtvu i ljubav donio čovjeku da ga približi bezgrešna Bogu. To je Krist Spasitelj, koji u slavi uksrsnuća svakoga od nas čeka, naš Božić, naš susretaj s Bogom.

Shvaćamo li Ga Da li smo na liturgijski, bogoslužni Božić dovoljno sposobni da svome Isusu reknemo da smo shvatili Njegovu ljubav, koja nam se daruje? Da li smo sposobni da mu doreknemo da i ne može biti prave ljubavi, ako se ne odazivamo: Onome, koji nas ljubi: Njemu ne samo rođenom kao malenom dijetetu već Njemu, koji nas poučava, da Ga slijedimo u darivanju te ljubavi svima onima, koji su dobre volje?

I pitajmo se, da li bismo danas, na ovaj obiteljski blagdan kada se sjećamo rođenja Sina Božjega, mogli obradovati svoga Isusa time, što bismo mu našim obiteljskim zajednicama mogli pokazati našu dobru volju ostvarenu u ljubavi jednih prema drugima?

Da li bismo svoga Isusa mogli obradovati u obiteljima time, što On vidi, da se vaša djeca u obitelji primaju rado, jer ih Bog daje, jer su ona braća i sestre Kristovi upravo zbog toga, što će ih Bog uvesti u svoju zajednicu nadnaravne obitelji Božjeg naroda?

Da li smo pokazali dovoljno strpljivosti i u onim časovima, kada je u obitelji bilo ponešto teško? Možemo li tu pred Božjom Majkom, Marijom reći u svojoj savjesti: djelovala sam ili djelovao sam u tim časovima sa svojom djecom, kao i ti u Betlehemu: strpljivo i u okviru Božje ljubavi?

Da li bismo na Božić mogli reći svome Isusu: mi, djeca, poštivali smo svoje roditelje i cijenili njihovu brigu, kao što je to i Isus pokazao u svojim kasnijim godinama prema svojim zemaljskim roditeljima sjećajući se svega njihova truda oko toga, da On može poodrasti i donijeti ljubav svim ljudima? Da, morali bismo na Božić odgovoriti svome Isusu, da li je naš život u svim našim odnosima takav, da s Njim čekamo onaj konačni Božić, ono posljednje vrijeme, koje će se pretvoriti u radost vječnosti, gdje ćemo Isusa gledati ne samo u milju djetinjeg Božića, već i u ozbiljnosti čitavog svog životnog puta, koji nas vodi ususret proslavljenom Isusu, ususret Isusu, koji će nas dovesti u radost svoga nebeskog Oca?

Napravimo iskreno i nesebično ovaj ispit savjesti pred dječakom-Bogom, kojega nam prikazuje misterij betlehemske štalice!

NEDJELJA U OSMINI BOŽIĆA: SVETA OBITELJ ISUSA, MARIJE I JOSIPA

Isus u obitelji. Sasvim se naravno uz blagdan Božića uklapa blagdan i svetkovanje Svete obitelji. Isus je svojim rođenjem ušao u krug obiteljske zajednice. Pred židovskim zakonom On je imao svoje naravno opravdanje za život u obiteljskom krugu. On, Božji Sin, koji nam se u tajni Božića daruje, ima svoju naravnu Majku — Mariju Djevicu. Ona Ga je rodila i naravno stavila u krug svoje obitelji, kojoj je sv. Josip glavar i brižni hranitelj.

Bogoslužna nam čitanja u današnjem svetkovanju predočuju smisao i sadržaj obiteljskih odnosa: Otac i majka imaju pravo na svoju djecu. Djeca su poštivanjem svojih roditelja oni, koji će unositi u svoj obiteljski krug radost dobra, a time zasluživati i oproštenje grijeha. U takvo naravno gledanje obiteljskog života, kako nam u prvom bogoslužnom čitanju govori pisac knjige prozvane Sirahovom, ulazi Isus Krist.

Rekosmo da je Isus došao na svijet rođenjem, kao što dolazi i svaki drugi čovjek. On je prema tome imao kao i svaki drugi čovjek obveze prema svojim roditeljima u nazaretskoj obitelji. On je Božji Sin koji je došao u naravni obiteljski krug i svima je htio pokazati da je izvrsno shvatio riječi: »Tko časti oca svojeg, dugo će živjeti; tko čini radost majci svojoj taj sluša Gospodina« (Sir 3, 6). Isus nije nimalo uzmicao pred poštovanjem, čašćenjem i poslušnošću svojim roditeljima nazaretske obitelji: Mariji i hranitelju sv. Josipu. Bio je i čovjek. Nastojao se ljudski ponašati prema svojim roditeljima. Bio je dijete, koje je u svom naravnom rastu primilo mnogo dobra od svojih roditelja i zato im je davao potpuno priznanje, poštivanje i čast.

Isus čovjek i Bog. No u Svetoj obitelji odgajao se čovjek, koji je u sebi nosio božansku snagu. Odgajao se čovjek, koji je jednom osobom bio i Bog. Sasvim je jasno da Isus kao Bog nije pokazivao nikakve težnje, iako je veći i od Marije i Josipa, za čašću koja bi se u obiteljskoj nazaretskoj zajednici trebala Njemu pridavati. Ne, sve je to bilo daleko od Njega.

No ipak nas slučaj, koji donosi Evanđelje može potaći na razmišljanje: Marija, Njegova majka opazivši da nema Isusa na povratku iz Jeruzalema vrati se s Josipom natrag u grad

i nađe Isusa u hramu, gdje je raspravljao s učiteljima zakona i reče mu: »Dijete, što nam to učini? Evo tvoj otac i ja žalosni smo te tražili«. On im odvrati: »Zašto ste me tražili? Zar nijeste znali, da ja moram biti u kući svojega Oca?« Ali oni ne razumiješe, što im on s tim htjede reći (Lk, 2, 48—49).

Da, taj nas slučaj mora potaći na razmišljanje. Ponajprije zbog toga, jer je Isus htio time nešto naglasiti; drugo opet, jer su Marija i Josip ostali u nedorečenim Isusovim mislima kao smeteni. Nije im bilo sve posve jasno.

Tako je bilo u taj čas susretaja u hramu, ali ne kasnije. Isus je svojom naukom omogućio spoznati sadržaj Njegova sinovstva, Njegova djetinjstva — da tako kažemo — i u odnosu na svoga nebeskog Oca. Time nije htio kazati da ono, što je u zemaljskoj obitelji nazaretske sredine primio od svoje Majke i hranitelja Josipa, nema vrijednosti. Ne! On im je bio dobar i poslušan (Lk 2, 50). Isus je odgovorom blaženoj Djevici i Majci htio samo naglasiti ono, što oni — Josip i Marija — nisu do kraja shvatili, a to je Njegovo Božje Sinovstvo. Njegov božanski odnos prema Ocu, u koji bi božanski odnos htio staviti sve ljude. To je tajna Isusova obiteljskog života, to je tajna Njegova poslanja na svijet. Isus je htio zemaljskom obitelji, zemaljskim svojim sinovstvom i djetinjstvom pokazati dublje značenje, dublji odnos čovjeka, koji je dijete svojih roditelja, ali i dijete Boga. Htio je pokazati kako smo svi mi djeca svojih naravnih roditelja, ali kako su svi ljudi i djeca Božja. Svojim odgovorom Majci: »Zar niste znali da mi treba biti u kući mojega Oca?« — Isus naglasuje to djetinjstvo prema Bogu.

Vjera — temelj Božjeg djetinstva. Ova misao nije neopažena kod starog Izraela, kod starog izabranog naroda. Čak što više ona je jasno naglašena: Potomstvo Abrahama, koji je prvi sklopio Savez s Bogom u svojoj vjeri nije potomstvo Božje samo zato, jer su naravni pripadnici Izraela, budući da proizlaze krvnom lozom od Abrahama. Ne, to nije dovoljno da bi oni bili Božji sinovi, Božja djeca. Prorok Izaija za Izraelce naglasuje da je potrebno slušati i u poslušnosti Gospodinu težiti za spasenjem: »Poslušajte me, koji težite za spasenjem, koji tražite Gospodina. Pogledajte stijenu iz koje ste isječeni, bunarsku jamu iz koje ste iskopani« (Iz 51, 1—2). Te misli u svom razvoju pripravljaju stanje, u kojem ćemo vidjeti biblijskim putem, kako se očinstvo Abrahama i

velikih predaka starog Izraela ostvaruje po vjeri. Apostol naroda sv. Pavao piše: »Spoznajte, dakle, da su oni Abrahamovi sinovi, koji su od vjere. A jer je Pismo predvidjelo, da Bog po vjeri opravdava neznabošce, unaprijed navijesti Abrahamu: U tebi će se blagosloviti svi narodi« (Gal 3, 8).

Vjera je dakle u Isusa ono, što nas s Njim povezuje kao Sinom Božjim; vjera je ono, što nas tako privezuje uz Boga kao djecu Božju.

U evanđelju današnjeg bogoslužja moramo prepoznati misao Isusovu, koja nam govori, da mu treba biti u kući Njegovog Oca, čijom nas djecom Krist svojom milošću učini.

Misao sv. Pavla i mi. U tom nam svijetlu postaju jasne misli sv. Pavla, koji hoće u vjeri naš obiteljski, ljudski život učiniti životom u Bogu, životom prožetim Božjom milošću, jer nas sve upravlja ne samo na naravni odnos obiteljskog života već na nadnaravni, milosni, Božji temelj! Jasna je njegova misao: »I sve štogod riječju ili djelom činite, sve činite u imenu Gospodina Isusa, zahvaljujući Bogu Ocu po njemu. Žene pokoravajte se muževima, kako priliči u Gospodinu! Muževi ljubite žene i ne budite osorni prema njima. Djeco slušajte roditelje u svemu, jer je to ugodno u Gospodinu!« (Kol 3, 17—20).

Tako nas Pavao — tumačeći onu misao Evanđelja, da nam treba biti u kući, u zajednici s Ocem nebeskim — uvodi u osvijetljen život u Gospodinu. On nam hoće kazati da se trebamo uklopiti svojim naravnim pogledima u nadnaravno svijetlo života, u kojem ćemo prožeti svetošću, milošću Boga sami sebe približavati tom sadržaju Božjeg života, koji je ljubav u predanju, u žrtvi.

Zamolimo Svetu obitelj da nam preko žrtvene gozbe pomogne shvatiti namisao Božju s nama i da u toj namisli budemo dosta jaki ići ususret Bogu, a time doživljavati svoju preobrazbu u Božju djecu, u one, koje Bog ljubi i za koje se žrtvuje!

OSMINA ROĐENJA GOSPODNJEGA: BLAGDAN SVETE BOGORODICE MARIJE

Marija roditeljica Isusova. »Kada je nastala punina vremena — slikovito kaže sv. Pismo — posla Bog svoga Sina rođena od žene« (Gal 4, 4). Izgleda nam u običnom načinu govora da je i nepotrebno naglašavati da je dijete rođeno od žene...

No ove nam riječi u objavi Božjoj hoće više naglasiti jednu drugu misao: da je Sin Božji, koji je vječan u ljubavi Oca, došao na svijet kao i svaki drugi čovjek. To je misao Pavlovog izražavanja. Došao je na svijet preko krila Marijina, koje Evanđelje najjednostavnije naziva: majkom Isusovom, majkom Sina Božjega, koji je tijelom Marijinim postao i njezin Sin, sin ljudski.

Evanđelje nam današnjeg bogoslužja lijepo govori: Pastiri su požurili u Betlehem i pronašli su Mariju, Josipa i novorođenče gdje leži u jaslama. Pošto sve to pogledaše ispripovijedili su, što im je rečeno o tom djetetu. A svi koji su to čuli divili su se onome, što su pripovijedali pastiri. Marija je sve ove događaje pohranjivala u svom srcu i mislila je o njima« (Lk 2, 16—19). Mislila je o njima, jer su se odnosili na njezino novorođenče, koga osmi dan iza rođenja prozvaše Isusom.

Marija je razmišljala. Marija, majka Isusova je mogla prema izvještaju sv. Luke evanđeliste mnogo razmišljati o događajima, koji su povezani s njezinim i Božjim Sinom, Isusom. Samo anđelovo navještenje, koje je spoznala u svojoj savjesti, izazvalo je kod nje mnogo toga za razmisliti . . . Ona je Bogu obećala djevičanstvo i za nju ostaje nerazumljiva poruka da će postati Majkom Božjeg Sina . . . O Isusu se mnogo govorilo, a ona je znala da Ga kao Majka mora paziti na sasvim ljudski način: rodila Ga je i odgajala! On je Božji Sin, to je ona spoznala i vjerovala je u to; vjerom je još više spoznavala. No ono što je bilo propisano i naravno gledajući i vežući se na zakone Izraelskog naroda, Marija, Mati Isusova je to revno izvršivala. Brinula se je za Njegov naravni rast i odgoj, ali joj je zakon vjere propisivao i obrezanje dječaka, koje je izvršila u hramu. Ona Ga je nosila prikazati u hram Bogu i mjesto Njega — Njegove ljudske svijesti, koja to nije bila sposobna učiniti, Marija, Mati Njegova izražava to predanje. No i sluša Šimunovu poruku u hramu da će joj mač boli upravo zbog toga njezinog Prvorođenca probosti srce. O tome je morala također razmišljati . . . Shvatila je onda, kad je stajala pod križem svoga Jedinca . . .

Morala je nadalje razmišljati o Isusovoj izjavi u hramu, kad mu je bilo dvanaest godina: »zar ne znate, da mi valja biti u kući mojega Oca?« (Lk 2, 49). A i onaj slučaj u

Kani upućuje na razmišljanje: Isus, naime, veli: »Što ja imam s tobom ženo? Još nije došao moj čas« (Iv 2, 4). Marija, Majka Njegova je razmišljala, kako maleni dječak, kojega je ona rodila i odgajala, ulazi ovakvim izjavama u jedno drugo područje života i djelovanja: života i djelovanja izrazito Božjeg Sina! A smisao života i djelovanja Božjeg Sina upravo i jest u tome, da spasi čovjeka, da ga privede k Bogu.

Razmišlja o sebi i ljudima. Ona je tako i shvatila smisao svog vlastitog života! Baš u tom odnosu! Razmišljala je o svim događajima, koji su bili povezani s Isusom — njezinim i Božjim Sinom. I kad je shvatila da je ona odgajala toga Isusa za to, da može ispuniti svoju misiju, onda je shvatila i to, da je ona uključena u tu misiju, u to poslanje: spasavanje čovjeka!

Ona je spoznavala smisao Gospodnjih riječi upravljenih Mojsiju: »Ovako blagoslivljajte . . . : Neka te blagoslovi Gospodin i neka te čuva! Neka te Gospodin licem svojim obasja, neka ti bude milostiv!« (Br 6, 24—25). Spoznala je, da se to odnosi na sve one, koje je došao njezin i Božji Sin spasiti. Zato se i uklopila u misiju spasavanja ljudi, u misiju posredovanja za spas ljudi!

Ona je majka Isusova u toj misiji. Isus je Božji Sin, koji je zasluženom milošću i otkupljenjem svima ljudima pripravio put za spasenje, put kojim oni, koji slijede Isusa, postaju djeca Božja.

A to je slikovito Isus pokazao na križu, kad je rekao Ivanu: Sinko — ti koji me slijediš — evo ti majke! Majko koja si sa mnom, evo ti sina! Tako da se teologijom Božjeg zajedništva svi mi, koji slijedimo Isusa možemo nazvati djecom Marijinom!

To je kršćanstvo vrlo dobro osjetilo. I to ne samo u smislu jednog osjećajnog kršćanstva, kako to hoće pokazati nadrimudraci krivih teoloških strujanja, već jednom zbiljom teološkog značenja: ako je, naime, Sin Božji došao na svijet da nas učini Božjom djecom i ako je taj Sin imao Majku, koja Ga je odgajala u naravnom i vjerskom smislu zato, da može izvršiti svoju misiju, onda možemo reći da i nas odgaja u primjeru i slučaju Isusa za Božju djecu, za nasljedovatelje Isusa, za zajednicu u kojoj je Isus središte, za sv. Crkvu u

čijem je osnutku već bila Majka Isusova moleći i čekajući s apostolima snagu Duha Božjega, kojega će poslati njezin Sin. A to je upravo bio osnutak Crkve, Božjeg naroda, koji postaje djecom Božjom!

Mi i Marija. Stoga i onda, kada smo slabi i nedostatni, tražimo vezu s Marijom, Majkom Isusovom i našom! Ne zato, jer bi nam ona htjela prikriti naše pogreške, pogreške nezahvalne djece, već zato, jer zna, da dok smo u svojim pogreškama i grijesima, da nismo s njezinim Isusom; a ona zna vrlo dobro, što znači biti bez Isusa. Ona je bila bez Njega. Tražila Ga je, dok je bio tri dana u hramu.

Ova misao, koja može biti samo slična s onim stanjem kod grešnika koji ne posjeduje Isusa, upravo potiče Majku, da nam nastoji uvijek pribaviti Isusa, mir i zajednicu s Njime.

Svaka je majka sklona ispričavati svoje dijete, ne zato jer bi htjela prikriti nevaljalštine svoga djeteta, već zbog toga, što bi htjela da joj je dijete dobro.

Sjećam se jednog slučaja: jedna je majka na kraju dugog stola ispričavala svoje dijete pred gostima, a ono je priznavalo do konca svoju pogrešku na drugom kraju stola. Nije ona htjela lagati, no htjela je da joj dijete bude dobro.

To isto bismo mogli reći u našem odnosu s Majkom Isusovom i našom: Marijom! Ona je bezgrešna, sjedinjena sa svojim Bogom, pa može naslućivati, kako je teško onima, koji nisu sa svojim Bogom u jedinstvu, koji nisu u jedinstvu s njezinim Isusom. Zbog toga je razloga ona utočište grešnika! Ne, jer će nas skrivati s našim glupostima, nezrelostima, grijesima i većom ili manjom pokvarenošću, ne, s tim se ne možemo utjecati Majci, već otvorenošću duše, koja uviđa svoje nedostatke i grijehe, a onda nas ona, Majka, Marija vodi putem da se sjedinimo s Isusom raskajana, iskrena i bezgrešna srca i životnog puta; da joj postanemo slični mi, koji lutamo, ali koji smo trebali jednom doći posve njezinom Isusu, njezinom i našem Bogu!

Molimo Majku da nam u tom pomogne! Da nam pomogne biti Isusovim.

DRUGA NEDJELJA PO BOŽIĆU

Mudrost. Spominjemo li mudrost, valja nam znati da je ona plod ljudskog istraživanja. Zato je dobro poznata kod starih

naroda Istoka: Egipćana, Mezopotamaca i Grka. Mudrost čovjeka, a i pojedinih naroda, je dar i uspjeh u životu i za život. Mudrost nas uvodi u razmišljanje o svijetu, u kojem proživljavamo svoj život, i u naš odnos prema tome svijetu. Zbog toga je značajno za mudrost da je uvijek jedna veza između života čovjeka i smisla toga života. Drugim riječima: mudrost je uvijek imala jedan smisao povezanosti sa svim onim, što čovjeka do kraja spoznato ili do kraja nespoznato okružuje. Čovjek je preko mudrosti bio vezan na religiju, u kojoj je pronalazio smisao svoga života. U filozofiji se može vidjeti i pravaca, koji izbjegavajući religiju, nastoje odgonetnuti taj smisao ljudskog života.

Kada Bog izravno i neizravno djeluje na ljudski život, onda je pokazana Božja mudrost za taj život. Drugim riječima: Bog je pokazivao smisao ljudskog života. Božja mudrost ne odbacuje ljudsku mudrost ili onaj ljudski napor, koji ide za rješenjem smisla čovjekovog života. Ne! Ona samo taj napor osvijetljava u pravom svijetlu.

Namjera Božje mudrosti. Pisac knjige Sirahove, čiji smo odlomak saslušali, zabilježio je pojavu Božje mudrosti, koja se umiješala u narod, u Božji izabrani narod i to zbog toga, da mu osvijetli pravi smisao života: Mudrost koja je odvijeka, od iskona, koja nikada neće prestati i koju je Bog stvorio, sama se slavi i usred puka se hvali zato, što joj je njezin Stvoritelj, ali i Stvoritelj sviju stvari zapovijedio, da boravi u potomstvu Jakovljevu i da postane baština Izraela, baština Izabranog naroda (Sir 24, 9, 1—2).

Bog je dao svome narodu tu svoju mudrost jednom neotklonjivom namjerom: da čovjek s njome dobije i pronicavo srce, koje će znati razlikovati dobro od zla. Da, Bog daje taj svoj dar čovjeku, izabranom narodu, da bi mogao tako odoljeti svim podvizima napasnika na životnim putevima, koje je odredio Jahve, Bog izabranog naroda. Odredio je, naime, te životne puteve u svojoj mudrosti, da čovjeku olakša uvidjeti smisao čovjekova života i sreće i to u neprevarljivoj istini. Zato je Bog davao svom izabranom narodu svoju mudrost da postane zreo za to da primi tu neprevarljivu istinu, kad je Bog pošalje, i da u njoj čovjek nađe svoju sreću, sav smisao svoga života.

Čitav Stari Zavjet upravo je imao smisao te priprave. Osobito je to jasno kod proročkih navještaja o dolasku te Božje

mudrosti, kojoj čovjek treba biti poslušan. O dolasku Božje mudrosti, koja će biti i čovjek.

Mudrost u Evanđelju. I u današnjem nam evanđelju sv. Ivan upravo govori o toj mudrosti, koja je došla među ljude: »U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše kod Boga i ona bijaše Bog ...« Ta Riječ je »svijetlo istinito, koje prosvjetljuje svakog čovjeka; svijetlo koje je došlo na svijet i koje je bilo na svijetu ... A onima koji primiše to svijetlo podade to isto svijetlo moć da postanu djeca Božja!« (Iv 1, 9—10, 12).

Ta Božja mudrost, ta Božja Riječ, to Božje svijetlo objavilo je svoju nauku, nauku Božju za spas čovjeka, za njegovu sreću, za njegov potpuni smisao života. I u tom smislu Isus — Mudrost Božja govori: »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti. Uzmite moj jaram na se i naučite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca. I naći ćete pokoj svojim dušama, jer je moj jaram sladak, a moje breme lako« (Mt 11, 28—30). Pa će nastaviti prema Ivanovim riječima: »Tko dolazi k meni, sigurno neće ogladnjeti. Tko vjeruje u mene, sigurno neće nikad ožednjeti« (Iv 6, 35).

To je Božja mudrost koja u obliku čovjeka otvoreno govori i koja nadvisuje sve ljudske mudrosti. To je mudrost koja pokazuje osobnost Božjeg Sina. Ta mudrost očitovana u odraslom betlehemskom Djetetu bila je nekad skrivena u Bogu; ta mudrost je bila ona, kojom je Bog sve stvorio i kojom je postalo sve što je postalo, — govori nam Evanđelje. To je Božja mudrost koja upravlja svemirom, ravna poviješću; koja se napokon neizravno očitavala u Zakonu i u učenju mudraca svih naroda, ali koja se u punini vremena objavila u Isusu Kristu.

Pavlov poziv. Stoga će sv. Pavao — znajući da su njegovi vjernici Efeza prihvatili upravo ono, što im je Bog poslao Isusom Kristom — pisati na hvalu i slavu Boga Oca, koji sve ljude blagoslivlja u Isusu Kristu. »Tako: u njemu (Isusu Kristu) nas sebi izabra prije postanka svijeta, da budemo sveti i besprijekorni pred njim. U ljubavi nas predodredi za posinaštvo, za sebe« (Ef 1, 4—5).

Da, Krist Gospodin je Božja mudrost. Krist je onaj koji Božjim očima gleda smisao ljudskog života i sreće, koji je u tom smislu i propovijedao, naučavao i svoje propovijedanje zasvjedočio i svojom smrću.

Božja mudrost i mi. Istina, mi koji živimo u rasponu između našeg tjelesnog i onoga duhovnog, što ga Božja mudrost donosi čovjeku i što čovjek može i shvatiti, iako ne obuhvatiti, uvijek ćemo imati teškoća, da se priklonimo Božjoj mudrosti, Kristu. Njegovo je breme samo onda lako, kada čovjek postaje sav Njegov. Njegov je jaram samo onda drag, kada čovjek vuče svu svoju životnu zbilju prema Bogu.

To je apostolu Pavlu bilo sasvim jasno. Stoga je upravo uz hvalu Bogu i molio, da bi on Otac Slave, Bog gospodina našega Isusa Krista dao njegovim vjernicima Duha mudrosti i objave, kojom ćemo ga spoznati. Da bi prosvijetlio naše oči i srca i da bismo upoznali, kakova li je nada u pozivu Kristovom, da ga slijedimo u mudrosti! Kakvo li slavno bogatstvo u Božjoj baštini među svetima (Ef 1, 17—18).

Kad bismo to shvatili, shvatili bismo najveću mudrost. Shvatili bismo ono, što nam donosi najdublji smisao života, cjelovit smisao života. Ali ako nismo to posve shvatili, onda barem nastojmo pretvoriti u život ono, što smo shvatili i tako svjedočimo o mudrosti Kristovoj u nama!

BOGOJAVLJENJE

Izaija proriče. Vidovitost Izaijinog svjedočenja primila je svoju potvrdu. Prorok koji je navještao prije Krista — još u vrijeme babilonskog sužanjstva — slavu Gospodnju, koja sviće nad novim Jeruzalemom, novim Izabranim narodom, prima potvrdu za svoje riječi rođenjem Božjeg Sina.

Prorokove riječi — »Ustani, zasini, Jeruzaleme, jer dolazi svjetlost tvoja, i slava Gospodnja sviće nad tobom ... K tvojoj svjetlosti koračaju narodi i kraljevi k sjaju zore tvoje ... Izdaleka ti dolaze sinovi, kćeri ti donose u naručja« (Iz 60, 2—4) — primile su svoju potvrdu rođenjem Isusovim u Betlehemu.

Čitanja današnjeg bogoslužja uvode nas u tu tajnu, koja se povijesno odigrala u vremenu, kada je Marija rodila svoga jedinorođenca Isusa. U vremenu, kad se nebo anđela radovalo nad rođenjem djeteta; u vremenu, kada su pastiri pripro-

stih i jednostavnih srdaca došli pogledati to dijete i kada, dakako, ni izdaleka nisu mogli razumijeti zbilju, istinitost tajne, koja je povezana s rođenjem toga mališana na betlehemskim poljanama, kome se oni klanjaju i jednostavnošću svoje naravi dive i raduju.

Potvrda u evanđeoskom događaju. Da, Izaijine su se riječi ostvarile u susretaju mudraca, koji dođoše s istoka pokloniti se novorođenom kralju. Sv. nam Matej opisuje taj događaj riječima: »... mudraci se s istoka pojaviše u Jeruzalemu raspitujući: ‚Gdje je taj novorođeni kralj židovski?' ... ‚U Betlehemu judejskom' ... I oni uđoše u kuću, u g l e d a š e d i j e t e s Marijom, majkom njegovom, padoše ničice i pokloniše mu se. Otvoriše zatim svoje blago i prinesoše mu svoje darove: zlato, tamjan i smirnu« (Mt 2, 1, 5, 11).

Šest stotina godina iza svjedočenja Izaijinog odigrao se ovaj događaj, koji je Bog pokazao Izabranom narodu novog Saveza, s kojim je Bog u svom savezu ispunio svoja obećanja provedena kroz povijest starog Izraela. Događaj, koji nam donosi sv. Matej u današnjem Evanđelju, hoće nam pokazati, kako se B o g o b j a v l j u j e svima otvorena srca i iskrena života. Mudraci s istoka, koji bijahu pogani prema židovskom shvaćanju, predstavljaju upravo one pojedince i narode, kojima se Bog objavljuje čitavom svojom slavom; objavljuje se čitavom svojom radošću u susretu s onima, koji su dobre i iskrene volje.

Pavao tumači. Zato nam sv. Pavao piše u svojoj poslanici, upravljenoj Efežanima: »Objavom mi je obznanjeno Otajstvo — tajna —koje nije bilo obznanjeno sinovima ljudskim drugih naraštaja. Ono je sada objavljeno u Duhu Svetom Kristovim apostolima i prorocima: da su po Evanđelju pogani subaštinici i »sutijelo« i sudionici obećanja u Kristu Isusu« (Ef 3, 3—6).

Blagdan Bogojavljenja vodi nas svojim bogoslužjem u središte činjenice, da se Bog o b j a v i o sa čitavim s v o j i m m i s t e r i j e m rođenja Isusa Krista, ne samo Židovima, starom Izraelu, već svima ljudima dobre volje, svim ljudima iskrena srca. Blagdan Bogojavljenja tako postaje vrhunac božićne tajne, kojom se Bog pojavljuje utjelovljenjem i rođenjem Isusa Krista. U toj tajni Bog preko Isusa Krista, svoga Sina, doživljava otvoreni susret s onima, koji traže Boga, koji hoće postati djeca Božja.

Bogoobjavljenje se otkriva. Blagdanom Bogojavljenja počinje ono, što je Isus kasnije pokazao u svom djelovanju i propovijedanju: objavljuje svojim prisustvom među ljudima Boga Oca ... Kasnije, svojom naukom, to predaje apostolima, koji poslije Isusova Uzašašća na nebo, to prenose svim ljudima. Poslije apostola tu istu činjenicu propovijeda Crkva kroz vijekove, sve do konca svijeta tako, da u konačnici bude za sve ljude potpuno savršeno Bogoobjavljenje, u kojem će se na spoznaju vjere nadovezati izravno gledanje Boga u njegovom tajanstvenom životu. Da, Bogojavljenje, koje slavimo bogoslužnim obrascem današnjeg dana, upoznaje nas s činjenicom, da se Bog objavio svojim Sinom Isusom Kristom. Toga su Krista propovijedali apostoli. Propovijeda Ga Crkva snagom vjere, koja će nas sve — iskrena i otvorena srca za spoznaju Boga — dovesti do potpunog objavljenja Oca, Sina i Duha Svetoga: trojedinog Boga.

Ovdje na zemlji, kroz tajnu riječi Božje, koja je postala tijelom i prebivala među ljudima, danas samo vjerom boravimo u Bogu, koji nam se objavio i učinio nas svojom djecom. Što će se s nama d o g o d i t i u p o t p u n o m o b j a v l j e n j u, to još nismo i nećemo na zemlji iskusiti. Sv. Ivan upozorava nas riječima, koje je saslušao od objavljenog Krista: »Znamo da ćemo njemu biti slični, kad se očituje, kad se potpuno objavi, jer ćemo ga vidjeti onakvog kakav jest. Tko god ima ovu nadu u njega, posvećuje se, kao što je i on svet« (1 Iv 3, 2—3).

Radost mudraca — i naša. Tako će se Bog objaviti onima, koji su iskrena srca. U Evanđelju današnjeg bogoslužja likom mudraca su nam pokazana iskrena srca onih, koji Boga traže, jer nam veli: kad nađoše Isusa prinesoše mu darove: zlato, tamjan i smirnu. Ovaj izvanjski događaj očituje nam njihovu nutrinu bez bilo kakve prikrivenosti. Srce su dali Bogu; a kad su Ga ugledali na izvanjski način dadoše mu ono najdragocjenije, što je po shvaćanju njihovog vremena moglo biti ponajbolji dokaz da se daju Bogu, kojega su pronašli, koji im se objavio.

U njima bismo morali otkriti sebe u svojoj vjeri.

Neka nas nekoliko pitanja podsjeti na to. Dajemo li svome objavljenom Bogu ono naše najdragocjenije? Jesmo li mu predali svoje srce kao najdragocjeniji dar, kojega mu možemo dati? I to predali sasvim, bez pridržaja? Moramo to dobro

razumijeti! Predati srce znači predati sebe, predati svoj život u svim njegovim odnosima. Mi nismo na nebu, mi smo na zemlji i ovdje nam se Bog u vjeri očituje. Pa da li u toj vjeri živim tako, da sve svoje ljudske odnose mjerim onim evanđeoskim, onim prožetim blagom viješću da sam dijete Božje? A ako smo djeca Božja, da li je naše predanje Bogu takovo, da mu se ne protivimo ni u kojem odnosu našeg života? Drugim riječima da nam je život prožet Bogom i u svakoj svjesnosti našeg djelovanja daleko od grijeha, koji je uvijek samo demant, opovrgavanje našeg predanja Bogu, koji nam se vjerom objavljuje. Gledajmo se u svijetlu Božjeg objavljenja kršćanski i to do kraja bez pridržaja pa ćemo u sebi moći vidjeti u tihom ispitu savjesti, gdje smo mi »svoji«, a ne Božji. Moći ćemo se vidjeti u ogledalu Bogoobjavljenja. Bog nam objavljuje kako je nesebično predao sebe za nas sve do križa. No mi nismo on, ako tražimo u svojim svagdanjim odnosima sebe tako, kao da će samo zemlja biti naše stanje posjedovanja, a ne i Bog, koji nam se nesebično predaje.

P o g l e d a j m o s e u s v i j e t l u B o g o o b j a v l j e n j a, kako ćemo kao kršćani doći pripravljeni za onaj čas, kada će nam se Bog u svom konačnom objavljenju htjeti potpuno darovati. Pitajmo se, da li ćemo pripravom ovdje za to biti sposobni i spremni.

Blagdan Bogojavljenja neka u nama drži trajnom živu tu misao! To je kršćansko gledanje na Bogojavljenje!

BLAGDAN KRŠTENJA GOSPODINOVA

Izaija o Sluzi Božjem. Ako na brzinu pročitamo riječi sadržane u Izaijinom proroštvu — »Evo sluge mojega koga podupirem, moga izabranika i miljenika duše moje« (Iz 42, 1) — i ako ne razumijemo rječnika biblije, sv. Pisma, ne ćemo shvatiti toga sadržaja upravo zbog toga, jer se one odnose na Krista, Sina Božjega. A, evo, Izaija Ga jednostavno naziva »slugom«. No biblijski smisao sluge je daleko dublji od onoga, što mi jednostavno podrazumijevamo tim pojmom. S l u g a G o s p o d i n o v, sluga Jahvin, sluga onoga »koji jest«, kako se Bog naziva u biblijskom rječniku, ima uzvišeno značenje. Sluga ima značenje suradnika u svim Božjim pothvatima, u svakom Božjem naumu.

I ako znamo da je spasenje čovjekovo naum Božji u odnosu na čovjeka, onda »sluga« Božji upravo označuje onoga, koji će to spasenje donijeti čovjeku. Tada nam Izaijina misao, I z a i j i n n a z i v s l u g e dobiva jedno posve d r u g o z n a č e n j e — značenje Otkupitelja! Značenje Spasitelja čovjeka i svijeta.

Tada nam postaje jasnija razrada prorokove misli o tom »sluzi« Gospodinovom, na koga će Bog izliti svoga Duha... koji će donijeti pravo narodima, koji je... pozvan, oblikovan i postavljen za savez narodu, za svjetlost pucima...« (Iz 42, 1, 6).

Da, to je Božji Sin, Božji sluga, Otkupitelj i Spasitelj, koji je kroz stari Savez bio pripravljen preko i po svima onima, koji su služili Gospodinu u svetosti i poštenju svoga života — u proročanskom svjedočenju, da će doista doći obećani S p a s i t e l j i O t k u p i t e l j! Svi ti proroci nazvani Božjim slugama nisu ništa drugo već pomoćnici Božji u nastojanju da izabrani narod Izraelov ostane vjeran očekivanju, koje je psalmista lijepo izrazio riječima: »Spomeni me se, Gospodine, po milosti k svojem narodu, po svome djelu spasenja pohodi i mene. Da uzmognem još doživjeti sreću tvojih izabranika, veseliti se u veselju tvojega naroda i hvaliti se još s tvojima« (Ps 106, 45).

Tako je psalmista težio za Spasiteljem, za tim slugom, koji će biti vjeran Gospodinu u otkupljenju i spasenju palog, grešnog čovjeka.

Proroci su preko pokoljenja pripravljali put Spasitelju! Gdjekada i nisu znali da će taj doći doista kao Spasitelj i »Sluga Božji«, ali i sluga u onom ljudskom skromnom poimanju čovjeka, koji ne pripravlja svoje puteve bučnim talambasima, već se jednostavno pojavljuje sa svojom misijom, svojim zadatkom.

Evanđelje o Sluzi Božjem. Čovjek se začudi kad pročita stranice Evanđelja, koje nam govori o dolasku Isusovom na svijet, o Njegovom rođenju. Skoro to nitko ne zna... Radosna betlehemska noć objavila je to pastirima okolice Betlehema i oni su u čudu došli pogledati toga čovjeka, koji sasvim obično dolazi na svijet. Možemo reći da ih je začudila jedna neobičnost: pa svi imaju svoj šator, ako već nemaju svoje kuće. A ovaj se mali, koji im je unosio radost u dušu, rodio

i bez šatora i bez svoje kuće — bez kuće njegovih roditelja. Sin Božji, koji je Sluga u najuzvišenijem djelu Božjem — u posinovljenju čovjeka s Bogom uzima i onaj drugi oblik sluge, ljudski oblik i ljudskog shvaćanja: kao onaj koji doista ništa svoga nema.

Mudraci koji su ga pronašli, da nisu imali vjere kojom su gledali nešto veliko u ovom malenom dječaku, vratili bi se nezadovoljni. Kojekakvih ljudskih slugana mogli su naći i u svojoj domovini, u svom puku. No, oni su gledali očima vjere, i u Bogoobjavljenju koje su doživjeli, otkrili su Božjeg Slugu, pomoćnika u Božjem djelu spasavanja čovjeka. Taj Božji Sluga mješat će se kasnije sa sirotanima, koje će susretati... Onima velikim će govoriti: naučite se od mene, jer sam krotak i ponizna srca. Među svojim učenicima će nastupiti kao prvi sluga i poslužnik, a sve će to biti praćeno ljubavlju, kojom će dati sebe upravo u djelu spasenja čovjeka.

Sluga Božji — Sin Božji. Tog Božjega slugu prikazuje nam Evanđelje bez pompe i parade u času prije Njegovog javnog nastupa. Krsti se kao i svi drugi ljudi krštenjem pokore u Ivanovo vrijeme; hoće biti sličan svim drugim svojim suvremenicima, koji shvaćaju da je potrebno okrenuti svoje srce Bogu. I u tom ljudskom činu dobiva veličanstvenu potvrdu obznanjivanjem svoga nebeskog Oca: »Ti si Sin moj ljubljeni! U tebi mi je sva milina!« (Mk 1, 11). Prisutnost Duha Božjega pri tom u obliku goluba samo je dokaz, da je Sluga Božji izašao u čitavoj svojoj ljudskosti iz Božjeg trojedinog života. Tu je ljudskost ogrnuo umijećem Božje domišljatosti: poniznošću čovjeka iz kojega djeluje Bog.

Sluga Božji traži pravednost. Sv. Petar poznavajući Krista kroz tri godine Njegovog javnog djelovanja mogao je dobro naučiti o toj poniznosti i skromnosti Boga, kojemu je jedino stalo da čovjeka uzdigne k shvaćanju da Bogu mora biti privržen. Stoga i piše: »Uistinu shvaćam da Bog nije pristran... Riječ posla sinovima Izraelovim navješćujući im Evanđelje, mir po Isusu Kristu. On je Gospodar sviju i u svakom mu se narodu sviđaju oni koji čine pravdu« (Dj 10, 34—36).

Mi u tom okviru. U takvom djelovanju i u takvim namjerama Sina Božjega, Božjega sluge moramo sebe otkriti. Pitate kako? Onako kako nam je to Krist pokazao. Kristovski! Mi shvaćamo što to znači, kada gledamo Kristov primjer. Znači djelovati kao kršćani u poniznosti srca. Raditi kao kršćani u krotkosti, koju nam pokaza Krist. Učiniti se slugom onima, koji to ljudski govoreći i ne zaslužuju, ali zaslužuju gledajući ih kršćanski, kristovski. To znači upravo dajući im u kršćanskoj prožetosti našeg života tihi, skromni, nenabacivani ali nesebični pristup. U njemu će se pod utjecajem milosti Božje —a mi ne znamo kako će se ona prikazati i dati takvima— ti drugi, naši bližnji moći doživjeti kao oni, koji na tim kršćanima opažaju nešto nerazumljivo — božansko. Da, takvo je svako naše djelo, kojim pristupamo bilo kome u životu — ne jer je taj zaslužio — već jer djelujemo poput Krista — kao sluge; djelujemo kao oni sluge, koji zajedno s Kristom donose spasenje onima koji lutaju, a koji to spasenje nisu ni zaslužili, kao što ga nismo ni mi zaslužili. No mjesto zasluge Krist je u naš život donio svoju ljubav i žrtvu.

To nije nikakva slabost, kojoj se nevaljalci mogu izrugivati. Ne, to je jakost, koju smo naučili i primili od Krista. A Krist u otkupljenju nije pokazivao svoju slabost, već silnu snagu Duha, koji se izlio na Božjeg Izabranika.

Dok budemo prilazili svakom ljudskom problemu, svakom ljudskom grijehu i zlobi, koju možemo opažati na sve strane, na Kristov način, znajmo da je to i te kolika jakost, a ne slabost! Molimo svoga Gospodina i Slugu Božjega, Krista da bi nas na svom primjeru naučio biti ono, što je kršćaninu potrebno biti, ako želimo unijeti nešto više svijetla u taj svijet. Svijetu je potrebno Otkupljenje od zlobe i grijeha.

KORIZMENO VRIJEME

PRVA KORIZMENA NEDJELJA

Lađa oslobođenja, spasenja. »Uspostavljam Savez svoj s vama, te nikada više vode potopne neće uništiti živa bića, niti će ikad više potop zemlju opustošiti« (Post 9, 11). Tako je Bog govorio Noi i njegovim sinovima sjećajući ih pri tom svega onoga, što je bilo uzrok potopa i njihova spasenja: grješno odstupanje od Boga, napuštanje Boga i privrženost Bogu Noe i njegove djece, njegove obitelji. Biblijski nas izvještaj hoće time upozoriti na to da Bog mrzi nepravdu, mrzi nezahvalnost i grijeh. Zbog toga je kaznio potopom sve nezahvalne. U povijesti čovječanstva i izabranog naroda je to bila opomena; potez, kojim je Bog htio upozoriti čovjeka, da bijeg od Boga ima posljedicu u samom uništenju čovjeka. To je slika općeg potopa. No i još jedno: da se Bog uvijek spominje čovjeka kao svog ljubljenog stvorenja. Potop je bio strašna opomena, ali Bog ponavljajući svoj Savez s Noom i njegovim potomstvom naglasuje misao: više se to neće ponoviti! Čovjek će se spomenuti svoje propasti u bježanju od Boga, pa će ostati vjeran makar u svojim manjim djelima. Bog će zbog toga pripravljati put, kojim će napokon o s l o b o d i t i č o v j e k a o d b j e ž a n j a o d B o g a, osloboditi čovjeka od njegova grešnog zastranjenja. To je misao biblije s jednim točno određenim podatkom, da će osloboditi čovjeka preko ljudskog potomka, koji će izaći iz Semova roda. Naime iz Semova potomstva će se umnožiti narod, kojega će Bog izabrati zato, da preko njega dođe Spasitelj, da se rodi u ljudskoj sredini.

Spasenje povezano s Kristom. Spasenje je Bog pripravljao kroz pokoljenja izabranog naroda. Često puta je to spasenje bilo shvaćano na ljudski odgovarajući način; na način, kako su ga ljudi izabranog naroda sebi priželjkivali. Stoga su proroci tom izabranom narodu dozivali u pamet, u vezi sa spasenjem, onu osnovnu misao: da ono stoji u povezanosti

s Bogom i odanosti čovjeka u ljubavi prema Bogu, kao što tu ljubav Bog pokazuje prema čovjeku. Današnje nam evanđelje kratko bilježi: ono što su proroci u vezi sa Spasiteljem govorili; ono što je navještao sv. Ivan Krstitelj —već u prisutnosti Spasitelja koji se kretao krajevima Galileje— ostvarilo se, jer »Isus ot:de u Galileju. Propovijedao je Evanđelje božje: Ispunilo se vrijeme, približilo se Kraljevstvo Božje! O b r a t i t e s e i v j e r u j t e E v a n đ e l j u!« (Mk 1, 14 —15).

Tumačenje Petrovo. Sv. Petar u svojoj poslanici veoma jednostavnom usporedbom govori o tom spasenju. Govori nam o Kristu, koji je umro za naše grijehe zato, da možemo spoznati, da nam je potrebno samo obratiti se Bogu. On će nas prihvatiti kao svoje, makar smo odlutali... Petar govori sasvim otvoreno o krštenju, koje je sredstvo za spasenje, kao što je lađa Noina bila sredstvo za spasenje Noe i njegove obitelji, vjerne Bogu!

Zašto nam sv. Petar govori o krštenju kao o sredstvu, kojim se događa obraćenje Bogu? Zato, jer je to odredio svojim zaslugama Krist Gospodin, Spasitelj. Sv. nam Petar u današnjem čitanju daje prekrasnu katehezu. U njoj je, govoreći o krštenju, smjestio sav smisao obraćenja Bogu, kojim je naglašena vjera u Kristovu blagu vijest, veselu vijest: da nas je On otkupio i učinio tako svojom subraćom i djecom Božjom.

Bogoslovsko tumačenje. Krist je naime za vidljivi znak vjere u tu blagu vijest, u tu radosnu vijest, da smo Njegova otkupljena braća i Božja djeca, uzeo znak, koji je najprirodniji, da nam označi ono unutarnje stanje čovjeka, koji se obratio Bogu i koji tako doživljava spasenje.

Ovdje nam se valja sjetiti prvotnog značaja krštenja, a to znači pranje, koje se u naravnom pogledu događa vodom. Voda je znak čišćenja. Krist je vodu uzeo kao jedan izvanjski znak za potvrdu onoga, što se zbiva s čovjekom, s njegovom nutrinom, kada se obraća Bogu. On naime svojom vjerom doživljava očišćenje svoje nutarnjosti, uklanjanje svih zapreka, koje su sprečavale da bude doista onaj, koji ljubi Boga.

Neka nas pri tom ne smeta, što se u kršćanstvu uvela praksa krstiti malenu djecu. Ona u tom sama nisu sposobna odlučivati, već za njih to odlučuju njihovi roditelji i kumovi.

Krist je sakramenat sv. krštenja uveo u početku za one, koji su subjektivno doživljavali svoje obraćenje Bogu. Sv. Krst, kod kojega se upotrebljava voda kao znak čišćenja, ima značiti da je i na izvanjski način, vidljivi način, krštenik uklopljen u novosaveznu lađu spasenja, u zajednicu Božjeg naroda. U toj zajednici Krist boravi i jača naše prijateljstvo s njim, s Ocem i Duhom, s tajnom ljubavi, koja se odvija u Božanskom životu.

Na to nas ima upozoriti starozavjetna lađa Noina. Noa i oni koji su s njim ušli u lađu bili su spašeni. U novozavjetnom, u novosaveznom spasenju je ta lađa sv. krst, u kojega je Krist *ulio snagu spasenja*, kojega je svojom smrću zaslužio za sve nas. Tako da obraćeni Bogu doživimo ono, što je On doživio preko svoje smrti: uskrsnuće, život u Bogu.

Sv. Pavao u svojem pismu Rimljanima naglasuje: »Ili zar ne znate da smo svi, koji smo kršteni u Krista Isusa, u njegovu smrt kršteni? Dakle, s njim skupa smo ukopani po krštenju u smrt, da bismo, kao što je Krist uskrsnuo od mrtvih po Očevoj slavi, i mi živjeli novim životom. Jer ako smo postali jedno s Kristom smrću sličnom njegovoj« — a to znači umrli smo grijehu — »bit ćemo također jedno s Kristom, uskrsnućem, također sličnim njegovom« (Rim 6, 3—9).

Praktično pitanje. Naš stari, grešni čovjek je krštenjem —a to znači znakom koji nam pokazuje da smo se očistili u našoj nutrini od svega onoga što nas je sprečavalo da budemo bliži Bogu— uništen i mrtav. To je misao Pavla, koji tumači naše stanje po namjeri Kristovoj i po zbiljskom stanju, koje u nama izaziva krštenje. Onda nam ne preostaje nego živjeti, kao što živi Krist: u Bogu, u ljubavi Boga, u zajedništvu s Bogom. To znači živjeti s Kristom, kojeg je Bog uskrsnuo. Da li se u nama to doista ostvaruje, ne ovisi samo o Kristovim zaslugama, već daleko više o našem stanju, koje nam govori o pravom obraćenju Bogu!

Posjedujemo li takvo stanje? Jesmo li u tom smislu posjedovali ono, što nam je Krist zaslužio: spasenje!? Da li u tom smislu gledamo naš život, naše životne puteve i zadatke? Znamo li više cijeniti naše prijateljstvo s Bogom od svega drugoga u našim životnim okolnostima? Dakako da to ne znači da moramo kidati naše prijateljstvo s nekim drugim i nama blizim. To samo znači: da li naše drage i nama blize

možemo uvrstiti u ono Božje gledanje prijateljstva, našeg spasenja i spasenja naših bližnjih, naših dragih? Znamo da to ništa drugo ne znači, prema Kristovoj blagoj i veseloj vijesti, već samo to, da smo grijeh odbacili upravo zato, što smo spoznali da nam je Krist priskrbio svojom smrću: spasenje, krštenje i preko njega Božju ljubav u daru koji je dan Kristovim uskrsnućem.

Promislimo o tom svom pozivu na Božje prijateljstvo i spasenje, koje nam je Krist priskrbio.

DRUGA KORIZMENA NEDJELJA

Božji odgovor na Abrahamovu vjeru. Čisto ljudski, antropomorfski - pisac knjige Postanka predočuje Božju radost na Abrahamov odaziv poslušnosti u vjeri. »Kunem se samim sobom, izjavljuje Gospodin: Kad si to učinio i nisi mi uskratio svoga jedinca sina svoj ću blagoslov na te izliti i učiniti tvoje potomstvo brojnim poput zvijezda na nebu i pijeska na obali morskoj. Budući da si slušao glas moj, svi će se narodi zemlje blagoslivljati tvojim potomstvom« (Post 22, 16—18). Ova je riječ Gospodinova mogla biti za Abrahama nešto najradosnije, jer je imao samo jedinca Izaka. S druge strane je za Izraelca, kao i za istočnjaka uopće u Abrahamovo vrijeme, bilo i te koliko ponosno i značajno imati brojnu obitelj. S brojnom obitelji mogao je otac doskočiti svim potrebama tadašnjeg života: čuvanje od iznenadnih napada, čuvanje stada (što je osnov za ekonomsko stanje pastirskih naroda), briga za šatore i osvajanje komadićaka zemlje . . . Sve je to bilo lakše onome, koji je imao brojniju obitelj. U riječima upućenim Abrahamu vidi se da će se jedna sramota, da nema dovoljan broj potomstva, jednostavno odnijeti od Abrahama. On neće doživjeti te sramote, jer je poslušao Gospodina.

Vjerojatno sam Abraham nije shvatio duboki smisao Gospodinovih riječi. Abraham je sve shvatio u jednom naravnom pogledu. Bog je, međutim, imao dublju zamisao. U naravnom se pogledu preko Abrahamova potomstva u Jakovu, u Judi, u Davidu i njihovom potomstvu održao naravni red, iz kojega je proizašao najslavniji potomak toga izabranog naroda: Krist, Isus iz Nazareta. A u Njemu je Bog gledao ono potomstvo, koje će biti tako veliko, da će biti brojnije od zvijezda na nebu i pijeska na obali morskoj.

Sve ono što je Abraham proživio, prema riječima Biblije, bilo bi nemoguće da on nije i m a o v j e r e, kojom je znao slušati ono što mu je Bog naređivao. Gdjekada nije mogao shvatiti smisao onoga, što Bog traži. On se jednostavno kušao kroz posluh. Vrhunska točka te vjere i toga posluha u vjeri bilo je traženje njegovog jedinca sina, njegova Izaka.

Abraham — slika Kristova. Sigurno je Abraham u tom smislu bio preteča Isusa Krista, koji je Ocu bio poslušan. Riječi Evanđelja, koje nam govore o Isusovom preobraženju, hoće nas upozoriti na ono, što u Isusu svi trebamo doživjeti. To je preobraženje, ali na Isusov način. Taj je sadržan u riječima: »I pojavi se oblak i zasjeni ih, a iz oblaka se začu glas: Ovo je Sin moj, ljubljeni. Njega slušajte« (Mk 9, 7). Slušati Isusa kao Božjeg Sina preporuka je Njegova Oca i naša dužnost. Zašto? Zato jer se Isus pokazao poslušan do kraja svome nebeskom Ocu. A tu je poslušnost Otac tražio upravo radi nas i iz ljubavi prema nama.

Krist poslušan Ocu. Ono što je prvi čovjek iskrivio svojom neposlušnošću prema Božjoj volji, to najuzviješiniji od ljudi — Isus Krist — uvodi u ponovni red, u ponovno valjani odnos, i to p r e k o p o s l u š n o s t i. Njegov dolazak na svijet, život i djelovanje sve do križa, odvija se u g r a n i c a m a p o s l u š n o s t i n e b e s k o m O c u, koji hoće čovjeka dovesti pod okrilje svoje ljubavi. Isus je tu poslušnost pokazao kroz sve oblike i susretaje svoga života: svojim rođenjem kao čovjek; sa svim onim što je kao čovjek morao pretrpjeti od ljudi; od vlasti i njezinih nosioca; od samog svog naroda, koji Ga nije ili htio ili jednostavno Ga nije razumio; pa i od samih svojih rođaka i učenika. Sve je to Isus uokvirio svojom riječju: »Siđoh s neba, ne da činim svoju već volju onoga koji me posla. A volja onoga koji me posla je, da od svega, što mi daje ništa ne izgubim, nego da to ukrisim na posljednji dan . . . volja je Oca da svaki koji vidi Sina i vjeruje u njega, da ima život vječni i ja ću ga uskrisiti na posljednji dan« (Iv 6, 38—40).

Isusova poslušnost u smrti pokazuje da je za volju Očevu sve spreman učiniti. Ta volja je baš u brizi i ljubavi prema čovjeku i njegovom životu, ne doduše prema životu zemaljskog prolaza i samo u zemaljskim okvirima, već u životu sa svom njegovom puninom, u životu uskrsnuća i vječnosti.

Mi poslušni Kristu. Zato je sv. Pavao pisao Rimljanima s puno vjere u Boga koji ljubi čovjeka: »Ako je Bog za nas, tko će protiv nas. Ta on ni svog Sina nije poštedio nego ga predao za nas. Kako nam onda s njime neće sve darovati? Krist Isus umrije, štoviše i uskrsnu . . . on se i zauzima za nas« (Rim 8, 31—32, 34).

Zbog toga Otac, Bog veli, da t o g a I s u s a s l u š a m o, jer nas On ljubi kao što nas ljubi i Otac. Stoga ćemo u poslušnosti prema Isusu naći svoj puni život, naći svoje uskrsnuće i svoju radost u Bogu.

U poslušnosti prema Evanđelju, koje je Isus navijestio, u poslušnosti prema Crkvi, koju je Isus osnovao, trebamo doživljavati svoju vjeru i svoje oslobođenje u Kristu. Sv. Pavao piše stoga u poslanici Solunjanima: »A vi, braćo, ne umarajte se čineći dobro. Ako tko ne posluša naše riječi u ovoj poslanici, toga naznačite i ne zajedništvujte s njim . . .« (2 Sol 3, 14).

P o s l u š n o š ć u u v j e r i dolazi čovjek, od one izvorne neposlušnosti povezane s grijehom, u tajnu spasa, u Isusa Krista. Krist je svojim Evanđeljem za kršćanina, za čovjeka koji ga slijedi, jedini zakon.

Konkretni zahtjevi za nas. I nemojmo misliti da je to nešto apstraktno, neodređeno i nepovezano sa životom. Ne! Evanđelje Kristovo duboko ponire u naše životne puteve. Naša je poslušnost, u životnim okolnostima, poslušnost u v j e r i B o g u.

Crkva nas preko sv. Pavla upozorava na različit oblik poslušnosti. To je upravo zato, jer je to Isus tražio svojim Evanđeljem. Izvršivanjem istog dolazi se do onoga, što je Isus pripravio svima, a to je preobražaj u uskrsnuću, što ga je i sam doživio. I zato upozorenje ženama da se pokoravaju muževima, a muževima da ljube svoje žene, ima evanđeosku poruku za dnevni način života. Tako se čovjek u poslušnosti približava onome, što je Isus činio: bio je poslušan do smrti na križu. Stoga misao izrečena djeci — da slušaju svoje roditelje, i roditeljima da ne razdražuju svoje djece, kako ne bi postala malodušna u životu i u vjeri — ima svoju ozbiljnost. Ta svakoga od nas uvodi u Kristov zakon spasa, u Kristovo oživotvoreno Evanđelje.

Upozorenje svima podložnima — da slušaju svoje poglavare, upravljače, predstavnike koji ljube pravdu — sadrži veoma praktičnu uputu za život.

Poslušnošću u vjeri dolazi se do pravog smisla života.

Ne bismo li sada mogli ispitati svoju nutrinu i sami sebi reći: da li je naša vjera u našim životnim okolnostima pro- žeta onim uvjerenjem u poslušnosti prema Bogu, koje je imao Abraham? Koje je imao Krist Gospodin? Slušamo li u tom smislu Evanđelje? Ono nas hoće dovesti preko naših životnih dužnosti i okolnosti do preobražaja u Bogu, do potpunog smisla Božje djece.

Odgovorimo sebi. Učinimo jednu odluku, koja će nas uvesti u život, u poslušnost Bogu.

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA

Bog starog i novog Saveza. Iz Mojsijevog izlaganja prema knjizi Izlaska jasan nam je pojam Boga staroga Saveza, staroga Zavjeta. On je onaj koji zapovijeda, on je Sila i Samodržac. Međutim Apostol naroda, Pavao pišući svojim dragim Korinćanima, naglasuje, da on propovijeda B o g a N o v o g a S a v e z a — Krista raspetoga. A to je za način mišljenja Židova sablazan, za mentalitet pogana ludost! A evanđelje današnjeg bogoslužnog svetkovanja, koje smo čas prije čuli, nikako nam ne tumači Krista, kojega su svi spoznali kao Boga! Ne, ni izdaleka nije tako. Stoga je s prodavačima svega, pa i poštenja, morao nastupiti kao neobazrivac. Podmeću mu klopku i pitaju, kakav nam znak možeš dati zato, da te izjeda revnost za Dom Božji. I iza svega mnogi povjerovaše u Njegovo Ime, ali daleko od toga da bi svi povjerovali u Krista — Boga novoga Saveza!

U Isusovo i u naše vrijeme. Zašto je takva — da kažemo — sudbina Kristova puta. Zato jer je On Bog i čovjek. To nije išlo u glavu ni Židovima, ni poganima, ni starim ni sadašnjim koji žive u atmosferi kršćanstva. Da, i kod mnogih kršćana Krist ostaje nerazumljiv i to zbog toga, što je svojim čovještvom htio biti bliz nama ljudima. A danas, kada bi nastupao kao Ilija Gromovnik u tom ljudskom društvu, kada bismo se našli svi zajedno, strah bi stjerao ljude u poklonstveni stav. No K r i s t j e upravo zato p o s t a o č o v j e k o m, da nam pristupi na ljudski način, na način slobodnog opredjeljenja. I onda kada se može vidjeti da ljudi, kršćani ne postaju zreli zato, On baš hoće taj način. Zato je i sam postao čovjekom!

Sv. Pavao tumači... Sv. Pavao tumačeći tu zbilju b o ž a n s k o - l j u d s k o g života u Kristu naglasuje da se Krist odrekao sama sebe. To znači da je posve slobodno uzeo narav roba. Krist je slobodno prihvatio kao Bog, kao druga božanska Osoba sve ono, što je povezano s čovjekom iza pada, iza grijeha, samo nije prihvatio grijeh. On se pod vidom svoje ljudske naravi odrekao svoje božanske slave i živio je kao čovjek. To znači da je Njegova egzistencijalna situacija bila kao i naša. Krist je kao čovjek stupio u naše bijedno i siromašno ljudsko postojanje.

Krist kao Bog nije mogao doživjeti poniženje ljudske bijede. Zato je uzeo narav čovjeka. No Krist koji ima narav čovjeka, koji je uzeo narav čovjeka ima i narav Boga u jednoj jedinoj osobi. No u toj su osobi dvije svijesti, koje pripadaju dvjema naravima, a to su božanska i ljudska svijest.

Sve je to Krist uzeo zato da može biti n a š s u b r a t, subrat po našoj ljudskoj naravi: da, On, Sin Božji, druga božanska osoba tako postaje jedan od nas; da sve ono što govori i radi, može prikazati nebeskom Ocu; da može reći: to radimo »mi ljudi«; da tom gestom pred svojim nebeskim Ocem obuhvati sve ljude; da On, koji je u svemu bio čovjek, može pristupiti svome Ocu bez grijeha: onako kako je Bog čovjeka stvorio; onako, kako Bog želi da čovjek postane!

Krist je postao čovjek. To ne znači samo da je imao dušu i tijelo. To također znači, da živi u svijetu prema kojemu mora određivati svoj stav. Određivati ga prema situacijama, prema problemima, prema sudbini, prema određenoj sredini i strukturi svijeta, koji je poremećen i uzdrman grijehom.

Svi mi znamo da smo došli na svijet, a da nas o tom nitko nije pitao. Naš karakter, temperamenat, socijalna situacija s našim roditeljima i okolinom bila je određena prije negoli smo mi mogli zauzeti svoj slobodni stav.

Sličnost Kristove i naše situacije. A sve je tako bilo i s Kristom obzirom na Njegovu čovječju svijest. I Krist se u svojoj situaciji, svom vremenu, u svojim okolnostima pojavio u ondašnjem svijetu. Odvažio se spasiti čovjeka od grijeha. Krist je sveti čovjek, s nužnim rastom, koji je svojstven svakom drugom čovjeku.

K r i s t — B o g j e j e d n a o s o b a, ali rekosmo s dvije svijesti: božanskom i ljudskom, koje pripadaju dvjema naravima. Njegova božanska svijest potpuno je obuhvaćala njegov ljudski čovječji život svijesti. Njegova čovječja ljudska

svijest bila je na ljudski način, dakle nesavršeno, svijesna svog božanskog Ja. S ljudskim sposobnostima te svoje ljudske svijesti doživljavao je svoj božanski Ja. Svojim rastom, razvitkom, vršenjem čina i reagiranjem na okolinu On se usavršavao u svojoj ljudskoj svijesti. Sve je jasnije ljudski spoznao, što Bog Otac od Njega traži. Naime, da izvrši svoje mesijansko, svoje spasiteljsko poslanje, otkupljenje čovjeka. Ta je spoznaja u Kristovoj ljudskoj svijesti sve više dozrijevala.

I riječi današnjeg evanđelja da mnogi povjerovaše u Njegovo Ime, ali n e p o v j e r o v a š e s v i, upravo i stoje u tome, da su neki Krista gledali samo kroz Njegovu ljudsku svijest, Njegovu ljudsku psihologiju, kojom je On mogao pokazati, a u životnim okolnostima i pokazao, da sve ljudski ne zna. Ti isti nisu doživjeli one časove i rezultate zajedničkog djelovanja ljudske i božanske Kristove svijesti, svijesti bogosjedinjenja s kojom proniče ljude do najdubljih dubina njihova bića.

Možda će nam čitavu stvar osvijetliti usporedba s nama, s našim životom. Kršteni smo i pripadamo kao vjernici zajednici Božjeg naroda. Mi vjerujemo u Krista, koji nas je trpljenjem i križem otkupio, koji je preko križa za sebe i za nas pripravio slavu Uskrsnuća. Dok tako vjerujemo, potvrđujemo da smo Božja djeca. U našim životnim okolnostima, u našem ugroženom i palom svijetu mi nećemo doživljavati drugačije, ni bolesti ni nesreću. Mi nećemo biti bez glavobolje i umora, brige za stalni strah od samoće. Ne! Naše proživljavanje vjere ne poništava proživljavanje naše obične ljudske egzistencije.

Naš i Kristov život. Tako bismo osvijetlili svojim životom Kristov život dviju svijesti, a jednako tako Kristovim životom potvrdu svoga života, koji će biti potpun, kršćanski zreo u težnji za svetim bogosjedinjenjem!

Neka nam ovo bogoslužno slavlje — sv. misa sve više i više omogući s p o z n a t i K r i s t a B o g a, koji postade čovjekom zato, da bi zajednica s Njim bila zajednica, koja teži Bogoljudskoj bezgrešnosti, svetosti.

ČETVRTA KORIZMENA NEDJELJA

Nevjera. Nevjera je izabranog naroda Starog Saveza izazvala Božju srdžbu. Sedamdesetgodišnje ropstvo Izraelskog

naroda pod Babiloncima slika je (2 Ljet 36, 14—16), koja bi na putu Božje providnosti trebala biti upozorenje izabranom narodu novog Saveza — kršćanima, kako je potrebno biti vjeran Bogu.

Upozorenje za vjeru. To je slika upozorenja za ono, što nam naglasuje drugo čitanje iz poslanice Efežanina: Milošću ste spašeni po vjeri! I to ne po sebi! Božji je to dar! (Ef 2, 8). Da, vjera je u Božjeg Sina — Krista Božji dar! Tko vjeruje u njega ne propada, ne osuđuje se, već ima život vječni! (Iv 3, 16—18).

Da, tko vjeruje u Božjeg Sina, taj ima život vječni. Tko vjeruje u Bogočovjeka — s božanskom i ljudskom svijesti, taj ima život vječni! To je jasni aksiom Evanđelja. Međutim pravilo, aksiom života ne izgleda nam tako jasan.

Vjera — povijest objave. Prije nešto više od godinu dana prisustvovao sam predavanju jednog njemačkog stručnjaka za pitanja povijesti i natpovijesti, za pitanja svjetovne povijesti i povijesti objave, dara Božjeg! Taj je profesor ustvrdio: Povijesno možemo znati o Kristu, da se rodio u Palestini, da je tamo živio, da je oko tridesete svoje godine javno djelovao, da je osuđen na smrt i ništa više. To nam može kazati povijest, koja je osobu Isusa Krista pronalazila i promatrala onako kao i Cara Augusta, u čije se vrijeme Isus rodio. Svi su slušači bili iznenađeni. Nastala je nevjerojatno živa diskusija, a predavač je samo mirno završio: svjetovna povijest ne govori nam ništa više o Kristu.

Imao je i pravo. To je Krist povijesti. Krist natpovijesti, Krist naše vjere daleko je dublje poznat.

Za profanu povijest jedan čovjek —koji se rodio kao i svi drugi ljudi, koji je više od trideset godina šutio, a onda kroz neko vrijeme, najviše tri godine, propovijedao i s tim se zamjerio vlastodršcima, koji su ga osudili na smrt— za svjetovnu povijest takav čovjek ne znači ništa. A ako k tome dodamo još i ovo: —svjetovna povijest ne može ništa, savršeno ništa, kazati o činjenicama Kristova života, koje nadvisuju, nadilaze narav— sasvim nam je jasno, d a K r i s t z a s v j e t o v n u p o v i j e s t k a o p r e d m e t i s t r a ž i v a n j a n e m o ž e b i t i p r e v i š e z a n i m l j i v.

No sasvim je nešto drugo, kad toga Krista svjetovne povijesti osvijetlimo s natpoviješću, Njegovim darom, koji čovjek

nije mogao očekivati; kad toga Krista promatramo Njegovom vlastitom objavom, smislom Njegovog poslanja, onda je to promatranje sasvim drugačije. Onda je On daleko više osvijetljen od svih povijesnih likova, od svih povijesnih osoba. Darom koji je On donio čovjeku objavivši se kao Božji Sin omogućuje nam ući u misterij, tajnu Njegova života.

Bez vjere ne shvaćamo Krista natpovijesti. Čovjek bez vjere u Njegovu riječ uvijek će ostati na površini onoga, što o Kristu govori profana, svjetska povijest. To je daleko najoskudnije, da bismo mogli spoznati Krista — Bogočovjeka.

Za to poznavanje potrebna nam je spoznaja svega onoga, što nam je Krist objavio o sebi. Drugim riječima, potreban nam je dar milosti i slobodan odgovor nas samih Bogu, koji se objavljuje i poziva vjerovati u Njegovu riječ, u Njegovo objavljenje.

Ovakva vjera uvijek je tražila osobno i potpuno zalaganje, ali je uvijek bila i predmetom protivljenja, kao što je to Krist više puta i prorekao.

Evanđelje i tradicija. U takvoj situaciji nije poteškoća u tome što bismo mi, koji se skupljamo oko tajne Njegove žrtve imali poteškoća, da spojimo sudbinu Krista Boga i Krista čovjeka u jednoj osobi. Poteškoća je u tome, kad ne bismo htjeli za to znati, kad ne bismo to nastojali riješiti u zrelosti svoje vjere. To upravo znači sagledati zbilju Isusovih čina i riječi onako, kako nam to donosi današnje evanđelje (Iv 3, 16—21) i kako je to shvatila i sagledala prva kršćanska generacija. Ta nam je donijela i prenijela u svojoj kršćanskoj zrelosti vjeru u Isusa Krista Sina Božjega, Spasitelja našega, po kome je Bog Otac sve stvorio. Spasitelj nas je otkupio. Začet je po Duhu Svetom, rođen od Djevice, mučen i umro na križu. Treći je dan uskrsnuo između mrtvih. Od Oca nam je poslao Duha Svetoga u zajednicu vjernih. Postavljen je za sveopćeg suca i onoga koji osigurava vjernima vječni život kod Oca. To je natpovijest, koju je Krist objavio i u koju je prva kršćanska generacija čvrsto uzvjerovala.

Nije dosta dopustiti da je Isus povijesno postojao pa da zaslužimo ime kršćanina. Ne! Treba natpovijesno sagledati

Krista i vjerovati u sve ono, što je On objavio. Treba vjerovati u Krista i tako postići život vječni.

A vjerovati znači povjeriti se Bogu čitavim svojim bićem, pristajući činom naše inteligencije uz sadržaj njegove objave, uz sadržaj njegove natpovijesti, a sve to pod zamahom naše volje, koju pokreće Kristov Duh.

Blaga vijest Kristova Bogoobjavljenja temeljena je na činjenici Krista Boga, koji je postao čovjekom, koji je doživio smrt na križu radi našeg otkupljenja. Uskrsnuvši javio se Pavlu, koji Ga je u prvoj generaciji kršćana progonio, ali, koji iza toga pobijeđen milošću, navješta svemu svijetu: Njegovo uskrsnuće zasvjedočava naše uskrsnuće (Rim 1,4); Njegovo proslavljenje postaje naša pravda, mudrost i otkupljenje (1 Kor 1,30); Krist je izmirio sve krivice onih koji vjeruju (2 Kor 5, 19), jer su ti oprani u Kristovoj krvi.

Praktički stav. To neka bude smisao našeg prisustvovanja spomen-činu Kristova otkupljenja i posvećenja; to neka bude smisao našeg okupljanja oko Njegovog žrtvenika, oko Njegovog oltara!

PETA KORIZMENA NEDJELJA

Novi Savez. Sklopit ću novi Savez i grijeha se njihova više neću spominjati, a taj novi Savez označen je riječima: »Zakon ću svoj staviti u njihovu dušu i upisati ga u njihovo srce. I bit ću Bog njihov, a oni narod moj« (Jer 31,33). Ove riječi napisane u Starom Zavjetu prognoza su onoga što se ima odigrati u novom Savezu, novom Zavjetu.

Kako ga Krist ostvaruje? Sveti nam Pavao u poslanici Hebrejima daje kratki prikaz, kojim je načinom Krist ostvario ovaj novi Savez: Krist moli i prosi nebeskog Oca. Što moli? Moli da može ostvariti novi Savez... U tom je poslušan svom nebeskom Ocu. Zato postaje začetnik vječnog spasenja (Hebr 5, 7—9). To je taj novi Savez, novi zakon, obilježen jasnim riječima: »Tko ljubi svoj život, izgubit će ga. A tko mrzi svoj život na ovome svijetu, sačuvat će ga za život vječni. Ako tko hoće meni služiti, neka ide za mnom!« (Iv 12, 25—26).

Paradoks novog Saveza. Tko mrzi s v o j ž i v o t na ovom svijetu s a č u v a t ć e g a! Ovo je jedan paradoksalan zahtjev, koji Krist upravlja svojim sljedbenicima, članovima novog Saveza, kršćanima. Taj paradoks ili proturječje nitko od nas ne može shvatiti, ako nema, da tako kažem osjetilo vjere, bilo vjere, život vjere. Da, velim, nitko ga bez vjere ne može shvatiti. Kršćani, valjani kršćani uvijek ostaju za nevjernika zanimljivi, zagonetni, s pitanjem, da li je to moguće? Nikada ih ne shvaća. Zašto? Jer nevjernik nema za to sposobnosti . . .

Krist i Njegov poziv nama. No pustimo to! Pitajmo se više, što je zapravo Krist od nas htio? Što je htio od ljudi, koje poziva da Ga slijede? Htio je učiniti da ljudi budu drugi On, da ljudi imaju Njegov život i Njegovo shvaćanje. A po riječima Evanđelja nikada to nećemo moći postići, ako svojim životom ne uđemo u potpuni smisao Njegovih riječi: »ako pšenično zrno ne umre, ostaje samo . . . ako li umre, donosi obilan rod!« (Iv 12, 24).

To je zbilja Kristovog života; to je zbilja valjanog kršćanskog života. To je smisao novog Saveza, što ga je Krist sklopio kao jedan od nas, kao naš predstavnik sa svojim nebeskim Ocem. I rekoh: učinio je to kao »jedan od nas«. Zato je kao jedan od nas prvi pošao tim putem. I nemojmo misliti da je to bila jedna idila, koju je Krist htio lijepo predstaviti. Ne! Daleko od toga! To je bila zbilja, koju je Krist prvi proživio.

Krist se prije svoje muke, ovjenčan častima, približavao Jeruzalemu, a onda Ga je zahvatio duboki nemir i tjeskoba. Ljudi Ga nisu shvatili. On ljudski doživljava svoju dramu, svoju tragediju, koja ne stoji toliko u raspeću. Raspinjanje se sastoji u tome, što ga ljudi neće razumjeti, da im On donosi novu istinu. Oni je preziru. Na taj način nestaje zrno Njegovog života! To ga muči tako, da je evanđelista zapisao sadržaj Kristovih misli: Moja je duša potresena . . . Što da kažem? Oče spasi me iz ovog sata. Tu je pokazao sasvim ljudsku slabost pred strahotama, ali se pridiže i nastavlja: Ali zato sam došao u ovaj sat. To je čas muke, ali i proslave. U njega će ući Krist potpuno svijesno dajući nam primjer, kako ćemo Ga slijediti. Krist je svladao krizu. Zato Ga ništa neće smetati, da u onom što se naziva »parnica Isusova« ili osuda, On sam vidi spletke i podmetanja, gaženje i prelaženje preko

svih zakona, koji su tada vrijedili kod Židova. On kod svoje osude neće imati nikakvih prava i postati će žrtva zakulisnih spletki. Njemu će postaviti uhode, što je izričito zabranjeno. (Lev 19, 16). Njegov će slučaj biti sasvim tajanstveno proveden i po noći, makar to Talmud izričito zabranjuje, kao što zabranjuje udarati osuđenog, da se ne bi umanjila njegova otporna snaga. On je podvrgnut ispitivanju u noći, poslije tajnih sjednica. Postupak protiv Njega je više kao urota nego kao normalni sudbeni postupak. Parnica Ga dovodi u smrt. To je bilo u potpunoj opreci prema pravnom shvaćanju tadašnjeg Izraela, kad je jedan rabin zapisao: »Jedan sanhedrin koji je u 70 g. dao pogubiti jedanaest ljudi izgleda mi kao tužitelj!« U Isusovom slučaju se svakako postupalo protiv slova i duha Zakona tako, da danas pošteni Židovi zahtijevaju ukidanje nepravedne kazne, koja je izvršena nad Isusom.

Novi Savez — put u vječni život nije lak. No sve je to Isus podnio. Novim je Savezom otvarao put u v j e č n i ž i v o t. Taj nastaje samo u uvjetima, kad je čovjek sposoban žrtvovati svoj zemaljski život. Kad izgiba kao pšenično zrno, da bi donijelo stostruki plod!

Moramo priznati da nam je ova logika vjere — ovog nadnaravnog poziva, da idemo za Isusom, da dajemo svoj život u ljubavi prema drugome — doista i teška i često puta u našim životnim okolnostima nerazumljiva. Ali to nikako ne znači da nije zbiljska. Krist je preko svakakvih spletaka svojih suvremenika prišao k ostvarenju svoje najveće zapovijedi: ljubi Boga i bližnjega svoga! Na to On i nas poziva. Možda jednakim putovima, ali budimo uvjereni i jednakim vrijednostima i zaslugama!

Slijedimo Krista. Vežimo se na Kristov primjer, da možemo postići ovdje, često puta u mukama, vrijednost kršćanina koji slijedi Isusa!

Stavljeni smo u svojim životnim situacijama — kod kuće, na poslu, na odmoru — pred izbor: ili egoistički gledati sebe i za sebe, ili kršćanski djelovati po primjeru i pozivu Krista stavljajući se svakom na raspolaganje!

Čovjek može pokušati da sve i svakoga, što je više moguće, podredi sebi, da ga stavi u službu svojih vlastitih interesa. Tako je učinio sanhedrin s Isusom, kojeg je osudio i to nepravedno!

Egoizam je uvijek nepravda.

Možemo se staviti u dobroti na raspolaganje drugome, na to da bližnjemu dobro činimo! Ta dobrota, dakako, nije nikakva sladunjava osjećajnost već upregnutost čitavog našeg bića, čitavog našeg života, u svim njegovim pravcima, da znamo poput Krista zaboravljati sebe zemaljskog, a pomoći drugomu. To će me duhovno, kršćanski oživljavati. To će me činiti sličnim Kristu. Krist me je povezao sa svojim nebeskim Ocem u novom Savezu kao člana koji slijedi primjer Kristov!

Ako se Krist za sve to, svojom ljudskom naravi osjećao slabim, onda nemojmo ni mi misliti, da ćemo mi u svom djelovanju za bližnjega po sebi biti dovoljno jaki. Ako je Krist drhtao pred strahotama koje je imao u susretaju s ljudima, onda nemojmo biti preuzetni i misliti, da ćemo mi svojim vlastitim snagama to moći!

Naša molitva. Zato mi i pristupamo svake nedjelje Njegovoj žrtvi, najuzvišenijoj molitvi! Molimo Ga, da možemo s Njim i poput Njega kršćanski djelovati u svojoj brizi za druge!

CVJETNICA: NEDJELJA MUKE GOSPODNJE

Izaijino proroštvo potvrđuje Evanđelje. Izaijino proroštvo gledano iz kršćanske atmosfere posve je jasno. Jasne su i riječi: »Leđa sam podmetnuo onima, što su me udarali, a obraze onima što su mi bradu čupali! Lice svoje nisam zaklonio od pogrda niti od pljuvanja« (Iz 50, 6). Ovo je posve jasno, jer nam evanđelje govori upravo o tome: »Vojnici ga odvedu u unutrašnjost dvora, tj. u pretorij, pa sazovu cijelu četu i zaogrnu ga skrletom. Spletu trnov vijenac i stave mu na glavu . . . i udarahu ga trskom po glavi, pljuvahu po njemu. A pošto ga izrugaše izvedu ga da ga razapnu« (Mk 15, 16—21). Sveti je Pavao protumačio ove riječi evanđelja: Isus Krist ponizi sam sebe poslušan do smrti na križu! (Fil 2, 8).

Zašto tako? To je zagonetan slučaj. Ne bismo ga nikada mogli razumjeti, da nam sam Krist nije rekao zašto se tako dogodilo? Zato da nas otkupi! Sv. Ivan apostol tumači to otkupljenje u svom Otkrivenju govoreći o zatvorenoj knjizi sa sedam pečata, koju knjigu nitko nije mogao otvoriti. Tada se ču glas: Ne plači, jer evo onoga, koji će otvoriti knjigu i njezinih sedam pečata . . . I vidjeh Janje, kako je žrtvovano. Tajna knjige, tajna žrtvovanog Janjeta upravo stoji u tome, što nam je to Janje, Krist iz te Božje knjige. Ta knjiga za nas nije ništa drugo nego objava o tome, kako je Bog zamislio čovjeka i kako ga je u Kristu ostvario.

Samo u Kristu razumijemo sebe. Pascal je rekao duboku riječ: »Ne samo da Boga spoznajemo po Isusu Kristu nego i same sebe spoznajemo samo po Isusu Kristu.« Isus Krist nas, naime, uvodi u ljudski misterij, u ljudsku tajnu! Mi možemo gledati čovjeka kakogod hoćemo, ali iza svega moramo priznati, da sve naše analize psihologije i psihoanalize ne rješavaju tajnu čovjeka. Nju rješava Božji Jaganjac. Tu tajnu čovjeka rješava Krist! On nam otkriva da je u nama, sa svim našim tajanstvenostima, jedan plan i to plan Božji! Krist ga je otpečatio, otkrio i naglasio i to svojim životnim putem, svojom životnom sudbinom. Ta nije samo u tome da vidimo Krista poslušna u muci i u smrti, kako nam to predočuju čitanja današnjeg liturgijskog slavlja, već u apoteozi, u najvišem smislu te muke i smrti: u slavi Uskrsnuća.

Promatrati sve ono što nam blagdanom Cvjetnice i svetog tjedna dočarava Crkva svojim obredima, a bez pomisli na uskrsno jutro, bilo bi prema Božjem planu, prema Božjoj zamisli o čovjeku, posve nedostatno.

Krist nam je pokazao svojom mukom na izraziti i, možemo reći, izuzetno nedostiživi način svu tragediju ljudskog života. On je pretrpio gore i više nego mi! Ali to nije sav smisao ljudskog života u Božjem planu. Ne! Smisao i Kristove muke i smrti stoji u Uskrsnuću. To je tajna, koju nam je Krist, Božji Jaganjac, otkrio i u čemu je pokazao smisao našeg životnog poziva.

Ne možemo iskočiti iz sebe tako, da sa sobom ne bismo nosili brige i trpljenja našeg života, koji završava smrću. Ali koji se preko smrti uzdiže uskrsnućem u pravi život slave, koju Bog daje onima, koji slijede Njegovog Sina, Krista, Bogočovjeka.

Bog je stvorio čovjeka. Pozvao ga iz ništavila, ali ne zato, da ga ponovno smrću baci u ništavilo. To bi bio Bog svojih hirova, a ne ljubavi, o kojoj govori Krist. Bog koji bi se tako poigravao s čovjekom ne bi bio ni mudar ni dobar. I zato

nas Krist kao njegov Objavitelj i upozorava i pokazuje svojom smrću, da mi nismo pozvani da umremo i da se predamo ništavilu zemlje. Mi smo pozvani da živimo, da sudjelujemo u životu. Taj život nadilazi granice onoga, što mi zovemo smrt. Iza granica ovoga života, što mi nazivamo smrt, mogli bismo postići procvat i puninu života, onu tajanstvenu puninu Božjeg života, u komu ćemo sudjelovati.

Paradoks, ali... Ima časova u kojima tako gledajući i tako vjerujući dolazimo do jednog paradoksa, koji izvire iz susretaja sa zbiljom svagdanjeg života. Da, nekada nam izgleda tako, da bismo se upitali: ne sanjamo li mi sa svim tim? Tiču li se naše tvrdnje — a to su Kristove tvrdnje — tih ljudi koje susrećemo na ulicama, u vlakovima, autobusima, uredima i na trgovima? Njima je — čini se — malo stalo do našeg transcendentalnog, prekogrobnog određenja.

Ipak je istina, da je svaki taj muškarac, svaka ta žena predmet neizmjerne ljubavi Boga, koji je poslao svoga Sina da položi svoj život za njih. Svi ti muževi i žene, svi ti mladići i djevojke, sva ta djeca, vođena i odvođena od Boga, imaju u Božjim očima beskrajnu vrijednost, koju ni ne naslućuju. Bog ih više ljubi, nego što se oni sami ljube. U tom i stoji smisao Kristove muke i smrti. On je na taj način pokazao svoju, Božju ljubav prema čovjeku, prema svim ljudima. Ta ljubav je dokazivana i time, što Duh Sveti djeluje i u okolnostima tako otežanim. Djeluje da bi ipak svima dao svijetlo, da uvide, da je Kristova smrt — a preko Njega i naša i svih onih, koji su dobre volje — ovjenčana Kristovim Uskrsnućem i životom u Božjoj slavi.

Jednom sam vidio jedan zanimljiv križni put. Bilo je to prije desetak godina: ponešto umjetnički izveden, ali neobično je bilo, što je imao i petnaestu postaju. Ta je označivala Uskrsnuće! Razmatrao sam . . . Postalo mi je sasvim jasno da je tako. No ne samo kod Krista nego i kod nas.

Potvrda u svetkovanju Euharistije. Na to neka nas upozori i svetkovanje Euharistije, u kojoj nije prikazana samo smrt nego i uskrsnuće; u kojoj se ne govori samo o nedjelji muke, već i o Uskrsnuću. To je naš put, koji nam je pokazao Krist i koji nas upozorava da tako vjerom rješavamo pitanje našeg zagonetnog, često puta, ne lakog života!

VAZMENO TRODNEVLJE I VAZMENO VRIJEME

ČETVRTAK VEČERE GOSPODNJE MISA POSVETE ULJA

Izaija i sv. Luka o Pomazaniku. Riječi su Izaije proroka: »Na meni je Duh Gospodnji, jer me pomazao i poslao da donesem veselu vijest siromasima, da navijestim oslobođenje zarobljenicima, povraćanje vida slijepima, da povratim slobodu potlačenima, da proglasim godinu milosti Gospodnje« (Iz 61, 1—2). Te je riječi, prema svjedočanstvu sv. Luke, Isus točno upotrebio u nazaretskoj sinagogi naglasivši: »Danas se ispunilo ovo Pismo, što vam još odzvanja u ušima« (Lk 4, 18—21).

Ove smo riječi čas prije saslušali u čitanjima iz Izaije proroka i sv. Luke. Njima je Isus htio upozoriti svoje sugrađane na svu ozbiljnost vremena, u kojem se nalaze. Htio im je svratiti pažnju na istinu sadržanu u tim riječima; ali istinu koja se može dokučiti samo vjerom i to valjanom i ispravnom vjerom, vjerom za onaj način mišljenja (mentalitet) koji su imali Izraelci; kojim su shvaćali, gledali i očekivali Pomazanika Gospodnjega.

Zašto ove misli uz današnju sv. misu, uz današnje euharistijsko slavlje? Zato jer je Isus htio upozoriti svoje sugrađane na vrijednost Pomazanika Božjeg, poslanika Božjeg, sebe samoga. On je smješten u događaje, u okolinu, iz koje bi se moralo pogledati i vidjeti: ono što je Izrael nosio od iskona u svom shvaćanju, i u naravnom i u vjerskom; ono što je osobito nosio Izrael u ovo Isusovo vrijeme. Tada je misao na Pomazanika dolazila kao misao, koja je trebala biti utjelovljena u nekome, koji će osloboditi taj, već godinama iščekivanja, ispaćeni izabrani narod.

Ako u takvom mentalitetu gledanja prihvatimo Isusove riječi o Pomazaniku, onda one u sebi nose svu onu i naravnu

i nadnaravnu bremenitost; osobito onu koja je bila povezana s poimanjem mazanja ulja i s poimanjem Pomazanika Gospodnjeg, Mesije, Krista, poslanika Božjeg. On je u židovskom shvaćanju uvijek imao biti izuzetna osoba s posebnim poslanjem.

Crkva i posveta ulja. Crkva danas, tradicijom vezanom uz posvetu ulja, hoće naglasiti stvarnu i simboličnu vrijednost svojih obreda. Tako i mi nastojimo vidjeti razvoj misli i shvaćanja s tim povezanim; osobito ono najosnovnije: da vidimo u pravoj slici vjere Krista Gospodina, našu predsliku, predsliku nas, pomazanika Božjih.

Posvete ulja (sv. krizme, bolesničkog i katekumenskog) povezane su od iskona s vjerovanjem, (koje je bilo uobičajeno kod Izraelaca, a i kod ostalih naroda poznatog istoka), da ulje prodire duboko u ljudsko tijelo; i da osigurava u nekom smislu snagu, zdravlje, radost i ljepotu. A sve su to valjane kvalitete čovjeka i njegovog života.

Tako ulje kroz povijest shvaćanja Izraelskog naroda postaje simbol radosti i počasti. Osobito je to naglašeno u časovima svečanosti. Stoga nam postaju razumljive riječi psalmiste: »Gle, kako je lijepo i kako je ugodno, kad braća u miru stanuju zajedno. To je kao dragocjeno ulje na glavi, što teče na bradu Aronovu, što kaplje na skut njegove haljine« (Ps 133, 1—2). Takva je misao iz 23 psalma: »Spremaš preda mnom sto usprkos mojim neprijateljima; uljem mi mažeš glavu« (Ps 23, 6). Ili ona misao iz Izaije proroka, koji govori općenito o tom izranjenom Izraelu, kojemu nisu rane ublažene uljem (Iz 1, 6).

Ulje je bilo simbol zdravlja, počasti i radosti.

Pomazanje, čovjek i Bog — Krist. To je upravo bilo ono što je čovjek ponajviše mogao poželjeti u svom životu. Takva mu je narav, tako je stvoren. Uvijek je vezan na pomisao zdravlja koje je osnov valjanog života, i obzirom na tijelo i obzirom na dušu. Takav se čovjek raduje upravo zato, jer je sve u redu u njegovu životu. Takav je čovjek počašćen, jer mu je to najveća nagrada.

Religiozno shvaćanje života kod starih naroda uopće, a osobito kod Izraelaca, bilo je usko povezano s onim, koji je stvorio čovjeka, koji je stvorio ljudski život, s Bogom. Zbog toga su Izraelci pravi smisao zdravlja, radosti i počasti vezali

uz stanje, koje je postajalo slično svetom Bogu. Zato su upravo u vidu pravog zdravlja, prave počasti i radosti sve časove svoga života vezali uz svetog Boga. Pa je ulje i tu odigralo u jednom prenesenom značenju svoju ulogu.

Zato su mazani uljem žrtvenici Gospodnji, koji su time dobivali posebnu svetost; zato su mazani uljem ljudi, kojima je bilo namijenjeno prije svega zdravlje, počast i radost, ona prava radost koja proizlazi iz uske povezanosti s Bogom, svetim Bogom. Zato su Izraelci pomazivali svoje kraljeve i svećenike, kad su ih uvodili u život kao vođe naroda, kao one koji će se brinuti za njih.

Upravo ta misao kralja i vođe, svećenika, bila je, snagom povijesnog shvaćanja, prenesena na Isusa Krista. Krist je trebao postati, u čisto božanskom shvaćanju oslobođenja, i kralj i svećenik Izraela. Tako Ga je očekivao židovski narod; tako Ga je shvatila kršćanska zajednica.

Isusovo i naše pomazanje. Stoga On postaje Pomazanik, koji je posvećen uljem radosti, počasti i zdravlja Božanske snage; snage, koju će u svom i iz svoga posvećenja htjeti prenijeti na nas. To je smisao Kristova života, života Božjeg Pomazanika, koji želi sve svoje posvećenje prenijeti na nas, i njim nas prožeti.

Zato je sveti Ivan poznavajući Isusa iz osobne blizine, iz viđenja, koje mu je Bog udijelio, zapisao u svojoj proročkoj knjizi, u Otkrivenju: »Isus Krist je vjerni svjedok, Prvorođenac od mrtvih. Knez kraljeva zemlje. Njemu, koji nas ljubi, koji nas krvlju svojom odriješi od grijeha i učini kraljevstvom, svećenicima Bogu, Ocu svojemu — njemu slava i vlast u vijeke vjekova« (Otk 1, 5—6).

Ova misao — da nas On učini kraljevstvom, da nas učini svećenicima — ima nas osobito danas upozoriti na to da sv. ulje, (koje se danas posvećuje po obredima Crkve), za nas ima to značenje: da nas posveti Njegovom zaslugom i otkupljenjem; da nas učini sličnim Njemu, koji je kralj, koji je svećenik. No ne kralj jednostavnog zemaljskog gledanja; no ne svećenik jednostavnog zemaljskog shvaćanja, već Kralj kojemu kraljevstvo ide u vječnost; svećenik kojemu svećenstvo ide u vječnost. Sveta ulja, koja Crkva upotrebljava za posvećenje svojih vjernih, (bilo kod krštenja, kod sv. potvrde ili

kod bolesničkog pomazanja), upravo nas imaju podsjetiti na tu čast, na tu radost, na to zdravlje, koje nas vodi u suživot s Bogom. To znači: da nastojimo preko svetog ulja biti čašćeni u onom, što je čast Božja; da nastojimo biti radosni u onom, što je radost Božja; da nastojimo biti zdravi u onom, što je Božje zdravlje, a to je upravo svetost i bezgrešnost. Tako nas Pomazanik Božji, Isus Krist, poziva, svojim primjerima, nasljedovati Ga u našem kršćanskom životu, u našem susretaju s Bogom Ljubavi.

MISA VEČERE GOSPODNJE

Stari Savez i obećanje. »Ovaj mjesec neka vam bude prvi mjesec u godini. Ovo objavite svoj zajednici izraelskoj« (Izl 12, 2). I iz čitanja vidimo kako je u tom mjesecu abibi ili nisanu — a to je vrijeme od polovice ožujka do polovice travnja — Bog odredio izabranom narodu sve do u tančine i kako se imaju vladati; čak kako imaju jesti pripravljeno janje ili kozlića; određene su sve okolnosti u vezi s Pashom Gospodnjom. Sve je to određeno za izabrani narod, koji se trebao osloboditi egipatskog ropstva. Bog će u vezi sa svojim pohodom tvrdokorne zarobljivače izabranog naroda kazniti na taj način, što će »proći egipatskom zemljom i pobiti sve prvorođence u zemlji egipatskoj« (Izl 12, 12). Izabrani narod spasit će se time, što mu je zapovijedio da ostavi znak krvi od zaklanog janjeta ili kozlića na svojim vratima.

U cijelom izvještaju odskače jedna misao: B o g d a j e Izraelcima ono, što ne daje nijednom drugom narodu. Oni su izabranici Gospodnji. Ta je misao izražena više ili manje jasno i prije pravog saveza Boga s Abrahamom. Izabranje Abela, Henoha, Noe, Šema vodi onom uvjerenju, koje je nastalo u Savezu, kada će Bog odabrati Abrahama i u njemu blagosloviti sva plemena na zemlji.

Toga se Bog držao — prema izvještaju Biblije — i u ovom slučaju, kad je Izraelce izbavljao iz egipatskog sužanjstva.

Izraelci su — kako nam to pokazuje Biblija — iskustveno spoznavali, da je njihovo izabranje povezano sa sudbinom, koja je posve drugačija od sudbine ostalih naroda, koji su im bili prijatelji ili neprijatelji. Izabranje je stanje u kojem Izraelci, potomci Abrahamovi, preko Izaka i Jakova, u svojim

povijesnim okolnostima doživljuju: svjesni, vrhovnički i voditeljski zahvat sve od onoga vremena, kad su spoznali da su narod Jahvin, da su narod Onoga koji jest — Boga.

Novi Savez i novo obećanje. Božje posebno ulaženje u sudbinu toga naroda i njegovo shvaćanje bilo je upravljeno prema p o s e b n o m o d a b r a n j u. Iz toga naroda Bog će roditi svoga Sina Isusa Krista. On će u božanskim odnosima i božanskim namjerama postati izbavitelj onoga izabranog naroda, čiji će On postati predstavnik.

Tu se nikako ne radi o odbacivanju starog Izraela kao izabranog naroda, već o njegovom duhovnom preokretu, u kojem će doživjeti pravo izabranje. Tu se radi i o duhovnom preokretu svih onih, koji će slijediti, poput pripadnika Židova, izbavitelja od grijeha, izbavitelja za nebo; slijediti preko Saveza, koji će u ime svih svojih sljedbenika Krist utemeljiti sa svojim nebeskim Ocem.

Zanimljivo je d a j e K r i s t — koji je svoj izabrani narod, svoje sljedbenike, kršćane poučavao o izabranju za nebo i vječni život — s a s v i m d r u g a č i j i od onog naroda, od onih izabranika starog Saveza. Ti su se morali boriti za svoju naravnu egzistenciju, i to upravo zato, da u svom vremenu — a to je punina vremena — taj narod može preko Djevice roditi i dati svijetu Krista Spasitelja.

Krist Spasitelj imao je sasvim drugačiju metodu svoga djelovanja. Sve je svoje nastojanje upravio u okviru zemlje, zemaljskih potreba, odnosa, veselih i neveselih prolaza zemljom na Oca nebeskog, na ono što on traži. On mrzi grijeh i zloću, radikalno i bez popuštanja, ali, ne i one, koji su kao ljudi sposobni napustiti tu zloću, grijeh i nepravdu. Njih On hoće privući k sebi i to svojim posebnim, za ljude grešnike, neshvatljivim načinom.

Drugačiji sadržaj — djelovanje. Sve ono što nam prikazuje, prema izvještaju sv. Ivana, evanđelje današnje sv. mise, događa se pred Pashu, pohod Gospodnji. Izraelce to podsjeća na izbavljenje iz egipatskog ropstva, a nas hoće podsjetiti na K r i s t o v o i z b a v l j e n j e, o kojem je On propovijedao tri godine. Izbavljenje od grijeha, kod kojega Krist nastupa tako, da se sav predaje za svoje vjerne, za one koji će Ga slijediti. Zbog toga nam evanđelje predočuje Krista, koji će među apostolima u najsvečanijim časovima prihvatiti n a j -

poniznijinačin djelovanja: pranje nogu. Taj su posao u Isusovo vrijeme obavljali robovi. Začuđenim će apostolima Isus u toj svečanoj situaciji reći: »Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite, jer to jesam. Ako dakle ja — Gospodin i Učitelj — vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite, kao što sam i ja vama učinio« (Iv 13, 13—15).

Takvo je djelovanje Isusovo: primjerom poniznosti, koji stoji u zaboravu sebe, u okviru svih ljudskih shvaćanja. To traži od svojih apostola, od dvanaestorice.

Potpuno predanje. Ipak je to samo uvod u ono najosnovnije. Isus će doista pokazati, kako svu svoju moć i snagu stavlja za svoje izabrane u potpuno predanje. Sve se to događa prije Isusove smrti na križu. Tada će svoje zemaljsko unijeti u — ljudski govoreći — najsramotniju smrt Križa. Krist hoće i poslije toga ostati među svojim izabranim, i to svom svojom veličinom uskrsnoga sadržaja. Zato će trajno ostaviti svoje proslavljeno tijelo među nama, među svojim izabranima. I zbog toga, da bismo se snagom Njegova proslavljena tijela mogli preokretati u božansko jedinstvo s Njim.

Taj smisao imaju Pavlove riječi: »Braćo! Ja od Gospodina primih, što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan, uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: »Ovo je tijelo moje za vas. Ovo činite meni na spomen. Tako i čašu po večeri govoreći: Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite, kadgod pijete meni na spomen« (1 Kor 11, 23—25).

Pranje nogu, što su činili robovi, pokazuje Kristovu poniznost. Njome će pristupiti ljudima, da im tako može dati sebe, jer se Bog daje samo poniznima u vjeri.

U Kristovom predanju. Krist nam je dao primjer. Od nas očekuje nasljedovanje u Savezu s nama. Sve u ovozemaljskim okolnostima učiniti, pa makar i ono — ljudski govoreći — što će čovjeka poniziti u okolnostima i mentalitetu našeg kršćanski iskrivljenog i jednostavno govoreći nekršćanskog shvaćanja. Sve učiniti samo zato, da se Kristovom snagom u nama, snagom proslavljenog Krista, snagom Njegova tijela kao duhovne hrane možemo preokretati u one izabranike, koji će biti Njemu slični.

Na to nas ima podsjetiti pashalna gozba u cjelini. Ono u starom Savezu vodilo je sve Kristu. U novom Savezu vodi sve preobrazbi ljudi, preobrazbi kršćana u Krista preko Njegove snage, blagovanja Njegova tijela. Na to nas osobito podsjeća svetkovanje četvrtka Večere Gospodnje.

U tom naš život, život nas kršćana, može naći svoj potpuni sadržaj; hranom Kristovim tijelom potpunu snagu. Tako da iz zemaljskih okvira možemo gledati u Božanski sadržaj, u sadržaj sjedinjene božanske brige, ljubavi i nas za naše održanje novog Saveza. Preko njega bit ćemo sposobni za vječni susret s Kristom.

PETAK MUKE GOSPODNJE

Davidov potomak sluga. Odlomak iz knjige proroka Izaije, koji smo čas prije slušali je — vele tumačitelji sv. Pisma — najizrazitiji proročki opis Božjega Sluge, Spasitelja Isusa Krista. Značajno je da u ovom odlomku nemamo ni traga o Mesiji kao slavnom potomku Davidovu. Proročka riječ jednostavno nam prikazuje Božjeg Slugu. Za Židove je ova proročka misao bila veoma zagonetna. Oni su u Izaijino vrijeme očekivali Spasitelja svoga naroda. Ali ne u ovakvom smislu, koji nam prikazuje Spasitelja kao Božjeg Slugu, koji će na sebe preuzeti sve neljudske oblike teškoća i ispaštanja, kako bi ljude mogao učiniti većma ljudskijim, bližima Bogu. Za Izraelce, za Židove bilo je to veoma nejasno. Oni su u svom vremenu i okolnostima života izgrađivali lik Davidova potomka, koji će — naravno — silom, snagom i slavom vladati narodima. Zbog toga je za Židove ostao i Kristov križ zagonetka i sablazan.

Slava Sluge Božjega — koja će doći preko trpljenja, odbacivanja i patnja, preko preuzimanja na se naših boli i odgovornosti — ostaje za Izraelce zagonetka. Sluga Božji je onaj, koji usko surađuje s Bogom u njegovim planovima. Tako nam to prikazuje Biblija. Ta suradnja za Izraelce Izaijinog vremena, a jednako tako Kristovog vremena, nije bila shvaćena u preuzimanju bezakonja i grijeha naroda; u tom smislu, što će sluga Božji mirno uzeti na sebe sve grijehe; što će zbog toga biti uklonjen između živih i stavljen među zločince. Vizija je sluge Božjega kod Židova bila ljudski daleko nešto veličanstvenije. Oni nisu mogli vjerovati da će se Jahve, Onaj

koji jest, Gospodar nad gospodarima, susresti s takvom žrtvom naknadnicom. Oni su slabo razumijeli Izaijinu riječ: »Sluga moj pravedni opravdat će mnoge i krivicu njihovu na sebe uzeti« (Iz 53, 11). Zar takav da je potomak slavnog Davida, takav da je Sin Čovječji i Sin Božji? To nije išlo u glavu onih, koji nisu dobro upoznali Boga opraštanja i milosrđa.

Morali bismo upoznati prije svega Boga, koji mrzi grijeh i koji pobjedom nad grijehom ide u tajnu milosrđa i oproštenja, koja je najsilnija snaga nikad dovoljno shvaćenog Boga.

Razumijmo tragediju Muke. Tragedija petka Muke Gospodnje nije u tome, što je Bog, Sin Božji, Sluga Gospodinov prošao kroz sve oblike svoje muke. To nam prikazuje sv. Ivan u današnjem evanđelju. Krist je to slobodno htio. Tragedija je u tome, što čovjek, što mi ljudi, nikad nismo dovoljno mislili o tome, kako je Bog pokazao svoje milosrđe, svoju pobjedu nad grijehom. Sva je tragedija u tome, što nikad nismo d o v o l j n o p r o m i s l i l i o tome, kako Bog želi da budemo blizu njegovog shvaćanja, za kojim čovjek u dnu duše teži. Mogli bismo ga nazvati sjedinjenjem u najvećoj sreći, u najvećem zadovoljstvu.

Da nam Bog to uzmogne snažnije prikazati, poslao je svoga Sina na Križ, svoga Isusa, svoga Slugu, da nam svojom mukom i križem dade svjedočanstvo Božje ljubavi. Da nam Isus na taj način pokaže, kako je smisao ljudskog života u sjedinjenju s Bogom; da za to sjedinjenje možemo dati sve svoje ljudsko — egoistično. To nam hoće Krist pokazati svojim križem; svojom mukom i smrću nastoji svakog od nas duboko probuditi; duboko vezati uz činjenicu, kojom nam govori da je za brisanje zapreke između Boga i čovjeka, a ta je zapreka grijeh, potrebno sve dati. Potrebno je sve žrtvovati, pa i ono najvrednije u kategorijama našeg vremena i prostora, našeg shvaćanja, a to je vlastiti život. To je primjer Kristov. Tim načinom Krist nam hoće predočiti, kako se dolazi do pravog života, koji će i on kao čovjek doživjeti u svojoj preobrazbi u Bogu.

Pavlovo tumačenje. Zato ga upravo sv. Pavao naziva u poslanici Hebrejima (Židovima) V e l i k i m s v e ć e n i k o m. Njemu je Bog dao poslanje upravo u tom smislu, da u jednom načinu pristupanja k Bogu dovede svojim primjerom sve ljude k Bogu. Krist je svećenik, kojega je Bog izabrao kao svoga Sina, da p r i n e s e s e b e; da u tom smislu ispuni službu svećenika. Ta je prije svega vezana na poruku Božju i na štovanje Boga prema toj poruci. Krist Gospodin upravo se Pavlovim riječima prikazuje kao onaj, koji: »iz onoga što prepati, naviknu slušati i, postigavši savršenstvo, posta svima koji ga slušaju začetnik vječnog spasenja — proglašen od Boga velikim svećenikom po redu Melkizedekovu« (Hebr 5, 8, 9). Ova nam misao hoće samo reći, da Krist nema nikakvog obiteljskog nasljedstva u službi svećenika, već jednostavno Božje izabranje.

Kristova poslušnost prema Bogu Ocu — poslušnost kao Velikog svećenika — upravo je tim pokazana, što je svega sebe dao u poštovanju prema Bogu Ocu. Tim posvemašnim predanjem svega svoga posjedovanja, čitavog svoga života, današnja čitanja nam hoće predočiti Krista koji nam daje primjer. Prije toga postiže i samo izmirenje čitavog grešnog čovječanstva s Bogom, koji je grijehom uvrijeđen.

Izaijino proroštvo, evanđeoski izvještaj o muci Krista Gospodina, prikazuje nam tu veliku svećeničku službu Krista Gospodina. Taj način Njegova života bio je najočitiji dokaz poštivanja svoga Oca i njegove poruke u svom milosrđu i svojoj ljubavi prema čovjeku. Tu ljubav zasvjedočava opet na jedan način, koji je unio u bogoštovlje prema Ocu nebeskom. Unio je ne samo sve svoje ljudsko, već također i ono, što je u Njemu božansko sjedinjeno. To nikada do kraja ne ćemo moći shvatiti.

Pouka. Učimo se od Kristove muke i smrti. U njoj je predao sve svoje zato, da bi Boga počastio u izmirenju s čovjekom; da bi nam tako zaslužio oproštenje grijeha i dao zadovoljštinu za naše grijehe; da i mi gledamo smisao svoga života u predanju Bogu; da napokon iz posvemašnjeg predanja možemo i sami primiti s Kristom proslavu u Bogu.

VAZAM: NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODNJEGA
VAZMENO BDJENJE U SVETOJ NOĆI

Bog ljubi čovjeka. Čitanja, koja smo saslušali, hoće nam u ovoj svetoj noći predočiti Boga, koji svojom prisutnošću i dobrotom, svojim postojanjem, pokazuje jedan z a n i m l j i v

p u t, jedan hod kroz ljudsku povijesnicu. U njoj, na poseban način, pokazuje svoj odnos prema čovjeku.

Prije svega Bog je sam htio stvoriti sva stvorenja. Prvo čitanje o stvaranju hoće nas uvesti u smisao jedne zbilje. U njoj Bog pokazuje, preko stvorenja, svoju svemoć ljubavi, smisao jednog svog darivanja stvorenju, koje je predstavljeno čovjekom. To je izvještaj biblije, knjige, koja nas hoće uvesti u vjerski sadržaj našeg života; u zbilju Boga, koji traži da mu čovjek vjeruje; da se drži onoga, što mu Bog veli, da je za nj, za čovjeka dobro. Ova osnovna misao iz biblijske knjige Postanka nikako ne može doći u sukob s bilo kakvim istraživanjima, s bilo kakvim rezultatima evolucije ili pozitivnih znanosti. Velim: ova osnovna misao: Bog i z l j u b a v i s t v a r a č o v j e k a sa svim stvorenim.

Abraham i cijela njegova povijest pokazuju nam primjer čovjeka koji vjeruje, i da Bog ne može htjeti zlo njemu i njegovom rodu. Njega je Bog izabrao zato, da bi preko njega pokazao svoju posebnu misao o čovjeku sa svim njegovim nedostacima i grijesima; misao koja tako prožima našu povijest da se vidi Božje nastojanje, kako bi čovjeka o d g o j i o z a u z v i š e n i j i smisao njegova života, za život s Bogom i u Bogu. Samo je vjerom Abraham mogao htjeti Bogu dati svoga sina, makar mu je bio jedinac. Samo vjerom je dobio potvrdu, kako ga Bog kuša, ali nikako ne napušta u svom obećanju.

U povijesnoj je zbilji izabrani, židovski narod doživio katastrofu egipatskog ropstva. Ali, samo vjera je ona, koja je bila snaga Mojsiju, da uz nemoguće uvjete izvede Izraelce iz egipatskog ropstva.

Kada je Izrael lutao svojim životom i svojim povijesnim krivinama, slao je Bog uz ostale proroke i Izaiju, koji bodri ispaćeni izraelski narod riječima o Spasitelju, Otkupitelju. On će upravo zato doći, jer je Bog sklopio Savez, koji čitavim svojim sadržajem obećaje B o ž j u b r i g u z a s p a s potpunijeg života. Zato će Izaija prorok doviknuti Božjom misli: »Dođite k meni i duša će vam živjeti: sklopit ću s vama savez vječan« (Iz 55, 3). Na temelju toga prorok će Baruh dati tumačenje i jasnu riječ Gospodnju: da se može ostvariti vječni Savez s Božje i s ljudske strane, potrebno je Izraelu: hodati putem Božjih zakona; napustiti sva zastranjenja, da se tako možeš naći »u sjaju Gospodnjem« (Bar 4, 2).

Na takav način života i nastojanja moći će se ostvariti poruka, koju je iz ustiju Gospodnjih uzeo Ezekijel prorok, i prenio je kroz izabrani narod: »Poškropit ću vas vodom čistom da se očistite. Očistit ću vas od svih vaših nečistoća« (Ez 36, 25).

Krist i tajna ljubavi. Sve ono što se dogodilo, sve ono što je proživio izabrani narod, sve poruke preko proroka, imaju svoj puni smisao u osobi Isusa Krista. Onoga Krista čiji smo misterij, tajnu muke promatrali ovih dana, da u tajni noćašnjeg svetog bogoslužja doživimo završetak, koji je na svoj, a i na naš put, stavio Bog preko svoga Sina Isusa Krista. Sadržan je u riječima evanđelja: »Ne plašite se! Isusa tražite, Nazarećanina, Raspetoga? Uskrsnu! Nije ovdje. Evo mjesta, gdje su ga položili.« (Mk 16, 6).

No Krist nije uskrsnuo samo zato da bi se proslavio. To je sasvim sigurno smisao Njegova Uskrsnuća, ali i pokazateljska snaga onima, koji će Ga slijediti. Svima nama Krist hoće poručiti činjenicom svoga Uskrsnuća: da i n a s č e k a jednako tako Njegov nebeski Otac; da ćemo svi Njegovom snagom doživjeti svoje uskrsno jutro. To je smisao povijesti izabranog naroda. Kroz njega se imao pojaviti i kroz njega je došao Krist, Sin Božji na zemlju zato, da dade zadovoljštinu za sve prestupke i grijehe; zato da svaki onaj, koji će ići u život i kroz život zbiljskom porukom Njegova Evanđelja doživi u Njemu i u Bogu Ocu svoje uskrsnuće. Taj je smisao života opisao sv. Pavao u poslanici upućenoj Rimljanima. Preko nje i nama poručuje sav sadržaj misterija, tajne našeg otkupljenja i posvećenja u Kristu.

»Braćo! Koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo, dakle, zajedno s njime ukopani u smrt da, kao što Krist slavom Očevom uskrsnu od mrtvih, i mi tako idemo u novosti života. Ako smo, doista, s njim srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ć e m o s r a s t i i p o s l i č n o s t i njegovom uskrsnuću« (Rim 6, 3—5).

Krist, koji je došao na svijet radi našega grijeha i koji je umro radi našega grijeha, pobijedio je grijeh svojim Uskrsnućem. Sve grijehe svijeta unio je u svoju smrt. Ona je upravo posljedica grijeha. To čitamo na prvim stranicama Svetog pisma. To su osobito dobro naglašavali istočni sveti Oci. Pobijedio je sve grijehe upravo na taj način, što je uskrsnuo na novi život, život posvemašnjeg pročišćenja, život posvemašnje proslave svoga čitavog bića.

Primjena uskrsne ljubavi. Krštenje je sredstvo, sakramenat, kojim smo ušli u stope Kristova života sve do smrti, ali tako, da onda s Njime i uskrsnemo opet na Njegov život.

To je smisao večerašnjeg bogoslužja, koje nas hoće uvesti u sadržaj Božjeg miješanja s nama; Božjeg prilaženja k nama; Božje brige za nas i za naše dobro; dobro koje se ostvaruje iza svih ovozemaljskih životnih tegoba u Uskrsnuću, kao što ga vidimo u Kristu.

Stoga naš prilaz Kristu u ovoj svetoj noći neka bude prožet vapajem: »Pa ako umrijesmo s Kristom — a to znači ako smo napustili grijeh i zlo — vjerujemo da ćemo živjeti zajedno s njime (Rim 6, 8) u slavi našeg uskrsnuća.

MISA NA DAN VAZMA

Petar, apostoli i Uskrsnuće. Petar — kome je Isus rekao prije svoje muke: kad se obratiš, utvrdi svoju braću u vjeri — nije bio dubok teolog kao sv. Pavao. Niti je bio mističnim iskustvom pronicav kao sv. Ivan. Petar je bio realista. Stvari je gledao zdravim očima i to je prenosio na životnu zbilju. Zato nam Djela Apostolska jednostavno donose Petrov sažetak čitavog Isusovog života: od Isusovog krštenja do raspeća, da nam onda naglase zbilju, u koju nije čvrsto vjerovao prije Isusova Uskrsnuća ni sam Petar. »Bog ga uskrisi treći dan i dade mu da se očituje — ne svemu narodu, nego svjedocima od Boga predodređenim — nama koji smo s njime zajedno jeli i pili, pošto uskrsnu od mrtvih« (Dj 10, 41). To je svjedočanstvo priprostog očevica, koji nema zakulisnih namjera. To je jednostavno iznošenje činjenica i na tom Petar sve temelji. Oko te činjenice satkan je njegov život pun vjere u uskrsnulog Krista.

Apostolima je bila poznata biblijska misao o uskrsnuću. Ta se misao razlikovala od one grčke, koja je pod utjecajem Platonove filozofije naglašavala da je ideja duše besmrtna, kao što su napokon sve ideje besmrtne. Prema tome, kad čovjek umre, duša mu kao ideja odilazi u carstvo ideja, gdje se nalazi i ideja Boga i tamo proživljava svoju besmrtnost.

Biblijsko poimanje je drugačije. Biblija govori o smrti čitavog čovjeka tako, da se tijelo raspada. Duša odilazi u

Šeol. Tu će biti privremeno utamničena, dok Bog svojom milošću opet ne sazda čovjeka u jednoj cjelini za konačnu nagradu ili odbacivanje. To je biblijski smisao uskrsnuća. No vrijeme koje je potrebno za to spajanje, za ponovno vraćanje u cjelovitost života shvaćali su stari Židovi kao jedan dulji period.

Kada u to shvaćanje umećemo Isusovo propovijedanje o smrti i uskrsnuću, onda opažamo reakciju kod apostola. Oni prije svega nisu mogli shvatiti da bi Isus, koji je toliko čudesa i toliko dobra učinio, jednostavno mogao tako iznenada nestati s lica zemlje. I to još na takav način: na križu kao zločinac. Samo je poimanje uskrsnuća i onako bilo kod njih nešto veoma neodređeno. Zato oni nisu nikako očekivali taj nagli preokret povezan s uskrsnulim Spasiteljem. S tragičnom smrću Kristovom izblijedila je kod apostola Njegova snaga, koju je pokazao nad mrtvim Lazarom, Jairevom kćerkom, sinom udovice iz Naima. Oni su bili u toj tragičnoj situaciji samo ljudi i postali su potpuno bezglavi.

Sve ono, što je o tim događajima propovijedao Isus, čime ih je htio uvesti u pravi tok događaja, izblijedilo je pod sjenom križa. Oni su zaboravili na Isusovo upozorenje: »Sin Čovječji će biti tri dana i tri noći u krilu zemljinu« (Mt 12, 40). Tako su reagirali apostoli. Neprijatelji su postavljali stražu upravo zato, da ne bi netko ukrao mrtvo tijelo, pa onda počeo pripovijedati da je Krist živ, jer u grobu nema Njegova tijela.

Evanđelje i događaj Uskrsnuća. Sam evanđelist sv. Ivan upravo tako opisuje događaj Uskrsnuća: Magdalena, koja je išla obavijestiti apostole našavši Petra i Ivana, jednostavno veli: »Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo, gdje ga staviše.« Petar i Ivan se strčaše ka grobu i kad su vidjeli situaciju: prazan grob i povoje po grobu, povjerovali su da je Isusa netko odnio. Evanđelist sv. Ivan jednostavno dodaje: »Oni još ne upoznaše Pisma: da Isus treba da ustane od mrtvih« (Iv 20, 28—29). Prazan grob njihovu smetenost nije ispravio u vjeru Uskrsnuća. To se dogodilo tek onda, kada im se Isus ukazao živ.

Apostoli su povjerovali, kada im se Isus javio na dan svoga Uskrsa. Toma je pokazivao nepovjerenje, jer ga nije bilo među apostolima. Dvojica se učenika nisu snašla u razgovoru s Isusom na putu u Emaus. Istom je kasnije počelo

gorjeti njihovo srce. Tada su upoznavali, da je Krist doista taj, koji je s njima — i to uskrsnuli Krist. Ukazivanja kroz četrdeset dana, kroz mnogo dana, sažeo je Petar u svom kratkom izvješću: Onoga koga su objesili na križ, Bog je uskrisio treći dan.

Kristovo Uskrsnuće produbljenje vjere. Uskrsnuće Kristovo je jedno produbljenje vjere. Sv. je Pavao naglasio da nije uskrsnuća Kristova naša bi vjera bila uzaludna i prazna. S Uskrsnućem Kristovim rješava se osnovna istina, koju naglasuje biblija: da će Krist, sluga Jahvin, biti slavno proslavljen; da će biti uzdignut s desne Božje; da će Sin Božji biti ustoličen (Dj 2, 34; 4, 30; 7, 56). Krist je svojim Uskrsnućem postao ugaoni kamen, koji su graditelji odbacili. On je postao novi Adam, koji daje ljudskom životu svojim Uskrsnućem dublji smisao. Krist se svojim Uskrsnućem pojavljuje kao ključ za razumijevanje sv. Pisma, Biblije, koja je po prorocima sve temeljila na činjenici Isusova Uskrsa.

Uskrsnuće i mi. Uskrsnućem je Bog Otac proslavio svoga Sina. Bog je Uskrsnućem Krista dovršio ono, što je počelo Isusovim utjelovljenjem, a to znači Otkupljenje. Ono nije ostalo u sjeni križa, već u svijetlu uskrslog jutra. Tako se čitav Isusov život u svijetlu Uskrsa prenosi na život svih nas Kristom otkupljenih. Mi postajemo Kristu jednaki u Uskrsnuću, jer to Bog hoće. Svi ćemo uskrsnuti, jer je Bog onaj koji uskrisiva i Krista u Kristu i nas u Kristu.

»Onaj koji uskrisi Krista Isusa od mrtvih oživjet će i vaša smrtna tjelesa po svome Duhu koji stanuje u vama« — piše Pavao Rimljanima (8, 11). Poslanica koju smo čas prije saslušali i čije je riječi Pavao mnogo puta izgovorio i napisao po svom smislu: »Braćo, ako ste suuskrsnuli s Kristom tražite što je gore, gdje Krist sjedi s desna Bogu. Za onim gore težite, ne za zemaljskim. Ta umrijeste i život je vaš skriven s Kristom u Bogu. Kada će se pojaviti Krist, život vaš, tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi« (Kol 3, 1—4).

Umrijeste, piše Pavao svojim živim Kološanima. Očito je da taj izraz ima sasvim duhovni i nadnaravni smisao. Poučio ih je Pavao onako, kako je Krist poučavao: onaj je umro grijehu, koji se Kristu pridružio i Njegovoj nauci o spasu čovjeka. To je vjernik, koji slijedi Krista, dok je na

zemlji. Taj je već milošću — koja izgoni grijeh, neprijateljstvo prema Bogu — doživio suuskrsnuće s Kristom ovdje na zemlji. No potrebno je gledati na posvemašnje uskrsnuće; potrebno je postići jednakost s uskrsnulim Kristom u preobrazbi čitavog našeg bića. I to će učiniti Bog kod svakog onoga, koji ide Kristovim putem; koji preko Krista proživljava vjeru u Boga. To je čitav smisao kršćanskog života i potpuna radost, koju možemo dokučiti ovdje vjerom u uskrsnulog Krista. A u času, kada nam se Krist pojavi, život naš, dokučit ćemo to potpuno.

To znači da čovjek neće biti vezan sponama običnosti našeg života, u kojem ima toliko naguranih smutnji, nego će sasvim moći vidjeti Krista upravo zato, da sebe može vidjeti u Njegovoj slavi, u slavi beskrajne uskrsne radosti.

DRUGA VAZMENA NEDJELJA

Vjera u Usksnuloga. Apostoli su davali velikom silom svjedočanstvo o Uskrsnuću Gospodina Isusa... I u mnoštvu onih, što su povjerovali zbog toga svjedočanstva bilo je jedno srce i jedna duša. Sv. će Ivan lijepo protumačiti taj psihološki stav vjernika prve kršćanske zajednice: »A ovo je pobjeda naša, što pobijedi svijet, vjera naša. Ta tko to pobjeđuje svijet, ako ne onaj, koji vjeruje da je Isus Sin Božji!« (Iv 5,5). I sv. Ivan i sv. Luka mogli su napisati ove riječi, jer su sve to temeljili na Isusovoj riječi, riječi Onoga koji je Istina. Njih je upravio Tomi: »Budući da si me vidio, povjerovao si. Blaženi oni koji ne vidješe, a vjeruju!« (Iv 20, 29).

Svakako ove Isusove riječi donose razliku između naše naravne spoznaje i naravne vjere, koja ne isključuje spoznaju, ali je ta uvijek na temelju auktoriteta. Svi nismo mogli ući u tajne svemira, a niti u tajne atomskog zbivanja. Ali, mi zato znamo, upravo radi toga, jer vjerujemo učenjacima. Mnogi od nas nisu vidjeli Amerike, ali mi znamo za nju, jer vjerujemo onima, koji su je vidjeli.

Nadnaravna vjera. Isusove riječi upravljene Tomi imaju jedno dublje značenje! I to značenje spoznaje na temelju nadnaravne vjere. U tome je Toma bio manjkav. Apostoli su vidjeli Gospodina i znali su svojim opažanjem da je Isus bio s njima. Nije nikako nevjerojatno, da je Krist i htio da Toma ne bude među ostalim apostolima i to upravo zbog

toga, da ima mogućnost naglasiti vrijednost spoznaje na temelju nadnaravnog auktoriteta, vrijednost spoznanja na temelju onoga, što je On rekao. Rekao je prije svoga Uskrsnuća, što će se dogoditi s njima! Mi možemo mirno ustvrditi da se u prvim časovima svi drugi apostoli nisu ništa razlikovali od Tome, jer i oni su bili sumnjičavi na sve to i ulazili su u spoznaju nadnaravnog događaja Kristovog Uskrsnuća s naravnom spoznajom. Kad su Ga vidjeli, onda im se otvoriše oči. Blagi ukor Tomi: Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju — zapravo je ukor svim apostolima, a sasvim sigurno možemo reći i nama kršćanima!

Naša vjera je nadnaravna spoznaja i dar milosti. Mi ne postupamo tako, već ponajčešće sve hoćemo sami izmjeriti; sve sami postaviti; sve sami sračunati; i sve to samo u okviru onog naravnog, zemaljskog, moga, a ne Božjeg!

Bog bi htio da uđemo u smisao našeg života vjerom u Kristovo Uskrsnuće, vjerom u naše suuskrsnuće zajedno s Kristom. Mi to tako teško prihvaćamo — ne teoretski, već našim životnim stavom. Zašto? Zato jer smo kao i Toma! Htjeli bismo sve vagati vagom svojeg naravnog mišljenja; htjeli bismo nastupati — i kad primamo dar vjere, dar nadnaravi, dar Božji — mjerenjem koje bi nam dalo sigurnost, da ne ćemo ništa izgubiti od svog egoizma!

Tu je čitav problem! Na takav teren duše Uskrsnuli Krist i nama upravlja riječi ukora: Blago onima koji ne vidješe, a vjerovaše!

Zašto ne prihvaćamo? Smisao ljudskog života u svojim zadnjim konsekvencama nije u tom, da se ljudi mrze i progone. Ne! Sasvim obratno. Smisao je u tome, da se ljudi ljube i jedan drugome čine dobro! Iz naših životnih okolnosti znamo da ne ostvarujemo taj smisao našeg života u onolikoj mjeri, koliko bismo mogli. I mi lako spoznajemo da se taj smisao života i ne ostvaruje i ne može ostvariti, i da taj smisao postaje besmislica, ako nema Boga koji je opravdanje i temelj ovakvog gledanja, ovakve spoznaje. Uskrsnuli Krist, koji je upravo naglašavao ljubav i dobro kao smisao našeg života, potvrdio je to svojom smrću i pobjedom nad smrću: Uskrsnućem! Ako nema Uskrsnulog Krista, ako nema Boga, zaludu je naše vjerovanje! Mi ne bismo stajali na tom stanovištu. Mi smo oni koji vjerujemo. Preostaje pitanje,

zašto u našem životu to stanovište ostaje često puta veoma blijedo? Sv. Augustin, a za njim je ponovio u najnovije vrijeme katolički egzistencijalista Marcel riječi: Bog je meni prisniji od mene samoga! Ja to nosim u sebi! Osjećam to. Moj se život na tom temelji!

Lako je onima koji to doživljavaju. Preostaje pitanje: zašto to svi ne doživljavamo? Zašto svi ne proživljavamo događaj Kristova Uskrsnuća tako?

Ovdje bismo imali samo jedan odgovor: zato što ljubav strašno obvezuje i angažira; ona uvijek unosi u život nemir i smetnju; uvijek je teško i opasno uvesti u svoj život nekog drugog. Pogledajmo ljudsku ljubav: djevojke i mladića, muža i žene, roditelja i djece. Od onoga časa, kada netko nekoga počne ljubiti, mora biti svjestan da više nikada neće potpuno pripadati samome sebi. To su istodobno strašni i dragi okovi, izraz dubokog poziva i naš ulazak u nečiju službu.

Još je opasnije kada je onaj kojega počinjemo ljubiti sam Bog, jer se nikada ne zna, kamo nas ta ljubav može odvesti. Zato se ljudi i toliko boje prihvatiti Boga; to je osnovna reakcija samoobrane. Ljudi se boje da će biti ugroženi u svojoj slobodi i svom raspolaganju sa samim sobom! Prihvatiti Boga prije svega znači prihvatiti granice svoga razuma, a te se granice uključuju u Božju istinu. To drugim riječima znači: u stvarnost, koja stoji iznad mene. Ne znači nikako prilagođivanje stvarnosti mojem proizvoljnom shvaćanju. Sveti Pavao to podvrgavanje mene, nas, Božjoj stvarnosti i istini naziva »poslušnošću vjere«.

Obrnuti rezultati. U odnosu na vjeru u uskrsnulog Spasitelja naš život često puta pokazuje jednu perverziju. Njom bismo htjeli pokazati da odbijanje Božje stvarnosti ima više značenje od pristanka k toj stvarnosti. Mi se tako nalazimo u jednom nijekanju Božje istine. Ona bi nas učinila višim od pozemljara; ona bi nas duhovno uzdigla. Mi to nećemo, jer osjećamo da je to ograničenje naše slobode. To je nešto, što me sprečava da budem potpuni gospodar u svojoj kući, ali u kući u kojoj ne stanuje Bog. Razlog zbog kojega se ljudi tako često udaljuju od Boga, koji svojim Uskrsnućem poziva na suuskrsnuće s Njim, upravo leži u tom, što odbijaju Njegov zakon i neće podvrgnuti svoj život volji Božjoj.

Povijest našeg duhovnog života — vjere onih koji ne vidješe a vjerovaše, kojima se zbog toga upravo Božje blago daje — odvija se od časa, kada reknemo Bogu: Neka se vrši volja moja do onoga trenutka, kada konačno shvatimo da treba reći upravo protivno: sada neka se vrši Tvoja volja! Istinsko dobro leži upravo u tome da vršimo Božju volju, a ne da Bog vrši našu volju. Glavni čvor odbijanja Boga ne stoji u neiskustvu Boga, jer iskustvo je općenito, nego je razlog u srcu, što ne želi priznati ovisnost o Bogu!

Molitva. Molimo Spasitelja, uskrsnulog Krista, u euharistijskom slavlju, da možemo uvidjeti kako je blago onima, koji ne vidješe, a vjerovaše!

TREĆA VAZMENA NEDJELJA

Tragedija — zasluga. Kristova je tragedija gotova. On je ubijen. Začetnik života je nestao. Ali gotovost tragedije Kristove nije i gotovost svega s Njim. To nije Njegov završetak, jer Ga Bog uskrisi od mrtvih. Na temelju toga će sv. Petar s jednim veseljem govoriti o tragediji: »I sada, braćo, znam da ste to uradili iz neznanja, kao i glavari vaši. Ali Bog tako ispuni što unaprijed objavi po ustima svojih proroka: »da će njegov Pomazanik trpjeti.« Iza svega: »Pokajte se i obratite da se izbrišu grijesi vaši. (Dj 3, 17—19). Sv. će Ivan svojom pronicavošću uz zbilju Kristove tragedije reći prvim kršćanima: »Dječice moja — on to piše u svojoj dubokoj starosti — ovo vam pišem da ne griješite. Ako tko i sagriješi imamo zagovornika kod Oca — Isusa Krista pravednika. On je pomirnica za naše grijehe, i ne samo naše nego i svega svijeta« (Iv 2, 1—2). I zato će se u njegovo ime propovijedati obraćenje na otpuštenje grijeha . . . (Lk 24, 27).

Zasluga — oproštenje. Obraćenje i otpuštenje grijeha — to je osnovna misao, koja nas vodi pitanju naše savjesti — sv. ispovijedi! To svaki od nas osjeća, čim je govor o oproštenju grijeha. No usudio bih se reći i o jednom krivom shvaćanju ispovijedi. Shvaćanju ispovijedi, koje rađa nesklonost, antipatiju. Budimo sami sebi iskreni i to nastojmo priznati. Antipatija koja je pomiješana s tim, što moram svećeniku reći jedan dio svojih tajni! S druge strane jedan zaključak: što ću govoriti, kad će opet ići sve po starom!? A

onda i misao: što ću mu reći? pa neki strah, da s ispoviješću, ako se radi o poznatom svećeniku, postajem manje vrijedan u njegovim očima.

Naše poteškoće. S druge strane, često puta mehanizirana ispovijed, ili s naše strane ili sa strane svećenika, nikako nas ne zadovoljava. Pa ona pitanja, koja se odnose na upotpunjenje naše materije, naših grijeha, često stavljamo kao razlog za ispriku.

Neki ne može sebe uvjeriti da je dobro ići na ispovijed. Ići samo zato, da sa sebe skinem jednu brigu, reći će tkogod, izgleda mi uvredljivo. Zašto ne bih mogao nositi brigu?! Ispovijed mi nekada izgleda kao jedan mehanizam, u kojem mi se čini, da Bog nema s tim velike povezanosti.

Kristova namjera. No budimo isto tako iskreni prema sebi i Bogu, pa recimo da takvo gledanje na sv. ispovijed nema skoro ništa zajedničko s onim, što naglasuje Krist. Krist je umro na križu za iskupljenje naših grijeha; tu je istinu potvrdio svojim Uskrsnućem; svoje Uskrsnuće spaja s obraćenjem na otpuštenje ili oproštenje grijeha!

Krist se hoće susresti s nama, koji smo grešni, koji nosimo djela za koja znamo da smo ih učinili pri punoj svijesti znajući da ona nisu dobra. Nemojmo imati krive predodžbe o grijehu i svom grešnom stanju. Grijeh je nešto svijesno učinjeno, što znam da nije dobro! Pristupimo dublje čitavoj stvari. Sjetimo se Uskrsnuća Kristova, koje se zato dogodilo, da nam Krist potvrdi svoju snagu i dar za obraćenje od grijeha.

Gledajmo stvarnije. Nemojmo sebe smatrati grešnicima samo zbog toga, što gdjekada učinimo gluposti kojih se stidimo; što učinimo ono, što nije dostojno čovjeka; što je u odnosu na Boga grijeh i dokaz naše slabosti; ili, usuđujem se reći, gdjekada i zlobe! Ne, to nije dovoljno. Mi moramo znati da grijeh zahvaća mnogo dublje. On zahvaća naš stav i naše ustrojstvo. Grijeh je dopro do srčike naše ljudske prirode.

Čovjek se rađa, dolazi na svijet u jednom poremećenom odnosu prema Bogu. Čovjek dolazi na svijet u stanju, koje je odumrlo Bogu. Zato se u svakom čovjeku — u rastu, u svojoj ljudskosti, u izgradnji svoje spoznaje i voljnog djelo-

vanja — nekako budi prikrivena nevoljkost prema Bogu. Mi se susrećemo kao ljudi tako sapeti svojim sebeljubljem, egoizmom, da nam ono neprestano ugušuje onu izvornu, tihu čežnju za Bogom.

Znati to, spoznati to naše stanje, daleko je važnije — rekao bih divno oslobađajuće, da se s potpunim priznanjem otvorim svome Bogu — nego što je važno nalaziti u sebi trice, smetnje, padove i strahote, koje ću onda ipak na ispovijedi morati reći! Spoznati da sam slab prema Bogu, da sam po svom dolasku na svijet zahvaćen grijehom, to je temelj, koji će očekivati nadgradnju Boga u mome životu i to Boga, koji će izgradnju proizvesti svojim susretom ljubavi i milosti!

Vidjeti svoju kobnu situaciju, svu egzistencijalnu, životnu zbilju, koja je zamračena grijehom, prvi je stupanj kojim ću se otvoriti Božjem djelovanju. Ono se sastoji u brisanju mojih grijeha, u trajnoj pomoći Božje prisutnosti. Božja će prisutnost ono moje ljudsko svojom milošću pretvarati u božansko, u bezgrešno. Kad i koliko dugo? Uvijek i do kraja našeg života.

Strahota grijeha. Kristova smrt ukazuje na grijeh. Grijeh je svoje posljedice pokazao i na Njemu, na Njegovoj ljudskoj naravi, ukoliko ju je uzeo kao druga Božanska osoba zato, da nam po njoj bude jednak. U Kristovoj smrti pokazuje se grijeh u svoj svojoj strahoti, strahoti koja vodi uništenju. Kristovo Uskrsnuće zasvjedočava nam ljubav, koja je jača od grijeha i smrti. Kristova je ljudska narav prošla kroz sve posljedice grijeha. To je dokaz, da je grijeh prožeo sve ljudsko. Ali Njegova nam Božanska ljubav hoće pokazati: da je jača od grijeha, da je jača od naše slabosti, da nas pozivom na uskrsnuće s Kristom poziva na pobjedu te slabosti.

Božja odluka. Grijeh zatire našu ljubav prema Bogu. To dokazuju naši ljudski padovi, grijesi. Ali, grijeh ne uništava Božju ljubav prema nama. Čovjek sam po sebi ne zna ništa drugo učiniti, nego otjerati Boga od sebe. To dokazuju naši grijesi. Ali, time se ne tjera Božja ljubav od nas. Ona je postojana i pomaže čovjeku čak i onda, kada je, iako već jednom uzdignut, ponovno pao u provaliju.

Što iz svega toga trebamo shvatiti? Moramo shvatiti: da Bog preuzima vodstvo u našem životu; da nas iz našeg bijednog stanja hoće podići u svijetlo svoje jakosti, i to na taj način, da nam daje novo srce, srce koje nas vodi k njemu u pokajničkoj ljubavi; da nas on ljubi unatoč naših grijeha; da nam pripravlja sve za naše obraćenje, a obraćenje se samo zbiva kao naš odgovor na ovo Božje djelovanje.

Ispovijed je Božja stvar u nama. Bez njegove inicijative ne bismo mogli niti shvatiti grijeh. Tamo gdje čovjek shvaća grijeh, tamo Bog djeluje; tu se doživljuje radost! Ako tako shvatimo ispovijed — na što nas upozorava i bogoslužje s činom pokajanja — onda će lako pasti sve one »trice«, koje me sprečavaju da doživim potpunu radost u ljubavi Uskrslog Spasitelja i to uvijek ponovno, ako je to potrebno, ako sam ponovno pao.

ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA

Isus — Spasitelj. Prema Djelima Apostolskim Petar, napunjen Duhom Svetim, govori odvažno i s puno snage glavarima narodnim i starješinama: Nemojte nas okrivljavati zbog toga, što smo učinili dobro djelo, što smo ozdravili bolesnika. Ta mi nismo tako naivni, da ne bismo shvatili, što vi hoćete. Vi biste htjeli satrti ime Isusovo, ime onoga, koga ste raspeli i koga je Bog uskrisio od mrtvih. Po Njemu je ovaj čovjek zdrav, ne po našim snagama. Znajte još jedno: »I nema ni u kom drugom spasenja. Nema, uistinu, pod nebom drugog imena dana ljudima, po kojem nam se spasiti!« (Dj 4, 12). Sv. Ivan govorit će o spasenju, i to o našem vječnom spasenju. »Ljubljeni, sada smo djeca Božja i još se ne očitova, što ćemo biti. Znamo — i to čistom vjerom — kad se očituje bit ćemo njemu slični, jer vidjet ćemo ga kakav jest!« (1 Iv 3, 2).

Pastir. To potvrđuje riječ Isusova: »Ja sam Pastir dobri. Pastir dobri život svoj polaže za ovce!« (Iv 10, 11).

Ako gledamo na ulogu pastira znamo, da pastir ne djeluje samo tako, da bi sačuvao svoje vlasništvo nad ovcama. Ne, već se on sjedinio sa svakom ovcom iz stada, on je voli; osjeća da tu njegovu ljubav to nijemo stvorenje na svoj način uzvraća. U tom stoji odnos pastira prema svome stadu. On je sposoban sebe herojski žrtvovati, da lupež ne poremeti te ljubavi prema stadu.

U tom je smislu Isus pastir svoga stada... To je mnoštvo ljudi, to smo mi. Za nas je On — da bi nas sakupio, sačuvao

i pokazao svoju ljubav — žrtvovao sebe. Slika pastira i ovaca iz prirode izvrsno može poslužiti Božjoj zamisli o nama! Mi smo mnoštvo, koje treba nekog vođu, nekog čuvara — pastira! Ali mi nismo slučajno mnoštvo, kojemu onda slučajno treba pastir, koji će to mnoštvo uščuvati! Ne!

Mi Božja djeca. Mi smo mnoštvo po Božjoj zamisli, mi smo stado, a Isus je pastir. Mi smo Božji narod, koji ne može biti bez Boga! Zašto? Jer je on htio da to budemo; pri tom je imao jednu zamisao: da smo svi mi njegova djeca! Djeca, koja će dobro poznavati glas svoga Oca. Ta i ne može drugačije biti. Gdje bi taj Otac živio, da djeca ne bi prepoznavala njegov glas. Kakav bi bio taj Otac? No pođimo još i dalje. Mi, djeca, članovi Božjeg naroda Božjom zamisli nismo stavljeni samo u okvir zemlje. Nismo pozvani samo ovdje tapkajući prepoznavati tragove Božje, tragove svoga Oca, njegov za nas — tek tako — razumljiv glas! Ne! Otac Božjeg naroda išao je u svom zamahu daleko dublje i sadržajnije.

On hoće da postane, da bude Otac prosvjetljene djece, one koju će Isus, njegov Sin odvijeka, poučiti o sadržaju Očeve ljubavi, o smislu našeg života u toj ljubavi.

Za sve je to potreban On, pastir, čuvar toga Božjeg naroda, nas. On koji nas ljubi ljubavlju brata. S Njim i preko Njega postajemo subaštinici — ne Božjeg blaga — već samog Boga! To je Kristova misija, to je smisao Njegovog poslanja! On je došao na svijet. Kazao nam je zašto je došao: da nas otkupi; da nas tako otkupljene, oslobođene od grijeha, uvede u slavu Očevu.

Pavao tumači. Sv. će Pavao to divno prikazati u svojim poslanicama, koje je pisao prvim kršćanima iz svog sužanjstva. Ima tu i malo znakovitog za njegov život u zatvoru i za naš život ovdje na zemlji. Iz tog života zemaljskog ide se, prema Božjoj zamisli i prema zaslugama u radost Božju, u slavu Očevu. Stoga sv. Pavao i piše: Upoznajmo toga Krista. Velim vam da nas je spasio; ali, znajmo da nije zato Sin Božji, što nas je spasio, već nas je spasio, jer je Sin Božji!

Božji Sin ne može drugačije djelovati. On se mora brinuti za naše spasenje. Sv. Pavao bio je sklon prikazati i svoj slučaj obraćenja; snagom je Božjeg Sina jednostavno vidio istinu, koja mu je do toga časa bila zamračena. Krist je postao temeljni kamen našeg nadnaravnog života. Prema zamisli svoga nebeskog Oca djeluje, intervenira svugdje, gdje je ugroženo naše nadnaravno spasenje. Pogotovo, jer nas nitko ne može spasiti osim Njega!

To je smisao Kristovog poslanja: On je Bog, koji je uzeo tijelo, da nam bude na neki način, na naš način, bliži; ali sve to samo zato, da nam bude na neki način, na naš način, bliži; ali sve to samo zato, da nam može lakše pružiti spasenje, koje će nam biti očevidnije. Krist, po svojoj naravi Bog, uzima sebi i narav čovjeka zato, da postane sličan ljudima; da pokaže kako je to ljudsko vrijedno i to sve, osim grijeha, i s tim vrijednim ljudskim ide do na kraj — do smrti. Zašto? Zato da bi nam pokazao kako se u slavu Očevu dolazi nadvladavanjem smrti, Uskrsnućem; tako postajemo potpuno djeca Njegovog Božanskog Oca! To je smisao Njegove pastirske službe: da nas uščuva; da nas uščuvane dovede svom nebeskom Ocu; da se možemo u slavi Njegovog nebeskog Oca osjećati kao i On. U tom smislu dolazi do izražaja Njegova žrtva života, koju dobri Pastir daje, jer ljubi; jer voli ovcu, koja je možda svojim lutanjem došla i do svoje propasti. Tada nastupa Pastir, koji je ljubi i može spasiti.

Pripazimo. Tako nadnaravno gledanje na Kristovu misiju, na Kristovo poslanje traži od nas upravo to, da pripazimo na vrludave puteve svoga života; na puteve grijeha; na sve one stranputice, koje bi nas mogle odvesti od Boga, Njegovog nebeskog Oca; od ljubavi i slave, koju je Bog pripravio onima koji ga ljube. Pripazimo na to, jer Krist, dobri pastir, doista svojom brigom daje sebe za nas. Zar možemo biti na sve tako neobazrivi, da ne bismo svoje djelovanje oko našeg vječnog spasenja uskladili s brigom dobrog Pastira, s brigom Krista za naš vječni život, za naše vječno spasenje!? Na to nas upozorava obrazac današnjih čitanja a pogotovo obnavljanje čitavog Kristovog života u Euharistiji.

PETA VAZMENA NEDJELJA

Barnaba i obraćeni Pavao. Barnaba je jedan od učenika apostolskih; bio je posrednik, kako nam to govore Djela apostolska, između Savla i apostola. Savao je progonio Kristove sljedbenike. Po tom su ga znali apostoli. Kad mu se pred Damaskom — baš u tom poslu, u proganjanju Kristovih sljed-

benika — ukazao Krist i objavio mu da je Bog, Savao je doživio obraćenje. Poznat nam je pod imenom sv. Pavao, najučeniji i najgovorljiviji apostol Kristov. U času poslije obraćenja apostoli su bili nepovjerljivi prema njemu. Poznavali su ga samo kao progonitelja, a ne kao onoga, koji je težio u svom shvaćanju za istinom. Barnaba je bio posrednik u dodiru između apostola i Pavla. Tvrdio je da se Pavao obratio; da je propovijedao Krista, odvažno i bez rezerve. On je osjetio Njegovu ljubav i zbog toga je mogao s puno povjerenja propovijedati upravo tu ljubav. Nju je sv. Ivan označio riječima: »Ljubljeni, ako nas s r c e n e o s u đ u j e — a to znači, ako ne težimo za grijehom — možemo povjerljivo k Bogu. Ovo je zapovijed njegova: da vjerujemo u Ime Sina njegova Isusa Krista« (1 Iv 3, 21, 23). Krist je svima nama, obzirom na našu vjeru, poručio: »Ja sam trs, a vi loze. Kao što loza ne može donijeti roda sama od sebe, ako ne ostane na trsu, tako ni vi, ako ne ostanete u meni. Tko ostaje u meni i ja u njemu, taj donosi mnogo roda« (Iv 15, 5, 4, 6).

Kako se nalazi Bog? Misao nam bogoslužnih obrazaca govori, kako se dolazi do Boga. Mnogi od nas ne moraju o tom ni razmišljati, jer su u krugu svoje obitelji polako dobivali u svom odgoju i pristup k Bogu. Tako su se susretali s Njim. Ali iz misli sv. Ivana očito je da je u drugim slučajevima uvjet pristupa k Bogu s a v j e s t, k o j a t r a ž i i s t i n u. To upravo znače njegove riječi: »Ako nas srce ne osuđuje možemo povjerljivo k Bogu!« I to Bogu, koji nam je omogućio sebe vidjeti i upoznati preko Isusa Krista. Krist je kao druga božanska osoba uzeo tijelo, da nam može lakše pristupiti, kako bismo Ga mogli lakše upoznati. Onima koji su dobre volje, Krist doista omogućuje upoznavanje Boga, pristup k Bogu. I to na Njegov način dolaska i boravka među ljudima kao čovjeka; da, na taj način možemo lakše pristupiti k Božjoj stvarnosti.

Snaga Isusove pojave. Što time hoćemo reći? Možda bismo se mogli na ovo pitanje poslužiti riječima obraćenika s poganstva Jean Barreau-a: Kako sam pristupio Kristu? Proučavajući njegovu ostavštinu, proučavajući ono, što je rekla povijest o njemu i on o sebi: tridesetih godina naše ere pojavio se u Palestini, u vremenu političkog i religioznog previranja, čovjek po imenu Isus! On je sakupio svoje učenike, izazivao oduševljenje, a zatim protivljenje i napokon je umro

na križu. Neposredno nakon toga ustvrdiše njegovi učenici iza svega onoga, što je on govorio o svojoj smrti i pobjedi nad njom, da je uskrsnuo od mrtvih, tj. da je pobijedio smrt. Pa on veli, pozivajući se na ovog obraćenika Savla-Pavla, da su baš te činjenice bile one, koje su mogle kopkati po glavi i rimskom činovniku šezdesetih godina naše ere, svakom ateisti prijašnjih a i sadašnjeg vremena, da je bio neki Isus, koji je umro, a za kojega Pavao, kojemu se Krist ukazao, veli d a j e o n ž i v!

Tako sam došao u kontakt s izvanrednom pojavom, izvanrednom osobom, zapravo jedinstvenom osobom povijesti, s Kristom! Počeo sam čitati ono, što je ta jedinstvena osoba, Krist, koji je Bog i čovjek u jednoj osobi ostavio kao svoju ostavštinu? U Evanđelju se može vidjeti bez obzira na ono, što o Kristu govori Stari zavjet, proroci, što je Krist rekao: Njegove propovijedi na gori, veli obraćenik Barreau, nemaju u ljudskoj misli ništa sebi ravna. Njegovo propovijedanje iz-neseno i prikazano u parabolama o milosrđu nemaju ništa zajedničkog s ljudskom pravdom. One u ljubavi nadvisuju sve ono, što je čovjek u svojoj humanosti mogao dati. Oduševljeno naglašavanje ljubavi sv. Pavla, mistična razmišljanja sv. Ivana o toj istoj ljubavi samo su odraz svijetla, kojim su bili zablješteni. Sve to dokazuje Kristovo djelovanje i pristup ljudima, da se svi moramo riječima Evanđelja, koje je zabilježio Marko, upitati: »Tko je taj čovjek?« To je č o v j e k k o j i u s e b i n o s i B o g a. To je Krist: Bog. Odatle proizlazi njegova moć i uzvišenost. Odatle postaju jasna sva čudesa, sva njegova djelovanja.

Potvrda bezbožca. Bezbožac, francuski ateista André Gide je negdje rekao, kako oklijeva ponovno pročitati »Blaženstva« iz Isusovog propovijedanja na gori. Zašto? Bojao se da se ne bi mogao oteti kušnji obraćenja na praktično kršćanstvo, što bi revolucionarno djelovalo i na njega i njegove istomišljenike. A sam je rekao da su te nečuvene riječi bile za njega dokaz božanskog zahvata u povijest.

Čitajmo Evanđelje i nećemo se moći oteti dojmu da u njemu govori Bog, koji ljubi i hoće dobro čovjeku. Zbog tog dobra, zbog te ljubavi nam Bog posla svoga Sina, jer je htio da ga lakše upoznamo i da upoznamo svoje dobro u Njemu, koji nas je stvorio za to dobro!

Naša manjkavost. Nama će pozemljarima uvijek ostati jedna manjkavost da shvatimo tu ljubav, da shvatimo Boga, koji nam hoće u našoj težnji za dobrom — a to pokazuju svi oblici našeg života i našeg teženja — dati najviše, samog Sebe! Nikada to ne bismo mogli shvatiti da nam Krist to nije rekao! Taj Krist nam otvara oči duše na jedan način, da surađujemo s Njim. A to znači da svoj život provodimo bez grijeha. Ako nam je čisto srce, lako ćemo moći doći do spoznaje, da nas Bog ljubi. Ako nam je čisto srce, ako živimo bez grijeha, lako ćemo moći vidjeti i osjetiti jedno zadovoljstvo. Ono proizlazi odatle, što se nalazimo ukalamljeni u Krista, u Boga, u Njegov dar, u Njegovu milost. Ona nas prožima kao hrana, koja proizlazi iz panja, iz čokota, iz trsa u loze, koja donosi stostruki rod i to rod kršćanske zajednice. Zajednice, kojoj je smisao ljubav. Nju je Krist usadio u zajednicu točno prema onom, kako je On sam djelovao. Dajući sebe zato, da bi tako dao potvrdu o smislu života, koji se nadvio iznad svih zemaljskih intriga, nedokučenosti i laži; koji se nadvio iznad svih zemaljskih prevara, bilo nas samih, jer smo mislili da sami sebe više ljubimo nego nas Bog ljubi. Zbog toga smo upadali u svoje egoistične bilo tajne bilo javne padove.

Jesmo li oni koji su se nadvili iznad prevara drugih na taj način, što smo pokazivali ili ljudsku ili k r š ć a n s k u b r i g u pomoći i susreta u ljubavi, u žrtvi!

Što ćemo reći u prisutnosti Krista? Pogledajmo u svoju savjest. Sami sebi odgovorimo, kako smo postupali u našem životu: po nazoru vlastitog snalaženja ili onog, na kojeg nas upozorava Krist, Bog. Bog nam dovikuje da trebamo donijeti mnogostruki plod! Jesam li taj plod donosio u susretaju: sa svojim znancima, ljudima, rođacima, onima koji se nalaze u bijedi i traže moju pomoć; s onima koji lutaju i trebali bi u svom životu moj život, koji dokazuje, da sam spoznao Krista, svoje usađenje u Njega. Spoznati mi je Njegovo očekivanje, koje proizlazi iz Njegovog poziva i riječi: slijedi mene!

Neka mojoj slabosti p r i s u t n i K r i s t na oltaru, u žrtvi, bude svijetlo, čijim ću osvjetljenjem hodati tamnim stazama moga života. To molimo Krista.

ŠESTA VAZMENA NEDJELJA

Dar Božjeg Duha. »Dok je Petar još govorio, spusti se Duh Sveti na sve, koji su slušali tu besjedu. A vjernici iz obrezanja, koji dođoše zajedno s Petrom, začudiše se, što se i na pogane izlio dar Duha Svetoga« (Dj 10, 44—46). Koji je to dar Duha Svetoga, što ga spominje prvo čitanje? To je ljubav i to l j u b a v B o ž j a, koja se na nas izlijeva, da bismo je drugima mogli pokazati. Na to nas upućuje svojom poslanicom sv. Ivan: »Ljubimo jedni druge, jer ljubav je od Boga. I svaki koji ljubi od Boga je rođen i poznaje Boga. Tko ne ljubi taj nije upoznao Boga, jer Bog je Ljubav« (1 Iv 4, 7—8). Sjedinjenje te Božje i ljudske ljubavi vidimo u Isusu. Isus po riječima Ivanova evanđelja upućenim učenicima govori: »Kao što je Otac ljubio mene, tako sam i ja ljubio vas. Ostanite u mojoj ljubavi. Budete li čuvali moje zapovijedi, ostat ćete u mojoj ljubavi« (Iv 15, 9—10). Nikad ne bismo bili u stanju shvatiti Božjeg života da nam se On, Bog nije otkrio; otkrio preko Sina Isusa Krista, koji nam je svima objavio intimnost Božjeg života: da su u Bogu tri božanske osobe. To nije mogla naslutiti nijedna filozofija ni religija. To je otkrio Bog, kako vidimo iz čitanja današnjeg misnog obrasca.

Ljubav u Bogu. Tri su božanske osobe u Božjoj biti, u jedinoj Božjoj biti zato, da se može ostvariti najuzvišenije djelovanje duhovnog bića. Bog je čisti Duh i zbog toga u njemu može biti samo č i s t a l j u b a v. Mi bismo se izrazili na naš ljudski način izražavanja, primjenjujući to na Boga, da je Bog tako u svojoj biti izgrađen, da je On sama ljubav. Zasada to ostaje za nas tajna. Kada pređemo sve pojavnosti, kada iza naše smrti budemo očekivali onaj posljednji skok za naše smirenje, tada ne ćemo naići ni na kakvo ništavilo, ni na kakvu relativnost ili materiju, već ćemo naići na ljubav, jer Bog je ljubav koja je i nas pozvala u postojanje, u život.

Čovjekova ljubav. Značajka ljubavi nije u tome, da onaj koji ljubi sve prigrabi za se. Ne! Ljubav je osobina, karakteristika duhovnog bića, pa prema tome i čovjeka. Čovjek je svojim razumom, svojom dušom biće koje svojim duhovnim elementom, dušom, treba upravljati sa svime u sebi: sa svojim tijelom i čuvstvima. Kada u svijetlu iskrene, prave ljubavi gledamo čovjeka, onda ćemo vidjeti, da je značajka te ljubavi: d a s e p r e d a, da se dade kao dar! To je baš ono što

vidimo kod valjane majke, koja je spremna sebe predati za svoje dijete. To je ono, što možemo vidjeti kod valjanog muža i žene, koji su spremni uvijek sebe žrtvovati za sve ono valjano kod svoga bračnog druga. To je ono što možemo vidjeti kod valjano izgrađene djevojke i mladića koji se iskreno ljube: Spremni su žrtvovati sebe iz ljubavi prema djevojci ili mladiću. To je zahtjev ljubavi, koju možemo vidjeti samo kod duhovnih bića.

Osvjetljenje Božje ljubavi. U tom smislu možemo razumjeti Boga. Bog je čisti Duh, koji svoje djelovanje — po onom, što Bog je, a on je Duh — može primijeniti u ljubavi. Zato u Bogu — koji hoće pokazati svoju ljubav sam u sebi, prije svakog stvorenja, prije odluke da materija uopće postoji — po objavi možemo shvatiti troosobni život. Život među trim božanskim osobama i to zato, jer je Bog ljubav. Značajka ljubavi stoji u tome da se onaj koji ljubi jednostavno predaje onome kojega ljubi. Muž koji ljubi svoju ženu iskreno i duhovno uvijek ima smisao: sebe predati, žrtvovati za ono, što je ženi potrebno.

Smisao našeg života u ovom duhovnom elementu stoji u ljubavi; ali, ne samo u ljubavi ljudski gledajući, već gledajući na izvor te ljubavi, na Boga, od koga smo i proizašli, koji nas je stvorio. Nikada nećemo moći shvatiti taj bezdan Božje ljubavi. Bog je neizmjeran svojim Duhom. Bog nam je objavio da u Njemu, u njegovom trojedinom životu osoba i bîti postoji taj osnovni elemenat Duha — ljubav. Mi možemo samo tapkati, pomalo odgonetati, kako je to u nutrini Božjeg života. Mi možemo samo sebi predočiti, da u onom što nam je Bog objavio o svom životu, ne možemo reći da je to nešto, što se protivi našem razumnom shvaćanju. Naš ograničeni razum ne može shvatiti neograničeno zbivanje, koje se odvija u nutrini Božjeg života.

Zapovijed ljubavi. U odnosu na nas, u odnosu na ljude, nadnaravni zahtjev Božje objave u okviru ljubavi, označen je Isusovim riječima: »Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio. Veće ljubavi nitko nema od ove da tko život svoj položi za svoje prijatelje!« (Iv 15, 12—13). To je apoteoza ljubavi, koju je Bog pokazao nama, ljudima. Bog traži da je kršćanski provodimo među sobom, među ljudima.

Možemo mirno kazati ovo nije zahtjev naravi, koja tumara u svojim okvirima života. Zahtjev, kada se radi o predanju samoga života na zemlji, zahtjev je nadnaravi; ona sve gleda u pravom životu, u potpunom ispunjenju ljubavi, kada će Bog, koji nas ljubi, sebe davati nama, ljudima koje ljubi. Ovako trebamo shvatiti svoj životni put.

No, mi ne možemo računati, živjeti samo filozofirajući, već treba gledati na naše dnevne putove. Tako se možemo pripravljati za ono, što nam je Bog pripravio.

Današnje shvaćanje ljubavi. Kakvo je naše shvaćanje ljubavi?! Nije li taj pojam profaniran?

Što se danas nazivlje ljubavlju? Skandali nad kojima se moramo stidjeti? Susreti koje ćemo opažati na ulici, tako da se moramo crvenjeti. To da je ljubav? Nije li to nekontrolirani instinkt, kojemu se dao tako lijepi i uzvišeni naziv. Taj naziv u takvim potezima nema ništa zajedničko s ljubavlju. Ljubav je duhovna kontrola tjelesnog u čovjeku i smisao za žrtvu i darivanje. Zar ono što se vidi na našim kinematografskim oglasima ima smisao ljubavi? Nije li to profanacija duhovnog, na čemu je temeljen čitavi smisao ljubavi? Nije li to instinkt, koji je dobio poticaj i nasilnu propusnicu iznakaženog duha? Nije li se čovjek — ne u svojoj slabosti, već u svojoj oholosti — našao u perverznosti i pokvarenosti, a onda na to stavlja etiketu ljubavi. Kako je to daleko od onoga duhovnog, ispravno shvaćenog; od onoga, što bi čovjek morao nositi u sebi i dati znati da to doista nosi. Čovjek je prije svega svojom kvalitetom nosilac duha, po kojem je sličan Bogu. Shvaćanje bi ljubavi trebao razumjeti onako, kako nam je to Bog otkrio za svoj trojedni život, a za naš život pokazao u smrti Kristovoj. Ona je dokaz ljubavi, dokaz darivanja, dokaz žrtve, u kojoj nije pokazan samo duh, već i tijelo koje se žrtvuje.

Pokažimo ljubav poput Krista. Pitajmo se, kakva je naša ljubav? Približuje li se ona onom duhovnom, Božjem ili se nalazi na stranputicama, koje izobličuju čovjeka? Napravimo ispit savjesti o ovim pitanjima pred Kristom, koji se obnovljeno žrtvuje za nas na oltaru i koji tako dokazuje svoju ljubav prema nama.

UZAŠAŠTE GOSPODINA NAŠEG ISUSA KRISTA

Poruka prije Uzašašća. Zgusnutost činjenica, koje navodi sv. Luka u prvom čitanju — a sve se to događa prije nego će Isus uzaći na nebo — povezana je s pitanjem: »Gospodine, hoćeš li u ovo vrijeme Izraelu opet uspostaviti kraljevstvo?« Vezana je na odgovor: »Nije vaše znati vremena i zgode koje je Otac odredio svojom vlasti. Nego, primit ćete snagu Duha Svetoga, koji će sići na vas, i b i t ć e t e m i s v j e d o c i u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji, i sve do kraja zemlje« (Dj 1, 6—8).

Na taj odgovor veoma kratko nadovezuje sv. Luka u Djelima: »Kad to reče, podiže se njima naočigled, i oblak ga ote njihovim očima« (1, 9).

Evanđelje nam hoće predočiti čitavu situaciju, u kojoj se Isus predstavlja svojim apostolima iza Uskrnuća, a prije nego će se prestati pokazivati na zemlji, Isus želi ponovno istaknuti potrebu činjenice p r o p o v i j e d a n j a E v a n đ e l j a. Propovijedanje kojim će ljudi moći lakše postići svoje spasenje. On govori Jedanaestorici: »Pođite u sav svijet, propovijedajte Evanđelje svakome stvorenju. Tko uzvjeruje i pokrsti se spasit će se, a tko ne uzvjeruje osudit će se« (Mk 16, 15—16). Propovijedanje će slijediti čudesni znakovi, govori Isus apostolima, i time im hoće očito naglasiti da će im dati vlast, koju i nisu očekivali.

Činjenica Uzašašća. Sv. Marko samo kratko bilježi: »I Gospodin Isus, pošto im to reče, uziđe na nebo i sjede s desna Bogu« (Mk 16, 19).

Sv. Luka u Djelima kao i sv. Marko u svom Evanđelju jednostavno spominju činjenicu Isusova Uzašašća na nebo. U njihovom iznošenju to izgleda nešto sasvim normalno, opaženo i bez nekog posebnog komentara. Bez obzira na to, kako egzegete i teolozi prilaze pitanju Isusova Uzašašća na nebo, izvještaj je posve jednostavan. To se dogodilo. Nije toliko važno, da li su to apostoli i učenici spoznali samo činjenicom Uskrsnuća, činjenicom Isusova proslavljena tijela, ili stanjem, u kojem je Isus morao upotrijebiti raspoznavajuće znakove, da bi se predstavio svojim učenicima, i to kroz svih četrdeset dana od Uskrsnuća do Uzašašća. Važno je da je Isus, prije nego se konačno prestao prikazivati iza Uskrsnuća, rekao svojim učenicima ono najosnovnije: d u ž n o s t

v a m j e d j e l o v a t i i tako spasiti svijet, spasiti ljude, koji će svoju završnicu života primiti baš u svom uzašašću k Bogu, u svom sjedinjenju s Bogom. U tom stoji i Isusovo proslavljenje odnosno njegovo Uzašašće. To je osnovna stvar kako nam to prikazuje i današnje bogoslužje riječi. Propovijedanje će biti uvjet za krštenje Duhom Božjim. To znači, samo po propovijedanju, samo po naučavanju ljudi će spoznati, što je Božja, što je Isusova nakana s ljudima: dovesti ih Bogu ocu. I sam je u svojoj proslavi s njime sjedinjen.

Uzašašće i mi prema sv. Pavlu. Na to nas upozorava blagdan Isusova Uzašašća, koji je sv. Pavao izvrsno predočio svojim Efežanima. Piše im: »Braćo, Bog Gospodina našega Isusa Krista, Otac Slave, dao vam Duha mudrosti i objave, kojom ćete ga spoznati; prosvijetlio vam oči srca te upoznate kakove li nade u njegovom pozivu, kakvog li slavnog bogatstva u njegovoj baštini među svetima« (Ef 1, 17—18). Što sve On pripravlja svojom moću, jakošću i snagom za one, koji vjeruju u poruku njegovog Sina - Krista, kojega je stavio sebi zdesna. Ta poruka upravo i stoji u riječima, koje naglasuje sv. Luka u Djelima, naime, da će taj isti Isus, koji je otišao u život sa svojim Bogom Ocem, jednako tako d o ć i po s v a k o g a o d n a s, da nas uvede u taj život.

Vjera omogućuje susret s Isusom. To je moguće spoznati vjerom, koju daje Duh objave i mudrosti. Onaj Duh, kojega je Isus poslao da bi nas sve prosvijetlio, kako bismo mogli shvatiti taj misterij, tu tajnu Božjeg prilaza ljudima, i Božje brige i ljubavi za sve ljude. Vjera nam može, u tom tajanstvenom području Božjeg života, reći, da smo mi pozvani na taj život. Vjera nam svjedoči da smo pozvani u taj Božji život. Vjera u Isusovu riječ. Spoznaja koju imamo samo odatle, što znamo da je Isus neprevarljivi Bog; što mi znamo upravo zato, jer je On to rekao.

Zato je Isus govoreći o kraljevstvu Božjem — na upit apostola: hoćeš li u ovo vrijeme uspostaviti izraelsko kraljevstvo — odlučno odgovorio: nemojte o tome sada pitati, jer vidim da stvar ne razumijete do kraja. Pričekajte snagu Duha objave i mudrosti, koji će vas o svemu poučiti. A onda znajte, da će vam trebati to p r o p o v i j e d a t i u p r a v o z a t o, da bi ljudi saznali, što Bog u okviru svog, Božjeg kraljevstva kani učiniti s čovjekom.

Tom vjerom mi možemo promatrati činjenicu Isusova i svoga Uzašašća. Isusova, kojeg znamo iz Evanđelja da se dogodilo. Našeg, iz poruke Evanđelja, za sve one koji će ići Isusovim stopama, nasljeđujući Ga svojim djelovanjem.

Isus se konačno nalazi u nebu, kod svog nebeskog Oca. To je činjenica, o kojoj nam evanđelje govori s tolikom jednostavnošću, da čovjek vjere i ne postavlja nikakvih teškoća. No, zanimljiva je misao anđeoske poruke koja je sadržana u riječima: »Ovaj Isus koji je od vas uzet na nebo, isto će tako doći kao što ste vidjeli da odlazi na nebo« (Dj 1, 11).

Ovim riječima nam poruka Božja hoće naglasiti misao, da je Isus sa svojim Ocem — na nebu. Takav je način izražavanja u to vrijeme. No, taj Isus nije na nebu s nama. On nas čeka. I to sve, sve one koji će razumijeti Njegovu radosnu vijest i prihvatiti je. Taj Krist ostaje sakriven za sve nas sa svojom tjelesnom pojavnošću; ali, ne sa svojim porukama, koje nas zaokupljaju duhovnom zauzetošću i koja nas, prema riječima sv. Pavla u pismu Efežanima, ima voditi Kristovim putem i Kristovom završetku.

Naš život osigurava susret. Ako idemo Kristovim životom, ako Krista slijedimo svojim djelima, ako Ga nasljedujemo svojom dobrotom, onda nas to — vjerom i sredstvima, koja nam osiguravaju i produbljuju našu vjeru — vode upravo onamo, gdje se nalazi Krist, koji je otišao svome nebeskom Ocu. Sredstva vjere, sakramenti su nas uveli u Kristov život i dali smjer za Kristov put u našem osobnom životu. Ovisi sve o nama. Hoćemo li onim — što smo propovijedanjem i proučavanjem riječi Kristove, Kristove poruke saznali — doista produbljeno živjeti, zbiljski živjeti svoju vjeru? Hoćemo li u tom proživljavanju htjeti biti slični Kristu, koji ljubi svog nebeskog Oca iznad svega? Koji mrzi grijeh i sve ono, što se protivi Božjoj pravdi i svetosti?

Ako tako gledamo na svoj život, onda ćemo sasvim sigurno dočekati Krista, koji će nas uvesti u slavu svoga i našeg uzašašća, svoga i našega suživota s Bogom. Onda ćemo na taj način na koncu vjekova vidjeti, u potpunoj slavi među svim stvorenjem i svim ljudima, Krista, koji se vratio u našu sredinu sa svom svojom slavom Uzašašća; sa slavom koja će pripadati i nama kao i Njemu. To hoće On, to hoće Njegov nebeski Otac. Shvatimo i naučimo taj smisao Isusovog poziva da ga slijedimo u vjeri i da tako postignemo ono, što je On postigao svojim Uzašašćem k Ocu!

SEDMA VAZMENA NEDJELJA

Bog je ljubav. »Tko ispovijeda da je Isus Sin Božji, Bog ostaje u njemu i on u Bogu. I mi smo upoznali ljubav, koju Bog ima u nama i povjerovali joj. Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje i Bog u njemu« (Iv 4, 15—16).

Sasvim nam je jasno da se ovdje radi o religioznoj ljubavi, o nadnaravnoj ljubavi. To ne znači da je ta nadnaravna ljubav primjenljiva samo na nas i na Boga. Ne, ona je primjenljiva na sve ljude.

Prije svega naglasimo da ljubav može postojati samo između duhovnih bića — čovjeka, koji je nagrađen razumom. Time se može protumačiti ili vezati pojam ljubavi samo na ono, što je duhovne kvalitete; to znači, osim na čovjeka i na anđele kao duhovna bića, pogotovo na Boga.

Smisao riječi sv. Ivana u današnjem čitanju upravo nas na to upućuje.

Misaono gledanje na ljubav. Pogledajmo naravni sadržaj ljubavi, da bismo onda mogli razumjeti ono, što nam Bog hoće dati svojom objavom, svojom nadnaravnom ljubavlju, s porukom da postanemo s njim jedno. Suzdržimo se od naziva ljubavi, koji se primjenjuje na ono područje, gdje je najmanje došao do izražaja čovjek svojim razumom, svojim duhom. To su nazivi ljubavi preneseni na iskrivljeno gledanje.

Naravno, filozofsko, misaono gledanje na ljubav stoji u doživljajnom svijetu duha, u doživljajnom svijetu nas, ukoliko smo duhovna bića. Možda će taj doživljajni svijet duha biti najviše očitovan u ljubavi majke prema djetetu. To znači u jednom stavu majke, koja doista ljubi svoje dijete. Tim je stanjem kadra svu sebe žrtvovati, jednostavno predati za potrebe djeteta. I to spoznajno. Ona je svijesna, rekli bismo, svoje vlastite opasnosti i žrtve; ali, ona baš to hoće, predati se u žrtvi za svoje dijete.

Mogli bismo reći da je to nešto naravno, jer i kod životinja to možemo vidjeti. Da, možemo vidjeti da životinja svojim nagonom, zakonom u sebi, nekako nastoji zaštititi svoje mlado. To je opća pojava. To je zakonitost, ali to nije ljubav, jer se ljubav upravo sastoji u spoznaji da se čovjek predaje drugome ili da sebe žrtvuje za drugoga.

Bog se predaje u ljubavi. Kada nam Bog govori o svojoj ljubavi, onda nam On otkriva sebe tako da nam veli, da se jednostavno predaje za nas. Nešto od toga možemo shvatiti; to bi nam bilo teško predstaviti, da se Bog nije pobrinuo u svom putu ljubavi, da nam predoči svu svoju duhovnu dubinu. Kako je to Bog učinio? Poslao nam je svoga Sina — Isusa, koji je bio ne samo Bog već i čovjek. I što je Isus učinio da nam pokaže tu Božju ljubav? Predao se za nas, predao je svega sebe. Svojom božanskom naravi jednostavno je htio dati sebe nama zato, da naš život učini sretnim. Kada je ta ljubav kod Krista tražila žrtvu onoga, s čime je bio spojen Njegov duh, Njegova božanska narav, onda je i to žrtvovao — svoje tijelo. Tako nam je Bog Otac preko Krista prikazao pravi smisao ljubavi, koja se predaje za nas, za čovjeka.

U tom bismo okviru trebali tražiti pravo gledanje na ljubav, koja je žrtva, koja je predanje sebe za drugoga.

Kada u vidu Krista, u vidu te nadnaravne ljubavi gledamo na čovjeka, na sebe, na ljubav između nas, onda bi se uvijek morale potvrđivati riječi sv. Ivana apostola, koji govori o ljubavi: Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje i Bog u njemu.

Čovjek se treba predati u ljubavi. To ne znači samo da se moramo vezati na prvi dio prve zapovijedi: ljubi Boga iznad svega, već i na drugi dio: ljubi bližnjega svoga! Na koji to način biva? Na nadnaravni, na onaj, kako je to Krist nama pokazao. U predanju, u žrtvi!

Mi nismo samo duh — to znamo; ali, znamo da ni Krist nije bio samo duh; imao je i tijelo, koje je žrtvovao.

Ovdje bismo mogli upasti u jednu opasnost. Kao da bismo tamo, gdje je potrebno gledati na ljubav i s tjelesne strane — u braku — bili skloni reći, da se na to treba posve zaboraviti, jer je čovjek vredniji svojim duhom. To je istina, ali duh ne smije zaboraviti na tijelo. Ljudska je ljubav ljudska ukoliko je duhovna i tjelesna; ukoliko je to nešto zajedničko. Kako dakle predstaviti tu ljubav, uzmimo, između muža i žene, gdje se treba u cjelini gledati na duh i na tijelo? Ili, pretpostavimo ljubav između Boga i osobe, koja mu se izvan ženidbe posvetila. Onako kao što je Krist to pokazao. Krist je pokazao svoje djelovanje u zakonitosti Duha Božjega, Duha koji se daje za nas, i svoje tijelo daje tomu zakonu Duha.

Zakon duha muža i žene u ljubavi je zakon koji svoje tjelesno ne stavlja na prvo mjesto u tom smislu, što bi želio samo za sebe, što odgovara onom tjelesnom. Ne, zakon ljubavi bi se pokazao u tom, što to tjelesno žrtvuje za svoju ženu i žena za svog muža. Što osoba posvećena Bogu izvan ženidbenog veza zna svoje tjelesno predati duhu, koji će tim tjelesnim vladati i onda to ovladano prinijeti Bogu. To ovladano tjelesno, uredno jednom vlašću (dominacijom) duha predati Bogu.

To je smisao ljubavi, koja se daje Bogu onako, kako se Bog nama dao u svojoj žrtvi. Nemojmo reći da je to lako. Ne! To traži napor duha. Ali to nije nemoguće, kad nas prati Božja pomoć.

Lakše ali ne vrednije. Istina, lakše je preokrenuti sadržaj ljubavi i egoizmu tjelesnosti dati taj naziv. Ali, to nije ljubav, to je njezino iznakaženje; poznaje se to iznakaženje po plodovima! To su često puta tragedije i života i savjesti.

Stoga nastojmo ljubiti Boga i bližnjega duhom žrtve, koju će Bog pomagati i kojem ćemo moći pokazati da shvaćamo pravi smisao ljubavi i njezin pravi sadržaj!

Na to nas stalno opominje i euharistijska žrtva, kojoj prisustvujemo.

DUHOVI — NEDJELJA PEDESETNICA
MISA BDJENJA

Duh u bibliji. U sva tri čitanja spomenusmo riječ Duh. Za blagdan Duhova je to sasvim razumljivo. No, ipak nam je potrebno pogledati u biblijsko značenje riječi »duh«. Mogli bismo prije svih razlikovanja reći jednu zajedničku misao: duh označuje pokretačku snagu. Biblija će nam čak spominjati »vinski duh«. Time hoće naglasiti nešto, što daje poticaj, upravljenost, snagu u posve drugačijem, ali sličnom slučaju kao i kod čovjekova duha. Duh u bibliji označuje snagu njegove vidljive djelatnosti, ali i nešto, što se ne može jednostavno uhvatiti, zarobiti. Duh je u biblijskom značenju snaga, koja daje život; koja daje ono bitno za ljudski život, ono po čemu čovjek postaje onim što jest.

Čovjekov duh, kojega je primio od Boga, stvara život čovjeka u jedinstvu s tromom materijom, s tromim tijelom ili napokon s tromom puti. Riječ duh — rua'h upravo hoće reći da čovjek po njemu spoznaje sebe, kakav on jest; ili još bolje rua'h, duh, označuje čovjekovu svijest.

U poruci proroka Joela, koju smo saslušali u prvom čitanju, nalaze se i ove riječi: »Izlit ću Duha svoga na svako tijelo, i proricat će vaši sinovi i kćeri, vaši će starci sanjati sne, a vaši mladići gledati viđenja. Čak ću i na sluge i sluškinje izliti Duha svojega u one dane« (Jl 3, 1—2). Ovdje je značenje duha slično s onim, što smo čas prije rekli, ali s jednim sasvim posebnim smislom. Taj Duh, o kojem u Božjem obećanju govori prorok Joel, upravo se odnosi na poseban Božji zahvat u ljudski život. Tim zahvatom postat će čovjek ono, što Bog ima u svojoj misli i namjeri učiniti s čovjekom. To nikako nije nešto protivno onom čovjekovom duhu, koji daje život, koji pokreće čitav dinamizam čovjekova tijela i duha. Baš naprotiv, biblija nam naglašuje: to je Duh, koji će čovjeka unaprijediti u njegovoj vrijednosti; koji će pomoći da stekne ono, što ponajviše odgovara čovjekovu pozivu. Taj stoji u sličnosti čovjekova duha i Duha Božjega.

Snaga Duha dolazi vjerom u Isusa.

To je navijeÅ¡tao prorok Joel. Sv. Ivan evanđelista upravo nam je današnjim evanđeljem protumačio tu namjeru Božju o uzdignuću čovjeka do njegova, do Božjega Duha. Zapisao je Isusove riječi: »Ako je tko žedan, neka dođe k meni. Neka pije koji vjeruje u mene. Kao što reče Pismo. Rijeke će žive vode poteći iz njegove utrobe. To reče o Duhu, koga su imali primiti oni, što vjeruju u njega. Tada doista ne bijaše još došao Duh, jer Isus još ne bi proslavljen« (Iv 7, 37—39).

Ova slikovitost izražavanja o žeđi upravo nam hoće dozvati u pamet misao: kao što žedan čovjek nije ni za što, dok se ne napije žive vode, tako i čovjek, koji nema Duha, ostaje nepokretan i umoran. Duh Božji je onaj, koji će dati tu živu duhovnu vodu, koja će poteći iz Božjeg bića. Prema riječima evanđeliste to nam Isus slikovito pokazuje, kao da će ta živa voda, živa snaga Duha Božjega, isteći iz Njegove utrobe, iz središta Božjeg bića. Sve to nije moguće postići bez vjere u Isusa, bez predanja Njegovoj riječi. Sasvim je jasna misao Isusove poruke: toga će Duha moći primiti samo oni, koji vjeruju u Isusa, u Isusovu poruku, u Isusovu riječ.

Tima će biti moguće primiti snagu Božjeg Duha; samo tima će biti moguće ponadati se u obećanje Kristovo sa svim njegovim rezultatima, sa svim njegovim uspjesima. Duh Božji moramo usvojiti u svom životu vjerom, jer je taj Duh među nama. Poslao ga je Krist poslije svoga proslavljenja, poslije svoga uzašašća na nebo. No, zato je potreban naš odnos, naše prihvaćanje toga Božjega Duha.

Misli iz čitanja hoće nas upozoriti, kako je Isus pripravljao svoje apostole na dolazak te snage Božjega Duha. On će se i vidljivo pokazati. Apostoli treba da pristupe, surađuju u vjeri. Vjera je dar. Tom se daru treba otvoriti; tom se daru treba radovati.

Ovu je misao istakao sv. Pavao u poslanici Efežanima, gdje iza objavljenog Duha Božjega u plamenim jezicima, govori o iskustvu, koje svjedoči da je Duh Božji s nama; da nas on obnavlja; ali, samo kada mu dozvoljavamo pristup vjerom. Ništa on u našem ljudskom odnosu ne radi na silu.

Vjerom posjedujemo Duha i imamo nadu.

Zato Pavao piše Rimljanima: »I mi, koji imamo prvine Duha, i mi u sebi uzdišemo iščekujući posinaštvo, otkupljenje svoga tijela. Ta u nadi smo spašeni. Nada pak koja se vidi nije nada. Jer, što tko gleda, kako da se tomu nada. Nadamo li se pak onome, čega ne gledamo, postojano to iščekujemo« (Rim 8, 23—25). Tako i Duh potpomaže našu nemoć. On se zauzima za nas. Bog se preko svoga Duha zauzima za svete, za one koji u vjeri iščekuju, kako Pavao reče, posinaštvo Božje.

Molitva u okviru Duhova.

Smisao blagdana Duhova i stoji upravo u tome, da nas potakne gledati očima vjere, koju smo primili već na svetom krštenju. Tu smo postali djeca Božja. Oni koji su doživjeli prvu brigu Boga za nas. U toj pokazanoj vjeri, koja nas je učinila djecom Božjom, trebali bismo gledati, prema riječima evanđelja, smisao svoga života. Duh Božji će nas ojačavati tim više, čim više budemo u vjeri imali jaku nadu, prema Pavlovim riječima, u snagu Duha Božjega. Duh će nas uvijek ostaviti da ostanemo svoji, osobe; Duh će ih Božji jačati.

Blagdan Duhova neka u nama potvrdi takvu vjeru i takvu nadu. Božja smo djeca. Bog će nam prisutnošću svoga Duha uvijek odgovarati jačom svojom snagom,

da nas učini, u našem plemenitom nastojanju, još plemenitijima. U našoj težnji za dobrom još boljima. U našoj brizi i ljubavi za ono evanđeosko još plodonosnijima i s više ljubavi.

Molimo Duha Božjega, neka bi nam tako osvjetljavao naš život vjere; koji će — našom predanošću i Božjim sudjelovanjem njegova Duha s nama — od nas učiniti duhovne, žive, djelotvorne kršćane.

Takvom nam željom daj, Gospodine, ući u blagdan tvoga Duha.

DANJA MISA

Povijesna povezanost starog i novog Saveza. Duhovi se nazivaju i blagdanom Pedesetke, a »Pentekostes« prema grčkom nazivu. U novom Savezu označuju pedeseti dan iza Uskrsa. Svoje podrijetlo vuku iz starog Saveza. To je u starom Savezu pedeseti dan iza Pashe. Pasha je u starom Savezu židovski blagdan na koji su se skupljali Mojsijevi vjernici u Jeruzalemu radi žrtvovanja i blagovanja janjeta. Tim se skupom i blagovanjem htjelo podsjetiti na izbavljenje Izraelaca (Židova) iz egipatskog ropstva.

Pasha u novom Savezu — dakle kršćanska Pasha ili Uskrs je spomen-blagdan, kojim se hoće naglasiti sjedinjenje Kristovih sljedbenika u zajedništvu s Bogom. To zajedništvo označuje: oslobođenje od grijeha ovdje na zemlji; onda ono zajedništvo s Bogom, koje dolazi poslije smrti i uskrsnuća svakoga od nas. Povijesno je povezana Pasha starog i novog Saveza. U Pashi novog Saveza radi se o nadnaravnom oslobođenju, a ne o naravnom, kao onom iz egipatskog ropstva. Tu se radi samo o oslobođenju pripadnika Izraelskog naroda.

U ovu povijesnu sliku dolazi i blagdan Pentekostes, blagdan Duhova.

U starom Savezu, Zavjetu, taj je blagdan Pedesetke poprimio svoj razvitak, dok nije napokon označivao: dan sklapanja Saveza, ugovora između Boga i izabranog naroda i to pedeseti dan iza izlaska iz Egipta, odnosno oslobođenja od egipatskog ropstva. Blagdan izlaska slavio se Pashom, a blagdan Saveza slavio se pedeseti dan iza Pashe. Ako to prebacimo u novi plan, plan milosti i oslobođenja svih ljudi od smrti Uskrsnućem, onda nam povijesno postaje jasno, zašto se taj blagdan Duhova naziva i Pedesetkom. U taj povijesni okvir ulazi milosni Božji plan za sve ljude, za sve nas. Tim

planom nastoji Bog povezati svoj narod novog Saveza, kršćanski narod, Božji narod. Blagdanom Duhova Crkva nam hoće predočiti potvrdu za ono, što je Isus Krist propovijedao i naučavao: naše oslobođenje od smrti Uskrsnućem; naše povezano stanje s Bogom koji hoće, u svojoj dobroti i ljubavi, tu povezanost s čovjekom, s ljudima.

Spasiteljeva namjera. Čovjek je slab. Grijeh se uvriježio u njegovo biće. Toga čovjeka ipak hoće Krist, Spasitelj, dovesti u slavu svoga nebeskog Oca. Spasitelj će navijestiti čitav put kojim trebamo poći; pokazat će nam svojim životom i povijesnim prolazom kroz ovaj život, koji je smisao našeg prolaza i našeg života. Da, to nam Spasitelj pokazuje svojom smrću i Uskrsnućem. Tako ćemo ići i mi. No da u svojoj slabosti, na svom putu imamo snagu i pomoć, govori nam o Duhu. Bilo je to poslije svega svoga propovijedanja i naučavanja, a čiji je smisao: spasenje čovjeka od grijeha, spasenje čovjeka od ovozemaljskih životnih zastranjenja. Duh će nam na tom putu pomoći. »A Utješitelj, D u h S v e t i, kojega će Otac poslati u moje ime, p o u č i t će v a s o svemu i napomenut će vam sve što sam vam ja rekao!« (Iv 14, 26). Ono što nam govore Djela apostolska u čitanju zapravo je vidljivost ovih Kristovih obećanja. »I najedanput ću se s neba huka kao da duše silan vjetar, i napuni svu kuću gdje su sjedili. I pojave im se razdijeljeni jezici kao od ognja i spuste se na pojedinog od njih. I svi se napuniše Duha Svetoga i počeše govoriti tuđim jezicima, kako im je davao govoriti Duh Sveti« (Dj 2, 1—4).

Razumijevanje. Ovakva pojava Duha Svetoga u početku novog Saveza između Boga i Božjeg naroda dokazuje nam: da su ti ljudi različitih jezika razumjeli zajednički ono Božje; da je, naime, Bog poslao svoga Duha, kojega je Isus obećao; poslao ga je zato da se svi ljudi nađu u jedinstvu s Bogom. To je jezik kojega su pod snagom Duha Božjega, na prvu Pedesetku novoga Saveza, na prvi blagdan Duhova, razumjeli svi prisutni.

Smisao toga blagdana — u razumijevanju onoga, što Krist hoće i što je naučavao — upravo i stoji u tome, da će nam Krist d a v a t i s n a g u s v o g a D u h a. Taj će nas Duh jačati kao svoje apostole i poslanike: da budemo u čvrstoj vezi s Njime, s Njegovim nebeskim Ocem, s Bogom; da

ta naša čvrsta veza očitovana ovdje na zemlji čvrstoćom i stalnošću naše vjere bude dokaz i drugima; da bude dokaz ljudima koje susrećemo u svom životu, a koji imaju tako malo veze s ovim Kristovim naučavanjem, tko zna iz kojih razloga; da njima pokažemo smisao našeg života u Savezu s Bogom; da pokažemo našom vjerom da ne gledamo samo na okolnosti, ugodnosti i neugodnosti ovoga života, već da gledamo na čitav smisao našeg životnog putovanja, na konačni cilj. Tamo ćemo potpuno razumjeti jezik Duha Božjega. Duh će nam davati dar svoje vjernosti i obećanja. Duh će nam davati sebe!

Duhovi su blagdan koji nas podsjeća, svojim historijskim oblicima, na to: da se Duh Božji *daje svima, koji su dobre volje*, prije svega zato, da bi ušli u zajednicu s Kristom; zatim da bi u toj zajednici djelovali svojim životom onako, kako su to pokazali apostoli u vezi s Isusovim riječima poslanja Duha Svetoga. »Primit ćete snagu Duha Svetoga... pa ćete mi biti svjedoci u Jeruzalemu, u svoj Judeji, u Samariji, sve do kraja zemlje!« (Dj 1, 8).

Dok su apostoli slušali te Isusove riječi, bili su još uvijek veoma tvrdi i neobrađeni, previše, rekli bismo, zemaljski i naravni. Ali, imali su jedno svojstvo, koje je osnovno da bi čovjek mogao sebe promijeniti: imali su *svojstvo otvorenosti* za ono, *što je Božje*. Oni su ipak htjeli ono, što Bog od njih traži. Zbog takve otvorenosti njihova života mogao je Krist, poslije svoga Uskrsnuća, upotpuniti njihove nedostatke za službu za koju ih je odredio. Mogao je Krist — na to očekivanje sa strane apostola, uz riječi »Mir vama« — reći: »Primite Duha Svetoga. Kao što mene posla Otac, i ja šaljem vas!« (Iv 20, 21—22).

Zašto ih šalje i kamo ih šalje? Po svem svijetu da propovijedaju i svjedoče Krista i to onako, kako nam Pavao govori u poslanici Korinćanima: »Ta u jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni: bilo Židovi, bilo Grci, bilo robovi, bilo slobodni. I svi smo jednim Duhom napojeni« (1 Kor 12, 13).

Pripadamo Božjem narodu kao i apostoli. Kršteni smo u jedno tijelo, u Kristovo tajanstveno tijelo, u sv. Crkvu, u Božji narod, da u njemu jednako djelujemo kao i apostoli; da propovijedamo i svjedočimo Kristovu nauku dosljednim kršćanskim životom. Slabi smo kao i apostoli, dok im je još

Krist govorio o njihovom preokretu; ali, budimo otvoreni kao i apostoli. Zašto otvoreni? Otvoreni iskrenošću svoje duše, za ono Božje, za ono što Duh Božji govori našoj nutrini! Ne govori li nam da snagom Božjom, milošću Duha Božjega, tražimo u našem životu ono, što je Božje, što je protkano težnjom da se sjedinimo u svim našim djelima s Bogom? Bog je poslao svoga Sina i preko Njega svoga Duha zato, da možemo lakše doživjeti to sjedinjenje.

U tom smislu molimo bogoslužnim riječima: »Dođi Duše Presveti, sa neba nas posjeti zrakom svoje milosti!«

V R I J E M A   K R O Z   G O D I N U

DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

Krist izvršenje volje Božje. Slučaj Samuela — kojega je prema izvještaju prvog čitanja zvao Gospodin i koji mu se odazvao riječima: »Govori, sluga tvoj sluša!« (II Sam 3, 15) — samo je slika onoga što nam donosi novi Savez pojavom Isusa Krista. Nastup je Onoga, koji je rekao svome nebeskom Ocu: Oče, dolazim v r š i t i   t v o j u   v o l j u! I napokon ona najznačajnija u Isusovom predanju: »Neka bude tvoja volja!« (Lk 22, 42). Taj se Isus pojavio, govori nam bogoslužno evanđelje. Njega su prepoznavali, prema riječima evanđeliste, učenici Ivana Krstitelja. Nije im to bilo teško, jer je sam Krstitelj naglasio: »Evo Jaganjca Božjeg!« (Iv 1, 35). Kad su pristupili Isusu, On ih odmah upita: »Što tražite?« Nisu znali pravo odgovoriti, već pomalo smućeno, rekoše: »Rabbi, Učitelju, gdje stanuješ?« (Iv 1, 35). Mogli su biti ponešto smeteni, jer su zapravo našli Onog koga traže: Mesiju, Božjeg pomazanika. Sada bi im bilo potrebno da mogu k Njemu često dolaziti; zato je potrebno znati, gdje stanuje. Reče im: »Dođite i vidjet ćete.« Pođoše dakle i vidješe gdje stanuje i ostadoše kod njega onaj dan (Iv 1, 39). No, od Njega se nisu praktički više rastajali. Oni nisu samo kod Njega ostajali, već je On ušao u njih. Spoznali su Ga i nisu se od Njega mogli više rastati.

Oni su doživjeli ono, što je izraelski narod nosio kroz čitavu svoju povijest: Bog nije nešto, što se nalazi na nekom mjestu, već je Bog netko koji se nalazi svugdje, gdje se nalaze ljudi. Učenici su u Kristu prepoznali Boga Abrahamova, Izakova i Jakovljeva. Oni su našli u Kristu Božjeg pomazanika, s kojim se susreću i koji im govori: Ti dođi, ti ćeš vidjeti, ti ćeš doživjeti... Poganski narodi, koji su okruživali Izraelce stavljali su svoga Boga na jedno mjesto.

Oni su se susretali s Kristom koji je ovladao njima, njihovom nutrinom, njihovim životom!

Taj im se Krist pokazao Slugom Božjim, pomoćnikom Boga; Onim koji treba izvršiti oslobođenje čovjeka.

Apostoli slični Kristu. U susretaju s Isusom osjetili su da ih Isus hoće poučiti da će mu biti pomoćnici. No, ako je On B o ž j i   s l u g a, oni će to jednako postati u produžetku Njegovog poslanja. Oni su doživjeli u tom susretaju i pozivu ono, što Pavao naglašuje i za sebe: »Ili nastojim ljudima da ugađam? Kad bih još ljudima ugađao, ne bih bio sluga Kristov« (Gal 1, 10).

Pavao tako odgaja. Zbog toga će isti Pavao pisati Korinćanima, imajući na pameti svoje poslanje, koje nije ništa drugo već ostvarivanje onoga, što Krist hoće da se dogodi sa svima nama u Njegovom pozivu; a to je da postanemo našim tjelesima udovima Kristova mističnog tijela.

Ono što su susreli u prvom susretaju s Isusom Ivanovi učenici, a susretali su doživljenog Boga, to Isus traži od svih svojih učenika, od svih svojih sljedbenika.

Pavao odgaja svoje Korinćane. Ti su okruženi sa svim zlima, a ponajviše s grijehom bludnosti. Sjeća se onih zabilježenih riječi u evanđelju: »Blago onima koji su čista srca, jer će Boga gledati« (Mt 5, 8). Piše in: »Braćo, ne tijelo bludnosti, nego Gospodinu i Gospodin tijelu! Ta Bog koji je Gospodina uskrisio i nas će uskrisiti svojom snagom!« (1 Kor 6, 13—14).

Ne može se Pavao pozivati pišući Korinćanima na židovski propis i zakon protiv bludnosti. U tom bi slučaju on bio daleko stroži. I hoteći ih sačuvati za Krista naglašuje im misao, da su se s u s r e l i   s   K r i s t o m   p r e k o   v j e r e. Preko vjere znadu da su udovi onog proslavljenog i uskrsnulog tijela Kristova, koje stoji kao kvasac u kršćanskoj sredini i koje mora prirediti napokon susretaje s Bogom u kraljevstvu Božjom. To znači, u biblijskom nazivu, doživjeti osobno Boga preko vjere u Krista, kako su ga doživjeli i Pavao i Andrija i svi drugi apostoli i sljedbenici Uskrsnulog Krista.

»Ne znate li da su tijela vaša udovi Kristovi?... Tijelo vaše hram je Duha Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga, te niste svoji« (1 Kor 6, 29).

Odgoj se odnosi na sve kršćane. Drugim riječima, onaj susretaj koji su Andrija i njegov prijatelj doživjeli s Isusom, po vjeri odigrava se u svakom od nas. Mi po krštenju urastamo u Uskrsnuloga Krista. On nam se tako objavljuje sa svom snagom, ako ne pravimo teškoće koje Pavao naglasuje. Pavao je poznavao sve probleme raspuštene sredine, u kojoj je živio sa svojim vjernicima. Piše im sada imajući pred očima sve gadosti te velike luke Korinta. Nešto prije saslušanih riječi Pavao je mislio upravo na to da vjernici dožive Krista, dožive kraljestvo Božje u svojim dušama. Upozorio je na zapreke, koje stoje na putu susretaja s Kristom preko vjere, a to je svaki oblik zla. »Ili ne znate da nepravedni neće baštiniti kraljevstva Božjega? Ne varajte se: Ni bludnici, ni preljubnici... ni mekoputni, ni homoseksualci... neće baštiniti kraljestva Božjega. I ovakovi bijaste neki; ali se opraste, posvetiste, opravdaste u imenu Gospodina našega Isusa Krista i u Duhu Boga našega« (1 Kor 6, 9—11).

Pavao u naše vrijeme Ne bi li i u naše vrijeme Pavao tako grmio? Pavao se nije mogao pozivati ni na kakav zakon, kojim bi mogao odgajati ili pomoću kojega bi mogao odgajati i održati svoje suvremenike — i još više: vjerne u Korintu u pravoj čistoći vjere. Ne bi li Pavao i danas — kad se kroz kršćanstvo hoće provući svaka zamisao slobode pa i u pitanju tijela i njegovih neurednosti u svakom obliku bluda — grmio riječima: Ne znate li da ste krštenjem postali hram Duha Svetoga, a vi ga hoćete izvrći u hram »kršćanske« mekoputnosti, senzibiliteta, seksualnih neurednosti i perverzija? Ne bi li doviknuo i našim suvremenicima, koji snagu kršćanstva stavljaju u okvir »nemučenja« svoga tijela i dozvoljavanja neurednosti baš u pitanju nečistih i putenih grijeha: Vi ne možete vidjeti istinu, jer su samo čiste oči duše za to sposobne! Krist, koji najbolje poznaje čovjeka, rekao mu je: Blago onima koji su čista srca, jer će ti moći Boga gledati. Oni koji grijeh mekoputnosti proglasuju pravom tijela i organskim zahtjevom mogu biti oni, koji će svoje zahtjeve htjeti opravdati i nametnuti; ali, ne oni, koji će propovijedati istinu koju je Krist donio i u tom pitanju. Pavao bi nam doviknuo: »Bježite od bludnosti!« (1 Kor 6, 18) — i to zato, da možete u Kristu i Njegovoj nauci gledati sebe. Pozvani ste na svetost. Pozvani ste na pravi susretaj s Bogom, a ne na iskrivljivanje Božjih zahtjeva, koji idu za tim da čovjeka opomenu, posvete i duhovno ojačaju!

Potrebno je. Za to je potrebno htjeti, a ne frazirati. Za to je potrebno: surađivati s milošću, koja će čovjeku pomoći u slabosti a ne proglasivati u svakom obliku bluda i nečistoga grijeha zahtjev čovjeka. To je doduše zahtjev, ali zahtjev u pitanje čistoće grešnog i nevaljalog čovjeka u slici Evanđelja.

Isuse, daj nam milost vidjeti Te kroz čistoću srca i tijela i tako ostati kod Tebe, kao što ostadoše i Ivanovi učenici, koji su Te susreli u krajevima Galileje.

To recimo molitvom Njegove žrtve!

TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Bog i stari Jona. »Ustani — reče Bog Joni — idi u Ninivu, grad velik, i propovijedaj u njemu što ću ti reći. Jona ustade i ode u Ninivu, kako mu Gospodin zapovjedi« (Jon 3, 2—3).

Jona je bio strog — prema poruci Božjoj — i Ninivljanima je govorio, kako ih Bog neće poštedjeti. Razorit će im grad, ne budu li se kroz četrdeset dana popravili. Ninivljani su poslušali Božji uvjet za njihovu vlastitu opstojnost. Preko Jonina propovijedanja spasili su sebe i svoj grad. Niniva je bila u Jonino vrijeme, a to znači u osmom stoljeću prije Krista, glavni grad asirskog kraljevstva, na obali Tigrisa, nasuprot današnjem gradu Mosulu.

Bog je poslao Jonu, Židova, propovijedati Asircima. Iz nacionalnih razloga Jona je priželjkivao propast Ninive pa i samog asirskog kraljevstva. Otimao se Božjoj poruci; tako nam Joninu psihologiju prikazuje čitav izvještaj spisa, koji se pripisuje Joni. To je sasvim razumljivo iz naravnih razloga, jer su Asirci izrabljivali Izralce, Židove. No, to nije jasno iz Božjih razloga, kojima je Bog napokon »prisilio« Jonu da Ninivljanima donese glas Božje dobrote! I to preko propovijedanja!

Krist i novi Jona. U starom Savezu to je slika onoga, što je učinio Krist Gospodin skupljajući svoje učenike, svoje apostole, koji će Njegovu vijest spasenja pronijeti svim ljudima. Evanđelje nam govori: Isus dođe u Galileju. Propovijedao je Evanđelje Božje: »Ispunilo se vrijeme i približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte Evanđelju!« I prolazeći uz Galilejsko more ugleda Šimuna i Andriju, brata Šimunova,

gdje ribare na moru; bijahu ribari. I reče im Isus: »Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi!« Oni odmah ostaviše mreže i pođoše za njim. Pošavši malo naprijed ugleda Jakova Zebedejeva i njegova brata Ivana: u lađi su krpali mreže. Odmah pozva i njih. A oni ostavivši svog oca Zebedeja u lađi s nadničarima otidoše za njim (Mk 1, 14—20).

Ostali su s Isusom u Njegovoj »školi« s ostalima, koje je Isus sakupio kroz tri godine, da bi od ribara na moru postali ribari ljudi! Kako će se to odigrati? Poslanjem propovijedanja! Onako otprilike, kako se dogodilo s Jonom, koji je pošao propovijedati Ninivljanima, protivnicima izabranog naroda. U židovskoj, hebrejskoj psihologiji Joninog vremena značilo je propovijedati protivnicima Božjim! Tako je Jona mislio.

Tako su mislili i apostoli. Zbog toga su pokazivali uskogrudnost u svom poslanju i pozivu propovijedanja, dok su bili u Isusovoj školi. Isusu je trebalo mnogo toga dotjerati u tim hrapavim savjestima apostola. Oni su mislili ljudski, a Isus im je upirao poglede u širinu prema svim ljudima, koji očekuju spasenje. Oni sami nisu znali protumačiti, kako će se odigrati spasenje Izraela. Isus im je htio reći da novi Izrael, kako ga Bog zamišlja, nije samo mali broj ljudi židovskog podrijetla u Palestini. Isus je imao dosta posla s tim svojim odabranicima, dok im je mijenjao njihov unutarnji stav. Osim toga, dok su slušali Isusa, nisu sve mogli ni razumjeti. Zašto? Upravo zato, jer im je Isus prenosio poruku, koja je bila dosta daleko njihovom mentalitetu, njihovom načinu mišljenja. Pripravljao ih je za propovijedanje. Danas je to lakše shvatiti, jer propovijedanje znači naviještati događaj spasenja, pa onda poticati i poučavati ljude u vezi s tim događajem. Apostoli nisu to — u svoje vrijeme, kroz tri godine, dok su bili uz Isusa — proživjeli ni na svoj način, a ni na Isusov. Sve im je to bilo daleko. Pa i onda kada im je Isus iza Uskrsnuća rekao: »Idite po svem svijetu i propovijedajte evanđelje svakome stvorenju!« (Mk 16, 15). Oni su bili svjedoci muke, smrti i Uskrsnuća. Ali, da bi se suživjeli s činjenicom propovijedanja: Isus je Gospodin i Spasitelj — a to je smisao propovijedanja u novom Savezu — bilo im je doista teško. To su oni kasnije doživljavali jasnije i pod cijenu vlastite smrti.

Pravi susretaj s Bogom. Njihov se mentalitet kasnije promijenio. Oni su shvatili da Kraljevstvo Božje zapravo znači osobni susretaj s Bogom, kojemu se čovjek predaje. Osobni susretaj s Bogom koji je Spasitelj i Gospodin svih ljudi. Oni su doživjeli u sebi činjenicu da pravi susretaj s Kristom nije u tome, što su boravili zajedno s Njim tri godine; što se u isto vrijeme boravka nisu založili posve za Kristovu misao, da Mu se predaju i to posve, jer je On Bog i Spasitelj, već da je pravi susretaj s Kristom posvemašnje obraćenje Kristu, posvemašnje zauzimanje za Kristovu nauku i Kristov životni stav.

U obraćenju. Propovijedanje, i onda i danas, zahtijeva od slušalaca obraćenje prema događaju spasenja. To je osnovna stvar. To je poziv na cjelovito i potpuno gledanje života. I to u našem vremenu, kao i u vremenu, kada je Pavao propovijedao svojim Korinćanima. Naglašavao im je da prolazi obličje ovoga svijeta (1 Kor 7, 31) tako da će se susresti s Gospodinom u potpunom otkrivenju Njegovog spasiteljskog djela. Kada se obrate Kristu, i to potpuno, doživjet će spoznaju Krista, Boga, koji daje sebe za njih, za čovjeka da i taj bude božanski sretan, bezgrešno veseo i radostan.

Stoga će Pavlova misao biti radikalna u tom odnosu. On veli: Braćo, tako gledajte i živite u susretaju s Gospodinom, da vam On bude prvotna stvar, najvrednija zbilja; tako da i ono što čovjek naravno ima i posjeduje sve preobražava s posjedom Krista Gospodina. On je najvredniji. Stoga »od sada i oni koji imaju žene neka budu kao da ih nemaju. Oni koji plaču kao da ne plaču. Koji se vesele, kao da se ne vesele i koji kupuju, kao i da ne posjeduju i koji uživaju ovaj svijet kao da ne uživaju« (1 Kor 7, 29—31). U ovim Pavlovim riječima ni ženidbeni život, ni veselje ni plač, ni posjedovanje, ni uživanje, ne uzima se kao nešto što bi bilo izvan prirodnih granica, nešto što Krist ne bi dozvoljavao, jer je grešno. Daleko od toga! Pavlova je misao, da sve to nadvisuje, daleko nadvisuje istinski i potpuni susretaj s predmetom propovijedanja: Krist je Gospodin i Spasitelj! Krist me vodi u radost svoga susretaja, ne samo časovito i kratko, već u radost, koja nikada neće prestati od onoga časa, kada će nas Krist posve uzeti k sebi!

Pavao i za nas. Ako je to Pavao naglašavao svojim Korinćanima, ne naglašava li nama? Ne pripravlja li on svojim propovijedanjem naš život — koji imamo ovdje, na svim našim životnim putovima, pomiješano s onim što je dozvoljeno, i nedozvoljeno, što je dobro i zlo, što je sveto i grešno — za potpuni susretaj s Kristom? On ga sigurno svojim propovijedanjem pripravlja za to, za taj susretaj! No pripravljamo li i mi to zajedno sa sv. Pavlom? To može svaki od nas odgovoriti sebi i Kristu prisutnom u misnoj žrtvi.

ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU

Obećanje Mojsiju. »Podignut ću im proroka između njihove braće, kao što si ti. Stavljat ću svoje riječi u njegova usta, da im kazuje sve što im zapovijedam. I ne bude li tko poslušao mojih riječi, što ih prorok bude govorio u moje ime, taj će odgovarati preda mnom« (Pnz 18, 18—19).

Ove je riječi govorio Gospodin Mojsiju dajući mu znati, da će u Izraelu doći prorok, koji će spasiti narod, kao što je Mojsije to učinio spasavajući Izraelce iz Egipta.

Prorok je uvijek »nabi« — pozvan od Gospodina da kaže ono što vidi za budućnost. On je čovjek Božji. Zato je Gospodin u Izraelu pozivao i podizao proroke. Prorok — čovjek za budućnost, s njom povezan. Prorok govori o vječnim istinama, koje su na neki način upletene u događaje, među kojima on živi. On unosi tako ono vječno u ovo zemaljsko, ono buduće u ovo sadašnje. On gleda svojim darom, svojom karizmom, tu budućnost, koja će postati sadašnjost, koja će postati ono danas.

Ostvarenje u Kristu. Tako se povezuje stari Savez s novim. Kristovim dolaskom ono buduće prorečeno postaje danas, postaje sadašnjost. Evanđelja se u tom smislu pozivaju na ono što su govorili proroci u starom Savezu. Osobito uzimaju za potvrdu riječi proroka Izaije. Dakako da ne postaje samo »to danas« ono, što se govorilo o Isusovom rođenju i dolasku, već i ono što se govorilo o Njegovoj muci i Uskrsnuću. Sam Isus se poziva na to govoreći s učenicima, koji su išli u Emaus poslije Njegova Uskrsnuća. Kada gledamo cijeli stari Savez, onda možemo zaključiti da je to knjiga, poruka, koja nam govori o Kristu, pomazaniku Gospodnjem. Evanđelje nam navodi slučaj, kada je Isus došao u Kafarnaum. Bilo je to u subotu. Navratio je po običaju u sinagogu i počeo naučavati: »Bijahu zaneseni njegovom naukom. Ta učio ih je kao onaj koji ima vlast, a ne kao pismoznanci« (Mk 1, 22). To je i pokazao: On ima vlast ne samo naučavati ono, što Bog traži, već i pripravljati ljude za Boga, za Gospodnje. Tako je u susretaju s nečistim duhom jednostavno zapovjedio da napusti toga jadnog čovjeka. Ljudi su se snebivali s pitanjem: »Što li je ovo? Nove li i snažne nauke! Pa i samim nečistim dusima zapovijeda i pokoravaju mu se« (Mk 1, 27).

Isus Krist objavljuje. Isus pri svom propovijedanju i čudesnom djelovanju ne traži ni trunka svoje slave. On proslavljuje Boga Oca. U svemu tome nastupa kao prorok koji otkriva sadržaj znakova vremena. Kori one, koji su sposobni sve spoznati po znakovima, samo ne ono što On pokazuje u proročkoj viziji (Mt 16, 2). Ta stoji u tome, što je On Spasitelj, koji nastoji svojim djelom spasenja privesti ljude k Bogu Ocu, učiniti ih Božjom djecom. Isus tu nastupa iz svoje sadašnjosti gledajući je u budućnosti, koja treba postati sadašnjost. Gleda svakog čovjeka u konačnom susretu s Bogom, u potpunoj sreći i radosti. Zbog toga On govori: Najprije tražite kraljevstvo nebesko, kraljevsko Božje. Time hoće ljudima pokazati najveću vrijednost! U tom proročkom vidu budućnosti, o kojoj Isus govori iz svoga vremena, zapravo hoće sve staviti u okvir vječnosti. Njegov je nastup jasan: sve treba upraviti prema Gospodinu. Svi se oblici života imaju, u tom vidu vječnosti i susretaja s Gospodinom, promatrati i gledati.

I najnaravniji oblik ljudskog života — ženidba — promatrana je pod tim vidom. Stoga Isus i naglasuje: »Ima takvih, koji se odriču ženidbe poradi kraljevstva nebeskog« (Mt 19, 12), kraljevstva Božjeg.

Pavao tumači. Stoga je u toj proročkoj viziji Krista Gospodina Pavao našao potrebu da kaže svoju riječ, svoju misao: »Neoženjen se brine za Gospodnje: kako da ugodi Gospodinu. A oženjen se brine za svjetsko: kako da ugodi ženi, pa je razdijeljen. I žena neudata i djevica brine se za Gospodnje: da bude sveta tijelom i duhom. A udata brine se za svjetsko: kako da ugodi mužu. Ovo vam govorim... da uzorno i nesmetano budete privrženi Gospodinu« (1 Kor 7, 32—35). Ni-

kako Pavao ne govori o tome, kao da valjan kršćanski brak nije svetinja. Ne! To nije Pavlova misao. Brak je svetinja. Samo je u toj svetinji čovjek sputan onim naravnim dužnostima, koje često stoje na putu da se čovjek više preda Gospodinu. Istina je to, da to uvijek ovisi o svakom pojedincu, o svakom čovjeku. No, sasvim je jasno ako je čovjek vezan na svoje bračne i obiteljske brige, ne može mimo njih prolaziti kao da one ne postoje. Ne smije ih se niti riješiti, na svoj bezbrižan način, jer bi htio tobože više pridonijeti Gospodinu ... Ne, to jednostavno ne može biti i to s toga razloga, što je čovjek vezan za ono, što je unio u svoj život. Dakako s tim obvezama, koje su njegove i kojih se ne može jednostavno odreći, vezan je na ono što Bog hoće: prije svega za obitelj i uvjete obiteljskog života. Onaj koji je slobodan ili slobodna, ako je dobre volje, može svoje energije upotrijebiti na ono Božje. Njemu će u tom smislu ostajati više vremena, koje će izravno moći upotrijebiti na širenje Božje misli, Božjih nakana i napokon za osiguranje susretaja s Bogom, za kraljevstvo Božje u dušama, u ljudima.

To je Pavlova misao. U Crkvi uvedeno djevičanstvo, ili kao svećenički celibat ili kao redovnički zavjet, upravo ima taj smisao temeljen na evanđelju.

Što reći i moliti. Ako bismo na te stvari tako gledali — kako je to Krist rekao: zbog kraljevstva Božjeg; i kako je to sveti Pavao protumačio: taj se više može brinuti za Božje — onda bi danas bile besmislene sve rasprave o vrijednosti ili nevrijednosti celibata i djevičanstva. Takva se pitanja ne postavljaju iz želje kršćanskog angažiranja, koje bi bilo bolje za kraljevstvo Božje, već iz teških položaja kršćanskih većih ili manjih zajednica. To je dokaz da su te zajednice u svom usponu ili zatajile ili zaglibile. Ili je napokon dokaz da pojedinci računaju — tko zna iz kakvih podsvijesnih ili svijesnih razloga — sebi priuštiti i ono što ima čovjek u braku i sačuvati se za svećeništvo. Do sada nemamo nikakvih općih potvrda, koje bi pokazivale da se u takvim odnosima svećeništva više traži kraljevstvo Božje i da se za njega više angažira.

Molimo Krista Gospodina da nam svojim svjetlom dade snagu u budućnosti odlučivati se za misao, koja će više smisla pokazivati za Božje i za naše u Bogu.

PETA NEDJELJA KROZ GODINU

Job i patnja. Čitava knjiga o Jobu, iz koje smo čuli misli u prvom čitanju, prožeta je teškom atmosferom. Kroz nju se ne raspoznaje, zašto život tako teče, tako prolazi!? On ostaje skoro bez svog pravog rezultata. Job nam veli: »Dani moji brže od čunka prođoše, promakoše hitro bez ikakve nade. Spomeni se: život moj samo je lahor, i oko mi više neće vidjeti sreće« (Job 7, 6—7).

Ako pročitamo čitavu svetopisamsku knjigu o Jobu, dobit ćemo uvid u jednu prolaznost, koja je skopčana s patnjom. S činjenicom, koja prati čovjeka kroz cijeli život, ma izgledao taj ne znam kako sjajan. U tom smislu dolazi s tim povezano i još jedno drugo pitanje. Da li u slučaju čovjeka, koji je nastojao živjeti po Božjem zakonu, možemo govoriti o pravdi Božjoj, kad ga stignu i prekomjerne boli i patnje. Život mu izgleda posve besmislen i nepravedan. Jobova nam knjiga u odnosu na patnje — njezinog smisla i besmisla, kako bismo mi to ljudi prosudili — govori: o patnji kao kazni; o patnji koja nam treba poslužiti kao odvraćanje i čuvanje od grijeha; i napokon o patnji, koja služi za pročišćenje čovjekovo za susret s Bogom.

U knjizi Jobovoj i kroz druge stranice sv. Pisma susrećemo se s patnjom kao opisanom činjenicom; ali, ne kao s riješenim problemom, riješenom teškoćom. Patnja prožima ljudski život kao zapreka, koja ne dozvoljava govoriti o potpunoj sreći. Tako je kroz stari Zavjet. No, jednako tako odišu stranice novog Zavjeta, novog Saveza.

Isusov susretaj s patnjom. Isus je došao spasiti čovjeka unutar božanskog plana, božanske providnosti i susretaja s čovjekom. Čovjeka će učiniti, svojom milošću, djetetom Božjim. Taj Isus pomaže ljudima, ali ne dokida zagonetke i problem patnje, problem čovjekovog života, koji je ispremiješan s teškoćama. Evanđelje nam bogoslužnog obrasca govori, kako se Isus susreo u kući Šimunovoj i Andrijinoj s punicom Šimunovom, koja je bila bolesna. »On pristupi, prihvati je za ruku i podiže. I pusti je groznica«, a onda: »Uvečer, kad sunce zađe, donašahu preda nj sve bolesne i opsjednute ... I on ozdravi bolesnike — a bijahu mnogi i razne im bolesti — i zloduhe mnoge izagna« (Mk 1, 31—34).

Isus je pomagao u patnjama, nevoljama i nesrećama života; ali, nije riješio patnje, nevolje i nesreće života. To je u kršćanstvu tajna, misterij. Pogotovo kad znamo, da je Isus Krist prošao kroz taj misterij, a da ga ipak nije odnio, a da ga ipak nije nepovratno riješio.

Isus je pun sućuti za svaku bol, za svaki život čovjekov prožet patnjom. Zbog toga On, u susretaju s ljudima koji pate, pomaže. »Učio ih je u sinagogama, propovijedao Veselu vijest o Kraljevstvu i liječio svaku slabost i bolest. A kad vidje mnoštvo naroda, sažali se nad njim, jer su bili satrveni i oslabljeni kao ovce bez pastira« (Mt 9, 35—36).

Isus je pomagao, ali nije uklonio teškoće i jade života. Jobova misao »i oko mi više neće vidjet sreće« može se mirno staviti i u okvir života poslije Isusa, ako se taj život promatra samo u okviru ove zemlje.

Isusov odnos prema patnji. Isus se je sam susreo s tim misterijem, s patnjom i svim nevoljama života tako, da ih je j e d n o s t a v n o p o d n i o. Život mu je bio ispremiješan nerazumijevanjem ljudi, potresenošću nad mukom; praćen smrtnim strahom i »agonijom«; napunjen tjeskobom i zebnjom, ruganjem i mučenjem. Križ je vrhunac Njegovog zemaljskog života, na koji je stavio svoj otkupiteljski prinos — svoj život!

Ne samo to, već Isus — doživljavajući posljedice prokletstva prvog grijeha, doživljavajući među ljudima »plodove« Edena, gorčinu ovozemaljskog života — nastoji sve to pretvoriti u radost. On je učitelj koji vidi da je patnja teška i strašna, ali je ne uklanja. Njegove su riječi: »Blaženi oni koji se žaloste, jer će se utješiti« (Mt 5, 4). Te riječi pokazuju na misterij patnje, na tajnu patnje, koja nam u našem prostoru i vremenu nikad neće postati posve razumljiva. Nad mrtvim mladićem iz Naima i Jairovom kćerkom (Lk 7, 13; 8, 52), u susretaju sa žalosnima, samo ih tješi, uklanja suze. Za neko vrijeme tješi žalosne, ovaj put vraćanjem u život tih dragih mladih stvorenja. Ali, Isus nije oduzeo patnje. Patnja nestaje s promjenom života, napuštanjem zemlje, u potpunom susretaju s Bogom. On prolazi zemljom čineći dobro. Ali, sve to ima samo jedno značenje, da sve gleda u budućnosti. Radosno će sjedinjenje Boga s njegovom djecom nastati u trenutku »kada će Bog otrti svaku suzu s njihovih očiju« (Otk 7, 17).

Pavao kristovski gleda na patnju. Pavao je izvrsno razumio Veselu vijest cjelokupnog otkupljenja. Govoreći o naviještanju Evanđelja kaže: »Ta, dužnost mi je. Doista, jao meni, ako Evanđelja ne navješćujem!« (1 Kor 9, 16). Sigurno je shvatio blagu vijest, koja uključuje tajnu, misterij patnje i života napunjena gorčinom. Ali ne u tom smislu, kao da bi to bila završnica ljudskog života. Ne! Pavlova je misao daleko od toga. To svjedoče njegove riječi u poslanici Korinćanima: »Bijah nejakima nejak, da nejake steknem. Svima bijah sve, da pošto-poto neke spasim. A sve činim poradi Evanđelja, da bih i ja bio suzajedničar u njemu« (1 Kor 9, 22—23) One su potvrda za njegovu riječ, koju naglasuje: sve sam s p r e m a n d a t i p o r a d i K r i s t o v a k r i ž a. To je Pavao i potvrdio svojim životom. To je za njega Evanđelje Njegovog Gospodina, Krista. Evanđelje koje mora propovijedati, da preko njega stekne što više onih, koji će tako u cjelovitosti svoga života slijediti Krista i s Njim čekati susret u Bogu-Ocu!

Ono što je Pavao propovijedao, došlo je do nas u njegovim pisanim poslanicama, pismima. Upućivao ih je kršćanima prvih zajednica. Njih je sam Pavao osnovao propovijedajući upravo Krista raspetoga.

Shvatimo misterij patnje. Shvatimo naš život onakvim kakav on jest: prožetim sa svim onim što susrećemo na svojim životnim stazama. Bit će tu radosnih časova. Tih će biti više toliko, koliko ćemo znati one časove koje Job naziva bez sreće (zemaljski gledajući) pretvoriti u jednu vrijednost cjelokupnog gledanja. To znači: znati te teškoće, svoje životne probleme staviti pod prizmu vječnosti; znati snagom vjere da će u svoje vrijeme Bog otrti svaku suzu s naših očiju.

Isplati li se tako gledati i tako znati svladati svoj život? Život koji je često puta — budimo iskreni sami sebi — težak; i onda kad bi drugi mogao pomišljati, da se nalazimo u lagodnim nizinama bezbrižnosti. Isplati li se tako gledati i nalaziti snagu i jakost za borbu?

Ako je Krist našao takav smisao, ako je Pavao našao takav smisao, ako su apostoli našli takav smisao u svojoj vjeri u Krista i u obećanje koje nas uključuje u Božju dobit — držim, da onda t o i z a n a s v r i j e d i. Pitanje je samo, da li ću znati sebe tako voditi, da li ću htjeti podnijeti sve teškoće zbog križa Kristova, kako reče apostol Pavao, samo

zato, da dobijem sudioništvo; da budem zajedničar vijesti, koja me poučava kako me Bog neizmjerno ljubi, jer me hoće imati svojim djetetom.

Naučimo to iz bogoslužja, koje nam predočuje patnju kao tajnu i vrijednost!

ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Guba, nečistoća, očišćenje. Prvo nam i treće čitanje — evanđelje — u današnjem bogoslužnom obrascu govore o gubi. Biblija stavlja više kožnih oboljenja pod pojam gube. Istina, pod tim se pojmom misli na zarazna oboljenja. Po Mojsijevom zakonu guba je n e č i s t o ć a ljudskog tijela i to zarazna. Zbog toga je gubavi isključen iz svijeta do časa ozdravljenja i obrednog čišćenja. To je bilo spojeno s ozdravljenjem, a zahtijevalo je žrtvu za grijeh. Ovaj se grijeh nema smatrati u povezanosti s gubom, kao da je guba bila kazna za jedan ili drugi prekršaj Božjeg zakona, već bismo više naglasili gubu kao posljedicu grijeha.

Nečistoća gube ne stoji prema tome u povezanosti s moralnom nečistoćom, s grijehom, već je to jednostavno nečistoća prema zakonu, koji je propisao Mojsije. Zbog toga nam prvo čitanje i naglasuje da je gubavcu stan izvan tabora. To je značilo: u vrijeme dok su Izraelci kroz četrdeset godina lutali pustinjom nisu smjeli — da ne bi druge zarazili — imati među sobom zemljake, koji su bolovali od gube. Bio je to jedan razumljiv medicinsko-higijenski propis. Ovakvi su se ljudi mogli i očistiti od gube. Bilo je to ili naravnim utjecajem ili posredstvom Božjim. Takav je slučaj Naamana u vodama Jordana, čime je Bog pokazivao svoju moć dobrote i prorokove snage.

Vjera Izraelaca je bila živa. Oni su doista svojim pristupom Bogu očekivali spasenje od gube i bolesti intervencijom Božjom.

Svako ozdravljenje od gube bilo je povezano s prinosom žrtve, kao djelom zahvale Bogu. Tako je to propisivao Levitski zakon svojim odredbama (Lev 13—14).

Isus čisti vanjske ali i unutarnje gube. Toga se propisa držao i Isus. On je gubavcu, koji ga je zamolio da ga očisti rekao: »Hoću, budi čist!« I odmah nesta gube s njega i očisti se. Isus ga odmah otpravi zaprijetivši mu: »Pazi, nikome ništa

ne kazuj, nego idi, pokaži se svećeniku i prinesi za svoje očišćenje što propisa Mojsije — njima za svjedočanstvo« (Mk 1, 42—43).

Rekosmo da izvanjska, tjelesna guba nije morala biti u vezi s moralnim prekršajem ili grijehom. No, sigurno je jedno prema Izaijinim riječima: Krist je kao patnik preuzeo svu nečistoću ljudskih srdaca, sav grijeh čovječanstva; htio je — ne od vanjske gube — već od unutarnje o č i s t i t i svakog čovjeka. Izaija u svojoj proročkoj viziji ocrtava Krista kao gubavca, kojega izbjegavaju: »Bio je prezren, posljednji od ljudi, čovjek bolova, vičan patnjama. Kao netko od koga čovjek zaklanja svoje lice, tako je bio prezren. A on je nosio naše patnje, naše je žalosti uzeo na se. Mi smo ga držali udarenim, pogođenim od Boga i mučenim. Ali je on bio ranjen za naše grijehe, izbijen za naše opačine. Za naše spasenje ležala je kazna na njemu. Njegovim modricama mi smo se iscijelili ... Gospod je stavio na nj grijehe sviju nas ...« (Iz 53, 3—6). On je tako prišao čovjeku, da ga ozdravi. I to iznutra. Da ga oslobodi od prijestupa zakona, ali ne onog Mojsijevog, izvanjskog, već unutarnjeg zakona savjesti. Sve one koje je tako susretao i ozdravljivao od nutarnje gube, vraćao je u zajednicu onih koji su ostajali čisti. U Njemu će prepoznati onoga, koji ima i treba doći upravo zato, što On liječi i čisti od gube, ali i daleko nešto više: On propovijeda veselu vijest; On propovijeda Božju nauku, koju tako prenosi na svoje učenike; oni će proširivati Njegovo kraljevstvo čistoće i bezgrešnosti, kraljevstvo očišćenja i izmirenja s Bogom.

Čisti u Kristu. Sveti je Pavao to izvrsno razumio. Stoga je svu svoju pouku dobivenu od Krista, kojemu će privoditi d u h o m o č i š ć e n e, uokvirio u Krista i u Njegovu vijest da nas Bog poziva sebi.

Sv. Pavao piše u tom smislu svojim Korinćanima: »Braćo, ili jeli ili pili, ili što drugo činili, sve na slavu Božju činite ... Ne budite nikome na sablazan ... ne tražite svoju korist, već tražite ono, što mnogima koristi na spasenje. Ja sam Kristov nasljedovatelj, no vi budite moji (1 Kor 10, 31—33; 11, 1).

Pavao je htio, poučavajući svoje vjerne, da bi oni ostali njegovom poukom vjerni Kristu, kao što Mu je on ostao vjeran. Pavao je u nastavku ovih svojih misli čak donosio propise onog vremena u odnosu muža i žene. Oni danas i ne moraju vrijediti; ali nas to upozorava: neke stvari, koje su i

sporednog značenja u našem kršćanskom životu, mogli bismo držati, iako to nije bitno.

Možda bismo, prema Pavlovoj pouci, trebali tom smislu često puta biti priklonjeni, upravo u onim stvarima, koje nisu bitne za kršćanske odnose, ali su bitne za ljudske, za ono, što će nas učiniti najprije ljudima, kako bismo, iz takvog načina shvaćanja i života, mogli produbljivati svoje kršćansko poslanje.

Pavao govori svojim suvremenicima, Korinćanima o tome, kako je muž glava ženi. To govori u nastavku misli, koje smo saslušali u drugom čitanju sv. mise. Nastavlja: svaki muž, koji se moli i ima pokrivenu glavu, sramoti sebe, svoju glavu. Žena koja nema pokrivene glave opet nije u molitvi onakva, kakva bi trebala biti: pristojna.

To je u Pavlovim okolnostima bilo najnaravnije, iako ne može biti za sve ljude i sva pokoljenja isto.

Mi u okviru Pavlovih misli. Ako bismo htjeli osvijetliti naše odnose i naša stanja u tim Pavlovim mislima, sigurno je da bismo morali pitati toliko toga: da li je kod nas, u našem životu, sve uredno, čisto, ljudsko, da bismo poput Pavla morali biti posvema predani Kristu. Onome Kristu — Božjem Sinu, koji je nas učinio svojom braćom. Onome Kristu, koji bi trebao prožimati čitav naš život.

Kad bismo se obazreli u tom smislu na naše okolnosti i naše mode, ne bismo li mogli vidjeti da naše očišćenje od unutarnje gube nije do sada uspjelo? Ako bismo u našim okolnostima Pavlovom namjerom pitali — ne bismo li mogli govoriti o nedostojnosti mode, koja ide previše za pokazivanjem draži, koje ne vode na područje nutarnjeg produbljenja, već za skliskim područjem grijeha? Nije li to danas tako očito u toliko slučajeva kod ženskog svijeta — pa i nas kršćana? Često puta ne znamo prosuditi ono dostojanstveno, ljudsko, od onoga čime se prodaje nutarnje poštenje. I sve se stavlja u okvir: današnji svijet... Svijet je uvijek isti. Ljudi su pozvani očistiti se u Kristu, očistiti se od gube grijeha i koristiti se onim, što nam služi za naše spasenje. Ono početno stoji u snazi duha i milosti nad grijehom i skliskim područjem, koje dovodi do grijeha.

Na to nas opominje i Pavao svojim mislima i Krist svojim životom, koji je predao za nas, da bismo mi mogli naći čist život, u izobilju čist u Bogu.

Nemamo li kao kršćani ništa na to sebi odgovoriti?

Zamolimo Krista zbog nas prisutna u svetoj misi, da bismo zbog njega nastojali ostati duhovno — ljudski i kršćanski — čisti.

SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU

Grijeh razara odnos Boga i čovjeka. Izaija naviješta misao ohrabrenja. Gospodin govori preko njega: »Ne spominjite se onoga što je prošlo« (Iz 43, 18). To što se zbilo sadržano je u riječima: Izraele, nisi ostajao uza me, ti si me, »Izraele, grijesima svojim mučio i bezakonjem mi svojim dosađivao, a ja... radi sebe opačine tvoje brišem i ne spominjem se tvojih grijeha« (Iz 43, 24—25).

Kroz povijest izabranog naroda, kroz povijest Izraela, može se kao gruba nit uvijek opažati grijeh, koji prati slabu ljudsku narav. U bibliji je grijeh uzet pod pojmom nepravde u ljudskim odnosima. Zbog toga ljudske povrede i nepravičnosti, pobune i nepravde, biblija naziva grijehom. Sve je to zlo u Božjim očima, budući da nisu poštivani oni odnosi, koje je Bog uspostavio svojom namjerom među ljudima.

Pravi smisao grijeha stoji u odnosu Boga i čovjeka, a manje u odnosu čovjeka i čovjeka. Tako nam to predočuje biblija. Kroz povijest Izraela, kako nam je prikazuje biblija, saznajemo da je Božja objava spoznaja odnosa Boga prema čovjeku i čovjeka prema Bogu. Odnos Boga prema čovjeku — po naravi je prvotniji — odnos je ljubavi Božje prema čovjeku. To je odnos na koji bi čovjek morao odgovoriti ljubavlju. To bi bilo najnaravnije. Ali, u taj se odnos umiješao grijeh, koji se suprotstavlja ljubavi i milosrđu Božjem. Kroz povijest spasenja, a to je povijest koju nam donosi biblija, opažamo neumorno ponavljane pokušaje Boga, koji želi čovjeka osloboditi od grijeha.

Slobodan bi čovjek morao biti sličan Bogu. Sva tragedija grijeha ostaje u okvirima spoznanja: Bog je čovjeku dao svoju sličnost; u toj sličnosti sa sobom ostavio mu je slobodu. Sličnost nije jednakost. U odnosu na Boga čovjek je od prvog ljudskog para (Adama i Eve) nazirao da nije kao Bog, da nije jednak Bogu. U tom je osjećao jedno ograniče-

nje. Ono je, u biblijskom izvještaju, doneseno Božjom željom da čovjek, iako ima slobodu, ne bi nikad okušao spoznaju zla. T r a g e d i j a g r i j e h a upravo je u tom izbila. Čovjek je otišao od Boga, od njegovih zapovijedi, od povjerljivosti koja stoji u sličnosti s Bogom. Čovjek je odlutao od Božjeg prijateljstva. Ono je bilo početno u tome, da čovjek što dublje uvidi da ga Bog ljubi; da ne odilazi od tog odnosa ljubavi, koji je Bog pokazao čovjeku, već da mu tu ljubav uzvraća.

Čovjek je odustao od ljubavi, koju je trebao Bogu dati i pao je u tragediju odcjepljenja od Boga; ušao je u tragediju grijeha. Tragedija početnog, istočnog grijeha, a i grijeha uopće, ostaje tajna, ostaje misterij. U rušenju odnosa ljubavi Boga i čovjeka upleo se netko treći. Biblija ga u knjizi Mudrosti jasno ocrtava: »Jer Bog učini čovjeka besmrtnim i učini ga prilikom vlastitog bića. A po đavlovoj zavisti dođe smrt u svijet« (2, 23—24).

Grijeh je nažalost n a z o č a n kroz čitavu povijest svijeta, pa i izabranog naroda. Trajni je svjedok, da čovjek ne pokazuje svoje ljubavi prema Bogu, već je pretvara u samoljublje, bilo kojim oblikom nepravednosti i opačine.

Najosnovnije i najvrednije za čovjeka je odnos ljubavi, sklad između Boga i čovjeka, na koji Bog poziva čovjeka i čeka njegov odaziv.

Najvrednije je prijateljstvo s Bogom. U tom smislu postaje jasan susret Isusa i uzetoga u Kafarnaumu. »Isus vidjevši njihovu vjeru kaže uzetome: »Sinko, opraštaju ti se grijesi« (Mk 2, 5). Što je tim htio Isus pokazati? Htio je pokazati i uzetome i svima prisutnima da je n a j o s n o v n i j e i n a j v r e d n i j e u ljudskom životu imati p r i j a t e l j s t v o s Bogom. Božji Sin je u svakom času spoznavao veličinu toga odnosa Božje ljubavi prema čovjeku i čovjekove prema Bogu. On je to činio kao Bog koji najdublje prodire u čitavo ljudsko biće. Stoga će, kao nešto sporedno u prepirci s neupućenim ili podmuklim pismoznancima, vratiti uzetome zdravlje riječima: »Tebi zapovijedam, ustani, uzmi svoju postelju i pođi svojoj kući« (Mk 2, 11).

Krist vraća prijateljstvo. Sv. Pavao nam u poslanici govori o Isusu, čiji »Da« nam hoće naglasiti to da je Krist kao drugi Adam, drugi čovjek. Krist treba svima ljudima povratiti prijateljstvo s Bogom, koje je prvi Adam izgubio. »Da« u tom smislu, što se preko njega imaju vratiti obećanja ili potvrda za ono, što je Bog naumio: da čovjek bude prijatelj Božji, kao što je Bog njegov prijatelj. Krist je nadalje u tom smislu »Da«, što se preko Njega ostvaruju sve čežnje stavljene u ljudsko biće, a to znači Bogom ispunjene sve praznine ljudskih maštanja i čežnja. Krist je onaj »Da«, kojega je Izrael očekivao kroz misli obećanja proroka. Oni svi od reda govore o Spasitelju, koji će čovjeka osloboditi od svih nepravdi, od svakoga grijeha. O Spasitelju, koji će izmijeniti, tajnom svog trpljenja, svakoga od nas i osigurati p o n o v n i p r i s t u p B o g u i njegovu prijateljstvu.

Kristovo i naše djelovanje. Zato sv. Pavao naglasuje: »A Bog je onaj koji nas zajedno s vama utvrđuje u Krista. On nas i pomaza, on nas i opečati i u srca naša dade zalog: Duha« (2 Kor 1, 21—22).

Ova Pavlova misao hoće nam dozvati u pamet istinu da je čitava ljubav Božjeg trojedinog života angažirana u tome, da nam povrati prijateljstvo Božje jednom sličnošću, koju trebamo uzeti za svoj uzor: sličnost s Bogočovjekom, Kristom; Onim koji je ušao u spoznaju čovjekova stanja; čovjeka grijeh rastavlja od Boga i koji je u toj spoznaji vidio groznu tragediju čovjekova lutanja, nesigurnosti i jada. Da to uzme od čovjeka, pokazao je svojim primjerom da je život, makar je dug, daleko manje od prijateljstva s Bogom. Stoga Krist ne samo da nadoknađuje život već ga u svojoj težnji prijateljstva i ljubavi vraća u izobilju, vraća u životnoj punini u vječnosti; vraća ga svojim predanjem čovjeku, koji ga ljubi. To je smisao Božjeg prijateljstva s čovjekom. To je smisao Božje ljubavi.

Zato je Krist onaj »Da«, ono p o t v r d n o s t a n j e b e z g r e š n o s t i i sukladnosti s Bogom, u kojem se može doživjeti potpuno Božja ljubav. Uskrsnuli nam Krist to pokazuje i time, što je nadvladao svu materijalnu ili tjelesnu sapetost. Ona je i kod Njega kao nepreobraženog čovjeka imala svoju zakonitost ograničenosti, sapetosti i napasti. Sve je to Krist svladao onda, kada je predao sebe kao protutežu grijehu, kada je žrtvovao svoj tjelesni materijalni život. U Kristu — uskrsnulome, koji je sve to svladao, trebali bismo vidjeti težnju za svladavanje grijeha; za potpuno uspostavljanje ljubavi s Bogom; za uspostavljanje prijateljstva s Bogom, o kojem nam tako snažno govori svaki obrazac misnog čitanja i euharistijskog slavlja.

OSMA NEDJELJA KROZ GODINU

Bog neizmjerno ljubi Izrael. Kako se zoveš, Gospodine? — pitao je Mojsije objavljenog Boga. Pitao ga je, da zna i može reći ime Boga, koji je pokazao svoju milost Izraelovim sinovima. »Bog odgovori Mojsiju: ‚Ja sam koji jesam'« (Izl 3, 14). To je ime Božje, koje samo kazuje da je On prisutan i to stalno; da je On tu, među nama!

Ovo dosta teško shvaćanje Božje neizmjernosti i svemudrosti Bog je svom narodu otkrio u drugim oblicima.

Tako je sebe u odnosu na izabrani narod prikazao, nazvao i zaručnikom. Time je htio izraziti svu ljepotu i čistoću svoje ljubavi prema svom izabranom narodu, pa i onda, kada on postaje nevjeran.

Stoga misli prvog čitanja koje su uzete iz proroka Ozeja (Hošea) imaju tu namjeru, da nam osvijetle stav Božji prema čovjeku, prema narodu, koji ga slijedi i u starom Izraelu i u novom izabranom narodu, u kršćanstvu.

Prorok Ozej, čovjek pun žara Božjega i revnovanja za Božju stvar upleo je u svoje proročko spoznanje — koje prikazuje odnos Boga prema čovjeku, prema izabranom narodu — svu sudbinu svoga ženidbenog života.

Gomera, Debalaimova kćerka, postade mu žena. Prorok se sjeća svih onih časova, kada je pred svojom zaručnicom iznosio svoju vjernost i svu nježnost svoje ljubavi. Ona je to uzvraćala, ali ga je napokon i prevarila. No prorok oprašta svojoj nevjernoj ženi.

Prorok će svu tu tragediju svoga zaručničkog i ženidbenog života prenijeti na područje odnosa Boga Izraelova i njegove nevjernosti. Zato u toj slici govori Gospodin, kako će Izraela, izabrani narod, i iza njegove nevjernosti, uvesti u takve okolnosti života, da taj Izrael, nazvan zaručnicom, može upoznati svu dobrotu Boga, koji je stalno s njim. To je smisao Ozejevih riječi: »Zaručit ću te sebi dovijeka. Zaručit ću te u pravdi i u pravu, nježnosti i u ljubavi. Zaručit ću te sebi u vjernosti i ti ćeš spoznati Gospodina« (Hoš 2, 21—22).

Svoju ljubav Bog potvrđuje u Kristu. Svoje će obećanje Gospodin izvršiti u dane Kristova propovijedanja i naučavanja, u vrijeme Njegova zaručništva s Božjim narodom. Od toga nikako nije isključen stari izabrani narod, stari Izrael.

Naprotiv on je prvi pozvan da shvati Isusovo prisustvo kao prisustvo Boga, koji ljubi, oprašta i ponovno ljubi svoje.

U takvoj se situaciji našao utjelovljeni Bog, Isus Krist. Krist je propovijedao svoju nauku, svoju pravdu uklopljenu u Božje milosrđe svima onima, koji spoznaju smisao Njegovog dolaska na svijet. Taj stoji upravo u tome, da se oglasi radost čovjeka, koja proizlazi iz ljubavi Božje prema čovjeku. To je čitav smisao Isusova dolaska na svijet.

On dolazi kao zaručnik, koji svoju ljubav u svoj njezinoj dubini i čistoći pokazuje čovjeku. Čistoća će Kristove ljubavi tražiti od Njegovih sljedbenika da uvide, kako se On bez pridržaja predaje svima nama. To je posebno izraženo u odnosu prema Njegovim suvremenicima, Njegovim učenicima i Njegovim sljedbenicima. Dubina će Kristove ljubavi biti u tome da stavom svoje nesebičnosti uvede svoje sljedbenike u otkrivanje čitavog svog bića, svoje Bogočovječje osobnosti i da tako Njegovi suvremenici — i mi preko njih — sve dublje upoznajemo Božju brigu za nas, za čovjeka, kojemu se Bog daje zato, da bi ga usrećio u potpunosti njegova života.

Stoga izvještaj evanđelja, koji nam donosi sv. Marko, treba shvatiti valjano: U ono vrijeme Ivanovi su učenici i farizeji postili. I dođu neki i kažu Isusu: »Zašto Ivanovi učenici i učenici farizeja poste, a tvoji učenici ne poste?« Nato im Isus reče: »Mogu li svatovi postiti, dok je zaručnik s njima? Doklegod imaju zaručnika sa sobom, ne mogu postiti. Doći će već dani, kad će im se ugrabiti zaručnik, i tada će, u onaj dan postiti« (Mk 2, 18—20).

Isusov je komentar u toj situaciji izražen riječima: »I nitko ne ulijeva novo vino u stare mješine.« Komentar dosta rječito govori, kako se ima shvatiti odnos prema Isusu, zaručniku; prema onome koji sve svoje sljedbenike smatra u poimanju zaručnice, kojoj pristupa i koju ljubi odnosno, koji nas ljubi.

Uzvraćaj ljubavi Kristu. Imati Krista u punini Njegove ljubavi, u potpunom shvaćanju Njegovog propovijedanja znači: svoj život upraviti u svojoj ljubavi prema Njemu. To nije ništa drugo nego predanje Kristu. To je uzvrat Kristu čitavim svojim životom.

To znači: čitavim svojim nastojanjem da se čini dobro, jer je Krist upravo to pokazao za cjelovitost našeg života.

Cjelovitost ne stoji u isječcima ovozemaljskih područja ili cijelog zemaljskog života, već u produžetku našeg života u vječnosti. Ako se tako gledamo, ako tako sebe predamo Kristu, onda vrijednost onog posta, koji su obavljali i farizeji i Ivanovi učenici, postaje vrlo malena. Postoji samo način, kako bi se čovjek predao Kristu, predao Bogu u odnosu na svoje samo zemaljske zamisli. Taj put je daleko manje vrijedan od posvemašnjeg predanja Kristu, zaručniku. To predanje, kada je čisto, iskreno i dobro shvaćeno, neće ništa smatrati teškim za Krista. On je napokon najveći i najbogatiji dobitak.

Tumačenje sv. Pavla Ova misao dobiva svoju potvrdu u riječima izraženim u poslanici sv. Pavla Korinćanima. Pavao veli: Vi Korinćani, i to vi vjerni, vi ste pismo ili sredstvo za produbljenje Kristove misli, Kristove namjere — Zaručnika koji nam dolazi reći i pokazati da nas ljubi kao čistu zaručnicu. Pavao se sjeća svoga nastojanja: da ih izgradi takvima; da ih podsjeti da im je on poslužio, da bi bili takvi; ali, Krist je sve to učinio, jer veli: »On nas osposobi — Bog — za poslužitelje novoga Saveza« no ne saveza slova nego Duha, koji oživljuje (2 Kor 3, 6).

Molimo Krista Zaručnika. Savez Kristova Duha, a taj nas Duh uvede u zajednicu Božjeg naroda, ima nam omogućiti da vidimo Krista. Krist nas ljubi, brine se za nas, ali u cjelovitosti našeg života. Ta stoji u predanju Božjoj istini, koja će, možemo reći, uvijek nailaziti na teškoće prouzročene uskim gledanjem ovozemaljskih vidika.

Zamolimo Krista, koji nam dolazi u svoj svojoj zbilji, kao onaj koji nas iskreno i čisto ljubi, da bismo u vjeri u Njega imali pouzdanje. Ne, kao da smo u pozivu za nasljedovanjem Krista — prema riječima sv. Pavla — sami sposobni što učiniti, već da uvidimo da je naša sposobnost na tom području od Boga.

To nam daj Isuse, zaručniče svog naroda, svojih kršćana.

DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU

Bog oslobađa čovjeka. Prvo nam čitanje hoće dovesti u sjećanje stanje izrealskog naroda u egipatskom ropstvu, od

kojega je Gospodin Bog preko Mojsija oslobodio Izraelce; učinio ih iza toga izabranim narodom.

Sjećajući se svega onoga, što su pretrpjeli Izraelci u Egiptu radeći kao robovi, Gospodin im određuje u smislu osvježenja subotu. Subotu trebaju, oslobodivši se od svih poslova, posvetiti Gospodinu. Kao da Bog hoće reći: tada se nisi mogao odmarati i davati čast Gospodinu, no sada »se sjeti da si bio rob u zemlji egipatskoj i da te odanle izveo Gospodin Bog tvoj« (Pnz 5, 15).

Krist to produbljuje. Kad se Krist umiješao u našu povjesnicu, htio je ovo oslobođenje Izraelaca upotpuniti na širem planu Božjeg naroda. Htio mu je — tom Božjem narodu, svojim sljedbenicima, koji će saznati Njegovu blagu vijest — otkriti i dati potpunu spoznaju slobode djece Božje. Htio je to i potvrditi svojim nastupom, brigom za čovjeka, kojemu hoće dobro i za koje se dobro čovjek treba u slobodi opredijeliti. Čovjeku je najvažnija njegova sloboda i slobodno putovanje ili odaziv na poziv da postanemo doista djeca Božja. Zato je onima, koji su predbacivali, da krši subotu — koja je kod neiskrenih Židova postala jedan formalizam, koji ubija čovjeka i njegovu otvorenost prema Bogu — htio pokazati da je gospodar subote. Pokazao im je onda, kada mu je bilo stalo pokazati koliko mu je do čovjeka. Govorio im je: »Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi subote. Tako, Sin čovječji je gospodar subote« (Mk 2, 28). Tada je ozdravio usahlu ruku čovjekovu. Tim je pogotovo pokazao, da ima vlast nad subotom, a i nad prirodom, koju upotpunjuje i mijenja onda, kada treba čovjeku pomoći.

Sv. Pavao osvjetljuje stvari. Riječi sv. Pavla u poslanici Korinćanima bit će najbolji dokaz, što Krist hoće čovjeku i u čemu nastoji da se očituje njegova sloboda. Pavao naglasuje da se život Kristov mora očitovati u našem tijelu. Tu moramo — na tom području postati slobodni, da pokazujemo: Krist je u nama; naš život svjedoči za Krista!

Pavao naglasuje: »Braćo! Bog koji reče neka iz tame svjetlost zasine, on zasvijetli u srcima našim, da nam spoznanje slave Božje zasvijetli na licu Kristovu« (2 Kor 4, 6). Ta slava Božja zasvijetli na Kristu, koji je gospodar subote. Krist nam se približio svojom ljudskosti da možemo saznati, što Bog hoće. Bog hoće slobodu djece Božje, koja tu slobo-

du mogu ostvariti onda, kad se iskreno otvore Bogu. Bog će u njihovoj savjesti šaptati da će biti najzadovoljniji, kad svega sebe, svoje osjećaje i težnje, svoja čuvstva i svoj duh usklade s onim, koji ga je i stvorio; koji mu je omogućio bivstvovati, živjeti razumno i slobodno.

Kriva ateistička tvrdnja. Sasvim je kriva pretpostavka ateista koji tvrde: »Bog i čovjek ne mogu koegzistirati. Ako postoji Bog, ne postojim ja. Ako postojim ja, ne postoji Bog« (Sartre). Ova tvrdnja je odraz čovjeka egoiste i samoživca. Njemu je moguće iznositi lijepe parole i propagandni stav superiornosti, jer bi htio u svojim životnim okolnostima sa svima gospodariti. Bog nije takav. Bog je ljubav u sebi i ljubav koja se pokazuje prema čovjeku, jednako slobodnom i razumnom. Bog je htio svoje sudjelovanje s čovjekom upraviti u dovršenju svijeta, u njegovom usavršenju. Bog je htio da mi vidimo, da je smisao našeg života u jedinstvu s Njim. Bog je uvijek omogućavao čovjeku da u svojoj nedostatnosti i manjkavosti, u svojoj slabosti i zastranjenjima može opaziti sebe. Čovjek se treba otvoriti istinitoj iskrenosti i vidjeti da ne ovisi sve samo o čovjeku. U tom je svijetu koji nas okružuje previše zla i nevolja, a da bismo rekli, da je sve onako, kako treba biti. Sve nas to upozorava — a toliko puta to osjetimo u svojoj savjesti — da nam je potrebna suradnja Onoga, koji stoji iznad nas i poziva nas da se uskladimo s njegovim zapovijedima. Koji nas upozorava, kako je grozno, ako čovjek sa svojim nepriznavanjem Boga postane vlast, koja će sve određivati kako mu se svidi. Ne, sve je Bog vezao na red, koji u jedinstvu s Njim može donijeti čovjeku zadovoljstvo u pravdi i ljubavi. Ljubav se ne može ovdje savršeno ostvariti, jer je čovjek svojom slobodom uvijek u mogućnosti drugačije djelovati.

Mi u našem životu. S druge strane, mi sami kršćani često puta ne razumijemo ono ili nećemo našom životnom situacijom shvatiti ono, što je nužno za pravi kršćanski život: vidjeti se onakvima, kakvi jesmo; onakvima, kako nas Bog zamišlja u svojoj ljubavi. To je nužno. To je ono unutarnje, ono u nama, odakle bismo morali doživljavati vrijednost kršćanskog života, života djece Božje.

Riječi svetog Pavla upućene Korinćanima u današnjem čitanju — da smo u svemu pritisnuti, u sumnjama, progonjeni i obarani — ne znače samo danas izvanjsku stvarnost, koja je i njegove Korinćane tištila i proganjala, već daleko više, imaju jedno nama unutarnje značenje. A to znači da smo mi sami u sebi, svojim tijelom takvi; da smo i sapinjani i proganjani na taj način, što sloboda našeg duha uvijek ima neke zapreke da bi se mogla posve sjediniti s onim, što Bog hoće. I onda, kada je za to sjedinjenje u milosnom i nadnaravnom smislu određena i nužna milost. Milost je samo nadogradnja onoga, za što se slobodno odlučujemo. Mi smo oni, koji u svojoj ljudskoj egzistenciji, svom životu, trebamo slobodno dati svoj pristanak za ono, na što nas Bog poziva, što nam je Krist pokazao. Pavlove riječi — da mi »uvijek umiranje Isusovo u tijelu prenosimo, da se i život Isusov u tijelu našem očituju« — znače samo to, da bi tijelo trebalo postati sredstvo, kojim će gospodariti sloboda našeg duha i na to dodana milost. Drugim riječima, pozivom Kristovim da ga slijedimo, mi bismo morali računati s tim, da je On prošao kroz sve faze našeg života, da onda iza smrti primi potpuno proslavljenje. To mora biti i naš život za našu preobrazbu, za preobrazbu svijeta, koji ide svojim tokom povijesne zbilje Onomu, koji ga je stvorio.

Pozvani smo shvatiti. Mi smo kršćani pozvani kao Božji narod na to da shvatimo: da je sve Bog učinio radi čovjeka; da je oslobodio stari Izrael od egipatskog ropstva, a novi — čitavo čovječanstvo od grijeha; da je sve ljude pozvao na takav bezgrešan život; na nastojanje oko njegovog ostvarenja, da bi onda mogao pokazati svojom milošću i pomoć i ljubav, kao što ju je osjetio onaj s usahlom rukom.

Naš život, koji će uvijek biti zbog našeg nesavršenstva pomalo kompromitiran pred nama samima, dobit će našim nastojanjem za bezgrešnošću, Božjom pomoću, ono potrebno: ustrajnost koju će Bog pratiti svojom milošću na taj način, što će se ovdje život Isusov očitovati u našem smrtnom tijelu; u konačnom sudu Kristovom priznanjem da smo mu htjeli biti slični i nagradom preobražaja, kako je On poprimio u svom Uskrsnuću!

Za to nas neka pomogne i naše prisustvovanje ovom svetom bogoslužju.

DESETA NEDJELJA KROZ GODINU

Čovjek između dva pola. Slikoviti prikaz iza pada čovjekova, iza njegova grijeha, što nam ga donosi prvo čitanje sv. mise, završava riječima, koje Bog upravlja sotoni predstavljenom u zmiji: »Ja zamećem neprijateljstvo između roda tvojeg i roda njezina: ona će tebi satirati glavu, a ti ćeš joj vrebati petu« (Post 3, 15). Rod zmije rod je onoga, koji je predstavljen zmijom: rod sotone, rod napasnika. Rod žene rod je ljudi, koji će uvidjeti nedostatak svoje slabosti, svoga pada, svoga grijeha. Rod, koji će posebnom Božjom intervencijom roditi ponajboljeg, ponajsvetijeg: Krista, Boga-čovjeka.

Prvo nam čitanje govori otvoreno o neprijateljstvu, koje postoji između grijeha i kreposti, između dobra i zla, između Boga i Belzebuba, poglavice zla, poglavice đavolskog. U životnom području — između dobra i zla, između Boga koji poziva na dobro i između đavla koji poziva na zlo — nalazi se čovjek. To je tako otpočetka; to je misterij, tajna Božjeg zamišljaja o čovjeku i njegovoj sreći. Taj čovjek se našao na početku u borilištu između dobra, koje Bog nuđa i zla kojim sotona privlači čovjeka. Sotona se može približiti čovjeku svojim nuđanjima upravo zato, jer je Bog odredio da se najveće dobro postiže slobodom, koju je dao čovjeku.

Isusov slučaj to potvrđuje. Evanđelje nam iznosi događaj, koji prekrasno predstavlja djelovanje Isusa, ponajizvrsnijeg od ljudi, čovjeka koji je sjedinjen s drugom božanskom osobom. Događaj koji se oslanja na ona druga dobra djela, koja je Isus učinio svojim suvremenicima. Učinio ih je radi toga, da bi mogao potvrditi svoju nauku, koja je sasvim nešto drugo od onoga, što je čovjek zamišljao svojim prodornim, ali još uvijek manjkavim snagama. Kad je Isus izgonio đavla iz onih, u kojima je đavao imao svoje mirno sjedište, iz onih grijehom opsjednutih, onda je taj isti đavao — prema izvještaju evanđelja — sugerirao najoprečniju misao, da je u Bogu-čovjeku, Isusu poglavica đavolski. I mnogi su od ljudi u zabludi uzvjerovali i u tu nemogućnost. Oni su u tom slobodni. Sotona se poslužio opet slobodom čovjeka kao i uvijek...

Apostol Pavao tumači... Sv. nam Pavao donosi misao svoje vjere u Isusa. To je misao, koja je svojstvena prvoj kršćanskoj zajednici u Korintu: »Budući da imamo isti duh vjere, kao što je pisano: Uzvjerovah, zato besjedim. I mi vjerujemo pa zato i besjedimo!« (2 Kor 4, 13). Što je to, u što vjeruju prvi kršćani Korinćani sa sv. Pavlom? Vjeruju u uskrsnulog Krista; vjeruju da će Njegovom milosti i sami zadobiti uskrsnuće. Ta vjera u nadu je izvor snage. Stoga Pavao piše: »Zato ne malakšemo. Naprotiv, ako se naš izvanjski čovjek i raspada, nutarnji se iz dana u dan obnavlja!« (2 Kor 4, 16). Pa nastavlja: »Ta ova malenkost naše časovite nevolje donosi nam obilato, sve obilatije breme vječne slave, jer nama nije do vidljivog, nego do nevidljivog. Ta vidljivo je privremeno, a nevidljivo je vječno« (2 Kor 4, 17—18).

To Pavao poručuje i nama; poručuje nam svojom vjerom u Krista, koji se njemu objavio; koji mu je dao da dublje spozna Njegove namjere. I što je taj Pavao spoznao? Spoznao je da je u Kristu stvoreno sve što je na nebu i na zemlji. Sve je stvoreno po Njemu i za Njega. Svijet i ja sa svijetom stvoreni smo od Boga po Kristu i za Njega, Krista! Po Kristu, koji je slika naše slobode i naše spoznajne mogućnosti. Za Krista koji nije svojom slobodom ostao u okviru zemlje, već je to zemaljsko, kroz svijet u kojem je vladao, i Belzebuba nadjačao svojim božanskim duhom, svojom božanskom slobodom. Preko smrti došao je svojim Uskrsnućem u stanje, koje lijepo ocrtava sv. Ivan apostol: »Potom vidjeh novo nebo i novu zemlju... Bog će otrti svaku suzu s vaših očiju. Neće više biti ni smrti ni tuge ni jauka ni boli!« (Otk 21, 1, 4). Da, kroz taj život trebamo prolaziti Njegovim primjerom i Njegovom milošću. Valja nam znati, da mi trebamo živjeti po Božjoj zamisli. Ta stoji u tome: snage nam se izvanjskog života razvijaju, napokon propadaju; onaj unutarnji čovjek vjere obnavlja se i raste, prema Pavlovim riječima.

Moramo ići putem slobode u vjeri. Ta obnova unutarnjeg čovjeka jest put, kojim trebamo ići u svojoj vjeri, ali čija će se konačnica vidjeti tek na kraju u nebu. Ondje ćemo ući u stanje u kakvom se Krist nalazi. U stanje unutarnje i uskrsnule preobrazbe, u kojem ćemo se naći slični Kristu.

Nemojmo svoj život ovdje shvatiti drugačije nego ga je Krist shvatio, nego ga je Krist provodio. On je tom svijetu

— kome je pripadao kao i svaki od nas, sa svojom spoznajom i slobodom — unosio onu božansku zamisao o čovjeku. Čovjeka će na koncu, u nebu, privesti u zagrljaj Božje ljubavi i radosti.

Krist je to pokazao. On je svakom od nas pokazao svojim životom da biti stvoren znači nositi u sebi Božji život; usmjeriti se prema vječnoj slavi i to ovdje, u ovoj zemlji i kroz nju, kroz taj zemaljski život.

Ovdje slobodom treba ući u to Božje područje, koje će se otkriti u potpunosti onda, kada čovjek prijeđe prag neba i stupi u vječnost. Krist nam je pokazao da je naš potpuni život gibanje prema nebu. Život prema zamisli Božjoj još nije tu. Onaj pravi život tek dolazi. Pravi bitak čovjeka i smisao njegova života je samo na pomolu. Povezan je sa svijetom koji se svojom evolucijom pripravlja za nebo, za unutrašnjeg čovjeka, u kome će zablistati potpuni smisao životnog dostignuća. Čovjek, koji je Božjom intervencijom proizvod toga razvoja svemira i čitavog svijeta, ide prema nebu i ima svojim duhom, svojom spoznajom i slobodom dužnost svjedočiti da je upoznao Krista. Krist mu svojim primjerom u životu i smrti dokazuje da se čitav čovjek ima upraviti u svom životu vjerom na ono, što je konačno, a to je nebo. Upraviti ne u tko zna kakvim okolnost'ma, nego uvijek i svagdje, gdje kršćanin može spoznati, prema Kristovim riječima, koja je zamisao Boga. Bog ljubi čovjeka; hoće mu pomoći da sebe i svijet preobrazuje, prema Božjoj zamisli i milosti u ono nevidljivo, vječno.

Nama za primjer. Pogledajmo Krista! Pojavio se kao za »trenutak«. Iza 33 godine provedene na zemlji On odlazi u stanje nedokučive budućnosti — vječnosti. Ali nam je rekao da je smisao našeg života upravo Njegov pokazani put kroz sve teškoće i napasti. Kršćanin, koji je ukorijenjen milošću sv. krsta u taj nedokučivi život budućnosti, u život Kristov, jednako tako kao i Krist, ide svojim životnim putem do toga ostvarenja: do neba!

JEDANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Ezekiel i Evanđelje. Prvo čitanje i evanđelje današnjeg bogoslužja uvodi nas u jednu misao, koja nam nameće svoj sadržaj. Cedar — jedno od najmoćnijih i najponosnijih stabala palestinskog područja, iz kojeg je ambijenta prvo čitanje — Bog zameće, othranjuje. Daje da raste iz one sićušne grančice, koju se ne može ni opaziti u sklopu čitavog gorostasnog stabla. U rastu te grančice ostvaruje se misao Ezekijela, koju mu nadahnjuje Bog: »Nisko drvo uzvisujem!« (Ez 17, 24).

Krist Gospodin uspoređuje kraljevstvo nebesko sa sličnom prispodobom. »U kojoj prispodobi da iznesemo kraljevstvo nebesko? Kao kad se gorušično zrno posije u zemlju. Manje od svega sjemenja na zemlji, jednoć posijano, naraste i postane veće od svega povrća, pa potjera velike grane, te se pod sjenom njegovom gnijezde ptice nebeske« (Mk 4, 30—32).

Smisao i jednog i drugog čitanja (evanđelja) stoji u tome, što nas hoće upozoriti da — u naravnom pogledu, a i u nadnaravnom, kad se naime radi o kraljevstvu Božjem — Bog je onaj koji pomaže da se sve stvari razvijaju svojim razvojnim putem i tako dolaze do zrelosti.

Kako to shvaća sv. Pavao? Napokon nam sv. Pavao nameće misao, kako trebamo gledati sebe mi, koji smo pozvani u kraljevstvo nebesko. To je naime kraljevstvo jedan duhovni gorostas s obzirom na naše vlastite snage. Kraljevstvo nebesko je suživot s Bogom, koji mi ne možemo uopće zahtijevati. Zašto? Zato jer je to stanje koje nadvisuje sve naše moći i snage. Ono se nalazi u Bogu, kojemu trebamo doći. Ne mogu upotrijebiti za to nikakvu svoju silu, jer je ta daleko premalena za osvajanje božanskog stanja. A Bog? Ta on nas je baš pozvao u to nedostupno stanje. Što dakle činiti? Najprije se pogledati, kakvi jesmo? A maleni smo i sićušni kao grančica spominjanog cedra ili skoro nevidljivo gorušično zrno. Da, takvi smo za postizanje kraljevstva nebeskog svojim vlastitim snagama.

Pavao nam to lijepo predočuje: »Useljeni smo u tijelo, a iseljeni od Gospodina!« (2 Kor 5, 6). Kraljevstvo nebesko stoji u useljenju u Gospodina i u sjedinjenju s Njim. Naše nam tijelo može u tome biti samo poteškoća, koju samo zamah našeg duha, našeg razuma i volje, Gospodinovom milošću, može svladavati.

To je zahtjev naše vjere, koju nam je Krist otkrio a za koju Pavao kaže da u njoj hodamo, a ne u jednostavnom gledanju stvari i života, kako se on prikazuje u svojim običnim

razmjerima. Pavao, spoznajući svoju vjeru i znajući da ju je usadio u srca svojih Korinćana, veli: »Da, puni smo pouzdanja i najradije bismo se iselili iz tijela i uselili u Gospodina!« (2 Kor 5, 8). Sada je doduše još to nemoguće, kao da osjećamo Pavlovu misao, ali on je pun pouzdanja da će se to ostvariti. On zna da će ga Gospodin dočekati kao sudac, pa ne samo njega nego sve: »Jer svima nam se pojaviti pred sudištem Kristovim, da svaki dobije, što je kroz tijelo zaradio — bilo dobro bilo zlo!« (2 Kor 5, 10).

Mi u okviru Pavlovih misli. Svi mi živimo u Pavlovoj vjeri sa svojim tijelom i s njim povezanim okolnostima našeg života. Svi bismo trebali imati silnu snagu nade, pouzdanja, da će nam Krist doista dodijeliti ono, u što je sam zakoračio, a to je kraljevstvo nebesko, kraljevstvo Božje. Svi bismo mi morali spoznati našom vjerom to da je taj Krist bio Bog i čovjek, ali da Njegova čovječja narav nije okusila neba, dok nije doživio svoju preobrazbu iza smrti u Uskrsnuću. To je upravo pripravio i nama. Samo moramo proći kroz naš život svojim tijelom i svim svojim nagnućima kroz vjeru u nadi, da će nam Bog dati sebe, svoju radost u nebu!

Mi moramo doživljavati u tom smislu stalnu ustrajnost da ćemo postići nebo, koje je Krist otvorio svima nama. Taj osjećaj, to uvjerenje, treba u našoj nadi sazrijevati tako, da sebe ne promatramo samo u »zemaljskoj zbiljnosti«, već u jednom stanju, koje nam je blizu, iako još preostaje put do njega. Morala bi u nama sazreti nada, pouzdanje, i to sada, dok se još nalazimo na putu zemaljske zbiljnosti. Nada će nam otvarati vidik, kojim ćemo moći gledati pravu zbilju; zbilju nadnaravnog, milosnog života; zbilju koja se ostvaruje potpuno onda, kada čovjek korakne u nebo! U pravom smislu riječi onako, kako to naglasuje sv. Pavao. Mi još ne živimo tako. Nalazimo se u tijelu, koje nas povezuje i preusko na zemaljski život. Bilo bi potrebno to tijelo preobraziti duhom vjere u sredstvo nadnaravi, kao što su to činili sveci, i tako se »ovdje iseliti« iz njega, dok ga još nosimo, i ući u Gospodina po Pavlovoj misli. To jednostavno znači u preobražajnom smislu: svojim duhom i pomoću Gospodinovom gospodariti nad tijelom. Tijelo je često puta izvor grijeha i odvraćanja od neba k stvorenju, koje nije u Gospodinu; koje

ne pokazuje velikodušnost u žrtvi samoga sebe, kao što je to pokazao Krist.

Moramo spoznati da pravi život još nije ovdje. Nije tu onaj nebeski život, život koji će nas učiniti radosnim u posvemašnjem sjedinjenju s Bogom! Nama ovdje pripada nadanje, pouzdanje, da će Bog izvršiti svoje obećanje. Nijedan naš potez, nijedna naša žrtva, nijedno naše nastojanje — da se to dogodi, da steknemo nebo i u njemu pravi život — neće ostati bez uspjeha.

Naša primjena. Predragi! To mora biti dinamika našeg života u vjeri. Na tom je osnovano kršćanstvo! Susretati se s neizmjernošću svemira znači: susretati se s osvjedočenjem naše slabašne i krhke egzistencije, naše manjkave oštroumnosti i nikakve računice, koja bi mogla dati konačne podatke o toj beskonačnosti. Utopija je misliti, kako će se nadvladati, ljudskom egzistencijom i njezinim sposobnostima beskonačnost svemirskih dimenzija. Bog nas je stavio u te okolnosti zato, da doživimo svoju nemoć u onom, što mislimo da ćemo moći izmjeriti i izračunati, jer je to put našeg iskustva, koliko toliko! Bog nam je zato dao drugi put, koji je okrenut prema našoj unutrašnjosti. Nju ćemo izračunavati i dotjerivati u našoj vjeri s nadom. To će nastojanje Bog okruniti svojim potezom. Uvest će nas svojom dobrotom u stanje neba; u stanje, kojim ćemo se potpuno susresti s Bogom; u stanje, koje će biti pravi život na koji nas Bog poziva. To treba biti naša nada, naša izračunatost: Bog dobrotu nagrađuje; nagrađuje životom koji je postavio za naš cilj.

Ovdje nam je potrebno samo znati: da smo malena cedrova grančica ili sitno gorušično zrno; da smo našim tijelom ovdje; Bog će nas — budemo li nastojali, da nam nutrina, naš životni dinamizam ostane valjan, bezgrešan — pomoći da budemo trajno otvoreni za primanje njegove snage. Tako ćemo u »postojanju« za drugi život doista i postići taj drugi život, postići nebo. To je izvorna težnja našeg životnog nastojanja. Nju je Bog stvorio i obećao nagraditi samim sobom! To je stanje neba. To je naše jedinstvo s Bogom, kojega u pouzdanju očekujemo!

To dokazuje i naša povezanost s bogoslužjem.

DVANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Božja pomoć u kušnji. »Dotle ćeš — kaže Gospodin — dalje ni koraka tek nek se lomi ponos tvoga valovlja« (Job 38,1). Ovim nam riječima iz prvog čitanja — kojim sveti pisac naglasuje i dočarava snagu uzburkanog i svesilnog mora — hoće Bog preko Joba, koji se našao u potpunoj bijedi, pokazati svoju snagu i volju da je upotrebi na pomoć čovjeku u kušnji života. Bog može kušati, ali daleko više pomoći.

Sveti nam Marko u evanđelju svete mise jednako tako prikazuje Učitelja, kojega su pitali: »Zar ne mariš što ginemo?« Učitelja, kojega probudiše i koji je zapovijedio vjetru i moru: »Utihni. Umukni.« Učitelja koji je iza utihe na moru upitao svoje apostole: »Što ste bojažljivi, kako nemate vjere?« (Mk 4, 38—40).

Učitelja Krista, kojega su oni gledali i s kojim su proboravili tri godine slušajući Njegovu blagu vijest, koju su u prvi mah razumjeli i još više ne razumjeli. Sam Učitelj im je bio veoma zagonetan, doklegod nisu ispunili svoju nutrinu vjerom. Taj je Učitelj sve mogao, a bio je kao jedan od njih. Čovjek kao oni, ali koji im govori zagonetne riječi: Da ga je poslao Otac nebeski i da je On Božji Sin. Da, tako je to sve bilo veoma zagonetno u početku.

Kristova pomoć za novi život. Kasnije osvijetljeni Duhom Božjim i sazorivši u vjeri čitav je njihov život bio uronjen u duboku spoznaju riječi, koje upućuje sveti Pavao Korinćanima: »Ljubav nas Kristova obuzima, kad promatramo ovo: Jedan Krist je umro za sve, a to ima vrijednost, kao da smo svi umrli. A on je umro za sve s jednom nakanom: da oni koji žive, ne žive više sebi, nego onomu koji je za njih umro i uskrsnuo« (2 Kor 5, 15).

Krist je za njih umro i uskrsnuo — dakle oni koji žive, trebaju živjeti Kristu. A tko živi Kristu nov je stvor. Tako u Njemu staro nestaje, a novo nastaje« (2 Kor 5, 17).

Vjerom se spoznaje pravi život. Sada samo nastaje pitanje, jesu li doista apostoli pravo razumjeli ovu misao, ovaj zahtjev, koji je sadržan u Isusovim riječima: »Tko izgubi svoj život, naći će ga« (Mt 16, 25).

Rekli bismo, da su te riječi bile vrlo zagonetne za apostole. Iako je Isus pokazao da je Gospodar uzburkanog mora, zadivljale prirode, preostalo je za njih pitanje, da li je taj Isus, koji im je rekao da je Sin Božji, doista i gospodar života. Tu sumnju je razbilo Isusovo Uskrsnuće. Sada su apostoli počeli shvaćati sve ono, što im je Isus kroz tri godine govorio. Oni su samo trebali ući u zbilju vjere, koja im otkriva ove spoznaje.

Život u Kristu. No, Isus nije samo za apostole umro i uskrsnuo nego za sve nas. Svi prema tome moramo ući u zbilju vjere, da spoznamo, kako smo određeni živjeti u Kristu.

Spoznajno to za nas nije nikako nešto novo, nešto nepoznato.

Živjeti u Kristu znači živjeti život sveca, znači nasljedovati Krista. To mi znamo, naime, da živjeti u Kristu znači Krista nasljedovati. Teškoća je u tome da se odlučimo, da se predamo tome nasljedovanju Krista u našem svijetu, koji objeručke nuđa nešto sasvim drugo.

Krist je dao svoj život za nas, umro je za nas. Svijet koji nas okružuje, kojemu nažalost i sami pripadamo, možda svojim stavom i djelovanjima buja od egoizma. Krist je govorio: Najprije tražite kraljevstvo nebesko, a sve će vam se drugo dodati. Smisao kraljevstva nebeskog stoji u snazi duha. Svijet u kojem živimo nuđa nam snagu senzualnosti i perverznosti, koja toliko umanjuje ljudsku osobnost.

Krist je Bog. Ponizan do skrajnih granica. On nam dovikuje: naučite se od mene, jer sam blaga i ponizna srca. Svijet u kojem jesmo i u kojem se krećemo, ispunjen je ohološću. Sve je to nešto oprečno onome, što Bog traži. No, mi ne smijemo ostati u zaprekama i na putu, koji je svijet uljepšao svojim nuđanjima. Tako se ne živi u Kristu i ne svjedoči Krista. Naše svjedočenje za Krista treba biti u vrednoti ljubavi prema Kristu i bližnjemu. Ta je vrednota, reče Pascal, beskrajno veća od vrednote tijela i razuma. Ljudi — koji prigibaju svoja koljana pred svijetom grijeha, pred idolopoklonstvom tjelesnih vrednota, koji ostaju impresionirani samo vrednotama razuma, snage ili novca — jadan su svijet. Jao kršćanima i njihovom kršćanstvu, ako se tako predstavljaju tom svijetu. To je očit dokaz da zaboravljaju da su određeni da žive u Kristu, da svjedoče Krista, da zaboravljaju na autentičnu vrijednost svetosti, na autentičnu vrijednost kršćanstva.

Svijetlo vjere nadjačava. Mi moramo uzdignuti svoj sud i svoje gledanju u našem životu u svijetlu vjere. To svijetlo mora nadjačati kričavi trik reklama, u kojima se čovjek gubi svojim duhom i dezorijentira prema pozivu Kristovom. Mi svojim duhom moramo nadjačati duh ovoga svijeta, kako bismo ušli u pravu zbilju, u ono što će punim sjajem zasjati »posljednjeg dana«. Moramo nastojati kako bismo otkrili ono, što je bitno. To je ono, što Duh nastoji pokazati srcu tolikih muževa i žena, tolikih mladića i djevojaka, kada ih potiče da odgovore na njegov tajanstveni poziv svojom molitvom, ljubavlju, poniznošću i autentičnim siromaštvom. Kada ih poziva na život, koji će biti sličan životu Onoga, koji je umro za njih, za sve ljude zato, da bi mogli živjeti kao On: bezgrešno, sveto ili još bolje: da bi svoje snage duha sjedinjavali s milošću i pomoću Njegovom tako, da nastoje živjeti bez grijeha i u žrtvi za drugoga. To je poziv, čiju snagu podupire snaga Duha Božjega. Mi moramo otvoreno reći da se ta snaga Duha Božjega, taj oganj Duha — o kojemu govori Krist: »Donio sam na svijet oganj i što hoću nego da se zapali?« (Lk 12, 49) — sukobljuje i gasi u tvrdim ljudskim srcima, koja ne uspijeva taknuti.

Vjerom saveznici Duha. Budimo svjesni, predragi u Kristu, svoga položaja. Od nas se traži da budemo na neki način saveznici toga Duha u buđenju i poticaju na duhovni život i da u tom smislu postanemo živi sveci i da drugim u tom pomognemo. To znači da nastojimo svojim životom ući u život Kristov i da jednako tako pomognemo drugima ući u isti sadržaj Kristova života.

Krist je, znamo, svojom naukom i svojim životom vodio ljude Bogu preokrećući njihove tvrde naravi u mentalitet, koji je htio Boga gledati kao onoga, koji ljubi čovjeka i koji očekuje čovjekovu ljubav. U tom je smislu ušao i u smrt da pokaže, kako mu je stalo do toga, što je propovijedao i pokazivao u svom životu, da to jednostavno potvrdi svojom slavom Uskrsnuća. No, ono što se ostvarilo u Isusu Kristu, ostvarilo se zato, da bude nama svima saopćeno da ćemo jednako to doživjeti i mi.

Saznajemo stoga da je naše vrijeme vrijeme razvijanja u čitavom čovječanstvu onoga, što je Krist ostvario na sebi.

Djelujmo s pravim vrijednostima. Tako djelujemo, predragi, da ne doživimo osuđenje, već iznenađenje, ugodno raspoloženje u času, kada će se rušiti sve fasade ljudske namještenosti i prividnih vrijednosti svijeta. Tako djelujmo, kako nas Krist poziva djelovati, da u času Otkrivenja možemo doista vidjeti prave vrijednosti, u kojima ćemo moći osjetiti i doživjeti svjedočanstvo, da smo s njima bili povezani ovdje, gdje smo se pripravljali za to otkriće u sadržaju nebeske zbilje.

TRINAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Pravednost — nepravednost. I Podzemlje ne vlada zemljom jer pravednost je besmrtna (Mudr 1, 5). Tako čitamo u knjizi Mudrosti.

Čovjek bi odmah na ove riječi Biblije reagirao. Ne samo danas, već kroz povijest čovječanstva, uvijek je više ili manje drugačije bivalo. U svom čuvstvenom svijetu razumske nekontroliranosti čovjek je bio sklon uskliknuti: danas pravednosti nigdje ni nema! Naš je svijet uopće ispunjen onim nepravdama, koje se ne mogu gdjekada spriječiti, a pogotovo onim očevidnim, koje se još k tome u svijetu zaštićuju, tko zna iz kakvih bezumnih i nepravednih razloga. Pa i to bi čovjek podnio, da mu se onda u svijetu ne servira misao o pravednom društvu, pravednoj razdiobi, pravednom gledanju na čitavo društvo, koje zaslužuje svoju pažnju itd. Sve to nekako instinktivno kod čovjeka izaziva reakciju, koja doviknuje: pravednost je mrtva, a ne da bi bila besmrtna, kao što naglasuje današnje čitanje! Što nam je, dakle, reći? Da sv. Pismo pretjeruje! Ne! Nećemo ići tim putem, već putem razumijevanja onoga što nam donosi Pismo! U riječi Božjoj možemo vidjeti, da je pravednost besmrtna. Bog je stvorio svijet i čovjeka da postoji, da ne okusi smrti, da se nitko ne može radovati propasti živih. Bog je učinio čovjeka sebi sličnim i u tom smislu odredio ga je za neraspadljivost. No »đavolovom je zavišću ušla smrt u svijet i nju će iskusiti oni, koji njemu pripadaju« (Mudr 2, 24).

Ljudska sloboda i Božja pravednost. Čovjek je svojom upotrebom slobode poslušao i poklonio se mržnji na samoga sebe u onom pristupu sotone, koji je u dotjeranoj i propagandno izraženoj ambalaži slobode donio sadržaj smrti i za-

visti. Sotona je čovjeku prišapnuo: ne slušaj nikoga, jer ti možeš biti iznad svega, ti možeš biti svoj gospodar, ti možeš biti kao Bog! Ova je propagandna parola izazvala kod čovjeka želju za onim, što mu je bilo njegovim snagama nedostupno. Zato je čovjek pao u grijeh i poremetio Božju zamisao čovjeka o skladu, o trajnom životu pravde! Opravdano možemo ustvrditi s činjenicama, da pravda ne postoji, barem ne u onakvom obliku, kako je čovjek shvaća, ali jednako tako možemo ustvrditi riječima Božjim: da je pravednost besmrtna.

Nije li ovdje proturječje! Ne, ako stvar dobro shvatimo.

Pravednost je besmrtna u onom obliku, kako je Bog zamislio čovjeka i svijet! Taj oblik nije oblik zavisti, mržnje i grijeha, kakav je đavao uveo u ovaj svijet poslužívši se ljudskom slobodom i krivo je upotrijebivši! Ne, već je to oblik Božje zamisli o čovjeku. Od toga Bog nije odstupio. Njegovo gledanje na zamisao o čovjeku trajno ostaje. Mi možemo u svijetu vidjeti svakakvih nepravdi, jer je čovjek iza grijeha isprepleten mržnjom i zavišću. Ali, Bog nam daje svoga Sina, koji će nam ponovno pokazati, što nam je i kako treba činiti da bi pravednost ostala besmrtna.

Evanđelje i sv. Pavao. Sveti Pavao, sklon tumačenju u nadnaravnom smislu i tajni Isusove objavljene nauke, donosi nam u današnjem čitanju rehabilitaciju pravednosti. Pravednost je Bog donio u svijet, a čovjek zavišću sotone upropastio. Krist ju je ponovno podigao na dostojanstvo onog neprolaznog, pravednog, onog što sjedinjuje čovjeka i Boga. Zato nam naravno govori o darežljivosti Krista, koji ima mnogo, ali hoće biti jednak ljudima; koji je bogat, ali postaje siromašan upravo radi toga, da se i mi možemo obogatiti Njegovim siromaštvom! U prvi bismo mah rekli: jedna posve nerazumljiva misao! Obogatiti se siromaštvom. U Božjoj logici to ima jedan sasvim razumljiv smisao: Ne ćemo mi među sobom ni među drugima ni između nas i Boga uspostaviti pravdu, ako budemo gledali samo ono, što će nama koristiti, već ako budemo djelovali tako, da drugim nastojimo pokazati, kako nam je do toga, da oni ne osjećaju oskudicu. Tu ćemo naći napokon jednakost, koja je povezana s onom težnjom da drugima učinimo dobro. Taj smisao imaju riječi sv. Pavla: »Ne dakako: drugima olakšica, vama oskudica, nego — jednakost!« (2 Kor 2, 13). Težnja — kojom ćemo u životu biti praćeni nastojanjem, da naš suvišak nadoknadi oskudicu braće — pokazat će našu pravednost. Na to nas upozorava sveti Pavao Kristovim primjerom. Krist je i ovdje djelovao, ovdje na zemlji. Pokazao nam je da čitav smisao pravde stoji ipak u onom, što je Bog odredio: prekogrobni, besmrtni život, gdje se ostvaruje pravda upravo s tim, što Bog daje sve potrebno prema svojoj prvotnoj zamisli, samo kad čovjek osjeća, doživljava sebe onakvim, kakvim ga je Bog htio imati, a ne kakvim ga je đavao u svojoj zavisti htio učiniti jednakim samom sebi!

Ta težnja Kristovog primjera vidi se i u vraćanju zdravlja ženi Kananejki i u oživljavanju Jairove kćeri, kako nam to donosi Evanđelje.

Težnja za Božjom pravdom. Krist će sve to učiniti samo zato, da ljudi mogu uvidjeti pravi smisao pravde, koju je Bog zamislio. Ta stoji u tome, da čovjek ostane neizgubljen, neupropašten, neosakaćen. Valja prići svojim životom takvom gledanju, takvom nastojanju da u vjeri težimo za onim pravednim, što nam je Bog odredio. To jest da u svojoj budućnosti sačuvamo cjelovitost svoga života, svoje pravednosti. Onda nam neće postavljati teškoću pitanje da li da poput Krista djelujemo u darežljivosti! Ova je temelj pravednosti za naš poziv u život, koji nam je Bog odredio!

ČETRNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Okolnosti proroková djelovanja. Prorok Ezekijel, kako čusmo u prvom čitanju, potresnim riječima naviješta svoju misiju, svoje poslanje: »Sine čovječji! Šaljem te sinovima Izraelovim, k narodu odmetničkom, što se odvrže od mene... Rod su odmetnički, ali neka znaju da je prorok među njima!« (Ez 2, 3, 5). »Šaljem te k sinovima tvrdokorna pogleda i okorjela srca« (Ez 2, 4).

Nimalo ugodna atmosfera, u kojoj se morao naći prorok Ezekijel. Ali, mogli bismo odmah reći: to je uostalom sudbina takvih ljudi; to je njihova strahota, koja u jednom dijelu njihova života izaziva potištenost duše.

Isus to potvrđuje. Sveti nam Marko podjednako prikazuje slučaj Isusa, koji se našao u sredini svojih sunarodnjaka i rođaka. Oni Ga jednako nisu tko zna kako poštivali. Zato je

Isus morao reći riječi, koje označuju: čast proroka i njegovog poslanja, ali jednako tako i njegov neuspjeh. Spasitelj je, naime, rekao: »Nije prorok bez časti, doli u svom zavičaju i među rodbinom i u svom domu« (Mk 6, 4). Isus je to govorio o samom sebi.

Zašto reakcija? Smjestimo li proroka u njegovu sredinu i s njegovom zadaćom, moći ćemo vidjeti, zašto je takva reakcija na proroka i od koga. Prorok je u izraelskom narodu, odabranom narodu, imao zadaću da zajednici, kojoj pripada, prenosi Božje poruke. Prorok je redovito dobro poznavao Božji zakon. U skladu s Božjim zakonom lako je mogao shvatiti ono, što Bog poručuje preko njega za dobro samog naroda, koji prema Savezu treba uvijek biti povezan s Bogom! Mogli bismo ustvrditi da je služba prorokova ili profetizam uvijek povezana sa zakonom, s ugovorom. Proroku je bila zadaća opominjati narod da se preko svojih predstavnika drži onoga, što Bog zahtijeva; što je i Bog i narod u svojim oblicima izrazio kao potrebno, ako se hoće postići zadovoljstvo, sreća i naroda i pojedinaca. Prorok — po svojoj dužnosti, po svom poslanju od Boga — mora u konkretnim životnim okolnostima upozoravati, da li se poštiva ili krši Božji zakon!

Ezekijel je morao upozoravati na poštivanje zakona i običaja; Jeremija grmi protiv običaja uskraćivanja plaće; Amos protiv prevara, koje se opažaju u narodu; Miheja protiv potkupljivosti sudaca; Jeremija opet protiv nepravednih gospodara, koji neće osloboditi roba; Amos protiv nečovječnosti lihvara i onih koji gaze lice siromaha!

Oni koji su na svoj način provodili nepravde, protiv kojih se borio prorok, nisu bili malo utjecajni ljudi u životu izraelskog naroda. Ti su imali svoje znance i prijatelje u provođenju nepravde i zlodjela. Ti su imali i vlast u narodu, makar ona bila izvještačeno nametnuta i održavana. No, ti su onda i reagirali, kad im se pred oči stavio Božji zakon i Božja određenja. Smetao ih je prorok i svaki onaj koji je prenosio prorokovu poruku, koja je tražila popravak. Pogotovo onda, kad su proroci svoju poruku povezivali s kaznom, koja će zadesiti i pojedince i narod, koji se ne popravlja. Ako je prorok poznavao izbliza svoju užu okolinu, i u tom smislu upozoravao na opasnost, onda se nije moglo griješiti

bez brige i ne obazirući se na opomene. Bilo je potrebno prekinuti s grijehom i nedaćama života.

Takav je upravo bio Isusov slučaj! Uz ono što im je govorio kao Božju poruku, činio je čudesna djela. Pokazivao je izvanrednu mudrost. Svi oni, koji su imali neotvorene duše, znali su samo govoriti, da je On iz njihova kraja, ali ne i Božji poslanik za njih. Vidjeli su oni svoje zakone, svoje odredbe. One su ih manje učinile poštenim ljudima, ali više ljudima svoga mira, nazora i bezbrižnosti, bolje reći: brižnosti za njihovo, a ne za Božje.

Rekoh: u takvim situacijama i zajednicama nisu mrzili samo proroka, već i svakog onog, koji je donosio poruku prorokovu.

Kako mi gledamo? Naše je vrijeme uopće slično vremenu proroka Ezekijela. Budimo prije svega otvoreni sami sebi. Da li nam se uvijek sviđa Božji zakon, ono što je Bog odredio za svoju djecu, za nas? Nama je kao kršćanima osnovni pogled života i osnovni problem: zadobiti Božje obećanje; zadobiti život milosti, koja nas svojom snagom vodi u nebo. To nije nikakvo lijepo pričanje i pripovijedanje. To je zbilja, koju je samo Bog mogao dati čovjeku, kojega je ljubio i ljubi. Tu zbilju čovjek tako »teško razumije«, kad se od njega traži da živi po zakonu Božjem. Nije nebo nešto što bismo mi po sebi odbijali! Ne! Čovjek je i previše znatiželjan za ono, što je dobro, što će ga usrećiti; ali, tako je mlak, kad se od njega traži da zahvati Božju sreću s Božjim zakonom. Nebo je svima i te kako drago, ali nije drago prolaziti putovima, kojima se može do neba. U tom stoji naša reakcija. Ne samo što tvrdimo, kako je teško do neba, već što i sumnjamo, da li je doista onako, kako je Bog govorio po svom proroku, po svom Isusu. Skloni smo izmišljati putove do sreće. Sreću bismo skovali, i to mi koji imamo mali dio mogućnosti za to. Ali, ipak imamo, jer smo slobodni, jer svoju slobodu ne usklađujemo s Božjom. Tako mi prilazimo »našem nebu«, »našoj sreći«. Ona je doduše neki ugođaj proizveden narkotikom kratkih i prevarnih radosti! Takvi smo!

Ako o sebi govorimo tako, što ćemo reći o drugima, koji su puni prevara; koji se brinu samo za ugodnosti tijela, ako ne i perverzitete u tom smislu; koji se nalaze na putevima nepravda.

Sigurno, ovaj prigovor nije bez svog sadržaja i značenja. Mi kršćani ne smijemo svoje kršćansko uvjerenje afirmirati tuđim negativnostima. Nedostacima, koji su daleko veći od onih, koje mi nosimo u svom životu. Ne, tako se naš kršćanski život ne može utvrditi, ne može afirmirati. Tako se mi ne možemo približiti pravom sadržaju života, koji nas vodi, po zakonu Božjem, u pravu i potpunu sreću neba.

Kristova pouka Pavlovim riječima. Ovdje nam — u odnosu na ono, što nam Krist, Božji Sin i Božji prorok donosi svojim Evanđeljem, blagom viješću i poukom, koja nas hoće uvesti u sadržaj pravog, kršćanskog i Božjeg života — najbolje pristaju riječi sv. Pavla iz drugog čitanja: »Dosta ti je moja milost, jer snaga se u slabosti usavršuje . . . Najradije ću se, dakle, još više hvaliti svojim slabostima, da se nastani u meni snaga Kristova. Zato uživam u uvredama, slabostima i poteškoćama, progonstvima, tjeskobama poradi Krista . . . Jer kad sam slab, onda sam jak« (2 Kor 12, 9—10).

Sv. Pavao je to govorio pod utjecajem onoga, što je primao od Boga; govorio kao onaj koji je donosio Kristovu istinu.

Tako bismo u otvorenosti duša trebali i sebe gledati, prihvativši ono proročko evanđeosko, kršćansko. Ako sam slab, valja mi znati, da će me u nastojanju da budem jak pomagati Kristova milost!

PETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Izabranje proroka. Izrael, izabrani narod, imao je svoju misiju, svoje poslanje pred Bogom u odnosu na druge narode svijeta. To je biblijska činjenica. U tom je narodu Bog izabirao posebne ljude, koji su ga vodili ostvarenju te činjenice: tako najprije Jakov — Izrael (to je početak nazivanja) pa onda kraljevi, sluge Božji za izabranu misiju. Postojali su i sinovi proroka (1 Samuel, 1, 5). Bog je izabirao ili pozivao neke, koji će proročkom službom upozoravati narod i njegove vođe na ono, što Bog traži. Ovakvu je ulogu u Izraelu imao, u prvom čitanju spominjani prorok Amos. On otvoreno veli: »Nisam ja . . . proročki sin, nego stočar, ali me Bog uze od stada i Gospodin mi reče: »Idi prorokuj mojemu narodu Izraelu!« (Am 7, 15). Tako je Amos bio pozvani — nābi', od Gospodina. Ovi koji bijahu pozvani od Boga kroz stari Savez da sačuvaju poslanje izabranog naroda, nazivali su se i Božji ljudi. Amos je bio jedan od tih; bio je »Božji čovjek«.

Isus i izabrani narod. Tradicija izraelskog naroda nastavlja se kroz povijest do Isusovog vremena. Isus, obećani Mesija — iako Ga svi Židovi ne prepoznaše i to osobito u Njegovo vrijeme — imao je izabranom narodu dati novi smisao života. Ne toliko povijesni koliko eshatološki, a to znači smisao koji ide u pravcu konačnog spasenja.

Taj Isus predstavnik je pred Bogom Ocem novog izabranog naroda — naroda koji će slijediti Isusa; naroda, kojega će Bog ljubiti u svom Sinu Isusu Kristu.

Zato Isus ne prekida posvema tradicije izabranog naroda. Ne! On je samo preobražava; toj tradiciji daje jasniji i svjetliji smisao. Zbog toga izabire dvanaestoricu apostola, koji će predstavljati – barem simbolički – dvanaest plemena Izraelovih. Oni su pozvani od Isusa zato, da izabranom narodu prenesu pouku o novom Savezu, koji Isus, Božji Sin, ustanovljuje između ljudi i Boga! (Lk 6, 13; Iv 6, 70).

Ovi izabrani nābi' — Isusa Krista bili su poučavani u Nje-
Bog zove. Zove sve ljude. Upozorava apostole da im je doista dana božanska vlast — vlast nad duhovima, vlast nad zlom i grijehom. Isus im je veoma otvoreno rekao: »Kad uđete u kuću, u njoj ostanite, dok ne odete odanle. Ako vas gdje ne prime te vas ne poslušaju, iziđite odande i otresite prah ispod svojih nogu njima za svjedočanstvo« (Mk 6, 11).

Sve su to kao Božji ljudi činili, da bi uvjerili one, koje Bog zove. Zove sve ljude. Upozorava apostole da im je doista dana božanska vlast — vlast na duhovima, vlast nad zlom i grijehom. Isus im je veoma otvoreno rekao: »Kad uđete u kuću, u njoj ostanite, dok ne odete odanle. Ako vas gdje ne prime te vas ne poslušaju, iziđite odande i otresite prah ispod svojih nogu njima za svjedočanstvo« (Mk 6, 11).

Isus im reče da propovijedaju obraćenje. Kakvo obraćenje? Obraćenje od grijeha; što i njih i nas jedino može privesti u zajednicu novog izabranog naroda, Božjeg naroda.

Sv. Pavao o izabiranju. Sveti nam je Pavao to prekrasno protumačio u svojoj poslanici Efežanima, čiji dio, koji smo saslušali, govori o izabiranju, i to o izabiranju nas u Kristu Isusu. U Isusu nas je Bog izabrao odvijeka, pri-

je postanka svijeta. U Njemu nas je blagoslovio i učinio svojom djecom, svojim sinovima. U Njemu nas je ljubio. U Njemu nas je otkupio. U Njemu stavio u zajednicu milosti. U Njemu smo posvećeni Duhom Svetim, koji je zalog naše baštine: otkupljenja, posvećenja na hvalu slave Njegove! (Ef 1, 3—14).

Zašto nas je Bog u Kristu izabrao i posvetio? Zato jer je On pripadnik naše naravi. Zbog toga, što je kao pripadnik naše naravi — taj Krist Gospodin pokazao, koji su nam životni putevi. On je u tom smislu prvijenac. Pokazao nam je put obraćenja k Bogu i posvećenja. Zato nam sv. Pavao govori kao izrabranicima, koji smo prihvatili ili napustili riječ Evanđelja; ali, u svakom slučaju nama za svjedočanstvo pred Bogom u knjizi našeg života.

Mi smo izabrani u Isusu. Da Bog nas je izabrao u Isusu zato da nas kao zajednicu svoje djece privede sebi, u svoj život, da nam dade sebe. Tako je on zamislio odvijeka. Tako misli i danas. Tako će misliti i činiti dovijeka. Za koga? Za nas, za sve ljude — to je izabrani narod u Kristovom, novom Savezu s Njegovim božanskim Ocem. To je i onaj izabrani narod, kojega je Isus označio riječima upravljenim apostolima, koje je On izabrao. Oni su izabirali svoje pomoćnike i nasljednike, što Crkva kao nasljednica apostola i danas čini. Upravio je riječi ondašnjim i sadašnjim izabranicima. No i onima koji nisu slušali Njegova poziva: »A gdje vas ne prime, te vas ne poslušaju, iziđite odande... njima za svjedočanstvo« (Mk 6, 11).

Bog nas je izabrao za svoj misterij, za svoju tajnu božanskog života. Možda često puta od toga bježimo, a to je dokaz da naš duh, naš duhovni život osjeća mali priliv milosti, Božjeg dara. No ne zato, jer ga Bog ne bi davao. Bog ga ne daje na silu, već kao odgovor, kao odaziv na naš poziv!

Odbačenje izabranja. Jasno smo upoznali istinu koja nam izgleda teška. Previše smo uronili u ovozemaljsku zbilju, u ovozemaljski život. Čitav nam je mentalitet sklon: pogaziti Sina Božjega, u kome smo posvećeni; pogaziti Savez, kojim nam Sin Božji, Krist, hoće dati radost s Bogom i u Bogu. Nažalost, strašno je doći u ruke Boga života, kako nam govori poslanica Hebrejima (10, 26, 31) i postati odbačeni. Ne u tom smislu, jer nas Bog nije htio, već jer smo odbili istinu.

Ne u tom smislu, jer nas Bog nije izabrao, već jer smo to izabranje odbacili.

Dakako, sve se to ne odnosi na povijest ovoga života na zemlji, već na povijest ovoga života u konačnici, u eshatonu; ondje, gdje nam se život u smrti ne oduzima, već mijenja; ali, mijenja u onom smislu, koji je temeljen na prihvaćanju ili neprihvaćanju izabranja, Božjeg poziva!

Molimo za spoznaju izabranja. Molimo Krista, koji se u našoj zajednici prikazuje kao žrtva na oltaru svome nebeskom Ocu, neka nam dadne spoznati dan poziva, dan izabranja, i to ne za površne kršćane, već one koji će dubinom svoga bića biti vezani uz Krista, uz Boga.

ŠESNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Metafora pastira. Skupit ću ostatak svojih ovaca i podići im pastire, smisao je prvog čitanja današnjeg bogoslužja. Evanđelje nam govori da je Krist Gospodin izašao iz svog osamljenog mjesta. Kad je vidio silan narod, sažali mu se, jer je taj narod bio kao ovce bez pastira, a onda ih stane poučavati... (Mk 6, 34).

Mogli bismo reći da je u starom Savezu metaforom, slikom pastira i ovaca predočeno ono najplemenitije i najbolje, što je mogao doživljavati i pojedinac i čitav narod na stupnju pastirske civilizacije. Znajući što je u tom odnosu pastira i stada najplemenitije — to je posvemašnja briga pastira za svoje stado — moglo se lako uočiti i ono, što je neplemenito, nevaljalo i zlo!

Zato nam riječi proroka Jeremije u prvom čitanju današnjeg bogoslužja hoće dovesti u pamet onaj kriminalitet, ono zlo, koje su prouzročili pastiri naroda, vođe izraelskog naroda ne brinući se za njega! Ovu sliku gotovo na jednak način opisuje i prorok Ezekijel (Ez 34, 1—31). Bogu to nikako nije drago i zbog toga upozorava riječima: »I podići ću im pastire da ih pasu te se ničega više neće bojati ni plašiti niti će se gubiti« (Jr 23, 4).

Tako će Bog preko tih pastira voditi na ispašu svoje ovce. Ovcama Bog prema Bibliji naziva sinove Izraelove. Oni će ih voditi razumno i mudro. Oni će ih tako vodeći napokon sačuvati na okupu. Oni, pravi pastiri, to će omogućiti.

Opaža se kroz čitavu povijest Izraela, izabranog naroda, da kad pastiri naroda nisu bili dobri, narod je morao trpjeti i zajednički nositi svoje jade.

Dolazak obećanog Pastira. Doći će pastir, koji će poput sluge sve uzeti na sebe, govori prorok Izaija u 53. glavi svoje proročanske vizije. On će biti onaj valjani pastir, koji će preuzeti svu brigu za svoje stado, za svoje ovce. Evanđelje nam svete mise predočuje tu brigu, koju je pokazao Krist kao pastir novog izabranog naroda, naroda Božjeg; naroda koji će slijediti Krista i njegovu nauku. On i onda, kada je bio umoran i povukao se sa svojim učenicima u osamu radi potrebnog odmora, pokazuje svoju pastirsku, svoju učiteljsku brigu. Zato nam evanđelje navodi riječi: »No kad su odlazili, mnogi ih vidješe i prepoznaše te se pješice iz svih gradova strčaše onamo ... Kad on vidje silan svijet, i sažali mu se, jer bijahu kao ovce bez pastira, pa ih stane poučavati ... (Mk 6, 33—34).

Kako ih je poučavao? Kao pastir koji točno zna, kamo mu stado ima poći. Kao učitelj koji dobro poznaje zadaću, kojom će voditi svoje učenike u pravu nauku života. No, koji će jednako tako poučenim učenicima dati vlast i zapovijed da pasu stado, koje je otkupljeno krvlju vrhovnog pastira Krista. Petar je u tom smislu dobio zapovijed. Poučen je da pase stado čitave Kristove Crkve, cijelog Božjeg naroda. Bijaše to onda, kad je Isus pitao Šimuna Petra po tri puta: Šimune, sine Ivanov, ljubiš li me više nego drugi, a na njegov potvrdni odgovor Isus mu reče: Pasi janjce moje, pasi ovce moje!

Pavlova pouka. Sv. nas Pavao u svojoj poslanici Efežanima poučava: »On, Krist dade jedne kao pastire i učitelje, da pripravi svete za djelo službe, za izgradnju Kristova tijela, dok svi zajedno ne dođemo k jedinstvu u vjeri i u pravoj spoznaji Sina Božjega, k savršenom čovjeku, k mjeri punine veličine Kristove!« (4, 11—13).

Nas bi zanimalo koja je to punina Kristova, koju moraju postići Kristovi vjerni, ovce Njegova stada? To je On sam, naš uzor prema kojemu moramo ići i u kojega se mi moramo pretvoriti. Zato je Pavao tumačeći tu misao Kristovu rekao svojim dragim Efežanima: » ... on je mir naš, on koji od dvoga učini jedno: pregradu razdvojnicu, neprijateljstvo razori u svom tijelu. Zakon zapovijedi s propisima dokinu da

u sebi uspostavljajući mir, od dvojice sazda jednog novog čovjeka te obojicu u jednome tijelu izmiri s Bogom po križu, ubivši u sebi neprijateljstvo« (Ef 2, 14—16).

Ova duboka teologija, ovo duboko poznavanje čitavog Kristovog bića moguća je dubokoumnom pastiru Kristova stada na početku kršćanstva — Pavlu iz Tarza. On je potpuno produbio jedinstvo Kristova bića. Ono je ispunjeno duhovnom ljubavlju prelazilo i gazilo granice koje stoje u čovjeku; granice koje neprijateljski djeluju u svakom ljudskom biću zato, jer je čovjek iza grijeha kao razdrt u sebi. Ljubi sebe i uvijek zamišlja da je ta ljubav ograda za ljubav prema drugome. To je posljedica grijeha, kojim čovjek dokazuje da misli na sebe, svoju korist, svoj probitak i egoizam, a ne misli na brigu za drugoga i na ljubav prema drugome! Ljubav je uvijek samo kvaliteta duhovnih bića, koja mogu u svom životu vidjeti toliko više koliko su više produhovljena; koliko su tom produhovljenošću mogla svladati ono manje vrijedno u čovjeku, ono životinjsko u čovjeku.

Krist je ta pojava čovjeka, koji je to u sebi mogao potpuno svladati, tumači nam sveti Pavao. Krist je onaj vrhovni pastir koji se tako prikazuje u brizi za svoje ovce — za svoje kršćane, za svoje sljedbenike. U tom smislu traži da su pastiri tih Njegovih ovaca u prvom redu takvi; onda da tu kvalitetu mogu prenijeti na one, koje im je Krist povjerio!

Mi u okviru pouke. Iako nas je Krist upozorio da smo svojom cjelovitom naravi slabi, On nas poziva da mu postanemo slični: u razaranju razdvojenosti u svom biću; u razaranju granica koje priječe da shvaćamo svoje dobro u zajednici s dobrom drugih kršćana; drugih ljudi, koji su jednako kao i mi pozvani nasljedovati Krista.

Kada sebe promatramo u cjelovitosti svoga života s više ili manje dobrim ispitom savjesti, moći ćemo kod sebe ustanoviti, kako se daleko nalazimo od one kvalitete, koju je prema riječima sv. Pavla pokazao Krist, Bogočovjek. U takvom uspinjanju prema pozivu Kristovom, prema vrhuncima našeg kršćanskog života, koji je Krist pokazao na sebi, moramo imati težnju, da postanemo slični Kristu. Ta težnja kao da je okružena slabošću naše naravi; ali, ona je prema upozorenju Kristovom pomognuta Njegovim obećanjem: Molite i primit ćete!

Molimo Krista Gospodina prisutnog u našoj zajednici pod prilikama kruha i vina, u našoj zajedničkoj žrtvi, da pomogne našu slabost ojačati, kako bismo postojali svakim danom što sličniji Njemu, koji nas poziva da Ga slijedimo. U tom se smislu pokažimo i valjanim pastirima i valjanim ovcama, koje znaju slušati i moliti svoga Boga, zato da bi se jednom našli u božanskom ovčinjaku potpune milosne zrelosti!

SEDAMNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Iz starog Saveza u novi. »Podaj ljudima, i neka jedu, jer ovako veli Gospodin: Jest će i preostat će. I postavi on pred njih. I jeli su i preostalo je prema riječi Gospodnjoj« (2 Kr 4, 43—44).

Ove riječi čitanja očito su samo uvod u ono, što smo saslušali da se dogodilo u Isusovo vrijeme: Njih oko pet tisuća muškaraca — trebalo je nahraniti. Isus je znao što će učiniti. No, da bi više naglasio smisao svog čudesnog umnoženja kruha, ispitivao je učenike: ... Dvjesta dinara je daleko premalena vrijednost, a da bi se tim moglo nahraniti pet tisuća muškaraca... Da li je Andrija s onim ribicama i pet ječmenih hljebova apostolskoj skupini htio nametnuti misao, kako je Gospodinu sve moguće, ne bismo mogli zaključiti iz izvještaja evanđelja; pogotovo kad saznajemo da su se apostoli često puta pokazali kao ljudi, koji nisu svoje teškoće rješavali vjerom u Isusovu svemogućnost. To nam pokazuje i onaj slučaj oluje na Genezaretskom jezeru, kada su se svi usplahirili. Isus ih je dobro pročitao i dorekao misao: »Zašto se toliko strašite? Kako nemate vjere? Njih spopade velik strah — nastavlja evanđelista — te su jedan drugome govorili: Pa tko je ovaj, da mu se pokoravaju i vjetar i more?« (Mk 4, 40—41).

Iz ovoga i ovakvih slučajeva ne bismo mogli imati potvrdu, kao da je Andrija htio tim hljebovima i ribicama reći: To, Gospodine, za tebe nije problem! Pogotovo, kada taj Andrija naglasuje: »Ali što je to za tolike?« (Iv 6, 10). Sve nam okolnosti hoće nametnuti misao, da su se svi nalazili u jednom beznadnom stanju obzirom na mogućnost da se nahrani toliko mnoštvo... I u takvoj psihološkoj situaciji Isus je s tih pet ječmenih hljebova i dvije ribice nahranio toliko mnoštvo, s preostatkom od dvanaest košarica...

Što Isus hoće? Što je Isus htio tim potezom svoje čudesne moći? Nahraniti gladne ljude? Svakako! Ali još nešto: nahraniti te iste ljude zajedno s Njegovim apostolima vjerom koja daje život! Vjerom koja može nadopuniti sve nedostatke našeg materijalnog svijeta i materijalnog gledanja. Ne u tom smislu kao da bi naše materijalno gledanje na svijet moralo biti smatrano nečim grešnim po sebi. Ne! Bog nas je stvorio povezane s materijom i brigama, koje odatle proizlaze. Vjerom u nadmaterijalni svijet hoće nam duboko staviti u dušu, u naš život pravi pogled na tu materiju, na taj materijalni svijet. Svijet nas toliko puta pogrešno sapinje. Ne dozvoljava našem duhu, našoj duši, vrednijem elementu u nama, da se možemo uzdići iznad te materijalne sapetosti! Ta je materijalna sapetost, u najrazličitijim područjima našeg života, kamen spoticanja i zapreka našem duhovnom uzrastu u Bogu!

Dubina Pavlovih misli. Sveti je Pavao svojim Efežanima gledajući tu zbilju materijalne sapetosti njihovog života pisao: »... živite dostojno poziva kojim ste pozvani... trudite se sačuvati jedinstvo duha... jedno je tijelo i jedan duh... jedan Gospodin... jedan Bog i Otac sviju... jedna vjera! (Ef 4, 2—5).

Koja je to? Pravi odgovor na to daje nam Petar u svojoj ispovijedi: »Ti si Krist Sin živoga Boga« (Mt 13, 16). Vjera u Krista, Sina živoga Boga, onoga Krista koji je svojim čudesima potvrdio svoje božansko poslanje. Onoga Krista koji je kao Bog i čovjek pokazao jedinstvo i harmoniju tijela i Duha, na koju upozorava u poslanici sv. Pavao. Onoga Krista, koji je u najtežim časovima svoje predsmrtne agonije osjećao svu težinu, koju trpi Njegov duh zbog pritiska tjelesnih osjećaja boli. U agoniji je sve predao u ruke svoga nebeskog Oca. Krist je pozivao svoje sljedbenike da Ga slijede i da nauče od Njega gledati čitav smisao svoga života. On je sam predao, dao svoju vjeru nebeskom Ocu. Bog od Njega traži žrtvu radi ljubavi prema nama i radi pouke za našu vjeru. U toj je vjeri podnio križ »ne mareći za sramotu«. Pri tom je pokazao posvemašnje pouzdanje u Onoga, koji Ga je Uskrsnućem spasio od smrti! Ono, što je najtragičnije za ljudski život — gledajući ga samo na zemlji (u njegovom manje vrijednom dijelu) — dobiva svoj dublji smisao u Uskrsnuću, koje je Krist doživio. U koje je sigurno vjerovao, dok je proživljavao sve teške osjećaje svoje tjelesnosti.

Mi jednaki Kristu i apostolima. Tu se moramo naći. Tu moramo postati jednaki Kristu; jednaki onima, koji su posve vjerovali Onome, koga je sv. Petar nazvao Kristom, Božjim pomazanikom i Sinom Božjim!

Krist je u tom smislu odgajao svoje učenike s kojima nije bilo tako lako. Nismo li mi Kristovi učenici? Jesmo, ali ćemo morati odmah i dodati, da ni s nama, ni s našom vjerom nije tako lako! Krist nas mora strpljivo voditi, da bi nas uvjerio u smisao života, koji će gledati na jedno naše tijelo, i na jedan duh. Duh bi svojom snagom, pomognutom milošću, preobrazio tijelo u jedno jedino jedinstvo. U tome i kod nas, jer nam je vjera slaba, Krist ima mnogo brige i posla.

Često ćemo u svom životu pronaći korake koji će krzmajući poći za Kristom. Krist nam hoće, vjerom u Njega, dozvati u pamet da trebamo pretrpjeti životne teškoće i napore (Mt 16, 21—23). Pouzdanje našeg života, koje bismo trebali imati svojom vjerom u Krista, nije takvo da bismo isključili svaku brigu i strah. I nama bi Krist doviknuo kao nekoć u odgojnoj školi svojih učenika: nemojte se tjeskobno brinuti za život: Što ćete jesti; niti za tijelo: u što ćete se obući, jer je život vredniji od hrane, a tijelo od odijela« (Lk 12, 22—23). Nas neće zabrinjavati toliko smrt Kristova. Nju je pobijedilo Uskrsnuće, kojemu su učenici bili svjedoci. Mi ne naučismo dovoljno od toga: makar je Krist uskrsnuo; makar su apostoli tim Uskrsnućem promijenili vjeru i učvrstili je tako, da su bili spremni poći — za sve ono, što je Krist naučavao i učinio — u svoju žrtvu, u svoju zemaljsku smrt! (Heb 12, 4).

Tu bismo se trebali zamisliti i poučiti na primjeru apostola. Oni su krzmali gledajući čudesa, koja je Krist učinio potvrđujući tako svoju nauku. Ali, oni su uskrsnulom Kristu povjerovali do kraja!

Evanđeljem u dubinu života. Mi koji smo saslušali evanđelje Njegovog čudesnog nahranjenja pet tisuća ljudi u pustinji, saslušajmo Kristov poziv u vjeru i nadu našeg uskrsnuća. U vjeru, koju ćemo pokazati živeći poput Krista. Makar išli putem Njegovih kolebljivih učenika, izvršavat ćemo Njegove zapovijedi. I tako ćemo sve dublje doživljavati Kristovu nauku ostavljenu u poruci: »Tko vjeruje u mene, živjet će ako i umre!« (Iv 11, 25).

OSAMNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Odgoj u starom Savezu. Sve će Gospodin učiniti da može svoj narod odgojiti svojom riječju. Kad se njegov izabrani narod starog Saveza našao u nevolji, Gospodin mu pomaže, samo da može iza svega vidjeti: drži li se taj narod njegove riječi, njegovih uputa i njegovih zakona — i to za svoje dobro. Kad su se Izraelci našli u bijedi pustinje, u neimaštini i bespomoćnosti da održe sam goli život, Gospodin veli: »Učinit ću da vam dažđi kruh s neba«. Sve će to biti, da se može uvjeriti: slušaju li oni riječ Saveza, koji su s Bogom sklopili. »Tako ću ih kušati i vidjeti, hoće li živjeti po mom zakonu ili neće« (Izl 16, 4). Spasio ih je od gladi u pustinji manom i prepelicama, da bi mogao vidjeti: gladuje li njegov narod za njegovom riječi, njegovom poukom, njegovim zakonom, koji proizlazi iz zajedničkog Saveza.

Odgoj u novom Savezu. Ova slika iz starog Saveza dovodi nas pred sadržaj onoga, što je Krist s nama učinio u novom Savezu. Njime nas Krist hoće uvesti u sadržaj našeg pravog života; života koji će se hraniti Njegovom odgojnom riječju, kojom postajemo djeca Božja i baštinici Njegova kraljevstva.

Prvi Kristovi slušatelji u palestinskom ambijentu bili su Židovi, pripadnici izabranog naroda starog Saveza; naroda u kojem je čitav razvoj išao upravo za tim, da se u njemu rodi Krist, koji će otvoreno govoriti, što traži Njegov nebeski Otac od onih, koje želi uvesti u svoje kraljevstvo vječnosti. Na to je, na početku svoga odgojnog djelovanja, Krist upozorio. Zato Krist i ispravlja misao svojih suvremenika. Oni ne shvaćaju Njegov zahtjev pouke i vjere u Njega, što ujedno naziva djelom Božjim u tom smislu što bi ih Bog želio odgojiti preko svoga Sina, Krista, da mu budu vjerni. »Djelo je Božje da vjerujete u onoga, kojega je on poslao« (Iv 6, 28). Kad im je to bilo trpko — zbog toga, jer su se sami osjećali daleko od sadržaja Isusovih odgojnih misli — predbacuju Mu da su njihovi očevi u pustinji blagovali manu, a što im On daje za blagovanje? Krist ponavlja svoju božansku misao: »Zaista, zaista vam kažem, nije vam Mojsije dao kruh s neba, nego Otac moj daje vam kruh s neba, kruh istiniti. Jer kruh je Božji onaj koji silazi s neba i daje život svijetu... Ja sam kruh života. Tko dolazi k meni neće ogladnjeti; tko vjeruje

u mene neće ožednjeti nikada« (Iv 6, 32—34). Vjerovati u Krista znači vjerovati Njegovoj riječi, vjerovati vijesti Evanđelja. Nemojmo se čuditi da je bilo dosta neutješno stanje, kad je Isus donosio svojim suvremenicima odgojne riječi Božje, s kojima je htio otvoriti njihova srca za nebeske, za Božje stvari ili za Božji sadržaj u ljudskim dušama.

Otvorenost Pavlove poruke. Sveti će Pavao u svom pismu Efežanima dobro osvijetliti ono, što se traži od čovjeka, koji nasljeduje Krista. Dakako to se nije odnosilo samo na Efežane već na sve one, koje je Krist pozvao k sebi i kojima je propovijedao. Očito je iz Pavlovih riječi da je Krist propovijedao preokret, obraćanje od dosadašnjeg života k životu dubljeg i duhovnijeg sadržaja: »Obucite se u novog čovjeka po Bogu stvorena« (Ef 4, 24). To je misao Kristova, koju ponavlja Pavao, da bi svojim obraćenicima dozvao u pamet potpun zahtjev odgojne Božje riječi i milosti. Bog će učiniti svoje, samo ako ga budu slušali . . .

I kod nas će Bog učiniti svoje, samo ako ga budemo slušali. Što je to Božje i u Kristovo i u naše vrijeme? To je promjena, to je preobrazba našeg bića; to je metanoja našeg života; i to od onog čovjeka, koji je prejakim vezama materijalnosti zaboravio onaj duhovni poziv, koji mu upućuje Bog: »Obući se u novog čovjeka po Bogu stvorena u pravednosti i svetosti istine« (Ef 4, 24).

Oblačenje u novog čovjeka ne znači ništa drugo već napustiti ispraznosti života. Isprazno je sve ono, što je prožeto samo brigom za ovaj život i ovaj svijet. Oblačenje u novog čovjeka, Kristova čovjeka u pravednosti i svetosti istine znači napustiti varave požude. One vode u propast samo zato, jer su vezane na užitke ovoga svijeta, koji se ne mogu spojiti s pravdom u Isusovoj, u Kristovoj Istini.

Zato nam Krist daje manu, koja će nas othranjivati za duhovno, za istinu u Kristu, za istinu novog čovjeka, koji gleda svoju budućnost u Bogu i s Bogom. Ta mana je Njegova božanska riječ, koja jača našu vjeru u Boga, u Krista, kojemu moramo vjerovati. U tom je smislu On naša hrana, naš kruh, koji će nam davati nutarnju jakost za preobrazbu našeg života.

Sveti Pavao govoreći u tom smislu svojim Korinćanima veli: Nisam vam dao tešku hranu duhovnog karaktera, jer bi to bilo teško probaviti. Dao sam vam mlijeko, laku hranu, ono što je najbliže preobrazbi iz tjelesnog u duhovnog čovjeka. Pavao govori otvoreno, pa nastavlja: Kad je među vama zavist i prepiranje, niste li tjelesni i ne živite li po čovjeku? (1 Kor 3, 2—3). Mana nas Kristova hoće, kao duhovna hrana, odgojiti u vjeri. Vjera nas treba usavršiti i preokrenuti. Krist je snažna stijena naše duhovne snage, koja će nadoknaditi sve tjelesno i iskrivljeno.

Volja Božja naša hrana. Krist je pokazao da Mu je Bog dostatna hrana: »Moje je tijelo to da činim volju onoga, koji me je poslao, i da izvršim njegovo djelo« (Iv 4, 34).

Poučeni Kristovom izjavom i Kristovim primjerom morali bismo za svoj duhovni preobražaj to usvojiti, što nam je Krist pokazao. On nam svojim primjerom pokazuje, kako se trebamo upravljati u svom životu. Tražit ćemo volju Božju, riječ Božje volje. Ona će nam pomoći da budemo snažni u našim životnim okolnostima za preokretanje, za metanoju našeg duhovnog preobražaja; za preobrazbu onog tjelesnog i uskog u duhovno i božansko.

DEVETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Kruh potreban životu. Teško je nama, koji nismo to iskusili, pomisliti što znači umornom čovjeku u pustinji — gdje baš ništa nema — imati komad kruha i bistre vode. Primjer umornog Ilije proroka to nam pokazuje u prvom bogoslužnom čitanju. Htio je da ga Bog uzme s lica zemlje, da se ne muči svim teškoćama, koje su ga snašle... No, kad ga je Bog okrijepio kruhom i vodom dogodilo se sasvim nešto drugo. On je živnuo. Anđeo mu reče po drugi put: »Ustani i jedi, jer je pred tobom dalek put!« Ustao je, jeo i pio. Okrijepljen tom hranom išao je četrdeset dana i četrdeset noći . . . (1 Kr — 19, 8).

U Ilijinom slučaju vidimo brigu Boga za svog proroka. I to u naravnom pogledu, da mu održi život ovdje na zemlji.

Bog je čovjeka odredio za nadnaravni život, za život u uskom zajedništvu s Njim. Slično Ilijinom slučaju, Bog se brine jednako za hranu, koja će održati naš ljudski život u tom zajedništvu nadnaravi. Tu je božansku zamisao morao ljudima neko reći; reći ne samo u onom smislu, koji su sve generacije ljudskog roda više ili manje mogle doseći svojim

razumom ili predajom: Bog je gospodar naših života; može s nama činiti, što hoće, jer je gospodar. Ne samo to. Daleko je dublja u ljubavi Božja zamisao o nama. Sveti je Pavao to izrazio riječima saslušanim u drugom čitanju bogoslužnog obrasca; riječima upućenim njegovim Efežanima: »Budite, dakle, nasljedovatelji Božji kao djeca ljubljena i hodite u ljubavi, kao što je i Krist ljubio vas i sebe predao za vas kao prinos i žrtvu Bogu na ugodan miris« (Ef 5, 1—2). Tkogod hoće u takvoj ljubavi djelovati, tkogod hoće tako živjeti, potrebno mu je imati za to hranu i piće; potrebno mu je imati takav kruh života.

Isus novi život — naša hrana. Sve to nije bilo tako jednostavno razumjeti. U izabranom narodu starog Saveza znalo se više za Boga, koji zapovijeda i kažnjava. Isus nije mimoišao svojim propovijedanjem tih misli, ali je daleko više naglašavao Boga koji čovjeka ljubi. Kod prvih Njegovih nastupa sve je tim Židovima, Izraelcima, koji su Ga slušali, bilo neobično. Sveti nam Ivan u evanđelju dosta skrovito iznosi prigovore, koje su Njegovi slušatelji iznosili.

Možda je koji mudrac u prikrajku i dobacio: Što taj bulazni? Kakav je On kruh koji je sišao s neba... Što se tu pravi važan?

Za ovaj je tvrdi teren duša morao Isus očitovati svoju misiju, svoje poslanje, da je On hrana za ono, na što nas Bog poziva. Poziva na ljubav u zajedništvu s Njim. Morao ih je upozoriti da vjerovanje Njegovim riječima, koje potvrđuje djelima, zapravo znači ulaženje u život vječni, u život beskrajne sreće i ljubavi.

U bogoslužju prošle nedjelje vidjeli smo, kako je Isus svojom riječju više htio govoriti o hrani, koja je potrebna za život nadnaravi, za život vjere u Boga. Da bi se taj život održao na visini, danas nam bogoslužje postepeno naglasuje misao, kako je On onima — koji su uzvjerovali u istinu zajedništva života Boga i čovjeka u ljubavi — to sredstvo, ta hrana, taj kruh.

Zaista, zaista, kažem vam: »Tko vjeruje ima život vječni. Ja sam kruh života... koji silazi s neba, da tko od njega jede ne umre nikada. Ja sam kruh živih, koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijeke. Kruh koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta« (Iv 6, 47—51).

Konkretnost sv. Pavla. Ovo su previše otvorene riječi. Ne može ih razumjeti samo onaj, tko ne zna, što Bog hoće s nama. Bog govori nama, kao što je govorio i sv. Pavao svojim suvremenicima: »Daleko od vas svaka gorčina, gnjev i srdžba i vika i hula sa svom opakošću. Budite naprotiv jedni drugima dobrostivi, milosrdni, praštajte jedni drugima kao što je i Bog u Kristu vama oprostio« (Ef 4, 31—32).

Ne gleda li nas, prema ovim riječima Pavlovim, Bog onakvim, kakvi jesmo? Previše nas dobro pozna kao one, koji se još nisu posve približili Bogu. On hoće da mu naprotiv budemo sasvim blizu, i to svojim mentalitetom i djelovanjem. Zato nam je poslao svoga Sina, koji je postao čovjekom. Krist je svojom snagom, jer je On i Bog, odbacio grijeh srdžbe i hule, grijeh opakosti, nemilosrdnosti i svake pokvarenosti. Jednostavno bi htio da mi čitavom svojom zbiljom, čitavim svojim životom postanemo Njemu slični.

Isus i naša praksa. Isus Krist, koji je izvrstan odgojitelj, daje nam svoje pomagalo, daje samoga sebe zato, da se Njime okrijepimo i da tom jakošću, koja dolazi od Njega, Njegovim prisustvom, možemo ukloniti iz svoga života svu opakost i nevolju grijeha. To je jedina zapreka, da nismo stalno u Božjoj zajednici ljubavi. Zato bi nam se Krist dao. Zato bi nas htio nahraniti sobom, da možemo imati Njegovu jakost, snagu Njegovog nadnaravnog života. Ovdje ćemo preokretati sebe od običnih naravnih pozemljara u ljude, koji će živjeti na zemlji, ali ne samo zemaljskim, već i nebeskim, božanskim životom. Tada ćemo moći preokretati sve oko sebe — ljude, svoje prijatelje, rođake i znance — u one koji će se zamisliti u tu tajnu Božje žrtve i ljubavi prema čovjeku. Svi će oni, na taj način, moći dati Bogu odaziv na poziv: Slijedi mene!

Tu je početak tajne, kojom nam se Krist daje kao hrana. No, tu nije i svršetak. Završni cilj, konačna svrha blagovanja i uzimanja Krista završava se ovozemaljskim putovanjem, kada će nam se Bog posvema dati, kada mi već nećemo ništa moći učiniti osim da mu reknemo: Kriste, doista Te ljubim. Na to stanje našeg pristanka Krist će sobom izbrisati svaku mrlju našeg života. Napokon će vidjeti da i naš pristanak uz Njega može biti samo rezultat toga, da smo se ovdje krijepili Njegovom snagom, snagom Kruha, koji daje vječni život.

Krist je previše jasan svojom naukom i samim sobom. Nama preostaje samo pitanje: jesmo li mi dovoljno jasni sami sebi? Jesmo li dovoljno jasni u našem odlučivanju: za nas s Kristom; ili bez Njega protiv nas, protiv našeg života i ovdje i u vječnosti? Na to pitanje ipak moramo sebi odgovoriti!

DVADESETA NEDJELJA KROZ GODINU

Božja briga za čovjeka. Knjiga mudrih izreka ili poslovica predočuje nam mudrost Božju u slici brige za čovjeka. Sagrađena kuća, pripravljeno u njoj sve potrebno za jelo i pilo, povezano je s obaviješću, koju javljaju brižne djevojke onima, koji su u mudrosti života nejačad ili čak nerazumni za svoje potrebe. To nam upravo označuju riječi: »Tko je još dijete, neka svrati ovamo. Hodite jedite od mojega kruha i pijte vina koje sam pomiješala. Ostavite djetinjarije, da biste živjeli, i hodite putem razboritosti« (Izr 9, 4—6).

Mudri je Salamon ovim mislima htio naglasiti da je vrijednost života viša od kojekakvih djetinjarija i zastranjenja, ali života u njegovoj potpunosti. Zato poziva one, koji ne shvaćaju život potpuno, nazivajući ih djecom i nerazumnima: *Dođite i nahranite se* onim, što je potrebno za život. Potpuni, cjeloviti život nije za čovjeka samo pozemljarstvo; samo ono što bismo stavili u prostor i vrijeme naših dana. Cjeloviti život je život *u jedinstvu s Bogom* i ne samo u okviru ove zemlje nego i izvan toga okvira: u Bogu. Istina, Bog se nalazi ovdje, među nama, ali ne tako da bi sva njegova snaga bila iscrpljena ovim ovdje. Njegov je način odnosa prema čovjeku i u vječnosti, kada sve naše kategorije gube svoju vrijednost.

Kako je otkriva Isus? Zato nas Bog hoće odgojiti. Na toj nas visini hoće održati, i to počevši već ovdje. Prva se milost na krštenju ima razviti u sličnosti Božjeg života. Stoga nam Isus poručuje sadržajnije i dublje od pisca mudrih izreka svoju istinu, koja je sva okrenuta prema našem životu u Bogu. Znajući to da taj život počinje ovdje Krist nas *hoće za taj život nahraniti* i ojačati. Ne običnim kruhom i vinom, već samim sobom. To je posve razumljivo, ako znamo da nas Isus hoće uzdignuti u suživot s Bogom. Onda nam treba za takav život i dati odgovorajuću snagu. Stoga nam je

sv. Ivan i zabilježio Isusove riječi: »Ja sam kruh živi, koji sam s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će zauvijek. Kruh koji ću ja dati tijelo je moje za život svijeta« (Iv 6, 51).

Izgleda da to Židovi nisu razumjeli. Ne zbog toga, jer im se ne bi sviđala takva hrana; hrana koja će ih održati navijek. Nešto je drugo neprihvatljivo. Za takav vječni život treba imati raspoloženje i to vjerom u Isusa Krista, vjerom u Božjeg Sina. Tu je bila teškoća, koju nisu mogli mnogi Židovi prihvatiti. Stoga im je ostala posve nerazumljiva Isusova riječ, kojom obećaje sebe za hranu. Isus je u prepirci Židova vidio njihove sumnje. No, On je samo snažnije i potvrdnije ponovio svoju misao: »Zaista, zaista kažem vam, ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi. Tko blaguje moje tijelo i pije moju krv ima život vječni; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan« (Iv 6, 53—54).

Razjašnjenje Isusove objave. Time je Krist očitovao svoju namjeru s čovjekom. On je pozvan na vječni život i *zato će dobiti hranu vječnosti* — Kristovo tijelo. To je volja Očeva, koji je poslao svoga Sina; to je pristanak Sina i posvećenje, koje Krist izvodi Duhom Svetim u životu vjernika. To je Božja mudrost. Tako nam je predočuje biblijska misao. Uvijek je moramo shvatiti biblijski. To znači: ne smijemo riječi Isusove poruke gledati kao neki humanizam, koji nema povezanosti sa životom, već humanizam koji postaje božanski. Moramo shvatiti da je božanska mudrost za nas uvijek samo nadogradnja za ono najmudrije kod čovjeka. Nadogradnja i za odgoj života i za sam život.

Možda će nam to izgledati gdjekada paradoksalno. Sveti je Matej zapisao riječi: »Božje se ne daje mudrima i umnima već malenima« (Mt 11, 25). Nešto što je daleko više od onoga ljudskog najednom nam se prikazuje kao maleno, čime nas Evanđelje hoće upozoriti na jednu drugu dimenziju. Ta mora biti u vjeri: u otvorenosti duše za ono božje. To je u Evanđelju prikazano jednostavnošću i spremnošću djeteta za ono, što je Božje; za ono što Bog daje. Bog je izabrao ponizne, a ne uzoholjene. Ponizni će biti sposobni razumjeti neshvaćanje Židova. Oni namjesto da jednostavnošću duše prihvate Gospodinovu ponudu, čude se tome, što On veli: da će dati svoje tijelo za jelo, svoju krv za piće.

Zato će sv. Pavao poručivati i nama poslanicom, koju je upravio svojim Efežanima: »Braćo, pomno razmotrite, kako živite: Ne kao ludi nego kao mudri... Zato ne budite nerazumni, nego shvatite, što je volja Gospodnja« (Ef 5, 15—17).

Nije li volja Gospodnja ono, što nam Isus poručuje prema Pavlovim riječima: »iskupljujte vrijeme, jer su dani zli« (Ef 5, 16).

Prihvaćamo li Kristovu pomoć? Vrijeme treba iskupljivati za vječnost. To je moguće na način, kako nam poručuje Božja mudrost: Krist Gospodin. »Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju ima život vječni« (Iv 6, 54). Krist nas hoće uvjeriti, Krist nam hoće reći, da se takav život postiže Njime.

Nismo li gdjekada kao Židovi iz evanđelja? Ne razumijemo Isusovu poruku, Isusovu riječ zato, što nam se neće biti mudrima u Božjoj mudrosti. Ne sviđa li nam se više mudrovati ljudski, pozemljarski, polovičnjački i bez predanja, koje može imati jednostavno dijete i koje zbog jednostavnosti prihvaća ono, što Bog traži? Nismo li u svojim računima vezani na svoje zemaljske planove, koji se ne mogu shvatiti kao temelj za nadogradnju, kojom će Bog doći svojim nadčovječnim, nadzemaljskim, svojim božanskim i vječnim? Mi često dijelimo ono naše »ljudsko« od »onog« Božjeg. Pri tom ne ćemo niti nastojati vidjeti da se ono božansko nama predaje kao naše, a ne kao nešto nama tuđe. Mi ne mislimo dosta na to, kako Bog teži za sjedinjenjem svih naših težnji sa svojom težnjom, a ta izvan Božjeg života upravo hoće naglasiti sjedinjenje Boga s čovjekom.

U hrani Njegovim tijelom. Zato nas svojom hranom hoće ojačati. Zato nam govori da ojačanje trajne vrijednosti nije u razuzdanosti i razularenosti naših podsvjesnih težnji, već u jedinstvu našeg ljudskog s onim božanskim, s njegovom snagom.

Zato bi nam Bog, koji nam daje u svojoj mudrosti sebe i to zbog našeg nutarnjeg zadovoljstva, htio staviti u naš životni stav, u naše proživljavanje sve ono, što će u Bogu donositi naše osposobljavanje da »pjevamo i slavimo Gospodina u svom srcu«; ali, i da osjetimo da je to prava pjesma, pjesma prave radosti našeg vlastitog života.

Zato nam Božja mudrost daje sebe za hranu.

Što ćemo i iza toga ostati kao da Boga ne razumijemo? Nećemo li time dokazivati i da sebe ne razumijemo? Zašto? Zato jer razumjeti Božju riječ, Božju mudrost znači: razumjeti svoj život u punini, u snazi i jakosti, koja je Bog. U radosti koja je ja i Bog. Stoga pristupimo svojom vlastitom odlukom u taj odnos s Bogom, gdje ću se na pričesnoj klupi, na stolu Gospodjem hraniti s Njim, svojim Bogom.

DVADESET I PRVA NEDJELJA KROZ GODINU

Pravi Bog ili ... Čovjek je uza sve svoje umsko, razumsko i znanstveno naprezanje lutalac. To je očito od početka ljudskog života na zemlji. Pokazuje nam to i Biblija i znanost. On je lutalac i onaj koji mnogo toga spoznaje i pronalazi. Daleko više stoji pred njim ono, što nije spoznao u prirodnom svijetu, a i u sebi, u svom psihološkom, životnom području.

Čovjek je upravo tako i postavljen u svijet da upravlja svoje snage za osvajanje u naravnom pogledu, a i u onom, koji čovjeka odnosi prema Nekome, o kome sve ovisi. Sigurno je Onoga, koji je gospodar naravi i nadnaravi, još teže upoznati. Zbog toga je taj, koji je nad svime, a to je Bog, koji je, da bismo ga bolje upoznali, prišao čovjeku. U tom smislu se mogu razumjeti Jozuine riječi upravljene starješinama Izraelovim: »Ako vam se neće služiti Gospodinu, izaberite danas kome ćete služiti: možda bogovima kojima su služili vaši oci s onu stranu rijeke (Eufrata), ili bogovima Amorejaca u čijoj zemlji sada prebivate! Ja i moj dom služit ćemo Gospodinu!... Odgovori narod... I mi ćemo služiti Gospodinu, jer on je Bog naš!« (Jš 24, 15, 18).

Jozua sjeća Izraelce ... Jozua je htio tako prisjetiti Izraelove sinove, koje je Bog preko Abrahama izabrao, kojima se objavio kao jedini Bog i onaj koji hoće svome puku, svome izabranom narodu dobro; ali, koji mu je rekao da njegovo dobro — dobro naroda i čovjeka može biti samo u odnosu na dobro, koje Bog daje čovjeku. On napokon i bolje poznaje cilj čovjekov. Abraham — koji je raskinuo s kumirima, krivam bogovima, nebogovima i služio objavljenom Bogu, Bogu koji ga je izabrao, koji je kušao njegovu vjeru i uvelike ga zbog kušnje, u kojoj je ostao vjeran, nagradio — nije mogao to učiniti za sve svoje potomke. Zato će se i kroz povijest

izabranog naroda opažati samovolja pojedinaca ili skupina, koji će se odvajati od Boga, koji se objavio Abrahamu i koji je vodio izabrani narod. Na takvo stanje smjerao je Jozua, koji je Izraelce upozoravao da se jednom odluče, pa da u vezi s tim i podnesu posljedice! Ili slijedite jedinoga Boga ili slijedite ispraznosti kumira bilo babilonskih bilo amorejskih...

Ta opasnost nije bila samo kod starog Izraela. Ona postoji uvijek, i danas, i to upravo zbog toga, što čovjek ostaje slobodan, hoće li služiti Bogu ili nečemu drugome. To nešto drugo, što se nalazi izvan dopuštenosti Božje, nešto je naše, što se ne uklapa u Božji poredak dobra. To je zapravo ispraznost obzirom na naš cjelovit život. To je nešto što nije Božje, što je kumirsko, idolopokloničko; to je zapravo ono, što nas sprečava da se uklopimo u Boga. To je nešto što nas upravo ponizuje, jer trčimo od onoga koji je uzvišenost, trčimo od Boga. Biblija nas upozorava da se čovjek, dok se odvraća od Boga, jer ga neće priznati Gospodarom, zapravo vraća svakovrsnim gospodarima: novcu, vinu, pohoti, nasladi, zavisti, mržnji, grijehu pa čak i nekom samoizvanjskom vršenju zakona. Iza tih mana — koje možemo nazvati ljudskim kumirima — krije se nepriznavanje jedinoga, istinskog Boga, u kome čovjek dobiva svoje vlastito uzvišenje.

Isus otkriva istinu. Tko zna koja je od tih mana stajala i gospodarila srcem onih, kojima je Isus propovijedao o živom Bogu, o Bogu koji je Njega kao svoga Sina poslao, da bi spasio svijet? Tko zna, čime su bili prožeti oni, koji su Isusa slušali i kojima je govorio: da je Njegova ljubav, a ta je i ljubav Njegovog božanskoga Oca, takva, da će se On predati ljudima za hranu upravo zato, jer to hoće Bog Otac; jer to hoće On, koji je iz ljubavi prema ljudima i postao čovjekom; čija je ljubav pokazana u žrtvi za spas čovjeka, za sjedinjenje čovjeka s Bogom. Tko zna kakvi kumiri vlasti, mržnje, vlastite naslage grijeha bijahu zavladali onima, koji su odlazili od Isusa; nad kojima se Isus žalostio. Isus ih je pustio da se slobodno odluče, zašto hoće i kamo hoće poći: svojim kumirima ili jedinomu pravomu Bogu, koji je Njega poslao da objavi pravu Božju ljubav. U njoj se može razumjeti punina i cjelovitost ljudskog života. Isus je poput Jozue tražio slobodnu odluku, iako mu je bilo tako teško, da je svoje apostole upitao: »Da možda i vi ne kanite otići?« No, oni su bolje upoznali Krista, Njegovu nesebičnost i ljubav, brigu za njih; odgovorili su s Petrom: »Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi vječnoga života!« (Iv 6, 68). Ovaj je odgovor utješio Isusa zbog žalosti, koju je osjećao, jer Ga toliki ne htjedoše slijediti, već prihvatiše put kumira...

Pavlovo produbljenje misli. Misao sv. Pavla u poslanici, u drugom čitanju, nije ništa drugo već izgradnja onih, koji poput apostola slijede Krista, Božjeg Sina. Taj Krist, uskrsnuli, nikada se ne odjeljuje od svojih, od svoje zajednice, koja je prikazana Crkvom i koju Krist ljubi, kao što zaručnik ljubi svoju zaručnicu: brižno, iskreno, s puno požrtvovnosti i predanja. Zato Pavao i govori o Crkvi koju Krist ljubi. To su Njegovi vjerni, za koje se On predao na križ i sada se predaje u euharistijskoj gozbi. On očekuje od svojih vjernih da unutar Crkve ostaju vjerni Njemu, da se ne bi predavali kumirima svojih strasti. Sve to Pavao za osvjetljenje prebacuje na osnovicu ljudskog društva, ljudske zajednice. Njome se Crkva produljuje u budućnosti — a to je ženidbeni život. Stoga govori o podložnosti žene mužu, ali naglasuje ljubav muža prema ženi. To zapravo znači predanje muža ženi, kao što se Krist predao za sve nas, za Crkvu u žrtvi! Iz takvog života muža i žene moći će oni, koji su naravni slijed te ljubavi, jednako tako biti u zajedničkoj ljubavi s Crkvom. Ona je Krist i mi, Krist i svi ljudi, svi kršćani. Njih Krist, glava, ljubi kao što muž treba ljubiti svoju ženu! Bez sebičnosti! U predanju i žrtvi!

Tako je sv. Pavao protumačio otajstvo Crkve i Krista, kao što se vidi u otajstvu zajedničkog života muža i žene, koje Bog posvećuje.

Pitajmo se. Danas bismo tolike od nas morali pitati, kao što je Isus upitao svoje apostole: »Zar ćete me i vi ostaviti?« Zašto velim danas? Zato jer su toliki otišli od Boga, od Krista, da se vežu na vlastite kumire: »dobar« užitak - pokvareno tjelesni ili pretjerano opojni, novčano bogati, sladunjavo egoistični ili sentimentalno uživajući. Nije li to nešto što je daleko od nas, koji se nazivamo kršćanima?...

Isus očekuje odgovor. Taj ovisi o našem prilaženju Bogu i o njegovoj ocjeni, da li Boga shvaćamo onako, kako nam je poručio — a to znači u ljubavi, koja je žrtva — ili u svojoj kumirskoj opredijeljenosti, pa to onda nazivamo Božjim, crkvenim, koncilskim, suvremenim i progresivnim. Tako fraziramo da bismo sakrili svoju pravu istinu, svoje

pravo doživljavanje, koje nije u žrtvi, kao što ju je Krist pokazao prema nama, prema svojoj Crkvi; kao što je traži od nas prema sebi.

Ne bi li se gdjekada u tom fraziranju i sakrivanju našeg pravog lica mogla naći razlika između iskrenog priznanja, kakvi jesmo — i onoga što nam Krist poručuje: »da si vruć ili hladan, ali jer si mlak, počet ću te izbacivati iz svojih usta!« (Otk 3, 15—16).

Krist bi želio znati, da li smo uz kumire svojih opredijeljenosti ili uz Njegovu poruku ljubavi! On u Euharistiji očekuje naš odgovor.

DVADESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

Božji zakon povlastica. Pojam zapovijedi uvijek je povezan sa zakonom. Zakon je razumna odredba izdana od zakonodavca za zajedničko dobro svih koji se nalaze u zajednici... Zakon zapovijeda, mora ga se izvršiti. Nije dan na volju.

Tako i ovo, što smo čas prije saslušali iz Ponovljenog zakona, ima snagu zapovijedi. »A sada, Izraele, poslušaj zakone i uredbe, kojima vas učim, da biste ih vršili, i tako poživjeli... Ništa ne dodajte onome, što vam zapovijedam... vršite zapovijedi Gospodina, Boga svoga, što vam ih dajem... Koji je narod tako velik da bi imao zakone i uredbe pravedne kao što je sav ovaj Zakon koji ja danas stavljam pred vas« (Pnz 4, 1, 2, 8).

Veličina toga izraelskog naroda ne proizlazi po naravnom mnoštvu i velikom broju pripadnika. Nikako. Kroz svu povijest izabranog naroda on se susretao s daleko brojnijim narodima i daleko jačim. Veličina stoji u uzvišenosti. Ona proizlazi upravo odatle, što je taj izraelski narod Bog izabrao da mu objavi: svoje ime, svoju volju, svoje zapovijedi. Sve to zato da bi se, iz te povezanosti i prisnije doživljenosti, moglo dogoditi ono, što je Bog pripravljao kroz povijest izabranog naroda: Krista Spasitelja! To je bio poseban poziv izabranom narodu, jer su svi drugi narodi mogli jednako tako upoznati Boga po zakonu naravi. Djela nam apostolska u tom smislu naglasuju: »On je u prošlim vremenima pustio sve narode da idu svojim putevima« (Dj 14, 16). Samo je izabrani narod imao dar, milost da je išao Božjim putevima,

i to baš zbog toga, da se preko njega pojavi Isus i da taj Isus donese blagu vijest o pravom stanju čovjekovom!

Zakonom se pripravlja-ju za Spasitelja. Sam naziv Torah — zakon — u kome su sadržane zapovijedi, prema hebrejskom, upravo označuje nauku, što ju je Bog dao ljudima za uređenje, njihovo pravilno ponašanje, vladanje, cijeli život, preko kojega će doći napokon Spasitelj. Smisao dolaska Spasiteljeva i stoji u tome, da upotpuni gledanje ljudskog života, da mu dade potpuni smisao. Poganski su narodi mogli slijediti vlastite puteve; mogli su tapkajući u neznanju tražiti volju Božju. Izabrani ju je narod imao čast saznati izravno od Boga. Izabrani narod imao je mogućnost bolje saznati, što Bog očekuje od ljudskog života; saznati, kako Bog želi, da se ljudski život, sa svim svojim običajima i naravnostima, uklopi u zapovijedi Božje, u zapovijedi koje treba obdržavati.

Bog je poručio što trebaju obdržavati pripadnici izabranog naroda, da bi izvršili svoje poslanje: spoznati Boga i dati mu slavu (Rim 1, 21). Spoznati Boga, a ne dati mu slavu, izvor je grijeha, koji se zove religiozni grijeh. S tim su povezani svi moralni grijesi i padovi. Bog je dao izabranom narodu Spasitelja, kojega je očekivao; zapovijedi, kojih se ima držati. To je taj potrebni zakon!

Sv. Jakov o djeci Božjoj. Na tome su osnovane i riječi sv. Jakova u drugom čitanju, koje nas upozorava na stanje poslije Isusa. Isus je objavio, što je potrebno činiti za najviše objavljenje: djeca ste Božja i trebate živjeti kao djeca Božja! Stoga sv. Jakov i piše: »Sa svom krotkošću primite usađenu riječ, koja ima moć spasiti duše vaše! Ne varajte sami sebe: budite vršitelji riječi, a ne samo slušatelji. Čista i neokaljana bogoljubnost stoji u tome da se zauzmete za sirote i udovice u njihovoj nevolji, da se neokaljani čuvate od ovoga svijeta« (Jak 1, 21—22, 27).

Sv. Jakov to stavlja u okvir izvršenja, a ne samo pripovijedanja, ne samo govorkanja bez sadržaja u životnim potezima.

Sv. je Jakov to mogao otvoreno govoriti i naglašavati kao zapovijed, kojom se može postići i održati najosnovnije: da

ostanemo čista djeca Božja! Mogao je to naglašavati, jer je to čuo od Gospodina.

Djeca Božja — ne kao farizeji. Isus se u susretaju sa farizejima strašno ljutio, što su sve preokrenuli u jedan preveliki obzir prema onom ljudskom i iskrivljenom, a zanemarili su Božju zapovijed. On je pozivajući se na Izaijine riječi otvoreno govorio: »N a p u s t i l i s t e z a p o v i j e d B o ž j u, a držite se predaje ljudske... Poslušajte me i svi me razumijte: Ništa što izvana ulazi u čovjeka ne može ga onečistiti... Ta iznutra, iz srca čovječjega, izlaze zle namisli: bludništva, krađe, ubojstva, preljubi, lakomstva, opakosti, prijevara, razuzdanost, zlo oko, psovka, oholost, bezumlje. Sva ta zla iznutra izlaze i onečišćuju čovjeka« (Mk 7, 8, 15, 21—23).

Izvršitelji zapovijedi. Kada te misli povežemo s prvim i drugim čitanjem, vidjet ćemo da je Bogu stalo do toga da se izvršuje njegova zapovijed. Ta stoji u tome, da izvršujući ono što Bog nalaže, ostanemo doista u odnosu poštovanja prema Bogu; ali, tako da se možemo pred Bogom vidjeti s vrijednim životom djece Božje!

Ako želimo biti oni, koji će slušati zapovijedi Božje, onda moramo prema riječima sv. Jakova biti izvršioci Božjih zapovijedi. To je tražio Krist, a sv. Jakov ponovio. Moramo dakle paziti da nam ne bi srce i život iznutra bili na jednoj strani, a naša djela na drugoj strani. Morali bismo se naći na onome što Bog traži, a ne samo na izvršenju vanjskog, da ne kažemo prikrivenog djelovanja. To znači: naša nutrina ima biti povezana s onim što činimo!

Sada bismo se mogli pitati u okviru novog zakona, u okviru Spasiteljeve objave i zapovijedi: da li smo doista onakvi, kakve nas Krist traži? Pazimo li, da se ne bismo iznutra onečistili? Nisu li naše zamjerke drugima često puta iznakaženi prigovori? Ne bismo li sami sebi morali — gledajući se u srce, u nutrinu — prigovoriti, da kod nas ima toliko toga onečišćenoga, makar je to ostalo samo u uskom okviru, makar naše namjere i naša djela zna samo malen broj osoba. Možda gdjekada samo jedna.

Ispitajmo se. Spremni smo u takvom duševnom nastrojenju drugima krojiti pravdu, a sami sebe ispričati na lak način. Kamo sreće da nije tako! Tada će nas Krist doista proglasiti onima, koji r a z u m i j u N j e g o v u z a p o v i j e d i i z v r š e n j e z a p o v i j e d i o našem moralnom životu. U njemu se kristali ono osnovno: djeca smo Božja. Kamo sreće, ako u našem životu nema potajnih namjera, koje onečišćuju; potajnih namjera, kojima se gubi čisto srce, koje je spremno Boga gledati. Možemo biti sretni, ako u nama unutra nema prljavih misli i namjera s kojima su — prema Isusovim riječima — spojene: prijevare, raskalašenost, lakomstvo, preljub, oholost i razuzdanost. Mi možemo biti sretni i Gospodin s nama, ako u našim srcima može opaziti čistoću, koja se uklapa u Božju zapovijed života djeteta Božjeg. Mi možemo biti sretni, ako smo izvršioci onih Kristovih poruka, koje nas vode ovozemaljskim putevima čiste Bogu.

Odgovorimo sami sebi, da li smo doista takvi? Nije li u našoj nutrini još štokakvih prljavština, koje onečišćuju? Nismo li daleko od onog Kristova poziva: živite čisto i bezgrešno! Još jedno pitanje uz to: zar ne mogu to ispraviti i ne biti kao farizej? Farizej gleda samo na ono izvanjsko. Ja ću gledati taj nutarnji sadržaj svoga života, koji je poznat samo meni i Bogu; ispravit ću sve, da doista mogu reći: postao sam ne samo slušač, već izvršilac Božje riječi. Ona u meni stvara n o v u k v a l i t e t u valjanog djeteta Božjeg; djeteta koje se uklapa u život Božjih zapovijedi.

DVADESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Težnja za Spasiteljem. U jednoj lijepoj slici, koju može doživjeti samo onaj, koji je iskusio život pustinje, prorok Izaija predočuje svojim sunarodnjacima poruku Božju. Izraelci su iskusili toliko puta, i pojedinačno i kroz povijest svojih lutanja, što znači pustinjski život. Najveća radost može biti umornom i ožednjelom čovjeku dolazak k izvoru vode, k potoku koji osvježava svojom vodom pustinjski goliš. U takvu situaciju naravi stavlja Izaija prorok veoma slikovito dolazak onoga, kojega narodi očekuju kao svoga Spasitelja u svom pustinjskom hodu kroz život. On će d o ć i kao jedno o s v j e ž e n j e i z v o r — v o d e. Da, tako će se pojaviti

Spasitelj onima, koji čekaju utjehu života. »Budite jaki, ne bojte se! Evo Boga vašega . . . on sam dolazi, požuruje da nas spasi. Sljepačke će oči progledati, uši će se gluhih otvoriti, tad će hromi skakati kao jelen, njemakov će jezik klicati« (Iz 35, 4—6). Svi ovi bolesnici očekuju svoje ozdravljenje kao žedan i izmoren putnik u pustinji vodu. Ovim naravnim slikama Izaija obećaje Boga-Spasitelja. I svatko bi rekao, kad se susretne s Njim, bit će mu najzahvaljniji.

Isusova potvrda. Kad se Bog doista pojavio, kad je Krist hodao galilejskim okolišem, upravo su tako počeli susretaji s onima, kojima je vraćao njihovo zdravlje. Sv. Marko izvještava: »Donesu mu nekog gluhog mucavca pa ga zamole da stavi na nj ruku. On ga uzme nasamo od mnoštva, utisne svoje prste u njegove uši, zatim pljune i dotakne se njegova jezika. Upravi pogled u nebo, uzdahne i kaže mu: ‚Effata' — to znači: ‚Otvori se'. I odmah mu se otvoriše uši i razriješi vez jezika, te stade govoriti . . . a oni radosni i preko svake mjere zadivljeni i sretni govorahu: »Sve je dobro učinio. Gluhima daje čuti, nijemima govoriti« (Mk 7, 32—37).

Tako se Isus susretao s ljudima. Oni su osjetili da im daje, da i m č i n i d o b r o. No, smisao Isusovog dolaska na svijet bio je daleko dublji, vredniji. Čudesima je pomagao ljude samo zato, da ih uvjeri da je Njegov susret s njima produbljenje spoznaje, da Bog ima nakanu svakog čovjeka unijeti u svoj život, sebe dati čovjeku. To je bila osnovna misao Kristova. Nju je On uokvirio u svojoj nauci o kraljevstvu Božjem u ljudskim životima.

Spasenje u Kraljevstvu Božjem. Misao je Izaije proroka o tome: kako će Bog doći i što će učiniti. Evanđeoska poruka da je Bog došao i da je doista to učinio, ima svoje puno značenje u tome, što Isus naziva pozivom i odazivom za kraljevstvo nebesko. To je onaj susretaj s Bogom svakog onog, koji nije zagnjurio smisao svoga života u izabrani besmisao. To je onaj susretaj s Bogom, u kojem čovjek doživljuje ne samo svoju ograničenu radost već radost u potpunosti, radost koja izvire iz sjedinjena s Bogom. Bog nam se daje kao dar, koji nas poziva na to darivanje. To je dakle taj d u b l j i s m i s a o Isusova dolaska na svijet i čitavog Isusovog puta kroz krajeve našeg planeta, naše zemlje. Na to se odnose riječi sv. Jakova: »Čujte, braćo moja ljubljena: nije li Bog one koji su u svijetu ubogi izabrao da budu bogataši u vjeri i Baštinici Kraljevstva, što ga obeća onima koji ga ljube?« (Jak 2, 5).

Uz smisao sv. Jakova. Mogli bismo protumačiti ove riječi kao poziv nekima. Sv. Jakov u svojoj poslanici baš upozorava na to i hoće naglasiti: da ne bismo ljudski sudili; da ne bismo bili pristrani; da ne bismo one, koji nam se sviđaju svojom odjećom, pozivali na ono Božje, dok možda nemaju za to pripravnosti. I one koji nam se ne sviđaju, iz tko zna kojeg razloga, jednostavno odvraćali od onoga, što im Bog nuđa u našoj zajednici, u zajednici kraljestva Božjeg već ovdje na zemlji. Sv. Jakov apostol završuje pitanjem ovako djelujući: »Ne pravite li razlike u sebi te postajete suci što naopako sude?« (Jak 2, 4).

Pozvani su u kraljevstvo Božje svi ubogari ove zemlje. To označuje Kristova riječ: mnogo je zvanih, ali malo odazvanih. No, sasvim je sigurno da nikome, našim ljudskim mjerenjima i procjenjivanjima, ne smijemo praviti zapreke za ulazak u kraljevstvo Božje. Zapreku može samo ostvariti pozvani, koji to neće; koji se neće odazvati i to upravo zbog toga, što je Krist ulazak u kraljevstvo Božje uvjetovao. Veoma je mnogo onih, koji ne prihvaćaju uvjete; koji se zbog toga ne odazivaju susretu s Bogom; koji zbog toga svoj veliki životni poziv da imaju nadu u životu Boga, jednostavno ne prihvaćaju. Oni ostaju u svom ograničenom smislu života iza kojeg zjapi besmisao.

Znajmo, dakle, da smo svi pozvani na dobitak toga najvećeg Božjeg rada, da ga nismo zaslužili, ali da ga Bog nikome ne uskraćuje. No, na ponuđenu milost potrebno je odazvati se.

Pavlovo psihološko tumačenje. Oni koji su o k o r j e l i u z l u, n e ć e n i k a d a b a š t i n i t i Kristova i Božjeg kraljevstva, govori sv. Pavao u svojoj poslanici Korinćanima (1, 6, 9). Zašto? Zato jer okorjeli u zlu ne mogu imati mentalitet onih, koji su siromašni, svojim duhovnim pogledima, na materijalna dobra; njima materijalna dobra nisu sve u njihovom životu. Onaj koji je zao, nikada ne može doći do ta-

kvog shvaćanja, doklegod se ne riješi svoje zloće. Zloća stoji u čovjeku kao jedan osjećaj, koji mu ne da vidjeti dublje, uzvišenije vrijednosti; koji mu ne da opaziti Boga. Zao čovjek u svom srcu ne može imati stav djeteta. Taj je stav potreban za kraljevstvo Božje; upravo zato, što zao čovjek ne može u svom životu posjedovati iskrenu zahvalnost za ono, što mu Bog nuđa — samog sebe. Zašto? Zato jer je zao čovjek zagnjurio samo u iskorištavanje materijalnih dobara; ne može vidjeti duhovne vrijednosti; ne može dokučiti najvišu vrijednost — Boga. Bog se, naime, može dobiti samo u obliku dara. Ako je životna orijentacija nekome unaprijed onemogućila da bi tako pristupio tajni Božje dobrote, nikada je neće moći ni doživjeti, jer ne ispunjava uvjet: tražiti taj dar, tražiti Boga, koji se daje.

Spremnost za Kraljevstvo Božje. Za kraljevstvo Božje treba biti spreman dati i žrtvovati sve svoje, jer ono nadvisuje sve djelomične vrijednosti. Drugim riječima: ovaj uvjet traži spremnost, postepeno, tokom života i na samrti. Smrt je neizbježna. Sv. nas Matej upozorava, zabilježenim Isusovim riječima, da je potrebno tako u životu djelovati i spremiti se za najveći dar: »Kraljevstvo je nebesko kao blago sakriveno u zemlji. Čovjek kad je pronašao to blago, ode, proda sve svoje i kupi to blago« (Mt 13, 44).

Ova nam prispodoba hoće reći da je sve manje vrijedno od kraljevstva Božjeg, od posjedovanja Boga, To je prava radost, ona koja je prikazana u bibliji željom za izvor-vodom u pustinji, za posjedovanjem zdravlja koje nedostaje. Tim je prispodobama Bog htio otkriti jedan dio onoga što oko ljudsko nije vidjelo, što jezik ljudski nije mogao progovoriti, uho ljudsko čuti. To je kraljevstvo Božje, koje Bog daje onima, koji ga iskreno ljube; koji su sposobni i spremni žrtvovati se za Boga ovdje na zemlji. Samo kroz taj život možemo doći do potpunog života — do kraljevstva Božjeg u nama.

Pomozi nam, Gospodine, tako se odazvati na tvoj poziv.

DVADESET I ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU

Izaija o pomazaniku. »Gospodin Bog uho mi otvori: nisam se tome protivio niti uzmicao. Leđa sam podmetnuo onima što su me udarali, a obraze onima što su mi bradu

čupali i lica svojega nisam zaklonio od pogrda ni od pljuvanja. Gospodin mi pomaže. Zato se neću smesti. Zato učinih svoj obraz kao kremen i znam da se neću postidjeti« (Iz 50, 57). Tako piše Izaija prorok. On gleda svoju situaciju, koja nije nimalo ružičasta i to upravo zato, što su se njegovi sunarodnjaci, a to su članovi izabranog naroda, odmetnuli od Boga, a on ih želi privesti natrag Bogu. Sam je zbog toga mnogo pretrpio. U sveobuhvatnijoj je misli manje govorio o sebi a više o Mesiji, koji će doći i spasiti narod, koji je zbog svojih bezakonja mnogo pretrpio.

Ako misli Izaije proroka povežemo s onim, što nam govori evanđelje sv. mise, onda ćemo lako moći spojiti smisao Izaijinih riječi i Krista, na kojega se te riječi u proročkoj viziji odnose.

Isusova potvrda Izaijinih riječi. Isus je već poučio svoje apostole o tome da je On Krist - pomazanik. Petar u ime svih upravo to odgovara, kad ih je Isus upitao: »Što govore ljudi, tko sam ja?« . . . »Ti si pomazanik Krist« (Mk 8, 27, 29).

Isus je na to priznanje počeo obrazlagati apostolima, što se s Njim treba dogoditi. To se upravo podudara s onim, što govori Izaija o Kristovoj budućnosti. Poruga i trpljenje pratit će pomazanikov život. To nije išlo u glavu apostola, jer poimanje pomazanika Mesije, Krista, uzvišeno je u njihovom očekivanju narodnog oslobođenja. Isus je, međutim, u svom poslanju išao dalje od toga. On je govorio o spasu na svesljudskom planu. To da je On došao kroz izabrani narod znači, da se Bog s tim narodom poslužio, da može sam, a i drugi, vidjeti, kako je odmetanje od Boga uvijek povezano s nerazumljivim teškoćama; kako je povratak k Bogu put, u kojem se mogu razumjeti teškoće životnih usmjerenosti.

Apostoli ne razumiju. Isus je otvoreno govorio o sebi: Sin će Čovječji mnogo pretrpjeti, bit će osuđen od starješina, pismoznanaca i glavara svećeničkih. To su vođe naroda. Bit će ubijen i nakon tri dana će oživjeti, uskrsnuti, pobijediti smrt. Sve je to ostalo mutno; opaženo samo u kontrastima: Mesija ne smije trpjeti; Mesija mora doživjeti slavu, a pri tom su zaboravljati na slavu, koju može proizvesti samo Bog; zaboravljali su na slavu uskrsnuća. Zato Petar govori da ne misli na to, da je to nemoguće spojiti u njihovim glavama. Isus će Petru: »Nosi se od mene, sotono, jer ti nije na

pameti, što je Božje, nego što je ljudsko« (Mk 8, 33). Isus je htio — da tako kažemo — u to ljudsko, čime su bili prožeti i apostoli, unijeti ono božansko. Očito je da do toga časa to još nije bilo moguće. Petar se u ime svih tome opirao. On je gledao u Mesiji vanjsko i veličanstveno proslavljenje. Zato nije ni opazio riječi, koje izriču temelj vjere u Krista: da će Krist iza tri dana uskrsnuti; da će tako doživjeti proslavljenje.

Ono što je čovjeku uvijek teško i odurno — patnje i trpljenja — Krist je povezao s tajnom svoga mesijanskog, oslobodilačkog poslanja. To je upravo nešto, što ne ide u glave ljudi, koji bi bili valjani poklonici Kristu, samo kad toga ne bi bilo . . . To je bila podloga za strašni ukor, koji je Krist upravio Petru, ali i svim svojim, do tog vremena, ne posve odgojenim apostolima.

Tajna patnje o otkupljenju. Krist je tajnu patnje unio u svoj život, kroz život u smrt; i sve je to nadvladao istom u uskrsnuću. To je Njegov put, na koji je pozivao svoje apostole, učenike i sljedbenike. No, to je put, koji je ostao nerazumljiv i sve do danas. Takav će i ostati, ako mu ne pristupimo snagom vjere. Ako ga gledamo naravnim promatranjem, uvijek će nam ostati težak i oduran, a s tim i nerazumljiv.

Tek u vjeri Kristovim riječima: — tko hoće da ide za mnom neka uzme s v o j k r i ž i s l i j e d i m e n e — može to kršćanin razumjeti. Krist nije rekao neka traži svoj križ. Ne! Taj će doći, taj se provlači kroz naš život, kao što je to bilo i kod Krista. On samo govori riječima: neka uzme svoj križ. Neka ne mislimo da ćemo život moći učiniti kršćanski vrijednim, ako ne budemo htjeli nositi ono, što će se u životu nagomilati; što će nas pritiskati kao križ. Mi kršćani nismo nikakvi stoici, koji bi veličali veličinu patnje. Ne! Mi smo kršćani dužni strpljivo podnijeti ono, što je podnosio Krist. Ako trpimo s Njim, Njemu slično ili jednako, to je samo zato, da na Njegov način budemo i proslavljeni (Rim 8, 17). Kršćanin treba uočiti činjenicu, da u patnji ne živi samo on, već da Krist živi u njemu. Tako njegove patnje Krist kao i svoje unosi u smrt, u kojoj se doživljuje proslavljenje. To je smisao patnje, koju nećemo ovdje nikada razumjeti; cijela je narav u svom stavu okrenuta protiv onoga što je teško, mučno i povezano s patnjom.

Misao je sv. Jakova izražena riječima: »Što koristi čovjeku, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a d j e l a n e m a ?« (Jak 2, 14). Upravo se ta misao odnosi na patnju, koja je s tim usko povezana, makar samo u onom dijelu, koji nam govori o našem egoizmu i o kršćanskoj potrebi borbe i nastojanja protiv shvaćanja, što će nam koristiti u tjelesnom smislu a za shvaćanje kako patnja ulazi u misterij, u tajnu života, koju nam otkriva Krist svojim putem i pozivom da mu vjerujemo.

Vjera s djelima. Koliko ima ljudi, koji vjeruju u Krista; koliko ih ima koji tako divno govore o Kristu, o veličini Njegove nauke; ali, samo to! Bilo bi potrebno da ih poprate djela u njihovom životu, i to djela, koja će biti povezana s vjerom u Kristovu riječ: ako hoćete ići za mnom, uzmite svoj križ i slijedite me. Takva djela će biti ona, koja će potvrđivati vjeru onih, koji prilaze Kristu. »Vjera, ako nema djela, mrtva je u sebi«, naglasuje sv. Jakov. Nije dovoljno vjerovati: da je Krist svemoguć i da će sve najbolje učiniti; potrebno je tu vjeru potkrijepiti djelima, kojima će se prepoznavati život svakog od nas.

»Neće ući u kraljevstvo Božje — to se ostvaruje vjerom — onaj koji mi govori, Gospodine, Gospodine, već onaj koji vrši volju Oca moga nebeskoga« (Mt 7, 21). Volja je Oca nebeskoga bila: da njegov Jedinorođenac spašava čovjeka u susretaju s djelima koja označuju patnju, teškoće života i svladavanja; da sve to unese u smrt, iz koje će proizaći kao pobjednik i osloboditelj. Zar to neće Bog tražiti i od svakoga od nas, koji želimo ići stopama Kristovim? Zar to ne traži od kršćana, koji će svoj pravi angažman moći prepoznati u svladavanju teškoća. One prevladavaju u odnosu na naš komoditet i bezbrižnost za drugoga. Naš nekršćanski osnov trebamo pokršćaniti, učiniti kristovskim. Naša djela moramo prepoznati u Božjem pozivu: da radimo za dobro svih ljudi, osobito nama bližih; da smisao našeg djelovanja stoji u odnosu na Krista, na Onoga koji nas je pozvao na takva djela u vjeri, djela koja se upravo svojom ozbiljnošću u tome očituju.

Tu nađimo sebe kao kršćane, koji neće biti samo pripovjedači već oni koji će djelovati. Zar nam u toliko slučajeva ne govori naša savjest da je potrebno okrenuti svoj pogled na ono, što Bog traži, a ne svoj životni stav okretati od

Krista, jer nam je teško? Na taj način nećemo imati djela, koja potkrepljuju smisao naše vjere.

Hoće li nam tkogod izravno dobaciti misao sv. Jakova: »Inače bi mogao tkogod reći: Ti imaš vjeru, a ja imam djela. Pokaži mi svoju vjeru bez djela, a ja ću tebi djelima pokazati svoju vjeru« (Jak 2, 18).

Kriste, daj nam snage, da u Tvom životu otkrivamo sebe i da u Tvojim djelima možemo prepoznati svoj život, koji će Te slijediti djelima našim.

DVADESET I PETA NEDJELJA KROZ GODINU

Pravednik — bezbožnik. Život pravednika uvijek će u ljudskom društvu biti živa opomena bezbožniku. Zašto? Zato je bezbožnik u pravedniku otkriva i jasno vidi sve svoje nedostatke. Kako? Na taj način, što sam može uvidjeti da se njegov život udaljuje od života pravednika; i sam bezbožnik može osjetiti da bi želio biti drugačiji, kad to ne bi bilo povezano s teškoćama, koje bi morao prebroditi. Toliko je ljudi, koji će nam znati reći: kad bih mogao vjerovati, kad bih mogao biti kao pravednik...

No, to je samo želja, koja ostaje neispunjena, jer takav čovjek nema odlučnosti uhvatiti se u koštac sa svim svojim navikama, koje ga odalečuju, udaljuju od vjere, od Boga, od pravednog žvota.

Bogoslužno nam čitanje iz Knjige mudrosti upravo pokazuje takav odnos bezbožnika prema pravedniku: »Postavimo zasjedu pravedniku, jer nam smeta, i protivi se našem ponašanju, predbacuje nam prestupe protiv Zakona i spočitava kako smo izdali svoj odgoj« ... Bezbožnik je na sve spreman, samo da ne bi sebe trebao ispravljati. »Osudimo pravednika na smrt sramotnu, jer će mu, kako veli, doći izbavljenje« (Mudr 2, 12, 17, 20).

U smislu ovih namjera bezbožnika pogledajmo slučaj Isusov i Njegovu osudu. Promotrimo one, koji su se pozivali na Boga; to su židovski književnici i farizeji. Oni su se čak nazivali čistijim vjernicima. Oni su nosioci židovske vlasti u Isusovo vrijeme. Ti su se i te koliko pozivali na pisani zakon. Oni su upravo zato osudili Isusa, jer im je kao Bog, kao pravednik bio trajna opomena, da nešto s njihovim shvaćanjem života, pa i onoga u njihovoj vjeri, nije u redu; da bi jedno-

stavno trebali sebe promijeniti, ako hoće živjeti onako, kako Bog to zahtijeva.

U Isusovom djelovanju i životu. Isus je to točno predvidio. Opažao je reakcije nepravedenih i bezbožnih ljudi, koji su se pozivali na to da oni imaju pravo; da je njihovo mišljenje ispravno. Ali, nisu se htjeli obazirati na sebe i na ispravak svoga života. U tom je nastao sukob. Krist je došao pomoći čovjeku. Kao Bog znao je bolje, što i kakav treba biti čovjekov život. Znao je, što Bog traži od čovjeka. Čitav bi se problem između svih Kristovih protivnika i Njega mogao riješiti time da su znali priznati kako rade ono, što se protivi Božjim namjerama. No, to oni nisu htjeli. Zato je Krist u poučavanju svojih učenika rekao: »Sin čovječji se predaje u ruke ljudima. Ubit će ga, ali će on, ubijen, nakon tri dana ustati. No oni ne razumješe te besjede, a bojahu se pitati ga« (Mk 9, 31, 32).

Pomalo je razumljivo da su se bojali pitati. Neko vrijeme prije nego im je govorio o smrti koju će doživjeti, Isus je učinio čudo. Izliječio je dječaka, čiji je otac rekao Isusu neka pomogne njegovoj nepotpunoj vjeri, nedostatku njegove vjere. Učenici su jednostavno mislili da će Isus učiniti isto sa svima onima, koji će imati manjkavost vjere... To bi Isus i učinio, jer je vjera u Njega bila dar Božji; dar koji se daje onome, koji je tome zahvalan i koji hoće dar vjere primiti. Upravo je to kod nepravedna čovjeka, bezbožna čovjeka. U Isusovo vrijeme, a i danas, takvi ljudi ne žele pomoći u vjeri, već ostaju ustrajni u svojoj krivoj vjeri. Bog ne može ništa učiniti, ako sam čovjek neće.

Skraćenje pravog života. U takvim okolnostima i u takvom shvaćanju Isusovih suvremenika — koji nisu vjerovali u Njega, Boga — On će se predati upravo njima u ruke. Isus poučava svoje apostole u jednoj posve božanskoj istini: »Ako tko želi biti prvi, neka bude od svih posljednji i svima poslužitelj« (Mk 9, 35). Da apostolima bude jasno, uzeo je dijete. Naglasio je da je onaj koji je u svojoj duši ponizan i malen kao dijete, sposoban primiti vjeru u život, koji Krist obećaje; vjeru u život koji će postići iza svoje smrti onda, kada će uskrsnuti. To je smisao Isusove pouke, koju je davao svojim učenicima i slušateljima. Život pravednika, čovjeka vjere dobiva svoj sadržaj ovdje na zemlji dje-

lomično, a potpuno u životu iza smrti, u uskrsnuću. To će pravednik vjerom dokučiti, dok će bezbožnik ostati daleko od toga. To će pravednik povezati i sa svojim životom ovdje, jer zna da život uskrsnuća ima svoju pratnju: djela. Moramo povezivati jedan i drugi život, jer napokon onaj iza smrti je samo promjenjeni život.

Kako opaža sv. Jakov? Čitavu Isusovu zamisao o životu pravednika, koji živi u vjeri, i o životu bezbožnika, čovjeka koji ne živi po vjeri, opisuje izvrsno, u svojoj poslanici, sv. Jakov. Ako čovjek živi u povezanosti s Bogom, ako se dozvoljava obuhvatiti silnicama božanske privlačnosti, onda će biti napojen mudrošću odozgo; mudrošću, koja će kroz ovaj život gledati budućnost vječnosti. Ta će ga mudrost uvijek opominjati da bude mirotvoran, milostiv, poučljiv, pun milosrđa prema drugome i dobrih plodova svoga života. Ako čovjek ne gleda na tu mudrost, koju Bog daje i koju čovjek može imati u zajedništvu s Bogom, on će najedanput osjetiti da je predan ljubomori i svadljivosti. One izgrizaju čovjeka upravo zato, jer nije sebe otvorio drugome, već se zatvorio samo u se i računa samo za sebe. To je nešto protiv naravi ljudske, koju je Bog stvorio. Htio je da njome, svojom naravi, bude pristupačan i milosrdan prema drugome. Čovjek, spojen Božjom mudrošću, težit će za pravednošću, kojom može unijeti mir u sebe i u svoje bližnje.

Mi u takvom okviru. Sv. Jakov naglasuje pogubnu stranu požude, koju nije prožela Božja mudrost u nama. Nije ju prožela, jer sami nismo to htjeli. Nismo htjeli uskladiti svoje životne poglede i susresti se s onim, što je Božje. Odatle je dolazilo do neprijateljstva, pogrda, svađa, do samih borba i ratovanja, ako se radi o zajednicama naroda. Nismo uskladili svoje strasti s Božjim silnicama. To znači nismo povezali svoj život s onom mudrošću, koja je u nama izvorno dana našim duhom. Duh je Bog stavio u nas upravo i ponajprije zato, da vidimo, što On od nas traži; a ne zato, da bismo izmišljali nepravedne smicalice, da bismo mogli samo sebe zadovoljiti u životu. Tako smo u sebi stvarali velike težnje za ono, što nam možda ne bi pripadalo; za ono, što nije naše; za ono, što bismo morali drugome dati, pružiti i omogućiti da ima. Kad u tom pogubnom nastojanju nismo mogli to ostvariti, onda smo nepravedno činili ono, što sami vidimo

da ne bismo smjeli; ono što Bog osuđuje. Onda smo skrivećke ili javno pred ljudima činili »svoje«. To se ne može uskladiti s onim, što Bog hoće, a na što nas dobro upozorava naša savjest. Odatle je u povredi drugoga dolazilo do ubijanja i ratova među narodima. Nije se jednostavno uzimala za mjerilo svega Božja mudrost, koja uvijek nadahnjuje čovjeka na ono bolje i plemenitije. Napokon mu govori, da je prava budućnost čovjeka čista vječnost, koja se ovdje zaslužuje pravednošću i spremnošću zahvalnog djeteta, kojemu Otac nebesa pripravlja sve što mu treba. Pri tom ne možemo ni pomisliti, kako ćemo kroz teškoće života sami, već nam je misliti, kako ćemo kroz teškoće života biti povezani s Božjom mudrošću. Mudrošću, koja će od nas učiniti djecu Božju, djecu pravednoga Oca. Bog nas je tako ljubio da je preko svih ograda pravednosti prolazio u nešto uzvišenije, a to znači u ljubav, kojom je za nas žrtvovao svoga Sina — Krista Gospodina.

Molimo Isusa da nas ojača svojim Duhom, da bismo mogli u svom životu djelovati što kršćanskije, što sličnije Njegovom djelovanju ljubavi. Tako ćemo pokazati svojim životom pravednost neba i pouzdanje u Krista.

DVADESET I ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Prorokovati u starom Savezu. Prorokovati ne znači samo govoriti o istini, koja će se ostvariti. Prorokovati znači nešto više. Znači spoznati Božju istinu. Zbog toga Bog i izabire nekoga za svog proroka. To je tako očito u starom Savezu. No, ne samo spoznati za sebe, već i za drugoga, drugome je prenijeti. Ono što je najznačajnije za proroka je to da je s prorokovanjem povezano svjedočenje o toj istini, svjedočenje vlastitim životom.

U tom smislu razumjet ćemo ono, što nam iznosi prvo čitanje u službi riječi. Govori nam, kako su dva čovjeka u Mojsijevoj blizini u taboru prorokovali. To je neke smutilo. Zbog toga »neki mladić otrča te javi Mojsiju: »Eldad i Medad prorokuju u taboru!« Jozua, sin Nunov, koji je posluživao Mojsija od svoje mladosti, prozbori i reče: »Mojsije, gospodaru moj, ušutkaj ih!« Mosije mu odgovori: »Zar si zavidan zbog mene? O kad bi sav narod Gospodnji postao prorok! Kad bi Gospodin na njih izlio svoga Duha!« (Br 11, 27—29).

Očito je misao Mojsijeva bila: o kad bi se Bog poslužio s pripravnošću svih da spoznaju Božju istinu i da je posvjedočuju svojim životom.

Svakako je proročki poziv dar, koji Bog pruža pojedincima, ali sasvim sigurno pojedincima, koji su voljni prihvatiti ono, što im Bog obznanjuje; to slijediti i svjedočiti svojim životom.

Tako su se pojavljivali proroci u starom Savezu, u starom Zavjetu. Prenosili su Božju istinu, Božja djela i riječi svojim sunarodnjacima.

Prorokovati u novom Savezu. U novom Savezu — u Savezu koji je utvrdio Krist — proroci će biti oni, koji će govoriti o Božjoj, Kristovoj istini; i onako, kako im ju je Krist obznanio i koju će potvrđivati svojim djelima, svojim svjedočenjem. Ne toliko svjedočenjem riječima, već djelima. To spada na proroka! Nemojmo se začuditi, ako ustvrdimo, da je objava, koju je Krist dao svojim suvremenicima, posve dana. Više nam se ništa neće otkriti u ovom životu. No, ono otkriveno, ono doneseno Evanđeljem, doneseno svetim Pismom trebamo dobro shvatiti i svojom živom vjerom posvjedočiti, posvjedočiti životom, koji će prožimati vjera — taj dar Božji. U tom smo smislu svi pozvani svjedočiti Kristovu nauku...

Smisao Evanđelja. Slučaj koji nam donosi u evanđelju sv. Marko očito to pokazuje: Isus je sa svojim učenicima razgovarao o tome, tko je najveći u kraljevstvu nebeskom. Svakako su učenici malo egoistično mislili na sebe. Zbog toga su i jasne riječi, koje je Ivan upravio Isusu: »Učitelju, vidjesmo jednoga, kako u tvoje ime izgoni zloduhe. Mi smo mu branili, jer ne ide s nama. A Isus reče: Ne branite mu! Jer nitko ne može učiniti nešto silno u moje ime pa me ubrzo zatim pogrditi. Tko nije protiv nas, za nas je« (Mk 9, 38—40). Smisao je Isusovih riječi: tkogod učini štogod dobra radi mene, radi Krista, neće mu biti nenagrađeno. A sve što se čini radi Krista, čini se radi kraljevstva nebeskog, kraljevstva Božjeg u našem životu. Sve što nas u tome sprečava za odbaciti je. Zašto? Zato jer Krist naglasuje da treba svjedočiti za Nj. Treba ono što je On rekao pronijeti kroz život vjere. Treba se zainteresirati da radimo ono, što je Krist rekao da je potrebno za život vječni. Život vječni je najdublji smisao

Kristove nauke. Krist upravo našim životom vjere traži svjedočenje o životu vječnom. Zato tkogod to čini, čini dobro. Taj je svjedok i taj je prorok svojim djelima za ono Kristovo. U tom se smislu može protumačiti Isusova riječ: ne branite mu da čini, jer tko nije protiv nas, s nama je!

Tkogod se dakle svojim djelovanjem približuje onome, što Krist traži, taj je Njegov svjedok. Taj je svjedok za ono najosnovnije. Taj je svjedok za spremnost i pripravnost prilaziti — svojim dobrim, evanđeljem zapovijedanim djelima — onom konačnom, gdje ćemo se s Kristom združiti u radosti neba! U Božjem kraljevstvu, što je smisao života svakog čovjeka, a osobito kršćanina. Kršćanin je Kristovom objavom prosvijetljen za djelovanje, koje nas dovodi do tog uspjeha, do tog rezultata — do Boga i života u njemu.

Sv. Jakov proširuje misao. Zato se izvrsno uklapa misao sv. Jakova, koji hoće na konkretni način, bliži način pokazati: kako se ne djeluje onako, kako Krist traži; kako se ne živi onako, kako Krist traži; kako se ne dolazi do radosti, koje Bog daje u svom Kraljevstvu. I to zbog toga, što ljudi neće svjedočiti svojim životom da su razumjeli, shvatili i usvojili Kristovu nauku Evanđelja. Oni ne ostaju proroci jedne Isusove misli: »Blago siromašnima u duhu, jer je njihovo Kraljevstvo nebesko« (Lk 6, 20). Znamo da siromašni u duhu ne znači biti ni slabije pameti, ni odrpanac, već znači imati i te kako dobar razum i volju da uz ono, što ga čini i u materijalnom smislu bogatim, zna ostati zaljubljen u ono Božje, u ono što ga vodi k Bogu, što ga vodi na kraju kraljevstvu Božjem i Božjoj radosti. To znači biti siromah u duhu; to znači svjedočiti i prorokovati Isusovu istinu, da će takvi postići kraljevstvo Božje.

Ozbiljna opomena. Zato sv. Jakov i dovikuje onima, koji svoj život i svoje bogatstvo ne shvaćaju tako: »De sada, bogataši, proplačite i prokukajte nad nevoljama, koje će vas stići« (Jak 5, 1). I bogatstvo i sjajna odijela i zlato i srebro postat će hrana rđe i moljaca pred otvorenim grobom i pred Bogom. Bog dočekuje one, koji su živjeli po njegovoj riječi, koji su svjedočili njegovu istinu. Sve će to biti dokaz protiv vas, koji ste se možda prikazivali i ponajboljima, ali koji niste bili takvi. To je ono, što čovjek ne može dosegnuti, ali što

Bog vidi u našim srcima, u našem dolaženju kroz ovaj život njemu. Gospodin nad vojskama bit će onaj, koji će u životu donijeti baš sve, čime smo mogli svjedočiti za Krista, za Boga, a nismo htjeli. Pozvani smo da pravdom i ljubavlju svjedočimo Božju Istinu, istinu koju je Krist u odnosu na bližnjega stavio kao glavnu zapovijed. I kako bi bilo strašno, kad bi se na naš život morale primijeniti riječi: »Plač kosaca vaših njiva i vapaji žetelaca dopriješe u uši Gospodina nad vojskama. Raskošno na zemlji i razvratno živjeste, utovili ste srca svoja za dan klanja. Osudili ste i ubili pravednika« (Jak 5, 4—6) svojim postupkom, svojim načinom života, u kojem se nije vidjela pravda i ljubav, već briga, prekomjerna i nerazmjerna briga, za vas same.

U čemu je teškoća? To bi bio znak da nismo razumjeli Kristov poziv za svjedočenje Njegove istine, za prorokovanje onoga, što traži Kristova ljubav i pravda!

Kako je teško, ako se kršćani — koji bi trebali biti bliže po svom pozivu istini i svjedočenju Kristove nauke — tome ne odazivlju. Teško je, ako se vidi u praktičnom životu nekršćanina daleko boljih svjedočenja za dobrotu, pravdu i ljubav prema bližnjemu. Znamo se pozivati na to da je netko izvan kršćanske zajednice i da prema tome nema smisla za razumijevanje Kristove nauke. Da, to je tragično, ali ne za one, koji dobro čine pa makar i ne bili kršćani. Tragično je za kršćane, koji su pozvani bolje poznavati poziv za dobro djelovanje, koje nas ima približiti Bogu i prenijeti u radost Boga, a to ne čine ili to ne činimo. Ne bismo li nad takvim stanjem mogli razumjeti riječ sv. Pisma: »O kad bi sav narod Gospodnji postao prorok« (Br 11, 29), i svjedočio ono, što Bog traži. Kamo sreće kad bismo dobro razumjeli riječi evanđelja, riječ Kristovu: »Tko nije protiv nas, za nas je« (Mk 9, 40) i tko *čini dobro* upravo pokazuje *da je razumio* čitav stav Kristov. Tome bi samo s naše strane trebalo pokazati pravi put, ali ne teoretiziranjem, već praktičnim životom, u kojem će onaj koji nije Kristov moći vidjeti da kroz nas u životu Krist djeluje!

To je poziv nama, a i svim ljudima, poziv koji se ispunjuje: valjanim svjedočenjem istine, koja je Bog; svjedočenjem istine, koja nas našim djelima ima dovesti Bogu ovdje, a pogotovo tamo, gdje će samo djela moći očitovati svjedočenje za Krista!

DVADESET I SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU

Brak u Božjoj zamisli. U okviru današnjih liturgijskih čitanja označuje se smisao braka. Bog reče: »Nije dobro da čovjek bude sam! Načinit ću mu pomoć kao što je on« (Post 2, 18). »Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu, i dvoje njih bit će jedno tijelo« (Post 2, 24).

Ovim je riječima jasno izražen smisao ženidbe. Jedinstvo muža i žene u *njihovim najintimnijim osjećajima*, u sadržaju njihova združivanja... Tako ih je Bog zamislio. Tako ih Bog želi. Dakako da s tom željom i dopuštenošću Bog ne gubi čovjeka s vida i ne pušta ga bezbrižno, bez pomoći. Ne! On prati čovjeka, muža i ženu svojom zakonitošću, svojom brigom i svojom ljubavlju. U tim najnutarnjijim i najskrovitijim časovima Bog je prisutan do konca njihova života. I dakako ne u tom smislu da bi čovjek — muž i žena bježati izvan Božjih zakonitosti, već da bi u njima ostali. To je otpočetka tražila i ljudska narav; narav, koja je kod primitivnog čovjeka dokučila smisao Božjeg gledanja obzirom na jedinstvo muža i žene, na jedinstvo bračnog života. Taj život treba biti prožet dobrotom srca, plemenitim pogledima zajedničkih ugodnosti i teškoća.

U Kristovu tumačenju. Kad je Krist, Sin Božji, ovu zamisao Boga Oca utvrđivao svojim prisustvom među ljudima, ljudsko srce (koje nije posjedovalo dobrote) i ljudski um (koji je izgubio plemenite poglede zajedničkog života ugodnosti i teškoća) napali su Krista, koji je svjedočio: Božju zamisao o braku, Božju zamisao o dvoje ljudi, koji će biti jedno tijelo prožeto ljubavlju u Božjoj prisutnosti. To neplemenito srce farizeja pita Isusa: »Da li je mužu dopušteno otpustiti svoju ženu?« On im odgovori: »Što vam zapovjedi Mojsije?« Oni rekoše: »Mojsije je dopustio napisati otpusno pismo i otpustiti.« A Isus im odvrati: »Zbog okorjelosti srca vašega napisa vam on tu zapovijed...« »Stoga će čovjek ostaviti oca i majku, i dvoje njih bit će jedno tijelo. Tako više nisu dvoje nego jedno tijelo. Što, dakle, Bog združi, čovjek neka ne rastavlja!« ... »Tko otpusti svoju ženu pa se oženi drugom, čini prema prvoj preljub. I ako žena napusti svoga muža pa se uda za drugoga, čini preljub« (Mk 10, 3—5, 7—12).

Svaka zamisao o toj stvari kod ljudi neplemenita srca, egoističnih prohtjeva i tko zna kakvih neurednih sračunato-

sti, dobiva veoma točan odgovor, koji je Bog, Krist dao egoistično proračunatim i zlobom zaslijepljenim farizejima: »Što, dakle, Bog združi, čovjek neka ne rastavlja« (Mk 10, 9).

Zašto to vrijedi i danas? To je vrijedilo otpočetka... To je vrijedilo u Isusovo vrijeme. To vrijedi i danas, u našem vremenu. Ovo je vrijeme uopće s jedne strane ispunjeno tolikom okorjelosti srca — da ne kažemo zlobom — koliko i tragičnim neznanjem, koje je ili sredstvo kojim se čovjek »voza« ili napokon »dobar teren« za neotvorena srca, koja i ne pomišljaju dovoljno na to, zašto ih je Bog stvorio i stavio u bračnu zajednicu. Isusova misao ili potvrda: što Bog združi, čovjek neka ne rastavlja vrijedi i danas u svim tragičnostima razorenih brakova i nesretne djece. Vrijedi i danas i za one, koji u braku pronalaze samo seksualno zadovoljstvo. To se zadovoljstvo nikad ne može nazvati ljubavlju bračnih drugova, već egoističnom proračunatosti na kraće ili dulje vrijeme.

Zašto to vrijedi i danas, kada bismo taj zakon, tu Božju odredbu u toliko slučajeva mogli nazvati posve profaniranom, zanemarenom i prezrenom?

Vrijedi upravo zato, što je Bog tu ljudsku narav stvorio takvom, kakva jest; što ju je takvu htio privući sebi učinivši je sličnom svojoj naravi, koja, prožeta Bogom i Božjim zakonom, uživa u pravoj ljubavi duha! Duha koji treba prožeti sav tjelesni, ljudski život i tako ga prožeta unijeti u božanski život, u jedinstvo s Bogom.

Mi nismo u nebu. To je svakom od nas jasno. Mi smo pozemljari. Mi u svladavanju našeg tjelesnog i egoističnog, duhovnim i milosnim, moramo gledati u primjer, koji je Krist dao. Krist, koji nas sve naziva braćom, a to dakako znači i one, koji se nalaze u bračnom jedinstvu misli tim na određenu svrhu. Svrha stoji u tome, što Krist želi da bismo s Njim jednako dijelili dobra Oca nebeskog. Stoga bi u zemaljskom putu oni, koji se nalaze u bračnoj zajednici, trebali poći Kristovim primjerom.

Pavlovo osvjetljenje. Sv. nam Pavao u tom smislu govori u poslanici Hebrejima: »Onaj koji mnoge sinove privede k spasenju (tj. Bog), po patnjama do savršenstva dovede početnika njihova spasenja. Ta i posvetitelj i posvećeni su od jednoga. Zato se on i ne stidi nazivati ih braćom!« (Hebr 2, 11).

Ali tu braću, koja se nalaze u zajednici bračnog jedinstva upozorava: da i oni u preobrazbi svojih tjelesnih zahtjeva i prava prolaze kroz neke ograde ovoga života; i to upravo zato, što ono čisto tjelesno treba dobiti svoj naglasak u duhovnoj preobrazbi. Ono mora biti samo sredstvo, koje će onima, koji ulaze u bračni život, omogućiti i olakšati vidjeti ono duhovno, božansko. Jednostavno rečeno: sretan život u Bogu!

Zbog toga sakramenat braka. Stoga bračni život Krist i posvećuje sakramentom ženidbe. Posvećuje sredstvom, koje je upravo zato određeno da pomogne svakom mužu i ženi vidjeti, da njihov seksualni život, tjelesni život, Bog dozvoljava zato, kako bi čitavom svojom naravi, čitavim svojim životom, mogli biti u granicama što lakšeg posvećenja. Ono će napokon dovesti do stanja za koje Krist kaže: »O uskrsnuću niti će se ženiti niti udavati, nego će biti kao nebeski anđeli« (Mt 22, 30). Zato je upravo i dana ženidba kao tjelesna snaga i povezanost naravi, koja po sebi nije pročišćena i dogotovljena duhovnom preobrazbom, savršenom ljubavlju duha.

Oni, koji poput farizeja inzistiraju samo na tjelesnom u ženidbi, nikad neće moći dokučiti smisao ženidbe. U njemu je nužno uključena ljubav. Ljubav nikada ne može u svim svojim određenjima biti nešto samoživo, egoistično i bezbrižno za drugoga!

Tom ljubavlju, kao i čitavim svojim životom, Krist hoće biti prisutan među onima, koji se nalaze u ženidbi. Njih On naziva svojom braćom, ali zato, da bi ih usrećio kroz ovaj zemaljski prolaz onim najvrednijim: sretnim životom, potpuno sretnim životom u Bogu, u vječnosti.

S tim se pouzdanjem treba proživljavati bračni život!

DVADESET I OSMA NEDJELJA KROZ GODINU

Mudrost. Današnje nas bogoslužje — euharistijsko slavlje hoće obrascima čitanja uvesti u mudrost našega života.

»Mudrost se sastoji u tome, da najbolje ciljeve postizavamo najboljim sredstvima« — rekao je F. Kutcheson; i dobro reče. Mudre su misli prvog čitanja: »Pomolih se, i razbor dobih. Zavapih i primih duh mudrosti. Zavoljeh je više

nego žezla i prijestolja i ništa ne cijenih bogatstvo u usporedbi s njom« (Mudr 7, 7—8). Pisac nam Knjige mudrosti govori da je zlato i srebro, bogatstvo i zdravlje, ljepota i svjetlost nešto, što se ne može uspoređivati s mudrošću. Toliko je ona uzvišena. Sada se malo vratimo onoj misli: mudrost se sastoji u tome da najbolje ciljeve postizavamo najboljim sredstvima.

Mi bismo mogli biti često puta mudri i u isječcima svoga života. Kršćanska mudrost nam govori upravo: o potpunosti života; ne o njegovim isječcima, o njegovim dijelovima; o njegovim sredinama i krajnostima; ne o životu mladih i starih, onih koji su puni snage i opet onih koje snage napuštaju. Ne, kršćanski se život nema tako promatrati. On se mora gledati u cjelini. Cjelina kršćanskog života ne može biti samo u okvirima ovozemaljskog gledanja... To bi bio kršćanski besmisao... Kršćanski život, gledanje na kršćanski život, stoji u cjelovitosti života. Ta je povezana s Bogom i u preobrazbi s njim. Da, kršćanski život je život, koji prima svoje upotpunjenje Bogom, koji nas treba ispunjati svojom puninom i svojim pozivom da živimo zajedno s njim.

Mudrost Božja — Krist. To čovjek ne može dokučiti svojim vlastitim snagama. Zbog toga je Bog p o s l a o s v o j u M u d r o s t u svijet. Sv. nam Ivan govori da je Sin mudrost Očeva, kao što je i njegova Riječ (Iv 1, 1). Sin Božji, Krist, je ta mudrost. Ona će nas poučiti: o potpunosti života; o cjelovitosti kršćanskog gledanja na život i njegov smisao.

Ta Božja mudrost, ta Božja riječ, je djelotvorna. To nam govori sv. Pavao u drugom čitanju misnog obrasca današnjeg euharistijskog slavlja. Pavao nastavlja: »Ta je Riječ, ta je mudrost oštrija od svakoga dvosjekla mača, prodire u čovjeka te prosuđuje sklonosti i srca namisli. Nema stvorenja njoj skrivena« (Hebr 4, 12—13). Ta mudrost Božja, Božji Sin, Krist, došao je, da nam u srca donese rasvjetljenje, da nas pouči o smislu cijelog našeg života. Bog je pozvao čovjeka k sebi. Pustio ga je u ovaj svijet, ali mu je odredio svrhu iznad ovog svijeta; odredio mu je sebe kao potpunu radost i smirenje.

Između ljudske i Božje mudrosti. U rasponima našeg životnog puta moći ćemo stalno osjećati neku napetost, neku borbu. Ona iskrsava u svim časovima, kada čovjek okreće

leđa Božjoj mudrosti, Kristu. Krist nas poučava o potpunosti, o cjelovitosti života. Život ima svoj svršetak u Bogu, koji ljubi čovjeka; koji mu hoće dobro. U okretanju svoga života Bogu čovjek se utječe mudrosti ovoga svijeta. Mudrost ovoga svijeta ima značiti ono životno ustrojenje, onaj mentalitet, koji se bavi isječcima života; onim, što čovjeku u dotičnim situacijama odgovara; što čovjek hoće iskoristiti za sebe.

U vremenskom razdoblju, kad je Mudrost Očeva došla na svijet u obliku čovjeka, kad je Sin Očev postao čovjek, napetost je između Božje i ljudske mudrosti došla do svog tragičnog vrhunca. Dogodilo se ono što su proroci starog Saveza nagoviještali: mudrost će ovoga svijeta postati ludost, jer će razapeti Božju mudrost, Krista. U tom razdoblju ljudske povjesnice, u tom antagonizmu i napetosti, m u d r o s t o v o g a s v i j e t a n i j e p r i z n a l a m u d r o s t ž i v o g a B o g a, kako reče sv. Pavao u svojoj poslanici upravljenoj braći u Rimu (Rim 1, 21). Tu mudrost svijeta sv. Pismo naziva: mudrošću koja ne dolazi od Boga; koja je zemaljska, tjelesna, đavolska; prožeta je zavišću i svađom, koje rađaju neredom i svakom vrstom zlih djela (Jak 3, 15). Toj mudrosti briga za čovjeka i za cjelovitost njegove sreće, za žrtvu na križu, koju je Bog prinio, da bi čovjeka uvjerio o svojoj brizi i ljubavi prema njemu — izgleda ludost. Ovdje se upravo račvaju, rastavljaju polovi kršćanskog života i života čovjeka bez kršćanskog shvaćanja.

Sv. bi nas Pavao htio upozoriti, kad govorimo o potpunosti života — ta stoji povezana s evanđeljem spasa — da se ne treba osvrtati ni na što, što je u vezi s ljudskom mudrošću, učenošću i krasnorječivošću (Kor 1, 17). Ova bi nam htjela zamagliti mudrost križa i s njim povezan spas.

Područje opredjeljenja. U tom nas smislu Evanđelje upozorava na ono n a j s k l i s k i j e p o d r u č j e, kojim se čovjek lako poveze nizbrdicom. Ta vodi u samo jedan vid života, i to ljudskom mudrošću. Na tom se području prelamaju sudbine; one uzimaju čovjeka: ili u kršćanskoj potpunosti, ili u uskoj mudrosti svijeta i ljudskih egoističnih proračunatosti.

Mladiću iz Evanđelja, koji je vršio sve zapovijedi, Isus nagoviješta jedino kao zapreku, kad mu veli: »Jedno ti nedostaje. Idi, što imaš, prodaj i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom.« On se na tu

riječ smrknuo i ode žalostan, jer imaše veliki imetak... Isus zaokruži pogledom pa će svojim učenicima: »Kako li će teško ući imućnici u kraljevstvo Božje« (Mk 10, 21—24).

Ovom je slikom evanđelja Isus htio naglasiti misao, kako čovjek priljubljen uz zemaljsko — koje je ponajviše očitovano bogatstvom ili bolje reći mentalitetom, da se ima samo zemaljsko i najprije zemaljsko — ne gleda na cjelovitost života, kako ga Evanđelje naglasuje. Tim je Krist htio naglasiti, kako se ne može postići mudrost Božja; ta stoji u biranju sredstava za postizanje života u Bogu, u radosti neba. Ako se sve promatra u tim uskim okvirima priljubljenosti uz materijalni svijet — koji nije cijeli život čovjekov — promatranje nam ostaje manjkavo. Trebamo gledati na snagu duha, snagu Boga očitovana u brizi Božjoj za čovjeka. To je cjelina čovjekova života i u toj cjelini čovjek mora posjedovati mudrost da ne bi proigrao čitavu svoju sudbinu, svoj smisao i pravu i konačnu sreću.

Krist nije rekao da se zemaljske stvari, prikazane riječima evanđelja bogatstvom, moraju odbaciti. Ne, već da se moraju staviti na svoje pravo mjesto, u svoj pravi odnos prema cjelovitosti ljudskog života; tako da mudrost čovjekova može s njima raspoređivati cjelovito, potpuno i u vidu čovjekovog životnog puta. Taj se završava u Bogu i s Bogom. To je prava mudrost.

DVADESET I DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU

Nerazumljivost patnje. Bol, patnja, teškoće života, uvijek će biti pojmovi, koji će u nama izazivati neugodan osjećaj, da ne kažemo zgražanje. Uostalom, sv. Pismo nam govori, da je bol, predstavljena križem, bila za pogane ludost, a za Židove sablazan (1 Kor 1, 23). Čovjek promatra maleno dijete, koje nije bilo ni pitano hoće li doći na svijet ili neće, hoće li živjeti ili neće. Sada ga gledamo kako pati. To izaziva u nama nerazumljivu zbilju s teškim osjećajem. Gledamo li majku obitelji koja sa svojom djecom mora patiti radi neurednosti svoga muža i oca njezine djece, onda nam to ostavlja u duši zagonetku koja nam nameće tjeskoban zaključak. Ako otac obitelji, čestit i valjan, koji ljubi svoju ženu i djecu, mora napustiti i ženu i djecu samo radi toga da ih može prehraniti i zadržati na životu, koliko toliko kao

pristojne građane, onda nam to u duši ostavlja pitanje, zašto je to tako?

Sve to ostaje neobjašnjeno u našoj duši. Ostaje činjenica, koju ne možemo u nekim slučajevima do kraja razumjeti. Ne vidimo sve povezanosti između patnje i nama nepoznatih razloga. Zato će patnja, bol i teškoće života ostati za nas uvijek neobjašnjena tajna u ponajviše slučajeva.

Sv. Pismo o patnji. Sv. nam Pismo starog Saveza spominje patnju, ali jednako tako kao nešto neobjašnjeno i nedomišljeno. Zbog toga Jeremija ostaje uzbuđen nad nesrećom pravednika (Jr 12, 1—6). Psalmista će uskliknuti, kako pravednici ostaju zaboravljeni i kako se osjećaju progonjenima! (Ps 13, 2; 31, 13). Job u svojim patnjama i bolima poziva Boga da se izjasni, što to čini s njime. Patnje koje podnosi smućuju ga i ne može ih razumjeti (Job 13, 22; 23, 7). Da, patnja ostaje tajna života, kako u prijašnjim vremenima, tako i danas.

Izaija o patnji Krista. U prvom čitanju svete mise Izaija prorok predočuje nam Krista koji će trpjeti, koji će zato primiti naknadu od Oca nebesa, jer će se Gospodnja volja ispuniti na Njemu; a sve to zbog patnja svoje duše, kojima će opravdati mnoge i preko patnje doživjeti svoje potomstvo, vidjeti svoje potomstvo (Iz 53, 10—11).

U svom Sinu, Kristu vidio je Otac onoga, koji trpi; koji trpljenjem oslobađa čovjeka od grijeha; koji patnjama otkriva nesebičnost i ljubav prema čovjeku. Zato i pati, zato i trpi.

Kristovo iskušenje patnje. Misao sv. Pavla u poslanici Hebrejima postaje snažna i jaka zato, jer se može pozvati na Krista. Krist nam je jednak; posjeduje sve slabosti čovjeka, osim grijeha; zbog toga će nas razumjeti. Da, On je naš Veliki svećenik, koji će nas privesti Bogu! On je onaj koji će nas u tom privođenju Bogu ponajbolje razumjeti, jer je i On iskusio, što znači patnja, bol, koja čovjeku često puta zamračuje pogled! On, koji nas može ponajbolje razumjeti, sjedi na prijestolju milosti, odakle možemo i primiti milosrđe, gdje možemo naći pomoć u pravi čas (Hebr 4, 14—16).

Kad tako promatramo obećanog Spasitelja po riječima Izaijinim, kad tako znamo za Krista — Otkupitelja prema riječima sv. Pavla, onda ćemo lako prići Kristu sa svim patnjama naše duše, našeg nutarnjeg života. S patnjama, koje su često puta daleko teže od onih izvanjskih briga i napora, kojima prolazimo kroz život. Zamolit ćemo Ga da nam pomogne; da nam pomogne vidjeti smisao našeg kršćanskog života, koji ostaje često puta neobjašnjiv. Neobjašnjiv samo zato, jer smo naše patnje, nutarnje boli gledali ovdje u jednom ograničenju zemlje, u granicama zemaljskog života. Tako gledajući svoje boli, svoje teškoće, nepravde, koje proživljujemo, nećemo ih nikad moći razumjeti...

Osvjetljenje patnje u Evanđelju. Ako ih gledamo u cjelovitosti, u potpunosti života, koji pomalo dokučuju sinovi Zebedejevi, kako nam iznosi evanđelje — koji traže da bi bili jedan s desne, drugi s lijeve Isusove u Njegovoj slavi — onda ostajemo pred tajnom, pred misterijem, koji Isus nije protumačio, koji nam nije objasnio. Samo nam je pokazao, da taj misterij patnje ima svoj smisao i to radi toga, jer On kao čovjek, ali i Bog u jednoj osobi, n e b i p r i h v a ć a o gluposti u svom otkupiteljskom djelovanju. Prihvatio je patnju, pa nas to mora upozoriti na jednu s k l a d n o s t ž i v o t a, u koju je u k l j u č e n a i p a t n j a.

Možda bismo tu skladnost života mi kršćani mogli vidjeti u Isusovim riječima, koje smo čas prije saslušali: »Naprotiv, tko hoće da bude među vama najveći, neka vam bude poslužitelj! I tko hoće da među vama bude prvi, neka bude svima sluga. Jer ni Sin čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge« (Mk 10, 44—45).

Patnja u Isusovoj školi života. Tako Isus upozorava svu djecu, sve ljude, osobito nas kršćane, koji još uvijek imamo mentalitet Zebedejevih sinova, jer tražimo što prije obećanje nagrade, a ne nasljedovanje Isusa!

Htjeli bismo biti svugdje prvi. Krist bi htio da trpimo, jer služiti nije ništa drugo u našem duhovnom gledanju nego ponižavanje našeg tijela, naših u tom smislu ljudskih pogleda. Njima bismo htjeli svoje tjelesne kvalitete ili duhovne, no više egoistične zahtjeve, uzbiljiti, ostvariti. Bog nas promatra kao one, koji će znati sve to svladati upravo zato, jer

će gledati kroz to svladavanje teškoću, čak možemo gdjekada otvoreno reći: bol i patnju, koja i m a s v o j s m i s a o u p u n i n i ž i v o t a; smisao, koji ne mogu ni otkriti; ali, koji mi Krist pokazuje, jer je svoje najveličanstvenije djelo prema ljudima — otkupljenje upravo proveo kroz patnju. Patnjom nam je oslobodio duše i srca od ropstva grijeha. To je učinio On, Bog. To traži i od nas svojim blago izraženim riječima: Tko hoće da među vama bude prvi, neka vam bude poslužitelj ili neka uđe u svoje kršćansko življenje. Ono će dokazivati, da služenje drugome — osobi ili situaciji, koju i ne razumijem, ima svoj smisao u cjelovitosti života. Patnja koja mi ostaje tajnom, neće biti tajna ondje, gdje će mi Bog pokazati, da sam s njom dobro učinio sebi i tolikima, koje sam susretao u životu i zbog čega sam trpio!

To mogu shvatiti samo vjerom! Ali s tom vjerom mora rasti pouzdanje u to, da ću jednom razumjeti i Kristovu i svoju patnju!

TRIDESETA NEDJELJA KROZ GODINU

Radost Božjeg saveznika. Oni koji su sklopili savez s Bogom, iako su uvedeni u kušnju — i to opet zbog svojih prestupaka prema riječima proroka Jeremije — mogu se i p a k r a d o v a t i. Proći će babilonsko sužanjstvo, a onda će se uzbiljiti riječi, koje govori Gospodin preko proroka: »Kličite od radosti... Gospodin spasi narod svoj... Evo ja ih vodim iz zemlje sjeverne, skupljam ih sa krajeva zemlje... vraća se velika zajednica. Evo, u suzama pođoše, utješene sad ih vraćam!« (Jer 31, 7—9). Ovim je Jeremijinim riječima označena radost, koju će ipak doživjeti glavno pleme izraelskog kraljevstva: Efraimovi potomci, koji su bili odvedeni u ropstvo i koje će Gospodin spasiti.

Ostvaruje se vjerom po Kristu. Tumačitelji sv. Pisma govore nam da se ovo mjesto proroka Jeremije odnosi na ono, što će se dogoditi u novom Savezu; da je to slika onoga, što će se dogoditi s Kristom i novim potomstvom i Izraelaca i svih drugih naroda, koji će preko Krista sklopiti novi Savez s Bogom!

Krist, koji se rodio od Djevice, imao je tu zadaću da osnuje i utvrdi taj novi Savez. Evanđelje nam sv. mise to

lijepo prikazuje sa slučajem Bartimeja, sina Timejeva, koji je tražio pomoć od Isusa, od Krista. Sam Krist mu je pomagao da mu se može približiti, a onda ga je upitao: Ti što si vikao — »Što hoćeš da ti učinim? Slijepac mu reče: Učitelju moj, da progledam. Isus će mu: Idi, vjera te tvoja spasila. I odmah progleda i uputi se za njim« (Mk 10, 49—52).

Riječi evanđelja: »Idi, vjera te tvoja spasila!« — pokazuju silan značaj u događaju sa slijepcem, tim naime, da je taj slijepac progledao.

Pavlova misao. Vjera u koga? U Krista, za kojega nam Pavao u svojoj poslanici Hebrejima, Židovima, veli da je taj Krist veliki svećenik, da Ga velikim svećenikom postavio Onaj, koji mu reče: »Ti si Sin moj, danas te rodih... Dovijeka t i s i s v e ć e n i k po redu Melkisedekovu« (Hebr 5, 5—6).

Što to znači, da je Krist svećenik?
Što znači vjera u Krista svećenika?

Protumačimo. U svim religijama svećenici su službenici kulta i kao takvi čuvari svetih predaja naroda, kojemu pripadaju. Tako je bilo i kod Izraelaca. Služba svećenika kao čuvara svetih predaja bila je služba bogoštovlja i služba riječi. Svećenik je čovjek svetišta i njegov bitni čin, kako nam o tome govori biblija, je žrtva. U žrtvi nastupa svećenik u punini svoje posredničke uloge: prikazuje Bogu prinos svojih vjernika, a vjernicima prenosi Božji blagoslov. Tako je učinio Mojsije prigodom žrtve u povodu Sinajskog saveza ili saveza u starom Zavjetu (Izl 24, 4—8). Tako je učinio i Levije, glavar svoga roda. Levitska nam knjiga govori da jedanput godišnje veliki svećenik nastupa u svojoj ulozi vrhovnog posrednika služeći na dan Pomirenja, žrtvujući za oprost svih prijestupa svoga naroda (Lev 16; Sir 50, 5—21).

Druga služba je služba riječi i to one riječi kod Izraelaca, koja je satkala sadržaj Saveza između Boga i izraelskog naroda, izabranog naroda u starom Savezu. Služba Arona kao velikog svećenika stoji u tome, da Izraelcima tumači riječi Saveza. Služba ostalih svećenika kod Izraelaca u odnosu na službu riječi jest u tome, da tumače Toru, tj. stari zakon, koji pokazuje temelj vjere u jedinoga Boga. Svećenici su tumači te riječi Božje, Biblije u starom Savezu (Izl 24, 7; Pnz 33, 10).

Uloga Krista, Velikog svećenika. Ako tako gledamo Krista kao velikog svećenika, kojega je Bog izabrao prema riječima sv. Pavla u poslanici Hebrejima, onda taj Krist kao veliki svećenik ima dvije uloge, dvije nužnosti. Prvo: da bude u s l u ž b i ž r t v e za pomirenje s Bogom onih, koje predstavlja, čiji je veliki svećenik. Drugo: za s l u ž b u r i j e č i koju Bog daje ljudima za spoznaju njihove vjere u Boga. Kristova je služba riječi u tome, da ne dokida zakon koji je Bog dao, već da ga nadopuni. Nadopuni time, da spoznamo kako je Krist veliki svećenik, kojemu Bog reče: »Ti si Sin moj, danas te rodih!« (Hebr 5, 5). Upotpunjenje starog zakona, koje je Krist donio, stoji u tome, da shvatimo kako je On Božji Sin. On kao predstavnik svih ljudi sklapa sa svojim nebeskim Ocem novi Savez, po kojemu postajemo Božja djeca. To spoznajemo samo na taj način, da vjerujemo Kristu. Krist je nas lijepo učio moliti: »Oče naš, koji jesi na nebesima...« (Lk 11, 1). To spoznajemo vjerom, koja je po riječima današnjeg evanđelja s p a s i l a s l i j e p a čovjeka i povratila mu vid. Ta vjera spašava i nas. Znamo da je Krist veliki svećenik, izabran od Boga Oca, donio pomirenje između nas i Boga. Kao predstavnik za pomirenje žrtvovao je samoga sebe. Rekosmo da je bitna zadaća svećenika žrtva!

Kristovo posredstvo. Krist, Božji Sin, veliki svećenik novog Saveza predstavlja pred Bogom sve ljude. Žrtvuje se za njih, da bi mogli ostati djeca Božja. Kristova žrtva na križu izvršila je to posredništvo. Ona je nas pred Bogom oprala. I z m i r e n i s m o Kristovom žrtvom s Bogom. Izmireni tako, da možemo moliti: »O č e n a š koji jesi na nebesima« (Mt 6, 9). Možemo moliti, ako to hoćemo i ako tako doživljujemo svoju vjeru. Bog nas na to neće nagnati, iako nam je Krist otvorio sve puteve, dao sve mogućnosti da ostanemo, u Savezu s Bogom, djeca Božja.

Djeca koja znadu i vjerom žive tako, kako to naučava Veliki svećenik novog Saveza, Veliki svećenik kršćanstva, Krist Gospodin svojim Evanđeljem!

Moje zanimanje. Zato ću se zanimati za to Evanđelje, za tu blagu vijest, za tu nauku koju je Krist donio. Upoznat ću je čitajući Evanđelje; pitati ono, što ne razumijem da bi tako mogao shvatiti misli Kristove, Njegove riječi, koje će me dovesti Njegovom Ocu, Ocu neba i ljudi, Bogu!

Ljubav u starom Savezu. »Zato ljubi Gospodina, Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom! Riječi ove, što ti ih danas naređujem, neka ti se urežu u srce!« (Pnz 6, 5—6). Ove riječi Ponovljenog zakona samo ponavljaju ono, što je Bog pokazivao čovjeku kroz stari Savez. I već onda kad je pokazao dobrotu, ljubav, kojom je okružio Adama i Evu. Ta se ljubav pokazuje u tome, što im Bog hoće dati puninu života, ali tako da se oni slobodno opredijele za tu dobrotu, za tu puninu života. Ta dobrota Božja, ta ljubav, pokazana je i onda, kad je čovjek pogriješio pa iza toga primio milosrđe Božje.

Riječ ljubav poznata je u religioznoj psihologiji staroga Saveza. Istina, ta je riječ često puta opterećena mnogostrukom doživljenošću. Čovjek će ondje, gdje govori o svojoj ljubavi, otkrivati svoj grijeh. Iza toga pitat će da li je sam sebi iskren, jer se nalazio na sudu savjesti i u časovima, kada je Bog potvrđivao, da je ljubav izopačena; da ono, što se često nazivlje ljubavlju, nikako nije nešto, što je spojivo s dobrotom čovjeka ili dobrotom Boga. U takvoj situaciji i čovjek i različite religije vidjeli su veliku udaljenost između Boga i čovjeka, jer su ljubav shvaćali na jedan samo iskorištavajući način. Zato se tokom vremena u izabranom narodu pojam ljubavi potpuno razvio u smislu životnog dijaloga između čovjeka i Boga. Izrael, izabrani narod — pročišćen kušnjom progonstva, ropstva i posljedica svoje nevjere i odbacivanja ljubavi prema Bogu — sve zrelije i jasnije govori o ljubavi, koja postaje: dijalog života, dijalog davanja Božje dobrote čovjeku i čovjekovog primanja te dobrote!

U izabranom narodu kristalizira se misao objave Božje! Izrael, izabrani narod, shvaća da se Bog okreće svakom srcu; da Bog ljubi zajednicu, ali i svakog pojedinca. U psalmina vidimo da Bog ljubi svakog Židova, bogata i siromaha. Prorok će nam Jona naglasiti (Jon 4, 10) da Bog ljubi i pogane. Pisac knjige Mudrosti jednostavno veli da Bog ljubi svaki stvor (Mudr 11, 23—26).

Pjesma nad pjesmama pokazala je snagu te ljubavi između Boga i čovjeka osvjetljavajući je slikom ljubavi između zaručnika i zaručnice. Ta je ljubav jaka kao smrt (Pj 8, 6).

Isus i pismoznanac. Zato Isusu i nije bilo teško dobiti odgovor od pismoznanca na pitanje: koja je prva od zapovijedi? To je samo bilo ponavljanje onoga, što je manje svijetlilo u saznanju Izraelaca starog Saveza, ali što je kod njih svakako živjelo. Kad je Isus čuo od pismoznanca da zna prvu i drugu zapovijed, odgovorio mu je: »Nisi daleko od kraljevstva Božjeg« (Mk 67, 34). Što ove riječi znače? Samo to, da ljubav nije sadržana u znanju o ljubavi, već u životu ljubavi. Ova Isusova mila riječ: nisi daleko od kraljevstva Božjeg, samo označuje da to saznanje treba pretvoriti u život. I to će biti kraljevstvo Božje!

Isus pokazuje ljubav. Da bi to potpuno čovjek mogao vidjeti, Krist je nastojao to pokazati u odnosu ljubavi Boga i čovjeka. On je Bog i čovjek, pa je kao jedna osoba u odnosu i prema Bogu Ocu i opet u odnosu prema čovjeku! Što nam je Krist pokazao u smislu ljubavi i za valjano shvaćanje ljubavi!?

Evo, drama ljubavi se odigrava u Isusu, u Njegovoj osobi! Isus je svojim životom objava, vidljivost ljubavi, kakvu Bog zamišlja i kakvu preporučuje ljudima. U toj vidljivosti ljubavi mi ćemo vidjeti da je Isus u dijalogu s Bogom!

Sva su evanđelja puna dokaza, kako se Isus nalazi u dijalogu s Bogom; i to u dijalogu, koji pokazuje, da se predao svome Ocu od početka (Lk 2, 49). To svoje predanje dokazuje molitvom svom nebeskom Ocu i u zahvaljivanju (Mk 1, 35; Mt 11, 25). Ivan će apostol reći riječ, koja nam svjedoči da je Isus bio u potpunom skladu s voljom Božjom: »Moje je jelo to, da činim volju onoga, koji me je poslao i da izvršim njegovo djelo« (Iv 4, 34). Odnos Bogočovjeka prema ljudima je jednako tako bio u potpunom predanju za ljude. I to ne samo za neke, recimo Njegove prijatelje (Mk 10, 21), već jednostavno za sve: »I Sin Čovječji nije došao da mu služe nego da služi i da dadne svoj život za otkup za mnoge!« (Mk 10, 45).

Što veli sv. Pavao? Zbog toga je sveti Pavao doviknuo gledajući u svojoj poslanici Hebrejima na pokazanu ljubav Kristovu prema čovjeku: »Takav nam veliki svećenik i bijaše potreban — svet, nedužan, neokaljan, odijeljen od grešnika i uzvišeniji od nebesa — koji ne treba da kao oni veliki svećenici danomice prinosi žrtve najprije za svoje grijehe, a onda za

grijehe naroda. To on učini jednom zauvijek prinijevši samoga sebe!« (Hebr 7, 26—27).

U tom velikosvećeništvu žrtve Krist je pokazao svoju ljubav prema čovjeku, a da se nije nikako okrenuo od ljubavi prema Bogu. Ako mi hoćemo pokazati svoje ljubavi prema Bogu, ako mu želimo uzvratiti svojom dobrotom, plemenitošću duše, svojom žrtvom za dobro bližnjega, onda je potrebno svemu tome pristupiti ljubeći Isusa, Bogočovjeka. Ljubeći Njega pokazat ćemo upravo tu ljubav prema Bogu Ocu, jer veli: »Tko prima moje zapovijedi i drži ih, on je onaj koji me ljubi. A tko ljubi mene, ljubit će ga moj Otac i ja ću ga ljubiti i objavit ću mu sebe samoga!« (Iv 14, 21).

Njegova je zapovijed vrhovna i glavna: da se ljubi Otac i da se ljubi bližnji, kao što sami sebe ljubimo.

Naš stav. U našem odnosu prema svome bližnjemu, odričući se često puta svojih zahtjeva kojima smo zabrinuti samo sami za sebe, pokazivat ćemo ljubav prema bližnjemu. Isus nam veli da tko učini štogod dobra jednom od ove moje najmanje braće, meni čini. Slijedom same Isusove logike čini i Bogu Ocu, jer Isus, Krist, Sin Božji i Bog Otac su jedno!

Naša misao neka bude upravljena Isusu, koji je pokazao zbilju i život ljubavi prema nebeskom Ocu i prema svim ljudima. Neka nam dadne svoju snagu, svoju pomoć, kojom ćemo moći nasljedovati Njega držeći Njegove zapovijedi ljubavi — svoje dobrote prema bližnjemu i Bogu. Sve je to uključeno upravo u odnosu naše dobrote prema Isusu!

TRIDEST I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

Darivanje. Smisao nedjeljnog bogoslužja prema čitanjima, koje smo čuli, odnosi se na darivanje i velikodušnost u darivanju.

Sv. Ilija reče udovici iz Sarefte: »Ništa se ne boj! Idi i uradi, kako si rekla: samo najprije umijesi meni kolačić, pa mi donesi; a onda zgotovi za sebe i za svog sina, jer ovako govori Gospod, Bog Izraelov: U ćupu neće brašna nestati ni vrč se s uljem neće isprazniti sve dokle Gospodin ne pusti da kiša padne na zemlju« (1 Kr 17, 13—14). Sam je Ilija, prorok, osjetio potrebnim protumačiti udovici, zašto najprije

traži za sebe, a onda istom da bi se udovica brinula za sebe i svog sina. Zato i reče: tako govori Gospodin, koji je i nagradio vjerom prožetu darežljivost udovice iz Sarefte.

Napredak u shvaćanju darivanja. Od vremena iz doba kraljeva — kad se zbio ovaj događaj, koji je proizašao iz susreta ogladnjelog proroka Ilije i siromašne udovice iz Sarefte — pa do Isusovog vremena, prošla su mnoga stoljeća. Odgoj darežljivosti, darivanja u Isusovo je vrijeme postigao jedan dublji smisao.

Sv. nam Marko u evanđelju prikazuje Isusa, koji gleda, kako Njegovi sunarodnjaci daruju: Potom sjede nasuprot riznici te promatraše, kako narod baca sitniš u riznicu. Mnogi bogataši bacahu mnogo. Dođe i neka siromašna udovica i baci dva novčića... Tada dozove svoje učenike i reče im: »Doista, kažem vam, ova je sirota ubacila više od svih koji ubacuju u riznicu. Svi oni zapravo ubaciše od svoga suviška, a ona je od svoje sirotinje ubacila sve što je imala, sav svoj žitak« (Mk 12, 41—44).

Ovo Isusovo opažanje i primjedba izrečena apostolima pokazuje nam u stilu liturgije, kako je nastao napredak u shvaćanju darivanja od onoga vremena, kad je Ilija morao protumačiti udovici iz Sarefte, zašto od nje traži toliku žrtvu: da najprije njemu pripravi jesti; onda sebi i njezinome sinu i ove udovice iz Evanđelja! Ova je već shvatila da se treba pokazati velikodušnom u darivanju, jer je novac iz riznice trebao ići na korist naroda, na korist bližnjega i Bogu na čast!

Zanimljiva primjedba. Slučaj ovog dara udovice iz Evanđelja upozorava nas na krajnju mogućnost darivanja. Često puta sam čuo riječ za naše dobre ljude, ali ne i dobre kršćane: daju sve od sebe, samo ne daju sebe! Tim se hoće reći da su neki između nas spremni i mnogo svoga žrtvovati, samo da ne bi žrtvovali sebe Bogu! U slučaju udovice iz Evanđelja vidimo da je ona sve žrtvovala, štogod je imala svoga. Žrtvovala je sav svoj žitak! Možda bi ona bila spremna žrtvovati i samu sebe, jer nam Isus samo pozitivno o njoj govori, no još je nitko na to nije ni pozvao niti ju je poučio.

Krist nam pokazuje. Jedan veći stupanj darivanja i poziv da se tome naučimo, pokazuje nam Krist Gospodin! Odlomak iz

poslanice sv. Pavla, upućene Hebrejima, pokazuje nam taj ideal dara; ideal koji je pokazao Krist, a sadržan je u riječima: »Krist se jednom prinese da grijehe mnogih ponese!« (Hebr 9, 28).

Dar je, dakle, kojega je Krist dao: On sam. On Bog, koji je uzeo tijelo u vremenu. Predao je to tijelo svome nebeskom Ocu kao dar za nas, za otkupljenje nas od naših grijeha! U tom stoji vrhunac darivanja!

Mi smo kršćani pozvani ne samo davati od sebe, već sebe. I to darivati spoznajom vjere, čiji nam smisao otkriva Krist, Bogočovjek!

Sveti Ivan apostol govori riječima svoga evanđelja: »Jer je Bog tako ljubio svijet, da je predao svojega jedinorođenoga Sina, da svaki koji vjeruje u njega, ne pogine nego ima vječni život... Jer Bog nije poslao svoga Sina zato, da sudi svijetu nego da se svijet po njemu spasi!« Taj Božji Sin je Bog koji ljubi svijet, koji je jednak s Bogom i Bog je sebe učinio čovjekom, da može na taj način darivanja spasiti čovjeka (Iv 3, 16—17) i da pokaže čovjeku, na što je svaki od nas u svom kršćanskom rođenju pozvan!

Uzajamnost. Kristova je žrtva dar Boga, koji čovjeka ljubi; koji ljubi one, koji ga u Adamu nisu saslušali za svoje dobro, ali kojima hoće pomoći da ih iza grijeha opet učini svojom djecom. Tu djeluje Bog, koji se daje iz svog nutarnjeg božanskog života tako čovjeku, da sam postaje čovjekom, da za njega bude predan na križu i da »svoje tijelo ostavi za život svijeta« (Lk 22, 19).

Kristova žrtva jednako je tako dar čovjeka, čovječanstva Bogu, jer je Krist potpuno čovjek i naš predstavnik pred svojim Ocem nebeskim! No, ukoliko je naš predstavnik, On ne želi biti nešto izvan nas. Ne! On hoće to predstavljanje svojem nebeskom Ocu dati u zajednici s nama. Mi moramo zajedno s njim biti dar Bogu. To je poziv na koji nas Krist usmjeruje.

Darujmo se Kristu. On je učinio početnu fazu toga darivanja nebeskom Ocu, ali ne tako da bismo mi iza toga početka ostali izvan Njega. On želi da s Njim nastupamo i da se dajemo Bogu kao bogodan dar!

Njegova poruka da je on trs, a mi loze, a trs i loze čine jedan jedini čokot, ima nas upozoriti na to, da se zajedno s Njim dajemo nebeskom Ocu!

Naš život, ako ga gledamo u okviru dara, nema nikakav drugi smisao, već da u jedinstvu svoga života s Bogom — Kristom djelujemo tako, kao što je On djelovao. On je uvijek mislio na nas, na ljude. Potrebno je da zajedno s Njim i mi mislimo u svom životu na drugoga; da se klonimo zavisti i neurednosti, koja bi nas odijeljivala od zajedničke ideje, koju je Krist pokazao svojim darom — darom svoga života za nas. U tom smislu i naš život mora uroditi plodom, jer milost je dar, koji smo primili od Boga, koji nam je Krist ponovo zaslužio, a milost mora biti s plodom! Ona mora uroditi plodom, ali će uroditi samo onda, kada ostane u zajedništvu sa svojim izvorom! »Kao što loza ne može roditi sama od sebe, ako ne ostane na čokotu, tako i vi, ako ne ostanete na meni. Ja sam čokot, a vi loze. Tko ostaje u meni i ja u njemu, on rodi mnogi rod, jer bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15, 4—5).

Ostanimo s Kristom darujući se Bogu u bezgrešnosti svoga života; darujući se tako, da nastojimo sve koje susrećemo povezati s Kristom u bezgrešnosti i tako vraćati dar Božje milosti — Bogu Ocu.

TRIDESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Sud. Bogoslužna čitanja — osobito prvo čitanje i evanđelje — predočuju nam vrijeme ili stanje suda. »Bit će to vrijeme tjeskobe, kakve ne bijaše otkako je ljudi pa do toga vremena. U ono vrijeme tvoj će se narod spasiti — svi oni koji se nađu zapisani u Knjizi« (Dn 12, 1). Tako je otprilike osnovnu stvar suda predočio prorok Danijel.

Sveti je Marko zabilježio Isusove riječi: »Tada — kada dođe čas suda — ugledat će Sina čovječjega gdje dolazi na oblacima s velikom moću i slavom. I razaslat će anđele i sabrati svoje izabranike s četiri vjetra, s kraja zemlje do na kraj zemlje« (Mk 13, 26—27). Kada će to biti? »O onom danu nitko ne zna, pa ni anđeli na nebu... nego samo Otac!« (Mk 3, 32).

Zašto o sudu? Zašto nam bogoslužje to uopće predočuje? Zato jer bi nas pod kraj crkvene godine Crkva htjela upozoriti da mislimo i na kraj, u kojem će biti uključen sav naš život; da mislimo na stanje one zbilje, u kojoj se neće moći baš ništa zamagljivati!

A htjeti zamagliti, htjeti predočiti stvari drugačije označuje upravo nastojanje, kojim bi se životni stav čovjeka htio izvući iz onog odnosa, koji je Krist donio, otkrio svijetu: da smo oni koje Bog ljubi, da smo djeca Božja. Nije nas u tom smislu Krist promatrao kao savršene figure; ne, već kao pogrešne ljude sa svim našim nedostacima! Te nedostatke naše manjkave i pale naravi Krist, Božji Sin, na svoj božanski način ispravlja.

Krist i sud sv. Pavla. Pavao nam u poslanici Hebrejima lijepo naglasuje: »A Krist pošto je prinio jednu jedincatu žrtvu za grijehe, zauvijek sjede s desne Bogu čekajući otad dok se dušmani ne podlože njegovim nogama...« (Heb 10, 12—13).

Krist nas je dakle svojom žrtvom oslobodio od grijeha. Sjedeći Bogu s desne Krist promatra svakog od nas, kako prihvaća to oslobođenje od grijeha. Nije budućnost i poteškoća suda u tome da ne znamo što Bog želi, što Bog hoće, jer i sveti Pavao naglasuje: »Jednim prinosom zauvijek usavrši posvećene!« (Heb 10, 14). Mi smo po Bogu usavršeni.

U čemu je teškoća? Mi nemamo nikakvih problema s tim, što će Bog s nama učiniti. Osnovno je pitanje našeg životnog stava, da li svojim životom prihvaćamo to, da se na sudu vidimo kao posvećeni, kao oni koje je Krist otkupio svojim jednim jedinim činom žrtve na Križu.

Osnovno je pitanje, da li je naš život u tome da želimo Kristovu snagu posvećenja primijeniti na sebe!

Preostalo bi pitanje: na koji ću način znati, da li primjenjujem na sebe snagu posvećenja? Krist bi nam odgovorio svojim riječima Evanđelja: »Nisam došao dokinuti zakon i proroke, već usavršiti« (Mt 5, 17). Drugim riječima: ono, što je Krist pokazao svojim Evanđeljem propovijedanja i života jest osnov za posvećenje, za dobivanje posvećenja, koje nam je Krist pribavio svojom žrtvom, svojim otkupljenjem!

Taj isti Krist bio je kamen spoticanja u svoje vrijeme, a i danas. Ako to spoticanje proizlazi iz slabosti ljudske naravi, lakše ćemo primiti svoje opravdanje na vidjelu suda. Ako to spoticanje prelazi u zločin tako, da ljudska nevjera navršuje mjeru time, što se zaodjeva u zakonski sud, koji provodi proces i osudu Isusa na smrt, onda to spoticanje nije povezano sa slabošću naravi, već sa zlom, kojega se čovjek ne odriče! Taj zločin izaziva sud Božji. Jer ga Isus — koji je pristupao čovjeku i pristupa svojom naukom, svojim Evanđeljem, svijetlom dobrote ljubavi — nije mogao vidjeti odazvanog na Njegov poziv, zato će svakog takvog čovjeka suditi sud pravde Boga živoga (1 Pt 2, 23).

Sud i prezrena ljubav. Evanđelisti nam često puta naglašuju Isusovu odluku o sudu onih, koji prezreše Njegovu ljubav; koji su odbacili Njegovu zaslugu, kojom nas je htio sve posvetiti. Svi će ljudi morati položiti svoj račun ili u svijetlu Isusova posvećenja i ljubavi, ili u svijetlu pravde odbacivanja! Zato će evanđelisti ponavljati Isusove riječi, koje će se odnositi na prosuđivanje i sud ljudskog stava, ljudskog života. Stroga osuda čeka licemjere i one koji su mogli ući u smisao Pisma, u smisao Isusove nauke, a ne htjedoše (Mk 12, 24). Sveti će nam Matej naglasiti teški sud nad onima, koji se nalaze u gradovima oko Genezaretskog jezera, a koji ne htjedoše saslušati Isusovu misao o zakonu pravde i ljubavi (Mt 11, 20—24). Jadno će biti onima na sudu pravde, koji će se uvrstiti svojim životom u nevjerni naraštaj, koji nije primio Njegov glas spasenja ili koji prezreše taj glas Njegovih izaslanika (Mt 10, 14—15).

Evanđelista Matej naglasuje da sud Sodomi i Gomori nije ni izdaleka tako strašan — a znamo da je Bog zbrisao s lica zemlje i Sodomu i Gomoru — kao što će biti ovaj sud posljednjeg dana.

Ove misli Evanđelja o strogosti posljednjeg suda hoće redom naglasiti da Bog zauzima takav stav prema onima, koji ne prihvatiše Isusove blage vijesti, Isusove poruke. Sve će suditi u svijetlu one zbilje, kojom ljudi pristupaju nauci Evanđelja. I posebno nam Evanđelje naglašuje da je vrhovna zapovijed mjerilo i pravilo, prema kojemu će se odvijati sud posljednjeg časa. Ta vrhovna zapovijed je zapovijed ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu. Onaj koji ubija

u svom životu osjećaj i orijentaciju u ljubavi prema Bogu i čovjeku bit će na sudu pravde u strašnom iskušenju vječnog odbacivanja.

Bit ćemo suđeni. Bit ćemo suđeni istom mjerom i ljubavi i pravde, koju Bog pokazuje prema nama. To znači: ako se Bog predao za naš otkup, i mi se u djelovanju ljubavi i pravde moramo predati Bogu, svijetlu njegova Evanđelja, evanđeoskih zapovijedi i savjeta. Istina, mi ćemo uvijek nositi u sebi slabost i nedostatnost svoje naravi. I slabost i nedostatnost Bog će jačati samo ondje, gdje ćemo mi uložiti svoje naravne snage, svoje opredjeljenje razuma i volje. One će naše tjelesno nastojati dovesti Bogu, da on svojom preobrazbom i upotpunjenjem učini svoje. Po tom će nas Bog suditi.

U tom će smislu moći svijetlo Božje ljubavi prožeti naš život, koji će u posljednji čas primiti ili Božju ljubav nagrade ili pravdu strašnog odbacivanja.

Ne bismo kazali ni za koga, da bi to ushtio, ali bismo mogli ustvrditi da je kod mnogog ljudska slabost prešla u nebrigu za život prema Evanđelju, za život s Bogom.

Zato molimo Gospodina neka nas prožme svojom milosnom brigom tako, da sva naša težnja bude u životu takva, da se n e m o r a m o b o j a t i suda stroge pravde Božje, već se susretati sa sudom blage Božje ljubavi!

TRIDESET I ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU
Blagdan Gospodina našega Isusa Krista Kralja svega stvorenja

Kraljevstvo Mu je predano. »Gledah ga u noćnim viđenjima i gle s oblacima nebeskim dolazi kao Sin Čovječji. On se približi Pravednomu ... Njemu je p r e d a n o k r a l j e v s t v o, da mu služe svi narodi, plemena i jezici. Vlast je njegova vječna ... kraljevstvo je njegovo vječno« (Dn 7, 13—14). Ove nam riječi proroka Danijela govore o budućem — za Danijelovo vrijeme — dolasku Krista Kralja. Onoga kojega je Pilat pitao: »Jesi li ti židovski kralj?« (Iv 18, 33). Kome Krist glatko odgovara: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta« (Iv 18, 36). Vremenski razmak od Danijelova prorokovanja o Kristu-Kralju do ovog razgovora Krista s Pilatom je veći od 600 godina.

Nas ovdje zanima jedna druga zbilja: kako je sam Krist shvaćao svoje kraljevstvo? Ovo bismo našoj djeci morali potanko objasniti, jer oni više ne doživljuju pojam cara, kralja. Sve je to za njih teorija. No, ni mi stariji nismo doživljavali pojam kralja kao stari narodi na istoku, na kojem je doživljavao svoju povijest i izabrani izraelski narod.

Kod Izraelaca pojam je kralja bio uzvišeni pojam, iako ne mitski obojen kao kod Egipćana, Babilonaca, a kasnije, znamo, kod Grka i Rimljana, koji su držali da je kralj božanskog porijekla. Kod Izraelaca postoji u oba Saveza pojam k r a l j e v s t v a B o ž j e g; uzvišen pojam, koji oni pripisuju Bogu, Jahvi, koji vodi svoj izabrani narod. Kraljevi u Izraelu imaju smisao Božjeg sluge i vodiča naroda. Izraelci su u tom smislu očekivali Mesiju-Kralja, koji će ih voditi slobodne u Božjem kraljevstvu, u kraljevstvu izabranog naroda. Pojam Krista-Kralja biblijski je posve pročišćen od svih zemaljskih natruha. Jasno se vidi da je Kristovo kraljevstvo dostojanstvo sasvim drugačije od onoga, što pripada naravnom redu, što pripada svijetu politike! Tema o kraljevstvu Kristovom posve se u bibliji u k l a p a u c j e l o k u p n o s t o b j a v e o spasenju i to vječnom spasenju.

Sv. Ivan u drugom čitanju tumači Isusove riječi: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta!« riječima: »Isus Krist ... je knez kraljeva zemlje«. Njegovo poslanje, iako je knez zemaljskih kraljeva, bilo je u tome da nas ljubi, da »nas svojom krvlju odriješi od grijeha i učini nas kraljevstvom!« (Otk 1, 5—6). I to bezgrešne učini kraljevstvom Božjim, kraljevstvom svojim. To je osnovna misao Isusova kraljevstva.

U tom nam je smislu sasvim jasan Isusov postupak prema kraljevima zemlje. Herod četverovlasnik, kralj izraelski pod pokroviteljstvom rimskog carstva smatra Isusa svojim protivnikom, ali Isus njega ne smatra takvim, jer On nije došao tražiti zemaljsko kraljevstvo i zemaljske vlasti. Ni vladavini rimskog cara, kojemu treba plaćati porez, Isus nije suparnik, jer Njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta. To je vidio i obraćeni razbojnik na križu koji moli: »Sjeti me se, kad dođeš u svoje kraljevstvo!« (Lk 23, 42). Do tog časa to nisu vidjeli i potpuno razumjeli svi Njegovi apostoli. Zato će Uskrs-

nuli Krist svojim pojavnim nastupima utvrđivati apostole u nauci Njegovog kraljevstva, koje je daleko drugačije od onoga, što su očekivali Židovi; upravo zato, jer su previše gledali u i na zemlju, a malo na nebo. Previše su računali ljudski, a malo kristovski, malo božanski.

Uspostavljanje Kristova kraljevstva. Kraljevstvo se Kristovo uspostavlja propovijedanjem Njegova Evanđelja i prihvaćanjem istine Evanđelja. To je Isus otvoreno rekao na upit još nepreokrenutih apostola: »Gospodine, hoćeš li u ovo vrijeme podignuti Izraelovo kraljevstvo? On im odgovori: Nije vaše znati vremena ili časove, što ih je Otac zadržao u svojoj vlasti. Nego ćete primiti jakost Duha Svetoga, kad siđe na vas, i bit ćete mi onda svjedoci u Jeruzalemu i Samariji i sve do kraja zemlje« (Dj 1, 7—8).

Oni će svjedočiti da sljedbenici Kristovi, kršćani postaju Njegovim podanicima, kad ih Bog istrgne iz vlasti tame i prenese u kraljevstvo svoga Sina u kome imaju otkupljenje (Kol 1, 13).

Kristovo se kraljevstvo ne protivi zemaljskim vladarima. To se savršeno ništa ne protivi da ti isti kršćani budu podanici zemaljskih vladara i da vrše u granicama ljudskosti svoje podaničke dužnosti. Kristovo kraljevstvo samo nameće dublju istinu onima, koji slijede Krista. Istinu koja će se u Kristovu kraljevstvu vidjeti u potpunosti onda, kada se bude posve otkrio. Mi smo s Njime u Njegovom kraljevstvu, ali smo s Njime na putovanju kroz to kraljevstvo. S Njime smo u očekivanju časa, kada će se prema Otkrivenju svi Božji protivnici podignuti protiv Krista, protiv Janjeta, koji je gospodar gospodara i kralj kraljeva. To će biti čas Njegove potpune objave, potpunog i snažnog očitovanja Njegovog kraljevskog dostojanstva i Božjeg kraljevanja. Sv. Ivan u svom viđenju veli: »... postadoše veliki glasovi u nebu govoreći: Postade kraljevstvo svijeta našega Gospodina i njegovog Krista, i kraljevat će u vijeke vijekova« (Otk 11, 15).

Kraljevstvo Kristovo u kršćanima. To će biti završetak borbe Krista, koji je donio svoju vijest oslobođenja od grijeha, vijest dobra i ljubavi ljudima i koja mora prožeti sve one, koji su dobre volje. Na kraju će — svladavši zlo i njegove sljedbenike, svladavši grijeh i ljubitelje grijeha —

svoje kraljevstvo predati svome nebeskom Ocu. No, ne tako da bi taj sam bio i živio za sebe. Bog uvijek nužno ljubi, a ljubav pretpostavlja uvijek i drugoga. Zato će u njegovom kraljevstvu s njim kraljevati svi oni, koji su valjano shvatili njegovo kraljevstvo, njegovu nauku o tom svetom, bezgrešnom kraljevstvu. Tako će se ostvariti onaj čas, koji je vidio prorok Danijel u borbi svetaca Božjih, u borbi sljedbenika Kristovih sa zlom sve »dok nije došao Vječni (Bog), i dok nije bilo dano pravo svecima Svevišnjega, i dok nije prispjelo vrijeme da sveci preuzmu vlast... Onda će se kraljevstvo, vlast i moć nad kraljevstvima pod svim nebom dati narodu svetaca Svevišnjega. Kraljevstvo će njegovo trajati vječno i sve će vlasti njemu služiti i biti mu podložne« (Dn 7, 22, 27). Sve će se to ostvariti riječima Kristovim: »Uđite vjerni Oca mojega u kraljevstvo, koje je pripravljeno vama i anđelima od vijeka!« (Mt 25, 34). Uđite u veselje gospodara svoga!« (Mt 25, 23).

SVETKOVINE GOSPODNJE »KROZ GODINU«

NEDJELJA POSLIJE DUHOVA: BLAGDAN PRESVETOGA TROJSTVA

Objava Božja. »Danas, dakle, spoznaj i zasadi u svoje srce: Gospodin je Bog gore na nebu i ovdje na zemlji — drugoga nema« (Pnz 4, 39). Koji je to Bog? Onaj koji se javio Mojsiju u starom Savezu. To je i Bog, kojega je očitovao Krist, kojega on naziva »Abba, Oče«! Isus Krist mu je Sin! I to ne u naravnom odnosu obzirom na Njegovo tijelo, koje je primio u vremenu, kad se rodio kao čovjek. Nego On mu je Sin odvijeka. Otac je Bog koji posjeduje svoju božansku narav, božansku bit tako da je odvijeka daje Kristu, odvijeka Ga duhovno rađa. Na taj nam način Krist daje znati, da je Bog istovjetan s Njegovim Ocem. Tajna Boga je i tajna Njegovog Oca. Drugim riječima: Krist je Božji Sin. Onaj kome je Otac rekao preko Duha Svetoga: »Ti si moj Sin!« Ovo očevo prokazivanje Sina pokazuje se samo po Duhu Božjem, po Duhu Svetom, u kome se uzdiže k Ocu Njegova radost, da je Sin (Lk 10, 21). Duh, koji je božanska osoba po Kristovim riječima, jednako je tako i Bog.

Objava Božja je objava Presv. Trojstva i života u darivanju. Misterij Presvetog Trojstva nije nam moguće razumjeti. To uostalom nije dokučila nijedna filozofija, nijedna znanost. To nam je Krist objavio. Objavio nam je tako tajnu duhovnog božanskog života.

Osobina duhovnog života je darivanje. To biva i kod čovjeka. Koliko u čovjeku — bilo kojem — više vlada duh, toliko je manje sebičan, toliko je više spreman na darivanje sebe. Bog Otac i Bog Sin stoje u odnosu darivanja onog posve duhovnog, božanskog, Božje biti. Zbog toga je ljudski gledajući donekle razumljivo da se oni daruju u svojem Duhu, u Božjem Duhu. Bog Otac svojim Duhom, koji je Božja bit,

daruje sve svoje u toj istoj biti, u toj istoj cjelovitosti božanstva, sve svoje i to duhovnom snagom sebe, koja je snaga Duh Božji.

Ljubav — to je tajanstveni život triju božanskih osoba, to je tajna Božjeg života. Ljubav je ona bez koje ne bismo mogli shvatiti Boga, ali niti Bog kao Duh bez nje ne bi bio shvatljiv. Duh koji je ljubav nužno izaziva iza Kristove objave o božanskom životu zaključak, da su u Bogu tri osobe, jer drugačije božanski život ne bi u sebi bio moguć. Kad ne bi bilo triju božanskih osoba u Bogu, Bog bi bio ovisan o stvorenjima da može pokazivati, što je on u sebi, u svojoj biti.

Po Duhu Božjem darovan nam je i Krist, Sin Božji koji je u vremenu uzeo tijelo i koji se rodio Božjim darivanjem, Božjom ljubavlju, Duhom Svetim od Marije Djevice.

Zašto se Krist rodio? Zašto se Krist tako rodio i uopće rodio. Zato jer je Bog po sebi darivanje, Ljubav. Zato, jer nam je htio po svom Sinu, Kristu tu ljubav predočiti na očevidniji način, na ljudski nama pristupačni način. Krist koji je nosio svoje tijelo kao i mi, pokazao nam je svoju ljubav prema Ocu: Otac je prvi i posljednji za Sina, Krista. Otac je jedini, koji zaslužuje tu veliku pažnju. Njegov Duh je tako vrijedan, da sve ono što je na Kristu kao na svakom drugom stvorenju — materijalno i tjelesno — On predaje iz ljubavi prema svome nebeskom Ocu. Sve to Krist čini i zato, da mi možemo spoznati, što nam je činiti pozivom da smo i da postajemo djeca Božja.

Sv. Pavao o našem odnosu. Sveti nas Pavao svojom teologijom hoće uvući u tajnu Presv. Trojstva. To je očito. Krist je, naime, postao nama sličan, da nam otkrije i da lakše shvatimo Božji život, Božju ljubav. Ali nam taj Krist i objavljuje, da smo djeca Božja. Učio nas je moliti: Oče naš! I zato sv. Pavao veli s lakoćom: »Svi koje vodi Duh Božji — kao što je vodio Krista — sinovi su Božji.« Za novi Savez naglašuje: »Ta ne primiste duha robovanja, da se opet bojite nego primiste Duha posinaštva u kojemu kličemo: Abba, Oče! Sam Duh susvjedok je s našim duhom da smo djeca Božja!« (Rim 8, 14—16).

Ako smo djeca Božja — a jer objava nije za šalu, već za spoznaju istine — onda moramo u Kristu gledati:

prvenstveno lik djeteta Božjega, Krista, kojega je Bog Otac preko Duha u svojoj ljubavi odvijeka rodio; kojega je preko Duha i krila Bl. Djevice Marije rodio u vremenu kao čovjeka; kojega čovjeka ili bolje, čije je tijelo iza smrti na križu uskrsnuo i proslavio tako, da se taj Krist ne samo snagom svoga božanskog Duha već i proslavljenim tijelom nalazi u ljubavi Presvetoga Trojstva.

Tu je naš pravi lik. Tu se moramo vidjeti po božanskom planu, po Božjoj providnosti. U tom je smisao našeg života, koje se temelji na riječima: Sinovi ste Božji, djeca ste Božja! Zato ste primili Duha posinaštva (Rim 8, 14—15).

Vjera nam u Isusu Kristu otkriva *pravi lik djeteta*, pravi lik čovjeka i to ne samo za Krista, već pravi lik čovjeka za sve nas. Što to znači? To znači da Bog u svakom od nas ima namjeru ostvariti ono, što je ostvario na Isusu Kristu kao čovjeku. Drugim riječima: put Isusa Krista kroz ovaj život je put egzistencije svakog kršćanina, put života svakog čovjeka. Krist-čovjek je lik, u *kojega* se mi svi *moramo preobraziti*; i to zato, da bismo mogli poput Krista ući u tajnu života Presv. Trojstva. Različiti su ljudski životi i ljudski putovi. To je sasvim sigurno prema riječima objave, prema Kristovim riječima, koje je upravio svojim apostolima: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovijedio!« (Mt 19, 20). Krist nam preko apostola Pavla gotovo zapovijeda zapamtiti: Vi koji ste djeca Božja »vi ste baštinici Božji, a subaštinici Kristovi«, pa nastavlja: »kada doista s njime zajedno trpimo, da se zajedno s njime i proslavimo« (Rim 8, 17).

Previše je očito da nas je sveti Pavao tumačeći Isusovu nauku povezao s Kristom u trpljenju, ali i u slavi. Svi moramo proći *Kristovim putem života*, da se uzmognemo s Njime naći u *slavi* Presv. Trojstva.

Što govorimo nad činjenicama? Znamo da ljudi daleko ostaju iza Boga, a i sami možemo kod sebe toliko toga primijetiti, što nas ne sjedinjuje s Bogom, već odvraća od njega. U tom je tajna grijeha. Prekrasno mi kao tumačenje dolaze na pamet riječi jednoga duhovnog pisca: Ima ih koji su već ovdje započeli ići s Kristom sve od prve prožetosti svijetlom milosti, koja nam je dana na sv. krštenju. Oni međutim koji ne hodaju zajedno s Kristom, morat će to učiniti iza smrti. U tom je smislu tajna čistilišta za mene jedan od najočitijih misterija vjere. Kada mislimo na koji način većina siromašnih ljudi i žena stiže na prag smrti i kada pomislimo na to da su oni pozvani na vječno gledanje Presv. Trojstva, jasno nam je da im je potrebno stanovito vrijeme, ili bolje reći, stanje čišćenja i ozbiljnog odgoja za ulaženje i razumijevanje božanske ljubavi u tajni Presv. Trojstva.

Uočimo jednom zauvijek da biti kršćanin znači biti čovjek koji je započeo — iako plašljivo i nespretno — vršiti ono, što će biti naš posao u vječnosti, u prekogrobnom životu. To je, na način Kristovog čovještva, promatranje i doživljavanje trojstvene Božje Ljubavi!

TIJELOVO: BLAGDAN PRESVETOG TIJELA KRISTOVA

Stari Savez. »Ovo je krv Saveza, koji Gospodin s vama sklapa« (Izl 24, 8) — riječi su prvog čitanja. *Savez znači ugovor* između dvije strane. U ovom je slučaju jedna strana Bog, koji preko Mojsija obećaje da će Izrael učiniti izabranim narodom, ako Izrael bude živio u poslušnosti prema Bogu. Tom su zgodom Izraelci u znak sklopljena Saveza prikazali Bogu žrtvu, ili dali nešto svoga kao znak onog oduševljenja, koje je bilo praćeno riječima: »Sve ćemo učiniti, što je Gospodin rekao!« (Izl 24, 7).

Stari je Savez slika novog Saveza. Ove su misli u starom Savezu slika koja nas uvodi u novi Savez, ostvaren po Kristu. Taj novi Savez odigran je opet između izabranog naroda, Božjeg naroda, i Boga a preko Krista. Krist je Bog i čovjek, pa je prema tome mogao znati: što hoće Njegov nebeski Otac; što treba kod toga učiniti narod, kojega Bog u novom Savezu izabire.

Kao što je Mojsije u starom Savezu zastupao narod, tako je Krist, Bog i čovjek, u novom Ugovoru zastupao svoga nebeskog Oca, jer je i Bog. Trebala je za potvrdu tog novog Saveza biti prinešena žrtva, koja se jednim dijelom daje Bogu, a drugim dijelom narodu preko žrtvene Gozbe. Zato, jer je ova žrtva bila žrtva mira i oproštenja.

U starom Savezu se prolila krv pomirenja i poslušnosti. U novom Savezu jednako tako, i to Krv Kristova, koja će

očistiti savjest našu od mrtvih djela na službu Bogu živomu (Hebr 9, 14). Zato Krist kaže nad čašom vina na Posljednjoj večeri: »Ovo je krv moja, krv Saveza, koja se za mnoge prolijeva« (Mk 14, 24).

Smisao novog Saveza. Da bismo sve ovo mogli razumjeti trebamo znati, koji je smisao novog Ugovora, koji obavlja Krist između Boga i izabranog naroda novog Saveza. Sadržaj i smisao toga Ugovora stoji u riječima sv. Pavla: »A radi ovoga je posrednik novog Saveza — Krist, da pozvani zadobiju obećanje vječne baštine« (Hebr 9, 15).

Kako se postiže ta vječna baština? Postiže se preobražajem nas naravnih i pozemljarskih ljudi u one, koji će biti, koji će postati kao prvijenac ljudi u novom Savezu — Krist: milosni, bezgrešni i sveti. To nije tako lako učiniti kao što je lako kazati. Zbog toga nam treba biti prisutna obveza Ugovora: slušati Boga, koji nas hoće učiniti sebi sličnim. Ta je sličnost prikazana u Kristu, koji je čovjek u Bogu, koji je Bog i čovjek. Svi bismo trebali postati takvi. U tom postajanju takvim kao Krist — bezgrešnim, moramo se služiti obvezom, koja proističe iz tog novog Saveza. Moramo potvrđivati tu obvezu žrtvom, koja je dokaz naše volje za ispunjenje Saveza. Što traži savez? Postati svojim životom kao Krist — bezgrešnim! Treba nam biti uvijek prisutna težnja, koja proizlazi iz Ugovora, koji je Krist kao predstavnik čovječanstva učinio s Bogom Ocem.

Krist nam prilazi svojom tajnom. Krist je dvostrukom tajnom prišao nama. Koje su to tajanstvene zbilje? To nas hoće poučiti blagdan Tijelova, blagdan Tijela i Krvi Gospodnje, blagdan Tijela i Krvi Kristove.

Sam naš poziv koji proizlazi iz novog Saveza — da budemo slični Kristu, da budemo bezgrešni jest nadnaravan. To ne pripada nama pozemljarima kao posve naravnim ljudima. Ne, to nam se daje kao dar! Dar od Boga. Da bismo mogli potkrijepiti svoje naravne snage, koje to potkrepljenje trebaju — zbog nadnaravnog poziva da postanemo slični Kristu, da postanemo bezgrešni — ostavio nam je Krist svoje nadnaravno tijelo i nadnaravnu krv za hranu kao jakost i snagu za to. Ostavio nam je svoje proslavljeno tijelo i proslavljenu krv za hranu. Daje nam se u obliku hrane, koja je potvrda one žrtve, kojom se Krist dijelom žrtvuje svome nebeskom Ocu, a dijelom daje nama za hranu u sv. Pričesti.

Misna žrtva nije ništa drugo nego stvarno obnavljanje onoga što se dogodilo na križu, gdje se Krist prikazao kao žrtva pomirnica između Boga i čovjeka, koji je lutao. To je s križa preneseno u misnu žrtvu zato, da nam se pokaže Krist, koji se s križa trajno žrtvuje i trajno dokazuje pomirenję između Boga i ljudi novog Saveza, Božjeg naroda. To je Kristova ostavština, koja nam dokazuje da Savez između Boga i ljudi, Božjeg naroda, trajno postoji. On to potvrđuje svojom žrtvom.

Držimo li se Saveza? Da li se i Božji narod pridržava onog osnovnog u tom novom Savezu, da postanemo slični Kristu, bezgrešni, ovisi o svakom pojedincu i to u tom smislu, da li smo spremni tako živjeti, da blagujemo žrtveni dar, dar pomirbe s Bogom. Krist nam je rekao da se taj život ne može postići, ako se ne bude blagovalo ono, što je ostavio za taj nadnaravni život. »Tko ne bude jeo tijela Sina Čovječjega i ne bude pio krvi njegove, neće imati života u sebi« (Iv 6, 53). Drugim riječima: ne budem li prisutan žrtvenom daru, koji potvrđuje Savez između mene i Boga — Savez bezgrešnosti, Savez po kome sam pozvan postati sličan Kristu — neću imati tog nadnaravnog života. Neću dokazivati da sam osobno uklopljen u Savez, kojega je predstavnik ponajbolji između ljudi, Krist čovjek i Bog. Krist nas u tom Savezu hoće dovesti Bogu!

Shvatimo sadržaj blagdana. Tu nađimo smisao blagdana Tijelova. Tu nađimo smisao za svoju kršćansku orijentaciju, za svoj bezgrešni život. Taj život ne mogu održati bez blagovanja tijela i krvi Kristove, bez blagovanja žrtvenog dara, koji potvrđuje Savez Božjeg naroda.

Budimo otvoreni! Ako ne pristupamo često, da ne kažem svaki dan, toj žrtvenoj gozbi — blagovanju tijela i krvi Kristove, sv. Pričesti — mi nismo oni, koji smo shvatili poziv koji proizlazi iz Saveza između Boga i nas; poziv da postanemo slični Kristu, da nastojimo biti bezgrešni kao On. Zato nam je ostavio tu hranu; i to čudom koje nadvisuje svaki naravni zakon. Pozvani smo na čudo svoga života, na život bezgrešnosti.

Neka ove misli kod nas učine samo jedno: da se trgnemo iz svog pozemljarskog sna i da otvorimo svoj život nadnaravi, bezgrešnosti primajući često tijelo i krv

Kristovu, koja će tako u mome životu biti potvrdno sredstvo za ispunjenje Saveza između mene i Boga.

To je smisao kršćanske zajednice, u kojoj moram živjeti tako, da budem Božje dijete, da budem sličan Kristu. Tako ću se ovdje pripravljati za konačni susretaj u »vječnoj baštini.«

BLAGDAN PRESVETOG SRCA ISUSOVA

Božji odgoj izabranog naroda. Na čisto antropomorfni način, na način ljudskog izražavanja Bog preko proroka Hošee (Ozeja) pokazuje svoj odnos prema izabranom narodu. Bog je onaj, koji ga je izveo iz Egipta. U tom smislu dao mu je svu pomoć kako bi duhovno, religiozno, u povezanosti s Bogom mogao valjano stupati stazama svoje povijesti — povijesti izabranog naroda. U toj povijesti pokazano je toliko ljubavi, brige za taj narod. Hošea prikazuje Boga, Jahvea, kao majku nad vlastitim djetetom: »nad njega se saginjah i davah mu jesti« (Hošea 11, 4). U čitavom svom odgojnom stavu i zalaganju za izabrani narod, za Izrael, Bog se, riječima proroka Izaije, odlučio na drugi put, na drugi način odgoja. Nije tako kao da izraelski narod kroz svoju povijest nije pokazivao sklonosti prema Bogu, da nije pokazivao poslušnosti ... Sve je to bilo, prema izvještaju biblije, više afektivno, više čuvstveno, nego do kraja promišljeno i zauzeto za ono što Bog traži. Ta je čuvstvena strana i u mislima proroka Hošee u odnosu na Boga došla dobrano do izražaja. Kao da pokazuje — opet na ljudski način — čitav Božji, Jahveov stav prema izabranom narodu. Prorok je zapisao: »Srce mi je uznemireno, uzavrela mi je sva utroba: neću više gnjevu dati maha, neću više zatirati Efraima, jer ja sam Bog, a ne čovjek; Svetac pored tebe — neću više gnjevom dolaziti« (Hošea 11, 8—9).

A što će Bog učiniti u toj povijesti Izraela, kojega sam Bog vodi konačnici?

Prema riječi proroka Jeremije u svom odgoju izabranog naroda Bog će tome narodu dati drugo srce, srce kojim će ga moći spoznati (Jer 32, 39). Prorok Ezekiel naglasuje: »Očistit ću vas od svih vaših nečistoća i od svih kumira vaših. Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas« (36, 25).

Novo srce. Ovim navještanjem o novom srcu, koje će Bog dati Izraelu, moramo naglasiti misao da se u tim tekstovima radi o biblijskom pojmu srca. Fiziološki, kao organ, srce u bibliji znači isto ono, što danas pod tim pojmom shvaćamo. Uobičajenim shvaćanjem čuvstvenog života danas kao da hoćemo srce učiniti središtem toga čuvstvenog, emocionalnog života. Iz riječi proroka Hošee vidimo da je taj smisao prisutan u bibliji; ali, pravo je biblijsko značenje daleko punije, daleko šire značenje. Hebrejski jezik shvaća srce kao čovjekovu nutrinu, iz koje osim osjećaja, osim čuvstvenog života, proizlaze ideje, namisli i odluke. Bog daje ljudima srce da razmišljaju (Sir 17, 6). U tom će nam smislu biblijski izražaj biti prenesen i na misli srca samog Boga (Ps 33, 11). To je njegov plan spasenja, koji ostaje dovijeka.

Najprije kod svog Sina. U tom će pravcu Bog udariti izgradnju novog srca kod Izraela, kod izabranog naroda. To nam Bog pokazuje — također kroz Bibliju — rođenjem svoga Sina kao čovjeka, rođenjem Isusa Krista. Božji Sin postaje čovjekom, da nam tako sam Bog bude bliži, da djeluje u ljudskim odnosima i da u tim odnosima pokazuje obećanje Božje: novo ću vam srce dati; to znači: nove namjere, nove zakone, nove zapovijedi, novi život, nove odluke. Sve je to Bog ponajprije proveo kod svoga Sina; i to tako, da čitavo Isusovo naučavanje, sve Njegovo oblikovanje ljudskih života stoji na temelju ljubavi. Ta je kod Boga, kod Isusa, predanje za dobro čovjekovo, za dobro bližnjega.

Evanđelje na blagdan Srca Isusova to nam najočitije pokazuje: »Dođoše dakle vojnici i prebiše golijeni prvome i drugome, koji su s Isusom bili raspeti. Kada dođoše do Isusa i vidješe da je već umro ne prebiše mu golijeni, nego mu jedan od vojnika kopljem probode rebra i odmah poteče krv i voda« (Iv 19, 32—34).

Kad je predao život za drugoga iz ljubavi prema nama, onda Mu je još preostalo da središte, organsko središte, ljudskog života dade probosti. Sve je to Krist mogao u spasenju čovjeka drugačije učiniti. Činio je ono, što nama izgleda najbliže; na način, koji će nam doista pokazati da je u svojoj ljubavi prema čovjeku davao ljudski, naravno gledajući, ono najdraže.

Onda kod čovjeka. Tim je načinom htio odgojiti čovjeka za Boga Oca. Na taj je način htio stvoriti novo srce, kojim će čovjek — najprije Izraelac, pripadnik starog izabranog naroda — preokretati svoje misli, svoje poglede, svoj život. Drugim riječima: njime će čovjek dokazati kako je Božja odluka, da čovjeka preokrene u njegovom životnom gledanju i shvaćanju prema Bogu, prema Božjoj ljubavi.

To nam ima predočiti blagdan Srca Isusova.

Kako to tumači sv. Pavao? Stoga će sv. Pavao pišući svojim Efežanima reći riječ o spoznaji nadspoznatljive Božje ljubavi. Ta spoznaja nadspoznatljive Božje ljubavi stoji u spoznaji samo ovozemaljskih okvira u vjeri u Kristovu riječ, u Kristov primjer.

Zato će sv. Pavao govoreći o Kristu — koji nam je omogućio odgoj novog srca, novih misli, novih odluka — čitavog sebe gledati u Kristu. To će preporučivati i svojim Efežanima, a preko njih i svim njihovim nasljednicima u kršćanstvu. Pavao nam poručuje: želim »da po vjeri Krist prebiva u vašim srcima, te u ljubavi okorjenjeni i utemeljeni mognete shvatiti sa svima svetima, koja je dužina i širina i visina i dubina te spoznati nadspoznatljivu ljubav Kristovu; da izrastete u svu puninu Božju« (Ef 3, 17—19).

Širinai, Dubina, Visina i Dužina, koje Pavao spominje, na ljudski je način prikazuju neizmjernost Božje ljubavi, Božjeg srca, srca Sina Božjega. To je ono, ljudski govoreći, neizmjerno. U tom nam smislu Krist hoće dati novo srce po uzoru na svoje Srce. Ono je, prema biblijskom izvještaju, centar za sve duhovne izgradnje.

Da li ja tako shvaćam? Na blagdan Srca Isusova možemo se upitati, da li smo u svom životu išli Kristovim primjerom? Primjerom izgrađivanja novog srca, novih misli Božjeg naroda. Taj smo u novom Savezu s Bogom mi, sav kršćanski narod. Jesmo li išli Kristovim primjerom i to u ljubavi?

Znamo da ljubav nije nesračunati čuvstveni svijet i zbilja. To je po primjeru Kristovom predanje sebe za drugoga, za dobro drugoga. Jesmo li to pokazivali u odnosu na našu djecu, na naše roditelje, na naše bližnje? Jesmo li im svojim primjerom života i djelovanja, svojom brigom oko njihova dobra

pokazivali, kako smo se u vjeri dovinuli do nadspoznatljive ljubavi Božje, ljubavi Kristove? Kristova ljubav struji kroz naša dobra djela, kroz naše dobre nakane, naše dobre misli, našu pomoć drugome.

To je taj odgoj novog srca, o kojem govori Bog u starom Savezu i koji pokazuje životom, naukom i žrtvom svoga Sina.

Da li se još uvijek varam — misleći sasvim krivo — da mi je potrebno prema neprijatelju neprijateljski prilaziti? Ili mislim li Kristovim načinom i odgojem, da mi je i prema neprijatelju potrebno pristupiti s namjerom da mu poput Krista činim dobro, da mu oprostim?

Na sve to me ima sasvim ozbiljno upozoriti blagdan Srca Isusova.

SADRŽAJ

KORIZMENO VRIJEME

Strana

SVETKOVINE GOSPODNJE »KROZ GODINU«